

Trước **10** tuổi

Thời kỳ VÀNG

Quyết định thành công của Trẻ

Thay vì chỉ yêu cầu con cái dạn sách, bạn hãy bồi dưỡng cho chúng những khả năng thành công, đó mới là món quà tốt nhất bố mẹ dành cho con.

Enlighten your
kid's lives by
altering your attitude

Lời mở đầu

Đột phá thành công

Đời Thăng Ích

Một ống nước đường kính 10cm, trong đó có một đoạn nhỏ đường kính chỉ có 3cm. Vậy thì chảy qua ống nước là lượng nước có đường kính 10cm hay 3cm?

Đáp án: 3cm

Trong tiếng Anh, nút cổ chai là bottleneck, chỉ tất cả những nơi gây ra tắc đường, xe cộ không thể đi qua được, nó khiến tất cả mọi nỗ lực đều trở nên vô ích. Xung quanh chúng ta có rất nhiều người biết ăn nói, có năng lực nhưng cuộc đời và sự nghiệp thì thất bại. Lý do là họ có “năng lực” rộng 10cm nhưng “tính khí hẹp hòi, cổ chấp” thì rộng 3cm. Vì thế, thành công mà họ có được chỉ có 3cm mà thôi!

Đọc cuốn Trước 10 tuổi - Thời kỳ vàng quyết định thành công của trẻ khiến tôi nhớ tới câu hỏi thông minh này. Lập luận của tác giả cuốn sách là: Nếu bố mẹ chỉ quan tâm đến thành tích của trẻ thì không thể đảm bảo sau này trẻ sẽ thành công. Tác giả cho rằng, nếu bố mẹ có thể bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ thì cơ hội thành công sẽ tăng lên.

Tác giả đã đưa ra bảy phẩm chất thành công: Suy nghĩ tích cực, bồi dưỡng sáng tạo, suy nghĩ độc lập, AQ (chỉ số vượt khó - Adversity Quoten), quan hệ xã hội, khả năng giao tiếp, khả năng quản lý tiền bạc; từ đó cung cấp cho bố mẹ những kiến thức cần thiết để giáo dục con cái tiến tới thành công.

Đọc cuốn sách này khiến tôi nhớ đến mẹ tôi. Có thể nói mẹ tôi có tất cả những tố chất trong việc bồi dưỡng sự thành công, cũng chính vì thế bà đã giáo dục anh trai tôi lãnh đạo doanh nghiệp của dòng họ, giáo dục ra người sáng lập tập đoàn Vương Phẩm là tôi. Tình thương bao la của mẹ, cách đối xử chân thành với người khác và tinh thần tiết kiệm đã ảnh hưởng rất lớn đến tôi cũng như lý luận kinh doanh của tôi, thậm chí trở thành một phần trong văn hóa ở công ty tôi. Có thể nói mẹ là người ảnh hưởng lớn nhất đến cuộc đời tôi, là người mà tôi kính yêu nhất. Tôi rất đồng tình với lập luận của tác giả, bởi vì anh em chúng tôi có được ngày hôm nay là nhờ người mẹ vĩ đại

của chúng tôi.

Vì thế, tôi muốn giới thiệu cuốn sách này tới các bậc phụ huynh - những người luôn hy vọng con cái thành công. Giống như tác giả đã nói, nguyện vọng lớn nhất của bố mẹ là hy vọng cuộc đời của con được thuận lợi. Làm thế nào mới có thể thuận lợi được? Theo tôi, đó chính là mở rộng đường kính ống nước và không tạo ra nút cổ chai nhỏ hẹp.

Ngoài ra, tôi nghĩ bố mẹ không nên chỉ bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ mà còn cần phải tự điều chỉnh bản thân mình nữa, như thế mới từng bước khơi dậy khí chất tốt đẹp của trẻ. Tôi tin rằng nếu bạn có thể thực hiện phương pháp giáo dục trong cuốn sách này, bạn không chỉ có được những đứa con thành công giống như tác giả mà sau này lớn lên, chúng cũng sẽ cảm ơn bạn giống như tôi cảm ơn mẹ của tôi vậy.

Tự thuật

Tốt nghiệp chỉ là điểm khởi đầu của cuộc đời

Chu Giai Mẫn

Tốt nghiệp đại học, bắt đầu đi làm, lần đầu tiên tôi hiểu rằng “tốt nghiệp chỉ là điểm khởi đầu của cuộc đời”. Lúc còn đi học, nên học môn gì, đọc sách gì, có thể chơi gì... tất cả đều rất rõ ràng. Có chỗ nào không hiểu thì chỉ cần nhờ thầy cô giáo giải thích là xong. Cuộc đời giống như thế giới vật lý cổ điển của Newton, cân bằng, đơn giản và hoàn mỹ.

Sau khi bước ra xã hội, phát hiện con đường trước mắt biến đổi khôn lường, thậm chí là vẩn đục. Lúc ở trường có thể đọc sách, nhưng trong công việc thì không có cuốn sổ tay công việc nào có thể hướng dẫn tường tận để mình phát huy được hết năng lực. Tất cả đều cần phải tự đúc rút kinh nghiệm, học hỏi người khác, tự mình tìm tòi, hợp tác với rất nhiều người. Cảm giác lúc ấy giống như đột nhiên bước vào thế giới vật lý cận đại vậy, ngoài ánh sáng tuyệt đối thì tất cả mọi thứ đều là tương đối, đồng thời trong chốc lát có rất nhiều hạt cơ bản, khiến người ta không kịp nhìn.

Thế là tôi vội vàng đi qua mười năm với rất nhiều tiêu chuẩn “tương đối” và phát hiện ra ngày càng nhiều “hạt cơ bản”. Nhớ lại mười năm trước, khi mới bước chân vào xã hội, tôi không chỉ một lần cảm nhận được rằng, những kỹ năng cần trong học tập rất khác biệt so với những yêu cầu trong công việc sau này.

Trong mười năm ấy, tôi thấy không ít sinh viên ưu tú tốt nghiệp những trường danh tiếng, khi mới bước vào xã hội, đã phải điều chỉnh quan niệm và thái độ làm việc của mình. Những học sinh có thành tích cao khi ở trường đã quen với việc được khen ngợi, nhưng khi bước vào xã hội, chúng phải đối mặt với hiện thực, phải bắt đầu từ những cái cơ bản. Hầu hết các nhà quản lý đều thích những thanh niên tự giác, làm việc hiệu quả, thận trọng, biết hợp tác với mọi người. Nhưng những phẩm chất này không liên quan đến thành tích học tập mà liên quan đến phương pháp giáo dục trong gia đình. Mỗi khi nhìn thấy những nhân viên gặp phiền phức, tôi thầm nghĩ: “Nếu lúc đầu anh

ta được dạy cách suy nghĩ tích cực, chịu trách nhiệm, tự giác vươn lên thì bây giờ anh ta đã không thất bại như vậy”.

Mặc dù tôi tốt nghiệp với thành tích cao, nhưng vì từ nhỏ bố mẹ đã dạy tôi phải thành thực, chăm chỉ, có trách nhiệm nên lúc bắt đầu làm việc tôi đã khiêm tốn thừa nhận mình chưa đủ kinh nghiệm, không phàn nàn khi phải bắt đầu từ đầu, và luôn cố gắng hết sức làm tốt mọi việc. Nhưng không phải người nào cũng làm được điều đó, dẫn đến khó thích nghi với sự khác biệt giữa nhà trường và xã hội. Tôi thật sự hy vọng các bậc cha mẹ có thể giống bố mẹ tôi, nếu không, cho dù giám đốc muốn đề bạt con của các vị thì chúng cũng không tìm được lý do để thuyết phục bản thân.

Vì thế, khi bố mẹ nói với tôi rằng, họ muốn viết một cuốn sách về giáo dục con cái thì tôi đã giơ tay tán thành, hơn nữa còn nhiệt tình cung cấp rất nhiều tư liệu về sự thành công và cách quản lý công việc, đồng thời hỗ trợ bố mẹ tôi rất nhiều. Hy vọng chúng tôi có thể viết ra một cuốn sách bổ ích. Thành quả của chúng tôi chính là cuốn sách mà bạn đang cầm trên tay. Nếu bạn không có ý định mua sách, chí ít bạn cũng có thể xem chúng trong hiệu sách, ghi lại những ý quan trọng nhất để áp dụng vào thực tiễn. Nếu bạn có ý định mua sách, hãy mang nó về nhà và từ từ nghiền cứu, nó sẽ giúp ích cho bạn rất nhiều.

Tôi thật lòng hy vọng cuốn sách này có thể giúp các bậc cha mẹ hiểu rằng, học tập chỉ là điểm khởi đầu cho cuộc đời, đồng thời tiếp thu những quan điểm đúng đắn và thói quen tốt, đưa nó vào cuộc sống hàng ngày, cải thiện quan hệ giữa bố mẹ và con cái, để con cái của chúng ta được vui vẻ, hạnh phúc và thành công trong tương lai.

Chương 1

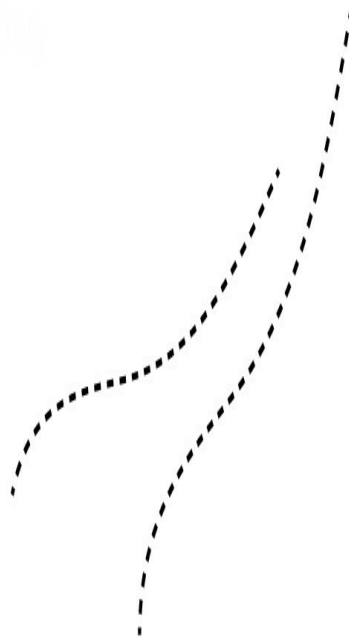
Bồi dưỡng một đứa trẻ thành công

Một số vị phụ huynh rất chú trọng điểm số của trẻ, tâm trạng cũng thay đổi

theo điểm số. Một số cha mẹ tuy ngoài miệng thì nói thành tích không quan trọng nhưng lại bắt trẻ học thêm và học năng khiếu, lịch học dày đặc. Những đứa trẻ này sau khi ra xã hội có thành công được không?

Yêu con trước tiên phải biết làm thế nào để giúp chúng thành công chứ không phải vì sợ thua thiệt với chúng bạn nên mới không ngừng yêu cầu chúng học kiểu nhồi nhét. Thay vì muốn trẻ tập trung tất cả tinh thần và sức lực để học tập, chi bằng hãy giúp con bồi dưỡng phẩm chất thành công, đó mới là cách giúp đỡ tốt nhất đối với trẻ.

Chúng ta đang tự đặt mình vào

Thành tích tốt nhất định
sẽ mang lại thành công.
Điều đó có đúng không?

THÀNH TÍCH KHÔNG ĐỒNG NGHĨA VỚI THÀNH CÔNG

Bạn có hy vọng con cái thành công không? Chắc chắn câu trả lời sẽ là: “Đương nhiên rồi!”

Vậy phải làm thế nào mới giúp con của bạn có một tương lai thành công? Một số người sẽ trả lời: “Dĩ nhiên là học rồi! Tôi cho con học thêm tiếng Anh, học năng khiếu, nghiêm khắc đôn đốc con học tập”.

Câu hỏi tiếp theo của tôi là thành tích tốt có đồng nghĩa với tương lai thành công không? “*Thành tích = Thành công*”, đẳng thức này có bất biến không? Bill Gates bỏ dở việc học đại học giữa chừng, còn Einstein thì hồi còn nhỏ, vì thành tích không tốt nên bị giáo viên yêu cầu thôi học. Những ví dụ như thế nhiều vô kể. Thì ra, những đứa trẻ thành tích không tốt hoặc học không cao chưa chắc đã không thành công.

Vậy thì những đứa trẻ có thành tích tốt có phải chắc chắn sẽ thành công? Tôi biết một người học đến thạc sĩ, vì suy nghĩ cứng nhắc, tính tình cố chấp nên khiến cho giám đốc và đồng nghiệp xung quanh rất mệt mỏi. Tôi cũng đã từng nghe nói có người tốt nghiệp thạc sĩ ngành “hot” ở trường đại học nổi tiếng nhưng lại không thể hoàn thành công việc sếp giao cho đúng thời hạn, đồng thời có rất nhiều vấn đề với đồng nghiệp cộng sự, cuối cùng phải lạng lẽ bỏ việc. Cũng có người học giỏi, năng lực giỏi, nhưng vì phẩm hạnh không tốt, mất đi danh tiếng trong giới làm ăn, nên cuối cùng đã thất bại. Những ví dụ như vậy nhiều vô kể. Thì ra những đứa trẻ thành tích tốt, học cao chưa chắc sẽ thành công.

Một số bậc cha mẹ không khỏi ngạc nhiên: “Nhưng nếu không dạy trẻ học thì tôi còn có thể dạy nó cái gì để sau này làm nên sự nghiệp?” Nói cũng phải, thành tích là chỉ tiêu rõ rệt nhất. Trường học và học vị cao thấp cũng là minh chứng trực tiếp nhất cho thành quả nuôi nấng vất vả của bố mẹ. Không nhìn những tiêu chuẩn số lượng giấy trắng mực đen, làm sao tôi biết được thành công của trẻ trong tương lai?

SÁCH KHÔNG PHẢI LÀ TẤT CẢ

Tôi đã từng nghe một câu chuyện: Vào một buổi tối cách đây lâu lắm rồi, ông Vương lúi húi tìm một thứ gì đó dưới ánh đèn đường. Mọi người nhiệt tình lại gần, hỏi ông đang tìm gì. ông Vương nói ông làm rơi một chùm chìa khóa. “Rơi ở đâu?” Một người hỏi. Vương lão gia nói: “Rơi ở nhà, nhưng bây giờ trong nhà rất tối, vì thế tôi tìm dưới đèn đường”.

Ông Vương tìm chùm chìa khóa bị rơi ở nhà dưới đèn đường chỉ vì đèn đường sáng, nhìn rõ hơn. Vậy cuối cùng ông Vương có thể tìm thấy chùm chìa khóa dưới đèn đường được không? Có lẽ bạn sẽ không do dự mà nói: “Không thể”.

Nhưng ngẫm lại, có phải chúng ta cũng tưởng rằng có thể tìm thấy phương trình thành công cho trẻ trong chỉ tiêu về thành tích học tập rõ ràng như vậy không? Bạn có cho rằng “thành tích = thành công”? Phương trình thành công của trẻ chỉ đơn giản và rõ rệt như vậy sao?

“Dĩ nhiên rồi, nếu không thì vì sao người ta lại thường nói sách là người thầy tốt nhất, đọc nhiều sách sẽ có rất nhiều tri thức” - Một số người kiên quyết nói.

Không sai, tài tử Giả Nghị nổi tiếng thời Tây Hán từ nhỏ đã tinh thông thi thư, 21 tuổi đã là tiến sĩ , rất được Hán Văn Đế trọng dụng. Nhưng đó chỉ là

vinh hoa phú quý trong thoáng chốc, về sau, vì đưa ra rất nhiều chính sách cải cách mà không suy nghĩ đến thực tế, dẫn đến bất đồng quan điểm, mất đi sự tín nhiệm của hoàng đế, cuối cùng Giả Nghị buồn phiền rồi lâm bệnh qua đời năm 33 tuổi. Có thể thấy, ngoài việc học, các mối quan hệ xã hội cũng rất quan trọng, là một trong những điều kiện thành công. Từ đó chúng ta có thể biết rằng, thành tích không phải là “*điều kiện tất yếu*” của thành công. Và chúng ta có định luật thứ nhất trong phương trình thành công của trẻ:

Định luật 1:
Phương trình thành công của trẻ
Thành tích ≠ Thành công

KHÔNG NÊN ĐƯA CHO TRẺ CHIẾC GẬY KHÔNG CẦN THIẾT

Ngày xưa ngày xưa, ở một vương quốc xa xôi, có một người bị thương tật ở chân, phải chống gậy mới đi được. Người này rất thông minh, vì thế anh ta không chỉ dựa vào chiếc gậy để đi lại mà còn nghĩ ra rất nhiều việc dùng đến chiếc gậy. Ví dụ: Dùng gậy để mở cửa, phơi quần áo... lại còn giảng dạy cách dùng gậy ở một trường tiểu học khiến việc dùng gậy trở thành một trào lưu lúc bấy giờ. Sau đó, cửa hàng bán gậy mọc lên như nấm, nghiên cứu rất nhiều kiểu dáng khác nhau. Có loại làm bằng ngà voi, có loại dát vàng, có loại đính đá. Trường học dạy cách sử dụng gậy cũng được thành lập, học sinh rất đông.

Về sau, người nổi tiếng thông minh này qua đời nhưng môn học về chiếc gậy vẫn không mất đi, cuộc đời của ông trở thành huyền thoại, thậm chí có người còn nói, trí tuệ của ông là ở chiếc gậy. Từ đó, hầu như không có người nào không mang gậy khi đi ra ngoài. Về sau có một số người cho rằng chiếc gậy là một vật không cần thiết, không những không mang nó ra ngoài mà còn đi khắp nơi tuyên truyền phản đối việc dùng gậy. Thế là họ bị bắt, không những bị trừng phạt mà còn bị đuổi ra khỏi vùng.

Qua bao nhiêu đời dùng gậy, người dân ở đất nước này “chứng minh” được rằng gậy là cần thiết. Mọi người đều nói: “Không ai có thể đi lại được nếu không có gậy”. Cho dù người nghèo đến đâu cũng tiết kiệm tiền mua chiếc gậy rẻ nhất. Không người dân nào ở đất nước này không dùng gậy.

Một câu chuyện rất nực cười, phải không?

Nhưng rất có thể khi chúng ta còn nhỏ, bố mẹ của chúng ta đã cho chúng ta chiếc gậy không cần thiết. Khi chúng ta khóc lóc nói là không cần gậy, họ còn ép chúng ta phải chấp nhận, bắt chúng ta cầm gậy đi. Sau những cuộc phản kháng vô vị, chúng ta chỉ có thể ngoan ngoãn chấp nhận. Dần dần chúng ta cũng tin rằng phải có gậy thì mới đi lại được. Thế là đợi đến khi chúng ta trưởng thành, có con, chúng ta cũng bắt đầu ép chúng dùng gậy, đến tận khi chúng khuất phục mới thôi.

“Học tập” cũng giống như chiếc gậy đó. Khi bố mẹ quá chú trọng đến thành tích thì sẽ bắt trẻ dồn hết tinh thần và sức lực của mình vào việc làm thế nào để dùng chiếc gậy ấy đến khi thành thục. Trẻ sẽ dần dần quên đi việc phải đi bằng chính đôi chân của mình. Khi trẻ bước ra ngoài xã hội, giám đốc không hề bận tâm đến kỹ năng dùng gậy cao siêu của trẻ. Và thế là đứa trẻ chỉ biết chơi với chiếc gậy đứng ngậy ra đó, không biết phải làm thế nào.

Nếu chúng ta không cướp đi khả năng tự đi vốn có của trẻ thì chúng sẽ có thể thích ứng tốt hơn. Vì thế, thay vì ép trẻ chỉ chú ý đến chiếc gậy trong học tập, chi bằng bỏ thời gian dạy chúng làm thế nào để tự đi trên con đường của mình, tìm kiếm thành công và thắng lợi thực sự còn hữu ích hơn nhiều.

PHẨM CHẤT THÀNH CÔNG QUYẾT ĐỊNH SỰ THÀNH CÔNG

Qua câu chuyện trên chúng ta thấy:

Thành công = f (Thành tích).

Vậy thì khi viết thành công của trẻ trong tương lai thành một phương trình, có những biến số nào sẽ ảnh hưởng đến thành công của trẻ?

“*Mỗi người đều có phẩm chất thành công. Nhưng người thành công thực sự nhất định có nhiều phẩm chất hơn người khác*”. Đây mà một câu nói mà tôi đọc được trên mạng.

Những người thành công thực sự phải có phẩm chất thành công khiến người ta khâm phục. Nếu đặt phẩm chất thành công vào trong ngoặc f () của phương trình thành công thì trẻ sẽ thành công. Vậy thì nên bồi dưỡng phẩm chất thành công như thế nào mới có thể bước tới thành công?”

PHẨM CHẤT THÀNH CÔNG BAO GỒM NHỮNG GÌ?

Trong thời đại thông tin phát triển như hiện nay, chúng ta không cần phải vắt óc suy nghĩ phẩm chất thành công bao gồm những gì, bởi vì người khác đã sắp xếp cho chúng ta từ rất lâu rồi. Bậc thầy nổi tiếng của Mỹ là Napoleon Hill (1833 - 1969) đã dùng thời gian 20 năm để phỏng vấn 500 người giàu có nhất, nổi tiếng nhất nước Mỹ, tổng kết thành quy luật thành công của họ. Trong cuốn *Trump: How to Get Rich*, Donald John Trump đã nhắc đến phẩm chất thành công mà ông tìm kiếm. Ông Lý Khai Phục - nguyên tổng giám đốc Google của Trung Quốc - cũng đã từng ca tụng trong tác phẩm của mình: “Con người ai cũng có thể thành công. Tôi có thể lựa chọn thành công của tôi”. Chúng ta có thể tổng kết lại phẩm chất thành công như sau:

Napoleon Hill <i>17 nguyên tắc thành công</i>	Trump <i>Trump: How to Get Rich</i>	Lý Khai Phục <i>Để phát huy bản thân một cách tốt nhất</i>
1. Xác định mục tiêu rõ ràng. 2. Tập hợp trí tuệ. 3. Bồi dưỡng cá tính hấp dẫn.	1. Nhân cách nổi bật. 2. Có đầu óc (tri	1. Giá trị quan - Thành công bắt nguồn từ trung thực và tin tưởng. 2. Tích cực chủ động - Lựa chọn thành công

4. Thể hiện niềm tin.	thức và tài trí).	là ở bản thân.
5. Bỏ ra nhiều hơn.	3. Óc sáng tạo.	3. Lòng đồng cảm - Cơ sở của giao tiếp xã
6. Tinh thần vươn lên.	4. Trung thành và	hội.
7. Bồi dưỡng thái độ tích cực.	tín nhiệm.	4. Tự tin - Dùng niềm tin chấp cánh cho cái
8. Kiểm soát sự hăng hái.		tôi.
9. Tăng cường tự giác.		5. Tự kiểm điểm - Hướng tới thành công từ
10. Suy nghĩ đúng đắn.		việc tự kiểm điểm.
11. Kiểm soát năng lực tập trung		6. Dũng khí - Tinh thần dũng cảm tiến lên
chú ý.		phía trước.
12. Khơi dậy tinh thần làm việc theo		7. Tấm lòng rộng mở.
nhóm.		8. Tìm kiếm lý tưởng - La bàn chỉ dẫn thành
13. Học tập kinh nghiệm từ trong		công.
nghịch cảnh và thất bại.		9. Phát hiện hứng thú - Dùng nhiệt tình theo
14. Bồi dưỡng óc sáng tạo.		đuổi thành công.
15. Đảm bảo sức khỏe.		10. Thực thi hiệu quả - Bậc thang hướng tới
16. Tính toán thời gian và tiền bạc.		thành công.
17. Ứng dụng các quy luật tự nhiên		11. Nỗ lực học tập - Quá trình thu lợi suốt
vào cuộc sống.		đời.
		12. Giao tiếp xã hội - Bài học bắt buộc với
		người hiện đại.
		13. Giao lưu hợp tác - Con đường thành
		công trong thời đại thông tin.
		14. Hoàn chỉnh và cân bằng - Dùng trí tuệ
		lựa chọn thành công.

Những quan điểm này đều rất có lý. Nếu bạn có thể giúp con bồi dưỡng những phẩm chất này thì bạn không cần phải lo lắng cho tương lai của con nữa. Có được những phẩm chất này thì sớm hay muộn, con của bạn cũng sẽ thành công, làm nên sự nghiệp.

THAY VÌ CÂU CÁ CHO CON ĂN, HÃY DẠY CON CÁCH CÂU CÁ

Đột nhiên tôi phát hiện ra rằng, nói đến phương pháp và phẩm chất thành công, tất cả họ đều không nhắc đến việc học. Tôi tin rằng nếu con bạn có phẩm chất thành công thì thành tích học tập sẽ ở một mức độ nhất định. Bởi vì, nếu trẻ có tinh thần vươn lên, lại biết tự giác, cho dù không giỏi một môn học nào đó thì trẻ vẫn sẽ cố gắng hết sức. Mặc dù thành tích có thể không đứng trong top đầu nhưng cũng không đến nỗi quá kém.

Thực ra như vậy là đủ. Khi trẻ bước ra xã hội, không ai hỏi chúng thành tích ở trường thế nào. Giám đốc cũng chỉ nhìn thái độ làm việc, khả năng làm việc và tinh thần hợp tác của chúng. Khi gặp trở ngại trong cuộc sống, sớm

muộn trẻ cũng phải tự mình đứng dậy. Khi trẻ dần dần trưởng thành, bố mẹ sẽ không còn nắm rõ về cuộc sống của trẻ, chỉ có giúp con bồi dưỡng phẩm chất thành công thì cuộc đời của trẻ mới được đảm bảo.

Giống như “Lý luận câu cá” mà chúng ta đã biết. Thay vì câu cá cho trẻ ăn, chỉ bằng dạy chúng cách câu cá. Nói một cách đơn giản, phẩm chất thành công chính là dạy trẻ cách câu cá như thế nào. Giám sát trẻ học, đạt thành tích cao chỉ là “câu cá cho chúng ăn”. Để câu được con cá thành công, cần phải có kỹ năng câu cá giỏi, cũng có nghĩa là cần có con đường đúng đắn thì mới có nhiều con cá thành công để câu.

Thế nên, vì muốn giúp đỡ các bậc cha mẹ, tôi đã kết hợp giáo dục tâm lý học, kinh nghiệm công tác và trải nghiệm của bản thân, tổng kết phương trình sau:

**Định luật 2:
Phương trình thành công**

Thành công = f (Tác động tích cực, óc sáng tạo, trí tuệ trong nghịch cảnh, suy nghĩ độc lập, quan hệ xã hội, khả năng biểu đạt, năng lực quản lý tiền bạc)

CON CỦA TÔI THÀNH CÔNG RỒI

Mỗi lần tôi nói với người khác về ba đứa con của mình, mọi người đều nói: “Ông có ba người con thành công như vậy, thế mới đáng sống chứ.” Cũng có người hỏi vợ tôi: “Điều gì khiến bà vui nhất, tự hào nhất trong cuộc đời này?” Lúc nào vợ tôi cũng vui mừng nói: “Dĩ nhiên là ba đứa con của tôi”.

Nghĩ lại vợ chồng tôi cũng thật may mắn, rất ít khi đánh mất các con. Các con cũng tự học đến đại học. Con cả tốt nghiệp thạc sĩ khoa Kế toán Đại học Đà Loan. Đứa thứ hai không chỉ tốt nghiệp thủ khoa khoa Tài chính tiền tệ Đại học Đà Loan mà còn được tuyển thẳng học thạc sĩ. Đứa thứ ba thì được tuyển thẳng vào khoa Tài chính tiền tệ Đại học Đà Loan. Tôi nói với con rằng nhà mình không giàu có, cùng chị học thạc sĩ trong nước là được rồi, nhưng nó không nghe, sau khi tốt nghiệp đại học nó không thi thạc sĩ trong nước. Sau hai năm làm việc, nó dùng số tiền học bổng và tiền dạy gia sư đem đầu tư vào cổ phiếu, kiếm đủ học phí và tiền sinh hoạt, sau đó sang Mỹ học MBA (thạc sĩ quản trị kinh doanh). Vì thế, vợ chồng tôi chưa bao giờ phải buồn phiền vì chuyện học hành của các con.

Trong công việc, chúng cũng chưa từng khiến chúng tôi phải buồn phiền. Đứa thứ hai chăm chỉ, có trách nhiệm, dám nói, dám làm. Sau khi tốt nghiệp thạc sĩ vào làm cho công ty HP nổi tiếng của Mỹ tại Đà Loan, năm nào cũng được tuyên dương là nhân viên ưu tú, còn được lĩnh giải thưởng ở nước ngoài. Về sau thấy em gái học tập và làm việc bên Mỹ thuận lợi nên đã cùng chồng sang Mỹ và được nhận vào làm quản lý tài chính cho một công ty, có thể nói là rất “thuận buồm xuôi gió”. Một năm sau, khi đứa thứ ba đón chị sang Mỹ thì nó đã cùng đồng nghiệp người Mỹ và người Nhật quay về Châu Á mở công ty điện tử. Số nhân viên trong công ty lúc đầu chỉ có vài người, 5 năm sau đã lên tới hai trăm người. Con cả tính tình ôn hòa, thích công việc giáo dục. Sau khi tốt nghiệp thạc sĩ Đại học Đà Loan, thi chứng chỉ kế toán viên, nhân viên phân tích chứng khoán thì vào giảng dạy ở Học viện Kỹ thuật. Nhưng nó vẫn không thỏa mãn. Năm ngoái nó đã thi vào nghiên cứu sinh của Đại học Trung Ương, bây giờ đang phấn đấu trở thành giáo sư.

Vì thế hai vợ chồng tôi thật sự rất may mắn, chẳng trách điều khiến vợ tôi tự hào nhất chính là dạy dỗ thành công ba đứa con này chứ không phải là lấy tôi. Các con của tôi đều tài năng, người làm bố như tôi thật sự khá là mừng.

khi so với chúng. Trở lại vấn đề chính, *vợ chồng chúng tôi chỉ may mắn thôi sao? Vì sao các con của chúng tôi đều tự giác học hành, công việc cũng không cần chúng tôi phải lo lắng? Đây thật sự chỉ là may mắn thôi sao?*

CON CỦA BẠN CŨNG CÓ THỂ THÀNH CÔNG

Thực ra, con của bạn cũng có thể thành công. Chỉ cần bạn biết cách bồi dưỡng phẩm chất thành công cho con thì sẽ không cần phải lo lắng nữa.

Mấy chục năm trước, ở Đài Loan không có người nghiên cứu về sự thành công. Lúc ấy, tôi chỉ nghiêm túc đưa quan điểm về giá trị, đạo lý cơ bản làm người và những phương thức dễ tiếp nhận để truyền thụ cho các con. Tôi không hề kỳ vọng các con phải học thật giỏi, cũng không kỳ vọng chúng có thể liên tục vươn lên trong sự nghiệp. Suy cho cùng tôi cũng không phải là người giỏi giang lúc thi vào khoa Giáo dục trường Đại học Sư phạm (năm đầu trượt, năm thứ hai mới thi đỗ). Vợ tôi cũng tốt nghiệp y tá. Chúng tôi chỉ khắc sâu một vài phẩm chất thành công vào tâm hồn nhỏ bé của chúng. Từ một mầm non non nhỏ cần được bảo vệ, chúng đã trưởng thành thành một cây cổ thụ cao lớn, vượt xa sự kỳ vọng của chúng tôi, khiến tôi và vợ được hóng mát hưởng phúc dưới tán cây.

Vốn dĩ bên trong con người mỗi đứa trẻ đã có động lực hướng tới sự phát triển. Điều mà người lớn phải làm chính là dẫn dắt để sức mạnh nội tại ấy phát triển tốt hơn, đồng thời dạy chúng khả năng cần thiết để thích nghi với cuộc sống xã hội như hình thành phẩm cách, quan hệ xã hội, khả năng biểu đạt, khả năng đối mặt với trở ngại, khả năng suy nghĩ độc lập, khả năng sáng tạo... Nhưng điều bất hạnh là rất nhiều bố mẹ và giáo viên hoàn toàn không tôn trọng sức mạnh nội tại của trẻ, áp đặt những quan niệm của mình cho chúng. Cũng có một số bố mẹ vì quá tôn trọng trẻ mà không dạy chúng khả năng thích ứng xã hội, khiến chúng không thể tự thích nghi được. Chỉ cần bạn đừng nhả tơ bọc con của mình trong kén mà hỗ trợ chúng đang rộng đôi cánh xinh đẹp, bay về tương lai thì sau này nhất định chúng cũng có thể tự tạo nên bầu trời riêng của mình.

Quả thực vợ chồng chúng tôi rất may mắn vì chúng tôi hoàn toàn không biết cách dạy dỗ này có thể tạo ra những đứa con kiệt xuất. Chúng tôi cũng không biết kết quả thu được đẹp đẽ hơn tưởng tượng của chúng tôi rất nhiều. Bây giờ chúng tôi được nếm trái ngọt, chúng tôi muốn chia sẻ với các bậc

phụ huynh kinh nghiệm và suy nghĩ của chúng tôi. Suy cho cùng tôi đã từng có một thời trẻ, cũng đã từng vất vả nuôi nấng, dạy dỗ các con. Mỗi lần nhìn thấy bố mẹ tận tâm tận lực mà không có cách nào giúp được các con, tôi cảm thấy rất buồn. Tôi biết mọi người đều có ý tốt, tôi thành tâm hy vọng mỗi một tấc đất của các vị đều có thể chuyển thành quả ngọt cho con cái.

TÌM RA CÁCH GIÁO DỤC ĐÚNG ĐẮN!

Thay vì lo lắng, tìm cách đầu tư tiền bạc vào việc lấp kín thời gian biểu của trẻ, chi bằng hãy tìm cách giáo dục đúng đắn. Tháng 3 năm 2007, tạp chí *Thiên Hạ* (Đài Loan) có nhắc đến “Bố mẹ trực thăng” (helicopter parents), “can thiệp quá mức” thậm chí “lo lắng quá mức”. Họ giống như máy bay trực thăng, bay lượn trên bầu trời của trẻ suốt 24/7, giám sát từng hành vi, lời nói của trẻ.

Đừng nên quan tâm quá mức, chỉ cần hướng dẫn trẻ một cách thích hợp là trẻ cũng có thể trở thành nhân tài ưu tú. Chỉ cần trẻ có IQ bình thường, thêm vào đó là phẩm chất thành công thì chắc chắn sau này trẻ cũng sẽ có chỗ đứng trong xã hội, không cần bạn phải lo lắng quá mức. Dĩ nhiên, học lực và sở trường cho trẻ vạch xuất phát, sau đó là dựa vào việc trẻ có phẩm chất thành công hay không sẽ quyết định thành công trong sự nghiệp của trẻ sau này như thế nào. Bố mẹ lo lắng quá mức chỉ làm giảm tỷ lệ thành công của trẻ, bởi vì nghiên cứu phát hiện ra rằng, bố mẹ lo lắng quá mức rất dễ tạo ra những đứa trẻ nôn nóng. Chúng ta đều biết nôn nóng không phải là phẩm chất của thành công.

Tôi đã hỏi hai người em của mình làm việc trong giới kinh doanh về tiêu chuẩn đề bạt nhân viên là gì? Hai em gái của tôi đều trả lời giống nhau. Trong công việc, cùng với sự tăng lên của thời gian làm việc, tầm quan trọng của học lực ngày càng suy giảm, khi giám đốc đề bạt nhân viên, ngoài yếu tố “số phận” ra, còn phải xem kinh nghiệm thực tế, khả năng làm việc, thái độ tích cực vươn lên và tinh thần hợp tác theo nhóm. Chả trách mà khi nói đến điều kiện hoặc phẩm chất thành công, bậc thầy thành công học Napoleon Hill và Lý Khai Phục đều không quá quan trọng khi nhắc đến thành tích hay kết quả học tập. Thực ra, xét từ một góc độ khác, nếu con của bạn có phẩm chất thành công thì thành tích sẽ ở một mức độ nhất định. Giống như đã nói ở trên, những đứa trẻ có ý chí vươn lên, lại tự giác, cho dù không giỏi một môn nào đó thì chúng cũng vẫn sẽ cố gắng hết sức.

Tôi thường nói con cái giống như chiếc xe. Nếu chúng ta không đổ xăng thì cho dù đó là chiếc BMW tính năng vượt trội, và chúng ta có ra sức đẩy xe như thế nào đi nữa, cũng chỉ có thể tiến lên trước một chút. Nhưng nếu chúng ta đổ xăng cho xe, thì cho dù là chiếc xe bình thường, nó vẫn có thể lao như bay. Như vậy, thay vì giúp trẻ đẩy xe, chi bằng ta hãy giúp chúng đổ xăng, để chúng có thể tự đi về phía trước.

Vậy cái gì là xăng? Dĩ nhiên là những phẩm chất thành công. Khi chúng ta có thể liệt những phẩm chất dưới đây vào phương trình thành công của trẻ thì cũng giống như đổ xăng vào bình xăng. Bạn có thể nhìn thấy trước được tương lai thành công của trẻ. Quan điểm của người Do Thái là: “Cho dù là những đứa trẻ bình thường, chỉ cần giáo dục đúng cách thì cũng có thể trở thành người phi thường”. Vì thế, thay vì đốc thúc trẻ học hành, bắt trẻ học lớp năng khiếu, chi bằng hãy chuyên tâm bồi dưỡng phẩm chất thành công, để trẻ trở thành người phi thường.

Bạn có hy vọng con của mình thành công không? Hãy để cuốn sách này dẫn dắt bạn xây dựng phương trình thành công cho trẻ nhé!

Chương 2

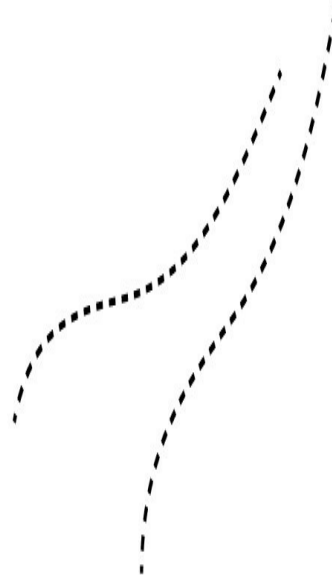
Bí mật phương trình thành công của trẻ

Để có thể thực hiện phương trình thành công một cách hiệu quả, bố mẹ

phải làm gương cho trẻ ngay từ khi trẻ còn nhỏ, đồng thời căn cứ vào mức độ trưởng thành của trẻ để “dạy dỗ” một cách đúng đắn, như thế mới có thể khắc sâu phẩm chất thành công trong tâm hồn trẻ.

Nhờ những phẩm chất vốn có, trẻ tìm được sức mạnh vươn lên, không cần bố mẹ phải giám sát, tận tâm chỉ bảo. Đây chính là “phương pháp giáo dục đòn bẩy”.

Những bố mẹ thông minh sẽ hiểu cách vận dụng “phương pháp giáo dục đòn bẩy”. Đây chính là bí mật trong phương trình thành công của trẻ.

Ba bí mật lớn trong phương
trình thành công của trẻ

NÊN DẠY TRẺ NHƯ THẾ NÀO?

Từ chương 1 chúng ta biết rằng, thành tích tốt không đủ để đảm bảo thành công trong tương lai. Chỉ có chuyên tâm bồi dưỡng phẩm chất thành công mới có thể đảm bảo trẻ có chỗ đứng trong xã hội. Nhưng có một số cha mẹ lại nói: “Tôi rất nghiêm túc bồi dưỡng những phẩm chất thành công này cho con. Tôi nói với nó phải học hành chăm chỉ, cũng nói với nó không được đánh nhau với người khác, phải hòa thuận với các bạn, nhưng nó không chịu nghe lời”. Vì sao những phẩm chất mà chúng ta muốn dạy cho trẻ, chúng lại không thể tiếp thu? Vì sao f () trong phương trình không thể vận dụng được?

Trước tiên chúng ta hãy cùng xem ba ví dụ mà có lẽ bạn sẽ thấy rất quen:

Ví dụ 1: Tuấn Minh thích xem tivi

Mẹ của Tuấn Minh than phiền với chuyên gia tư vấn tâm lý trẻ em: “Con trai tôi không nghe lời, thích xem tivi. Tôi khuyên bảo, thì cháu chống đối lại. Tôi dùng cách mua đồ chơi để dụ nhưng chưa được một tuần lại đâu vào đấy. Về sau tôi không chịu được đánh cho cháu một trận. Cháu lại giấu tôi lén lút xem tivi. Tôi thật sự không biết làm thế nào với con. Vì sao cháu lại thích xem tivi đến vậy? Lẽ nào không có cách nào giúp con thay đổi sao?”

Ví dụ 2: Hồng Anh thích coi mình là trung tâm

Bố Hồng Anh nói với chuyên gia tư vấn tâm lý trẻ em: “Tôi và vợ tôi đều tốt nghiệp thạc sĩ, có thể được coi là thành phần trí thức trong xã hội. Từ trước tới nay chúng tôi đều rất khiêm tốn, nhã nhặn, vì sao con của tôi lại hoàn toàn không để ý đến suy nghĩ của người xung quanh, muốn cái gì là đòi cái đấy, không thể khuyên bảo được? Phải dạy dỗ cháu như thế nào đây?”

Ví dụ 3: Oanh nghe lời và Phương không nghe lời

Mẹ nhìn thấy phòng của Oanh rất bừa bãi, nên hỏi Oanh: “Lúc nào con cũng thích đến phòng của mẹ chơi, có phải là vì thấy phòng của mẹ rất sạch, rất thoải mái không?” Oanh đáp: “Đúng ạ!” Mẹ Oanh nói tiếp: “Vậy để mẹ dạy con cách dọn dẹp phòng, để phòng của con cũng luôn sạch sẽ, được không?” Oanh vui vẻ nhận lời. Nhưng mẹ của Phương thì không may mắn như thế. Mẹ muốn Phương dọn phòng nhưng cô bé lại lạnh lùng nói: “Có gì bừa bộn đâu ạ?”

Ba ví dụ này cho chúng ta một điểm xuất phát, để chúng ta khám phá làm thế nào để “khởi động” phương trình thành công của trẻ, để chúng ta có thể từng bước hỗ trợ chúng hướng tới tương lai thành công.

BÍ MẬT THỨ NHẤT: CHỈ CÓ THAY ĐỔI BẢN THÂN MỚI CÓ THỂ THAY ĐỔI CON CÁI

Trước tiên chúng ta hãy nói về ví dụ Tuấn Minh thích xem tivi. Các bạn đã đoán được vì sao Tuấn Minh thích xem tivi như vậy không? Sau khi tìm hiểu, chuyên gia tư vấn tâm lý phát hiện ra rằng, bà nội sống cùng với gia đình Tuấn Minh rất thích xem tivi. Từ khi Tuấn Minh còn nhỏ, bà đã thường xuyên mở tivi cho cậu bé xem. Hàng ngày bố mẹ đi làm về đều cảm thấy rất mệt mỏi, thường xuyên xem tivi để thư giãn. Lúc xem tivi, bố mẹ yêu cầu Tuấn Minh phải ở trong phòng làm bài tập. Tuấn Minh không chống lại được sức hút của tivi, không thể tập trung làm bài, chỉ muốn chạy ra xem tivi cùng mọi người.

Chuyên gia giáo dục nổi tiếng Trịnh Thạch Nham đã từng viết trong cuốn sách của mình rằng: *rất nhiều trẻ có vấn đề về thích ứng với cuộc sống đều do những khiếm khuyết trong giáo dục bằng hành động. Nếu giáo dục bằng lời nói không tương xứng với hành động thì sẽ không có hiệu quả. Vì trẻ không làm theo lời người lớn nói mà làm theo những gì người lớn làm.* Người lớn muốn dùng lời nói, dùng cách mắng mỏ để thay đổi trẻ nhưng tâm trí của trẻ không bị lừa. Chúng nhìn thấy hành vi của bạn, cảm nhận tâm hồn của bạn. Cho dù bạn nói những gì, chúng vẫn đi theo khuôn mẫu mà bạn đã dựng lên. Đây chính là lý do vì sao Tuấn Minh không thể kiềm chế được mong muốn xem tivi.

Nhà tâm lý học Eron phát hiện, *nếu nghiêm khắc trừng phạt trẻ, sau này trẻ lớn lên sẽ có xu hướng bạo lực hơn những đứa trẻ khác.* Bởi vì trong quá trình bị trừng phạt, trẻ cảm nhận được thế nào là bạo lực, hà khắc, sau này khi đối xử với người khác, chúng cũng dùng thái độ hà khắc ấy, dẫn đến xu hướng bạo lực nghiêm trọng. Đó là cách người lớn đã từng dùng để đối xử với trẻ, cũng là cách mà trẻ hiểu để giải quyết vấn đề.

Dĩ nhiên hiện nay có rất nhiều bố mẹ đối xử ôn hòa, thân thiện với trẻ, không đến nỗi quá hà khắc. Nhưng suy luận theo lý luận giáo dục bằng hành động, nếu bạn muốn biết con của mình sau khi lớn lên có thành công hay

không, bạn có thể tham khảo mức độ thành công trước mắt của mình. Nếu bạn muốn biết con cái của mình có bao nhiêu phẩm chất thành công, bạn chỉ cần nhìn xem mình có bao nhiêu phẩm chất thành công là được. Cái gọi là “con vua thì lại làm vua, con sãi ở chùa thì quét lá đa” không phải chỉ là di truyền bẩm sinh, quan trọng hơn là ảnh hưởng của việc giáo dục bằng hành động sau này.

Vì thế, với ví dụ của Tuấn Minh, nếu bố mẹ của Tuấn Minh thật sự nghĩ cho con thì khi Tuấn Minh làm bài tập, bố mẹ nên tắt tivi, đọc sách bên cạnh Tuấn Minh. Ngày nghỉ cũng có thể đưa Tuấn Minh đến hiệu sách mua những cuốn sách mà cậu thích, cả nhà cùng thảo luận. Như thế Tuấn Minh sẽ ngày càng thích đọc sách, không cần phải tìm niềm vui ở tivi. Nếu bố mẹ coi xem tivi là quyền lợi của mình, thì sau này Tuấn Minh lớn lên, mỗi khi đi làm về, cậu cũng sẽ xem tivi chứ không quan tâm đến việc dạy dỗ con cái, cũng không nỗ lực vươn lên. Như thế có tốt cho Tuấn Minh không?

CHỈ CÓ THAY ĐỔI BẢN THÂN MỚI CÓ THỂ THAY ĐỔI CON CÁI

Tôi đã làm như thế. Khi con cái học tiểu học, tôi đã không thỏa mãn với việc chỉ tốt nghiệp khoa Giáo dục trường Đại học Sư phạm của mình, tôi thường tận dụng kỳ nghỉ hè đến trường học thêm về tư vấn tâm lý. Đồng thời tôi cũng mua sách về các câu chuyện thành ngữ, nhân lúc các con được nghỉ, yêu cầu chúng mỗi ngày chép một câu chuyện thành ngữ ba đến năm trăm chữ. Mặc dù lúc ấy chúng còn nhỏ nhưng cũng cảm nhận được tinh thần nỗ lực vươn lên của bố, ngày nào cũng ngoan ngoãn ở nhà chép thành ngữ. Có như vậy thì bây giờ chúng tôi mới có cơ hội để cùng xuất bản sách, chia sẻ với mọi người kinh nghiệm của chúng tôi.

Ba đứa con của tôi có rất nhiều mối quan hệ xã hội, điều đó có liên quan mật thiết đến cách giáo dục của tôi. Hồi dạy trung học, tôi ra sức đẩy mạnh “công tác nhân ái”, cùng với những giáo viên khác trong trường và các em học sinh tích cực đi đến những vùng khó khăn, giúp đỡ trẻ em nghèo đi học, mang lại hy vọng cho người già, sự ấm áp cho người tàn tật. Vì thế các con của tôi từ nhỏ đã hiểu cách đối xử với mọi người xung quanh. Khi có bạn học kém nhờ chúng giảng giải, chúng đều kiên nhẫn giảng cho các bạn. Quan hệ xã hội có liên quan mật thiết đến thành công trong công việc. Vì thế, nếu

muốn tốt cho con, hãy thay đổi bản thân mình trước, để con có một tấm gương tốt để học tập và làm theo. Đây cũng là đáp án duy nhất để “cứu” Tuấn Minh.

Bí mật thứ nhất trong phương trình thành công của trẻ:

Muốn thay đổi trẻ, trước tiên phải thay đổi bản thân cha mẹ

BÍ MẬT THỨ HAI: KHÔNG THỂ CHỈ YÊU CON MÀ CÒN PHẢI DẠY DỖ CON

Bây giờ chúng ta xem ví dụ 2. Bố mẹ của Hồng Anh đều là những người có học hành. Căn cứ vào bí mật thứ nhất của phương trình thành công, những hành động của bố mẹ nên cảm hóa Hồng Anh, khiến Hồng Anh trở thành một đứa trẻ biết nghĩ cho người khác. Nhưng thực tế là Hồng Anh luôn coi mình là trung tâm. Vì sao cô bé lại không bận tâm đến suy nghĩ của mọi người?

Thực ra trẻ con khi vừa sinh ra đều luôn coi mình là trung tâm. Trẻ con đói là khóc, không bận tâm lúc đó đang là ba giờ đêm, người lớn đều đang ngủ. Trẻ một tuổi thích chơi đồ chơi gì là cướp luôn, không bận tâm đồ chơi ấy có phải là của đứa trẻ khác không. Nói cách khác, trẻ vừa chào đời đã bị mong muốn nhất thời khống chế, thôi thúc, bất chấp môi trường bên ngoài để tìm mọi cách có được niềm vui, trốn tránh đau khổ. Triết học gọi đó là “bản ngã”.

Đứa trẻ một, hai tuổi coi mình là trung tâm, mọi người có thể hiểu được. Nhưng nếu một đứa trẻ 10 tuổi hoặc một thanh niên 20 tuổi hoàn toàn chịu sự chi phối của cái tôi, bất chấp hoàn cảnh hiện thực, không bận tâm phải trái, đúng sai thì chứng tỏ đứa trẻ này luôn coi mình là trung tâm, được nuông chiều quá mức. Hồng Anh chính là một ví dụ như thế.

Bố mẹ Hồng Anh đều là những trí thức có học hành, nhưng họ đã lầm tưởng bản chất của tình yêu và sự giáo dục, lúc nào cũng nuông chiều Hồng Anh, coi yêu cầu của Hồng Anh là “thánh chỉ”. Vì thế, trong quá trình trưởng thành của cô bé, “bản ngã” luôn được thỏa mãn nhưng lại không có nhiều cơ hội để phát triển hai thành phần quan trọng khác của nhân cách là “tự ngã” và “siêu ngã”.

Thế nào là “tự ngã”? Khi trẻ cướp đồ chơi của người khác mà bị ngăn cấm, ý thức “tự ngã” của nó sẽ dần dần phát triển. Nó bắt đầu học được rằng mặc

dù mình muốn nhưng bây giờ không thể được. Đây chính là “nguyên tắc hiện thực”: Kích thích phải được kéo dài đến lúc thích hợp mới được thỏa mãn. Nếu ngay cả điều này mà một đứa trẻ 10 tuổi không làm được thì thật sự rất đáng lo. Mặc dù bố mẹ rất yêu Hồng Anh, nhưng nếu Hồng Anh cứ như thế này thì sau này có giám đốc nào muốn nhận cô bé vào làm? Vì thế, mặc dù bố mẹ đối xử ôn hòa với người khác nhưng lại chưa thể kịp thời điều chỉnh sai lầm của trẻ, thuận theo ý muốn của trẻ mà cản trở sự phát triển của ý thức “tự ngã”, để mặc cho “bản ngã” chi phối.

Thế nào là “siêu ngã”? “Siêu ngã” được phát triển từ việc đáp lại sự khen thưởng hay trừng phạt của bố mẹ. Lúc đầu bố mẹ dùng khen thưởng và trừng phạt để khống chế hành vi của con, sau đó trẻ đưa tiêu chuẩn của bố mẹ vào ý thức “siêu ngã” của mình, hình thành quan điểm đạo đức chi phối hành vi của mình. “Siêu ngã” có quan trọng với tương lai của trẻ không? Đáp án chắc chắn là có. Nếu bạn có một đồng nghiệp có tiêu chuẩn phê phán hành vi đúng hay sai không giống với mọi người, ví dụ anh ta cho rằng nói lời không giữ lời không phải là chuyện gì nghiêm trọng, thường xuyên lật lọng, nói một đằng làm một nẻo, vậy thì bạn có dám tin tưởng anh ta không? Những người không được tin tưởng có thể thành công trong công việc được không?

Vì thế, nếu bố mẹ không dạy dỗ trẻ một cách đúng mực, trẻ sẽ thuận theo “bản ngã” của mình, không thể phát triển ý thức “tự ngã” và “siêu ngã” cần thiết để thích ứng với xã hội. Cho nên, ngoài giáo dục bằng hành động, dạy dỗ một cách thích hợp cũng là một khâu không thể thiếu trong thành công của trẻ.

Giống như hồi ấy tôi và vợ tôi giáo dục các con. Mặc dù giáo dục theo phương thức dân chủ nhưng với những chuyện không thể thỏa hiệp, chúng tôi sẽ không dễ dàng nhượng bộ. Ví dụ quan niệm về tiền bạc. Mặc dù con cả, con thứ hai rất hiểu chuyện, từ nhỏ đã không tiêu tiền bừa bãi nhưng đứa thứ ba lại bị những món đồ chơi mới lạ thu hút. Vợ tôi phát hiện nó không thể tiết kiệm giống như hai chị, thế nên đã đưa con bé đến ngân hàng mở tài khoản. Mỗi lần con được điểm cao trong kỳ thi, chúng tôi lại thưởng cho cháu một khoản tiền để gửi vào ngân hàng, đồng thời khích lệ con tiết kiệm. Mỗi lần có lãi, con bé tỏ ra rất vui khi thấy tiền trong thẻ tăng lên. Nhờ cách này, dần dần con bé có thể khống chế được ham muốn mua đồ của mình. Nó bắt đầu hiểu cách tận hưởng cảm giác thành công khi kiềm chế ham muốn mua đồ, tăng cường khả năng “tự ngã” của bản thân.

Chúng tôi không hề thỏa mãn với điều đó. Chúng tôi còn nói với các con, mặc dù thấy tiền nhiều nên cảm giác rất tự hào nhưng nếu có thể góp một phần giúp đỡ những người cần tiền hơn chúng ta, thì đó mới là cách làm vĩ đại. Có thể vì sự khích lệ của chúng tôi, thêm vào đó các con thấy tôi rất tích cực làm công tác nhân ái, từ thiện nên từ nhỏ đến bây giờ, chỉ cần có cơ hội là chúng lại quyên góp cho vài tổ chức từ thiện. Từ cảm giác thành công có được từ tiết kiệm, ý thức “tự ngã” của con tôi cũng được tăng cường. Từ việc khơi dậy lòng trắc ẩn, chúng tôi đã giúp con phát triển “siêu ngã”.

Vì thế, cái mà Hồng Anh thiếu là sự phát triển của “tự ngã” và “siêu ngã”. Bố mẹ Hồng Anh không nên thuận theo yêu cầu “bản ngã” của Hồng Anh, mà nên dẫn dắt để Hồng Anh hiểu, có một vài mong muốn phải đợi đến lúc thích hợp mới có thể được thỏa mãn, thậm chí phải lựa chọn trong nhiều mong muốn. Sau đó dẫn dắt Hồng Anh xây dựng nguyên tắc phán đoán hành vi đúng sai. Như thế tương lai của Hồng Anh mới có hy vọng.

Bí mật thứ hai trong phương trình thành công của trẻ:

Có “giáo dục bằng hành động” nhưng không “dạy dỗ” thì không thể thành công

BÍ MẬT THỨ BA: GIÁO DỤC TỪ KHI TRẺ CÒN NHỎ

Mẹ muốn con biết dọn phòng gọn gàng, vì sao Oanh nghe lời, còn Phương lại coi lời mẹ nói như gió thoảng bên tai? Có lẽ những người tinh ý sẽ phát hiện, hình như Oanh nhỏ tuổi hơn Phương, còn Phương thì đã bước sang tuổi dậy thì. Suy luận như vậy rất chính xác. Trong ví dụ này, Oanh chỉ mới năm tuổi còn Phương thì đã mười lăm tuổi.

Quả thực trẻ còn nhỏ rất dễ dạy, đến khoảng hơn mười tuổi thì đã bắt đầu khó dạy. Khi trẻ còn nhỏ, khả năng tự ý thức vẫn chưa cao, cái gì cũng phải dựa vào bố mẹ. Nhân lúc này hãy dạy cho trẻ một vài quan niệm và mô thức hành vi, như vậy sẽ thu được hiệu quả tốt nhất. Đến khoảng mười mấy tuổi, trẻ bước vào thời kỳ chống đối, tìm kiếm sự độc lập, rất dễ chống đối bố mẹ. Lúc ấy mới điều chỉnh hành vi của trẻ thì sẽ không có hiệu quả.

Một chuyên gia đã phân tích: “Từ nhỏ nên bắt đầu chú ý bồi dưỡng nhân cách và cá tính của con người. Tính cách của một người có thể ảnh hưởng đến sự thành bại sau này. Sự hình thành tích cách chịu ảnh hưởng từ hoàn

cảnh sau khi chào đời. Phần lớn tính cách đã được định hình từ khi còn nhỏ. Một số bố mẹ tưởng rằng chờ trẻ trưởng thành một chút hoặc sau khi đi học mới dạy dỗ trẻ, nhưng đến lúc ấy mới dạy thì đã muộn, bởi tính cách của trẻ đã được hình thành, muốn thay đổi không phải là chuyện dễ dàng”.

Đồng thời ông còn nói: “Có lẽ mọi người đều có một kinh nghiệm như sau: Những bạn hồi tiểu học học rất giỏi, có quy củ, giữ kỷ luật, hai mươi năm sau thuận lợi thi đỗ đại học. Khi mọi người đã trưởng thành và họp lớp thì nhận thấy các bạn đều không thay đổi mấy so với lúc còn ở trường. Điều đó có nghĩa là nếu từ nhỏ đã được “định hình” thì sẽ rất khó thay đổi. Dĩ nhiên, cũng có người đột nhiên thay đổi trong quá trình trưởng thành, tính cách trở nên tốt hơn, nhưng đó chỉ là số ít”.

Mẹ của Phương đã không nhân lúc cô bé còn nhỏ để dạy cô dọn dẹp phòng của mình. Hồi ấy, nghĩ con còn nhỏ nên bà giúp con dọn dẹp. Bây giờ Phương đã mười lăm tuổi, mẹ cảm thấy Phương đã lớn, nên học cách tự dọn phòng sạch sẽ. Nhưng lúc này chưa chắc Phương đã tiếp nhận sự dạy dỗ của mẹ. Ngược lại, từ khi Oanh năm tuổi mẹ đã bắt đầu dạy Oanh giữ phòng sạch sẽ, Oanh rất tin tưởng mẹ, tiếp nhận sự dạy dỗ của mẹ một cách vui vẻ. Sau này lớn lên có thể thấy, nhất định cô sẽ trở thành cô gái biết cách giữ vệ sinh gọn gàng. Vì thế giáo dục trẻ nhất định phải giáo dục từ sớm. Nhân lúc bạn vẫn có sức ảnh hưởng với trẻ, hãy dạy trẻ những phẩm chất thành công. Không nên lúc nào cũng nghĩ trẻ vẫn còn nhỏ mà bỏ qua thời kỳ giáo dục quan trọng.

Hồi các con của tôi vẫn chưa đi học, tôi và vợ tôi đã bắt đầu giáo dục chúng về nhân sinh quan và giá trị quan đúng đắn, dạy chúng làm người tốt, khích lệ chúng phấn đấu vươn lên, nhiệt tình giúp đỡ người khác. Tôi vẫn còn nhớ hồi ấy tôi đã từng nói với chúng: “Tài sản trên người có thể bị người khác cướp đi nhưng kiến thức trong đầu thì không ai có thể cướp được. Chỉ cần con có kiến thức và kỹ năng thì con sẽ luôn luôn có cơ hội để lấy lại tài sản mà mình đã mất”. Các con của tôi nghe thấy những lời này, tâm hồn trong sáng tiếp nhận thông tin một cách tích cực, kết quả là chúng trở nên tự giác, phấn đấu vươn lên. Cho dù bây giờ ba con của tôi đều đã ngoài ba mươi tuổi nhưng chúng vẫn giữ vững tinh thần mà năm ấy tôi đã dạy chúng, vững bước trên con đường mình đã chọn.

Vì thế, không được coi thường sức ảnh hưởng của bạn đối với trẻ. Trẻ giống như một viên ngọc chưa được gọt giũa, còn bạn có thể là nhà ảo thuật

biến nó thành vàng. Chỉ cần bạn có thể dẫn chúng đi đúng phương hướng, sau đó chúng sẽ tỏa sáng bằng khả năng của mình. Vì thế, nhân lúc chúng có thể được gọt giũa, hãy cho chúng sức mạnh, giáo dục những phẩm chất thành công, như thế con của bạn sẽ trở thành những người phi thường.

Bí mật thứ ba trong phương trình thành công của trẻ:

Giáo dục trẻ phải nhân lúc chúng còn nhỏ, nếu không sẽ không kịp.

NGƯỜI QUẢN LÝ PHẢI HIỂU NHỮNG HOẠT ĐỘNG NÀO CÓ TỶ LỆ ĐÒN BẦY CAO NHẤT

Xét từ góc độ quản lý thương nghiệp hiện đại, phương pháp giáo dục của bố mẹ có thể thu được rất nhiều gợi ý. Chủ tịch tập đoàn Intel, ông Robert Noyce đã từng nói: “Vĩnh viễn không bao giờ hết việc để làm. Giống như người chủ trong gia đình, người quản lý không bao giờ làm hết việc - luôn luôn có rất nhiều việc phải làm, rất nhiều việc nên làm, luôn luôn vượt qua mức mà bạn có thể gánh vác được. Vì thế, người quản lý phải có khả năng xử lý nhiều việc cùng một lúc, hơn nữa còn phải biết lúc nào nên chuyển hướng chú ý, tập trung tinh thần vào hoạt động có thể kích thích sản xuất. Nói một cách khác, anh ta phải hiểu những hoạt động nào có tỷ lệ đòn bẩy cao nhất”.

Nghe có vẻ như ông đang đưa ra lời khuyên cho bố mẹ, phải không? Bố mẹ là người quản lý của con cái. Việc giáo dục con cái vĩnh viễn không bao giờ làm xong, giống như người quản lý tài giỏi biết cách lựa chọn việc quan trọng nhất để làm để nâng cao hiệu quả sản xuất. Những bố mẹ thông minh cũng biết cách dùng phương thức hữu hiệu nhất để dạy trẻ, khiến chúng trở thành những ngôi sao sáng.

Trong quản lý, cần chú trọng hiệu quả (effectiveness) và hiệu suất (efficiency). Cái gọi là hiệu quả chính là “việc làm đúng”, nói một cách khác là làm việc có ích. Hiệu suất là chỉ “làm xong việc với tốc độ nhanh nhất”, không kể chuyện này có sức ảnh hưởng lớn hay nhỏ với mục tiêu chính thể. Trong quản lý yêu cầu phải có cả hai, về chính sách thì chú trọng hiệu quả, về mặt thực thi thì chú trọng hiệu suất. Như thế việc kinh doanh mới đi vào guồng. Giáo dục con cái cũng không ngoại lệ, phương pháp giáo dục phải đúng đắn, đó là lý do vì sao chúng ta đưa ra phương trình thành công cho trẻ. Sau khi có phương pháp đúng đắn, việc thực hiện cũng phải có hiệu suất. Đây cũng là lý do vì sao chúng ta nói đến ba bí mật trong phương trình thành công của trẻ. Chỉ cần bố mẹ có thể nắm được ba bí mật này thì hiệu suất giáo dục trẻ sẽ tăng lên. Bản thân xem tivi nhưng lại yêu cầu trẻ không được xem, đây là phương thức thực hiện không có hiệu suất. Bản thân đối xử ôn hòa nhã nhặn với người khác nhưng lại quá nuông chiều con cái cũng là phương thức thực hiện với hiệu suất không cao. Nếu bố mẹ có thể đưa ra phương pháp hiệu quả và thực hiện có hiệu suất thì mới có thể phát huy “tỷ lệ đòn bẩy cao

nhất trong quản lý con cái”.

Một điều cần chú ý ở đây là Robert Noyce cũng nhắc tới sự tồn tại của “thúc đẩy tiêu cực”. Ông lấy một ví dụ như sau: “Thông thường mà nói, nếu cấp trên dùng quá nhiều mệnh lệnh có tính áp đặt (cho dù ông ta có thật sự hiểu hay không), sẽ hình thành tác động tiêu cực, có thể cấp dưới sẽ bắt đầu trở nên rụt đầu rụt cổ, dần dần mất đi trực giác giải quyết vấn đề mà chuyển sang nhờ cấp trên giúp đỡ. Nếu việc này trở thành vòng tuần hoàn ác tính, việc sản xuất sẽ giảm sút. Sự can thiệp của cấp trên dĩ nhiên chính là thúc đẩy tiêu cực”.

Robert Noyce cũng nhắc đến “phương pháp trữ hàng”. Ông cho rằng một người quản lý giỏi phải tích trữ vài “thương vụ”, một vài “thương vụ” chưa cần hoàn thành ngay. Bởi vì nếu không như vậy, có thể người quản lý sẽ có thời gian rảnh rỗi, muốn can thiệp vào công việc của nhân viên. Điều này nghe có vẻ cũng rất quen thuộc. Có những bố mẹ coi việc giáo dục con cái là sự nghiệp lớn, xuất phát điểm là rất tốt nhưng nếu can thiệp quá nhiều, trẻ sẽ mất đi tính tự chủ. Vì thế “bố mẹ trực thăng” cũng phải hiểu cách bồi dưỡng hứng thú của mình, không nên tập trung toàn bộ tinh thần vào con cái, nếu không sẽ gây áp lực quá lớn cho chúng.

Nói một cách thẳng thắn, sự trưởng thành của trẻ giống với quá trình của cuộc đời, rất khó “kinh doanh”. Lập trước kế hoạch cho cuộc đời ư? Năm năm sau sẽ ra sao, mười năm sau sẽ như thế nào... Điều này rất khó dự đoán bởi vì biến cố quá nhiều. Vì thế bạn chỉ có thể hy vọng, mong ước, sau đó vẫn phải bắt tay vào làm. Việc giáo dục trẻ cũng vậy, mặc dù bạn cũng có những kỳ vọng đối với trẻ nhưng bạn cũng phải tôn trọng suy nghĩ và hứng thú của trẻ. Tôi từng nghe nói có một người mẹ muốn con gái mình lấy một anh bác sĩ mà cô không yêu, chỉ vì hy vọng có thể mở một bệnh viện gia đình. Tôi nghe mà thấy buồn cho cô con gái. Nếu bạn thật sự yêu con của mình thì nhất định phải tôn trọng con. Cho dù con đường sau này của chúng như thế nào thì chí ít cũng phải dạy nó một vài khả năng cơ bản để nó có cách sinh tồn, phấn đấu trong xã hội. Đây mới là những người bố người mẹ biết yêu thương con thật sự. Không nên chú trọng vào những hoạt động thúc đẩy tiêu cực, bắt đầu từ bây giờ, hãy làm những hoạt động với tỷ lệ đòn bẩy cao.

Robert Noyce còn nói với người quản lý rằng: “Nhất định phải nhớ rằng thời gian của bạn có hạn. Khi bạn tiếp nhận một nhiệm vụ cũng là lúc bạn từ chối một việc khác”. Câu nói này rất có lý. Nếu bố mẹ chú trọng quá mức

đến thành tích ở trường và bắt trẻ đi học thêm thì sẽ bỏ qua việc bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ. Vì thế, làm thế nào để giữ cân bằng là điều mà những bố mẹ thông minh phải thường xuyên suy nghĩ và nhắc nhở bản thân.

Khi thành tích của trẻ đã rất khá, nếu bố mẹ vẫn còn yêu cầu trẻ bỏ vô số thời gian để học tập thì sẽ chỉ tốn sức, tốn thời gian mà không thu được hiệu quả. Nếu bố mẹ biết cách dùng thời gian này bồi dưỡng khả năng cho trẻ thì mới có thể nâng cao tỷ lệ đòn bẩy trong giáo dục.

Archimedes nói: “Hãy cho tôi một điểm tựa, tôi sẽ nâng cả trái đất lên”. Mục đích chính của cuốn sách này là nói với bạn mục tiêu, phương pháp và phương thức thực hiện tỷ lệ đòn bẩy. Hãy cho bố mẹ một điểm tựa để họ nâng sự thành công của con cái trong tương lai.

THAY ĐỔI PHONG CÁCH QUẢN LÝ CĂN CỨ VÀO MỨC ĐỘ THÀNH THẠO CỦA NHÂN VIÊN.

Robert Noyce cũng nói: “Cùng với sự thay đổi của mức độ thành thạo của nhân viên trong công việc, phong cách quản lý cũng phải thay đổi. Nói cách khác, khi mức độ thành thạo thấp thì cách quản lý hữu hiệu nhất là đưa ra những chỉ thị rõ ràng và tỉ mỉ. Trong trường hợp này, cùng với sự tăng lên của mức độ thành thạo trong công việc, phương pháp lãnh đạo hữu hiệu nhất là từ kết cấu hóa chuyển sang nói chuyện, ủng hộ và khích lệ tinh thần. Khi mức độ thành thạo càng ngày càng cao, sự can thiệp của người quản lý với nhân viên nên giảm xuống mức thấp nhất. Chủ yếu mục tiêu quản lý nên tập trung vào việc hướng nỗ lực của nhân viên có phù hợp với nhu cầu của ngành hay không”.

Bảng biểu thị như sau:

Mức độ thành thạo của nhân viên	Mức độ can thiệp của quản lý	Phương pháp lãnh đạo của quản lý
Thấp	Cao	Nói với nhân viên nên làm gì, khi nào hoàn thành và làm như thế nào.
Trung bình	Trung bình	Chú trọng giao lưu, ủng hộ và khích lệ.
Cao	Thấp	Mức độ can thiệp giảm, cùng xây dựng mục tiêu công việc và hệ thống quản lý.

Xét từ lý luận của Robert Noyce, qua ví dụ Hồng Anh được nuông chiều

quá mức, chúng ta có thấy rằng: Khi “mức độ trưởng thành” của Hồng Anh giảm thấp, thì “mức độ can thiệp” của bố mẹ cô bé cũng ở mức quá thấp, phương thức phối hợp như vậy không mang lại hiệu suất. Thay vào đó, khi Hồng Anh còn nhỏ, bố mẹ nên từng bước dẫn dắt Hồng Anh, để cô bé dần dần quen với những lễ nghi cần thiết. Sau khi chúng trở thành thói quen thì có thể giảm dần mức độ can thiệp.

Khi trẻ vừa chào đời mà đã áp dụng phong cách giáo dục “tự do buông thả” thì chỉ gây hại cho trẻ. Có người quản lý vì muốn thực hiện phương pháp không can thiệp của mình, không hướng dẫn rõ ràng cho nhân viên mới vào làm, kết quả là cuối cùng xảy ra chuyện thì muốn sửa sai cũng đã quá muộn.

Cũng có bố mẹ không bồi dưỡng, giáo dục trẻ. Đến ba, bốn mươi tuổi rồi bố mẹ vẫn không ngừng can thiệp, không cho con cơ hội trưởng thành. Như thế “trẻ” sẽ rất khó thành công trong xã hội. Những người bố mẹ như thế này có ham muốn khống chế con rất lớn. Mặc dù đã thành công trong việc khống chế con cái, nhưng sự phát triển của trẻ cũng bị khống chế một cách nghiêm trọng. Những trẻ thích chống đối sẽ xa lánh bố mẹ, ảnh hưởng nghiêm trọng đến quan hệ gia đình. Vì thế, những bố mẹ thông minh sẽ biết cách từ từ bồi dưỡng mức độ trưởng thành của trẻ, từ từ buông tay để trẻ trưởng thành độc lập.

Robert Noyce nói: “Khi mức độ thành thạo của nhân viên đạt tới đỉnh cao, anh ta đã hoàn thành việc rèn luyện. Lúc ấy động lực làm việc của anh ta sẽ xuất phát từ động lực khao khát thực hiện bên trong con người anh ta. Đây chính là giới hạn mà một người quản lý tìm mọi cách để theo đuổi”.

Cũng như vậy, khi mức độ trưởng thành của trẻ đạt tới đỉnh cao, trẻ đã hoàn thành việc rèn luyện. Lúc này động lực của cuộc đời chúng sẽ xuất phát từ động lực khao khát thực hiện bên trong con người chúng. Đây chính là giới hạn mà những bậc cha mẹ thông minh tìm cách để theo đuổi.

Những lý luận mà Robert Noyce nói tới thực ra rất giống với sự phát triển của mối quan hệ giữa bố mẹ và con cái. Ông cho rằng trẻ dần dần lớn lên, phong cách giáo dục của bố mẹ cũng cần thay đổi theo mức độ trưởng thành của trẻ. Có điều Robert Noyce cũng nói bố mẹ cần chú ý đến một điểm, đó là: “Khi mức độ trưởng thành của trẻ đạt tới một mức nhất định, nó có thể sẽ rời bỏ quê hương đến nơi khác học tập. Khi ấy, mối quan hệ giữa bố mẹ và con cái lại thay đổi. Bố mẹ chỉ đứng bên cạnh quan sát cuộc sống của con, nhưng nếu hoàn cảnh của trẻ đột ngột thay đổi, trong khi mức độ trưởng thành của

nó chưa đủ để ứng phó thì phong cách giáo dục của bố mẹ phải quay về với giai đoạn trước đó”.

Cuối cùng Robert Noyce tổng kết: “Phong cách quản lý không phải là tuyệt đối, chủ yếu là dựa vào mức độ thành thạo của nhân viên để quyết định phong cách lãnh đạo nào có hiệu suất. Đây cũng là nguyên nhân khiến cho người nghiên cứu không tìm ra được phương pháp quản lý ưu việt nhất. Bởi vì cùng với sự khác nhau của môi trường làm việc, mọi thứ đều có thể thay đổi theo từng ngày, thậm chí từng giờ, từng phút”.

Cũng như vậy, phong cách giáo dục cũng không phải là tuyệt đối, chủ yếu là dựa vào mức độ trưởng thành của trẻ để quyết định phương pháp nào có hiệu suất. Nếu biết cách vận dụng lý luận của Robert Noyce, bố mẹ có thể nắm được mức độ can thiệp hợp lý đối với con cái, đạt được mục tiêu giáo dục tròn bầy.

Bảng tổng kết phương pháp giáo dục tròn bầy

Trình tự giáo dục	Quan niệm trọng tâm
<i>Chiến lược (strategy)</i>	1. Chú trọng hiệu quả (effectiveness), xác định mục tiêu chính xác, hiệu quả, làm những việc đúng đắn, có ích. 2. Tập trung vào hoạt động quản lý tròn bầy, cũng chính là phương trình thành công của trẻ chứ không chỉ học tập và bồi dưỡng năng khiếu.
<i>Thực hiện (execution)</i>	1. Chú trọng hiệu suất (efficiency), đạt được mục tiêu bằng phương pháp hữu hiệu nhất. 2. Bắt đầu công tác giáo dục sớm nhất có thể, kết hợp giáo dục bằng hành động và dạy dỗ. 3. Căn cứ vào mức độ trưởng thành của trẻ để điều chỉnh phương pháp quản lý và mức độ can thiệp. 4. Biết cách vận dụng cơ chế quản lý.

Chương 3

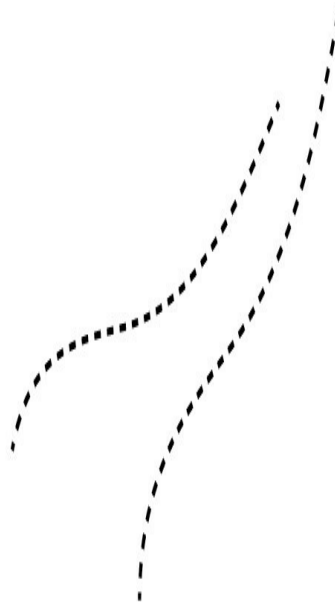
Tìm ra phong cách giáo dục tốt nhất

Nghiên cứu của các nhà tâm lý học cho thấy, sau khi một người nói chuyện

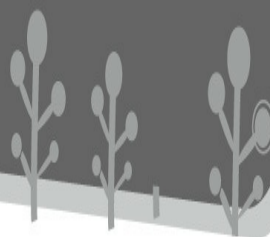
với người khác, ấn tượng để lại chỉ có 20% là do “nội dung” nói chuyện, 80% còn lại phụ thuộc vào “phong cách” nói chuyện.

Nếu bố mẹ "bắt" con cái chung sống hòa bình với các bạn khác bằng thái độ nghiêm khắc, hung bạo thì điều mà trẻ học được chính là cách xử sự của bố mẹ chứ không phải những gì bố mẹ nói.

Vì thế, khi giáo dục phẩm chất thành công cho trẻ, chúng ta cũng phải chú ý xem phong cách giáo dục của mình có hợp lý hay không.

Bạn thuộc mẫu cha mẹ nào?

PHONG CÁCH GIÁO DỤC ẢNH HƯỞNG ĐẾN CÁ TÍNH CỦA TRẺ

Bạn có nghĩ rằng phong cách dạy dỗ của bố mẹ ảnh hưởng rất lớn đến việc hình thành cá tính của trẻ không? Hãy nhớ lại những ví dụ trước đây của bạn, có phải bạn cũng phát hiện ra rằng: những đứa trẻ có bố mẹ nghiêm khắc thì thường khá thận trọng, còn những trẻ có bố mẹ vui vẻ thì thường rất tự do, hoạt bát? Có phải bạn cũng cảm thấy rằng, đôi khi không cần quen biết bố mẹ của một người nào đó, mà chỉ cần từ cá tính của người đó là có thể suy ra phong cách giáo dục của bố mẹ họ?

Cho dù là những đứa trẻ do cùng một bố mẹ dạy dỗ, nhưng tính cách có thể khác nhau. Thông thường, bố mẹ đưa ra nhiều yêu cầu hơn đối với con cả, khiến con cả có tinh thần trách nhiệm cao. Bố mẹ và anh chị thường thương yêu con út, khiến tính cách của con út không giống với anh chị: Phát triển theo hướng tốt là hoạt bát, sáng tạo. Phát triển theo hướng không tốt là bướng bỉnh, thiếu kiểm chế.

Các nhà tâm lý học đã quan sát rất kỹ về hiện tượng này. Họ cho rằng: “Một vài khuynh hướng trong nhân cách quả thực là có liên quan đến vị trí, thứ bậc trong gia đình. Con cả thường có tinh thần trách nhiệm cao. Chúng được hưởng tình yêu thương và chăm sóc của bố mẹ sớm hơn, vì thế tính cách khá ổn định... Khi còn nhỏ, con út không chỉ được nhận sự yêu thương từ bố mẹ mà còn từ anh chị. Họ giúp đỡ, chăm sóc, và dĩ nhiên cũng ra sức dạy dỗ, giáo dục em út. Những điều này có thể khiến con út cho rằng mình có thể yêu tất cả mọi người và được mọi người yêu quý”. Từ đó có thể thấy phương thức giáo dục của bố mẹ có sức ảnh hưởng rất lớn đối với nhân cách của trẻ.

Vậy thì có thể tìm được một phương thức giáo dục tốt nhất không? Rốt cuộc phong cách giáo dục như thế nào có thể giúp trẻ thuận lợi trên con đường thành công? Một điều vô cùng may mắn là cả hai câu hỏi này đều đã có đáp án. Năm 1970, nhà tâm lý học Diana Baumrind đã nghiên cứu về mối liên quan giữa phương thức giáo dục của bố mẹ với tính cách của trẻ, kết quả cho thấy phong cách giáo dục của bố mẹ có mối liên hệ rõ rệt với tính cách và thành công của trẻ. Nhờ nghiên cứu này, nhà tâm lý học đã tìm ra phương thức giáo dục tốt nhất, đồng thời kêu gọi phụ huynh áp dụng phương thức

này để giáo dục con cái. Đây cũng chính là lý do vì sao trước khi nói về việc bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ thì phải tìm hiểu phong cách giáo dục tốt nhất là như thế nào, từ đó mới có thể giáo dục phẩm chất thành công một cách hiệu quả.

Trước khi thảo luận về điểm giống và khác giữa các phương thức giáo dục, trước tiên chúng ta hãy cùng làm một bảng điều tra, tìm hiểu phong cách giáo dục của mình, sau đó xem xem nên điều chỉnh thế nào để hợp lý hơn.

HỎI ĐÁP

Hãy đọc và trả lời các câu hỏi dưới đây:

1. Con của bạn đánh một đứa trẻ khác, lúc ấy bạn sẽ:

- A. Vô cùng tức giận, kéo con về nhà, trừng phạt theo phép tắc.
- B. Vờ như không nhìn thấy.
- C. Cho rằng con vẫn còn nhỏ chưa hiểu chuyện, đánh nhau là việc khó tránh khỏi, không cần quá bận tâm.
- D. Nói với con như thế là không đúng, yêu cầu trẻ xin lỗi bạn. Sau khi về nhà hỏi con lý do vì sao lại làm như thế rồi khuyên bảo con.

2. Con của bạn để phòng bữa bãi, lộn xộn nhưng không dọn dẹp mà muốn chạy ra ngoài chơi với các bạn khác. Lúc ấy bạn sẽ:

- A. Nghiêm khắc yêu cầu con lập tức dọn dẹp, nếu không sẽ trừng phạt.
- B. Không sao, phòng bữa bộn không phải là chuyện gì to tát.
- C. Cho con đi chơi, giúp con dọn dẹp là được.
- D. Hỏi con vì sao không dọn dẹp, nếu con vội đi chơi, hỏi con lúc nào dọn dẹp, bắt con hứa rồi mới cho đi chơi.

3. Đã rất muộn rồi nhưng con của bạn không đi ngủ, còn nói với bạn là đói bụng. Lúc ấy bạn sẽ:

- A. Khó chịu nói với con: “Ai bảo bữa tối mày ăn ít?” sau đó bắt con lập tức đi ngủ.
- B. Bắt con đi ngủ, nói với nó là đi ngủ rồi sẽ không thấy đói nữa.

C. Tự tay làm đồ ăn hoặc tìm đồ ăn cho con ăn.

D. Tìm đồ ăn cho con ăn, nói với con bắt đầu từ ngày mai, đến bữa tối phải ăn no, không được nửa đêm dậy tìm đồ ăn, đồng thời giải thích cho con hiểu vì sao không nên như thế.

4. Bạn phát hiện đứa con vị thành niên của mình xem phim sex, lúc ấy bạn sẽ:

A. Sa sầm mặt xuống, mang chiếc đĩa đi tiêu hủy rồi nghiêm khắc trừng phạt.

B. Không sao, chẳng qua chỉ là phim sex mà thôi.

C. Nếu con muốn xem, chỉ cần nó thấy vui là được, người lớn không nhất thiết phải can thiệp.

D. Hỏi con vì sao lại muốn xem, giới thiệu cho con những bộ phim hay và phù hợp với độ tuổi của con, chuyển hướng trí tò mò của con.

5. Khi con của bạn không làm những việc nhà theo đúng bốn phần của mình, lúc ấy bạn sẽ:

A. Mắng cho con một trận, bắt con lập tức bắt tay vào làm.

B. Cố tình để mặc con một thời gian, khi không chịu được trẻ sẽ tự giác đi làm việc nhà.

C. Con của tôi không cần phải làm việc nhà.

D. Nhắc nhở trẻ đã đến lúc làm việc nhà. Nếu có gì khó khăn phải nói với bố mẹ, đó mới là hành vi có trách nhiệm.

7. Nếu con của bạn giật mình tỉnh dậy vì mơ thấy ác mộng, chạy sang tìm bạn. Lúc ấy một người vẫn còn ngủ như bạn sẽ:

A. Bảo con nhanh chóng đi ngủ, nói với nó không được nhát gan như vậy, chẳng qua chỉ là một cơn ác mộng mà thôi.

B. Giả vờ ngủ say, như thế trẻ sẽ ngoan ngoãn về phòng ngủ.

C. Lập tức ngồi dậy an ủi con. Nếu con không muốn về phòng ngủ thì ở cạnh con, mặc dù cảm thấy rất buồn ngủ nhưng vẫn ở cạnh con.

D. Nghĩ cách để con bình tĩnh trở lại, hỏi con trước đây đã từng mơ những giấc mơ vui vẻ chưa? Nói với con rằng sau khi quay về phòng, hãy nghĩ tới

những giấc mơ vui vẻ trước đó, để con có thể yên tâm ngủ tiếp.

8. Nếu con của bạn khóc lóc nói với bạn hôm nay cô giáo đánh con, lúc ấy bạn sẽ:

A. Hỏi lại con có phải vì nghịch ngợm làm sai chuyện gì nên mới bị đánh không? Nói với nó đừng tỏ ra đáng thương, kiêu căng, làm sai thì phải chịu trách nhiệm.

B. Nói với con chẳng có gì to tát cả, để nó khóc một lúc là xong.

C. Sau khi nghe con kể lại mọi chuyện, tức giận chạy đến tìm cô giáo làm cho ra nhẽ, sao có thể đánh trẻ con như thế được.

D. Yêu cầu con nói cho mình nghe xem rốt cuộc đã xảy ra chuyện gì, sau đó gọi điện hỏi cô giáo tình hình lúc đó. Sau khi hiểu rõ mọi chuyện, an ủi con và hướng dẫn con cách xử lý.

9. Khi con của bạn làm vỡ bát, bạn sẽ:

A. Không kìm được mắng con: “Không cẩn thận gì cả, có cái bát cũng không cầm được”.

B. Nói nhiều vô ích, nhanh chóng dọn dẹp mảnh vỡ, thế là xong.

C. Giật nảy mình, hỏi xem con có bị thương không rồi an ủi, dỗ dành con.

D. Nói với con bằng giọng kiên quyết nhưng không làm mất đi hòa khí: “Lần sau con phải cẩn thận, nếu không những chiếc bát, chiếc đĩa đẹp trong nhà sẽ ngày càng ít đi”. Sau khi chắc chắn con nghe lời, biết rút kinh nghiệm, bảo con dọn dẹp thật sạch.

10. Theo bạn mục đích chủ yếu trong giáo dục con cái là:

A. Để chúng nghe lời bạn.

B. Để chúng khôn lớn.

C. Để chúng trưởng thành một cách vui vẻ, hạnh phúc.

D. Giáo dục chúng trở thành người đứng đắn, có khả năng xã hội, có thể vượt qua cuộc đời mình.

Thông kê điểm số

Bước 1: Thống kê A, B, C, D mỗi loại có bao nhiêu, sau đó điền vào ô

dưới đây:

Yêu cầu

Cao

Giáo dục độc tài

Khích lệ ít/
yêu cầu cao

Điểm A: _____

Giáo dục quyền thế

Khích lệ nhiều/
yêu cầu cao

Điểm D: _____

Thấp

Giáo dục thờ ơ

Khích lệ ít/
yêu cầu thấp

Điểm B: _____

Giáo dục buông thả

Khích lệ nhiều/
yêu cầu thấp

Điểm C: _____

Ít

Nhiều

Khích lệ

Bước 2:

Điểm số cao nhất, là phong cách giáo dục chủ yếu của bạn:

Điểm cao thứ nhì, là phong cách giáo dục thứ yếu của bạn:

** Thông thường bạn sẽ áp dụng phong cách giáo dục chủ yếu nhưng khi không có hiệu quả thì sẽ áp dụng phong cách thứ yếu.*

ĐẶC ĐIỂM CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ

Dưới đây là đáp án:

1. Phong cách giáo dục độc tài (authoritarian)

Trẻ nhất định phải tuân thủ quy định của bố mẹ. Bố mẹ yêu cầu trẻ phải phục tùng. Đây là phương thức giáo dục nghiêm khắc. Thông thường, những bố mẹ thuộc phong cách này sẽ trừng phạt con cái về thể xác, không lắng nghe suy nghĩ của con. Bố mẹ cho rằng con cái luôn kiêu ngạo, nếu không dạy dỗ sau này sẽ hư hỏng. Hình thái giáo dục yêu cầu cao, kích lệ ít này thường đưa ra yêu cầu cao với trẻ nhưng lại không khích lệ nhiều về mặt tình cảm.

2. Phong cách giáo dục thờ ơ (uninvolved)

Những bố mẹ thuộc phong cách này rất dễ lơ là với con cái, không dạy dỗ, cũng không hiểu tâm trạng và cảm nhận của trẻ, vì thế không thể khích lệ trẻ về tinh thần, mối quan hệ giữa cha mẹ và con cái thờ ơ, lạnh nhạt, có khoảng cách.

3. Phong cách giáo dục buông thả (permissive)

Phong cách giáo dục này hoàn toàn ngược lại với phong cách độc tài. Những bố mẹ thuộc phong cách này không coi mình là động lực để uốn nắn và điều chỉnh hành vi của trẻ. Họ có thể chấp nhận những đòi hỏi và yêu cầu của trẻ, không thích ép buộc trẻ, cũng không hạn chế hành vi của trẻ, không đưa ra yêu cầu gì với trẻ, khích lệ trẻ rất nhiều về tinh thần.

4. Phong cách giáo dục quyền thế (authoritative)

Những bố mẹ thuộc phong cách này hoàn toàn ngược lại với phong cách thờ ơ, không chỉ yêu cầu và làm gương cho con cái, đồng thời có thể quan

tâm và khích lệ. Vì quan tâm đến con cái nên phần lớn dùng lời nói chứ không phải là trừng phạt bằng thể xác để dạy dỗ con. So với phong cách giáo dục độc tài, mặc dù cũng nhấn mạnh phục tùng nhưng không quá mức nghiêm khắc, hiểu và tôn trọng nhu cầu của trẻ.

ĐẶC ĐIỂM CỦA NHỮNG TRẺ ĐƯỢC GIÁO DỤC VỚI PHONG CÁCH GIÁO DỤC KHÁC NHAU

Vậy thì những đứa trẻ được giáo dục với những phong cách khác nhau có gì khác nhau? Căn cứ vào thống kê của các nhà tâm lý học, trẻ được giáo dục bằng những phong cách khác nhau có tính cách hoàn toàn khác nhau.

1. Trẻ được giáo dục với phong cách giáo dục độc tài

Trẻ được giáo dục với phong cách này có hai loại: Một là không tự lập, rất dễ có khuynh hướng nói cái gì làm cái nấy; Một loại tính tình nóng nảy, thích phản kháng.

2. Trẻ được giáo dục với phong cách giáo dục thờ ơ

Trẻ được giáo dục với phong cách giáo dục thờ ơ có hai loại: Một có thể trở thành người nhút nhát, không có cảm giác an toàn; Một loại khác là rất dễ chống đối, hận đời.

3. Trẻ được giáo dục với phong cách giáo dục buông thả

Trẻ lớn lên với phong cách giáo dục buông thả thường không chín chắn, thiếu khả năng tự kiểm chế, rất dễ kích động, vô ơn, cảm thấy mọi thứ đến rất dễ dàng, năng lực xã hội kém.

4. Trẻ được giáo dục với phong cách giáo dục quyền thế

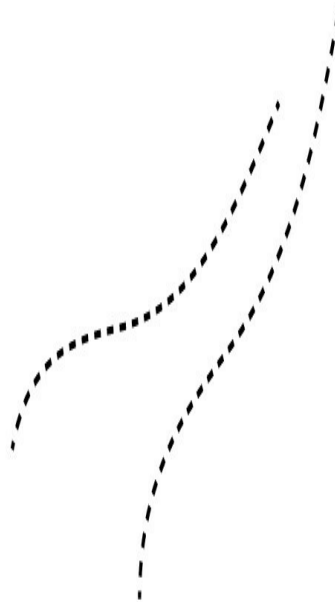
Những em này khá thân thiện, tự tin, có năng lực xã hội, được tin tưởng.

Vậy phong cách giáo dục nào có ảnh hưởng chính diện nhất đối với trẻ? Căn cứ vào ý kiến của các nhà tâm lý học, dĩ nhiên là phong cách giáo dục quyền thế. Do hai nguyên nhân sau:

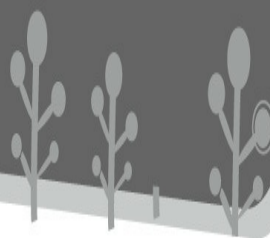
1. Trong quá trình trưởng thành trẻ được dạy dỗ, ràng buộc, không để mặc cho cái tôi (ham muốn và kích thích) tự do phát triển, hiểu các quy tắc xã hội, vì thế năng lực xã hội tốt.

2. Trong quá trình trưởng thành trẻ được lắng nghe, được tôn trọng, vì vậy nhân cách phát triển hoàn thiện, không dễ tự cao hay tự ti.

Bây giờ bạn đã biết mình thuộc mẫu bố mẹ nào, cũng biết phong cách giáo dục quyền thế là phương thức tối ưu nhất. Bạn có muốn biết làm thế nào để trở thành mẫu bố mẹ với phong cách giáo dục quyền thế không?

Tôi muốn trở thành mẫu
bố mẹ quyền thế

TỪ KHÍCH LỆ “ÍT” ĐẾN KHÍCH LỆ “NHIỀU”

Nếu chúng ta đã biết kết quả thống kê của các nhà tâm lý học chứng minh phong cách giáo dục quyền thế là phong cách giáo dục hiệu quả nhất, vậy thì chúng ta cần điều chỉnh phong cách giáo dục như thế nào để tăng tỷ lệ thành công cho trẻ?

Nói một cách đơn giản, những bậc cha mẹ thuộc vùng khích lệ ít (thờ ơ và độc tài) nên đồng cảm với trẻ, học cách lắng nghe nhu cầu, nỗi sợ hãi và hy vọng của trẻ. Còn những bậc cha mẹ thuộc vùng yêu cầu thấp (thờ ơ và buông thả) nên học cách có lập trường riêng của mình, hiểu rằng yêu con không phải là để mặc con mà là giúp con có thể phát triển tâm lý hoàn thiện cũng như có năng lực xã hội tốt.

Yêu cầu

Cao

Giáo dục độc tài

Khích lệ ít

Yêu cầu cao

Giáo dục quyền thế

Khích lệ nhiều

Yêu cầu cao

Thấp

Giáo dục thờ ơ

Khích lệ ít

Yêu cầu thấp

Giáo dục buông thả

Khích lệ nhiều

Yêu cầu thấp

Ít

Nhiều

Khích lệ

Nếu bố mẹ thuộc phong cách giáo dục thờ ơ và độc tài, lâu dần trẻ sẽ không muốn nói chuyện với bố mẹ bởi mỗi lần nói chuyện trẻ đều không được bố mẹ hiểu. Chúng sẽ cho rằng “nói cũng vô ích”. Một số bố mẹ tự cho là mình tiến bộ nhưng trên thực tế lại thường xuyên áp đặt ý kiến của mình với trẻ. Sau khi thử rất nhiều cách nhưng không có cách nào để bố mẹ hiểu được cảm nhận của mình, trẻ sẽ từ bỏ. Bố mẹ còn nói: “Tôi tiến bộ như vậy, vì sao con cái có chuyện gì đều không nói với tôi?” Hãy tự hỏi lòng mình, bạn thật sự đã thử tìm hiểu xem con đang nghĩ gì chưa? Hay lúc nào bạn cũng nghĩ rằng cái này chẳng có gì là to tát, cái kia cũng chẳng có gì là to tát, chỉ có những chuyện bạn quan tâm mới là quan trọng nhất?

Nếu không đặt mình vào hoàn cảnh của trẻ, cảm nhận tâm trạng của trẻ thì bạn không thể thật sự ủng hộ, khích lệ trẻ. Giữa bạn và trẻ sẽ có một bức tường vô hình, ngăn cách giao lưu tình cảm. Ví dụ trẻ bị mất món đồ chơi mà mình thích nên khóc lóc thảm thiết. Nếu lúc ấy bạn nói với trẻ: “Mất rồi thì mua cái mới, có gì mà phải khóc?” Trẻ sẽ càng khóc to hơn bởi vì bạn không thể hiểu được nỗi buồn của chúng khi mất món đồ chơi mà mình yêu quý. Mặc dù trong mắt người lớn, đồ chơi của trẻ con không có gì quan trọng, nhưng đối với trẻ, đồ chơi mà chúng yêu quý vô cùng giá trị. Để mất một thứ như thế sao có thể không đau lòng được?

Ngược lại, những bố mẹ biết đồng cảm sẽ đồng tình với tâm trạng của trẻ, “Con ngoan, mất đồ chơi con buồn lắm, đúng không?”, “Chúng ta cùng đi tìm được không?”, “Không tìm được rồi, chúng ta cùng cầu nguyện gấu bông sẽ được một chủ nhân tốt bụng chăm sóc, được không?” Trên cơ sở đồng tình với tâm trạng của trẻ, từng bước hướng dẫn trẻ tìm cách giải quyết, điều chỉnh tâm trạng khi không tìm thấy món đồ chơi yêu quý, như thế trẻ mới không khép lòng mình. Được lắng nghe và thấu hiểu, trẻ mới có thể hình thành nhân cách hoàn thiện, từ đó có được thành công trong cuộc sống.

TỪ YÊU CẦU “THẤP” ĐẾN YÊU CẦU “CAO”

Những bậc cha mẹ thuộc vùng yêu cầu thấp (thờ ơ và buông thả) không đưa ra yêu cầu gì với trẻ. Đặc biệt là bố mẹ thuộc phong cách giáo dục buông thả, bản thân không có lập trường kiên định, rất dễ bị trẻ “điều khiển”, khiến trẻ khó có thể chung sống với người khác, không làm theo ý của trẻ chúng sẽ tức giận, lúc nào cũng muốn “làm vương làm tướng”.

Yêu cầu

Cao

Giáo dục độc tài

Khích lệ ít

Yêu cầu cao

Giáo dục quyền thế

Khích lệ nhiều

Yêu cầu cao

Thấp

Giáo dục thờ ơ

Khích lệ ít

Yêu cầu thấp

Giáo dục buông thả

Khích lệ nhiều

Yêu cầu thấp

Ít

Nhiều

Khích lệ

Một số bố mẹ yêu cầu thấp sẽ lý giải, “Tôi cũng có yêu cầu với con cái!” Nếu chỉ vu vơ nói với trẻ vài câu, trẻ sẽ không bận tâm, vẫn cố tình nghịch ngợm, gây rối. Đó đâu được coi là dạy dỗ?

Bố mẹ thuộc phong cách giáo dục thờ ơ không bận tâm đến con cái còn những bố mẹ theo phong cách buông thả mặc dù biết đồng cảm nhưng hoàn toàn coi ý của trẻ là căn cứ cũng không thoả đáng. Cứ chiều theo ý trẻ như vậy là không có lợi cho trẻ. Tôi đã từng nghe một ví dụ, bố mẹ đưa con đến nhà bạn chơi. Con nghịch ngoài vườn, tay dính đầy bùn đất, chạy vào phòng khách nhà bạn của bố mẹ, lau tay lên ghế sofa mới tinh. Nhưng bố mẹ còn khen ngợi con của mình: “Con của mẹ thật sáng tạo!” Đúng là khiến người ta phải thở dài.

Vì thế những bố mẹ yêu cầu thấp trước tiên phải biết, cần yêu cầu trẻ những gì (các bạn có thể tham khảo chương liên quan đến phẩm chất thành công), đề ra tiêu chuẩn và quy định cho trẻ. Sau đó phải có lập trường kiên định, không được chạy theo cảm xúc của trẻ. Vậy thì rốt cuộc phải làm thế nào?

HÃY CÙNG HỌC TẬP PHONG CÁCH GIÁO DỤC QUYỀN THẾ

Trong cuốn *Bí quyết nâng cao chỉ số EQ cho trẻ (Raising an Emotionally Intelligent Child)*, John Gottman - giáo sư khoa Tâm lý học nổi tiếng của đại học Washington đã đưa ra “Năm bước hỗ trợ cảm xúc”, đồng thời có đưa ra tư duy về hai mặt “ủng hộ nhiều” và “yêu cầu cao” để bố mẹ tham khảo:

Bước thứ nhất: Quan sát cảm xúc của trẻ

Giáo sư Gottman nói, đôi khi rất khó nắm bắt được cảm xúc của trẻ. Cho dù là những bố mẹ rất nhạy cảm cũng khó có thể hiểu được hoàn toàn tâm trạng của trẻ. Vì thế ông đưa ra ba phương pháp giúp bố mẹ hiểu trẻ hơn:

♥ *Quan sát tình hình sinh hoạt của trẻ:* Nếu trẻ vì một chuyện nhỏ mà phản ứng quá mức, thì có thể chuyện nhỏ này chỉ là chất xúc tác, cần phải xem xét tình hình sinh hoạt của trẻ, liệu có phải gần đây đã xảy ra chuyện gì không như ý? Có phải trẻ cảm thấy bất mãn với cuộc sống?

♥ *Quan sát cảm xúc qua những trò chơi tưởng tượng:* Hướng dẫn trẻ dưới

bảy tuổi bày tỏ cảm nhận của mình thông qua các trò chơi. Ví dụ giáo sư Gottman bảo con gái đóng vai búp bê Barbie nói chuyện với mình, “Khi bố tức giận, Barbie rất sợ”. Những trò chơi như vậy có thể khiến bố mẹ và con cái hiểu nhau hơn.

♥ *Quan sát những biểu hiện bất an trong hành vi:* Từ giấc ngủ, thói quen ăn uống, tình trạng sinh lý hãy quan sát xem tâm trạng của trẻ có ổn định hay không. Ví dụ nếu trẻ chưa bao giờ tiểu đêm nay đột nhiên tiểu đêm, có thể thấy trạng thái tâm lý của trẻ có sự thay đổi.

Bước thứ hai: Giáo dục cảm xúc

Khi trẻ trải qua tâm trạng tiêu cực hoặc kinh nghiệm tiêu cực, phản ứng đầu tiên của phần lớn cha mẹ là nghĩ rằng “lại phiền phức rồi”. Nhưng xét từ góc độ khác, đây là một cơ hội để trẻ trưởng thành, cũng là cơ hội tốt để bạn và con cái xây dựng mối quan hệ thân thiết. Hãy tận dụng cơ hội này, trẻ không chỉ có thể trải qua một lần “lột xác” mà sự khích lệ và dẫn dắt của bố mẹ cũng có thể tăng thêm niềm tin cho trẻ về cuộc sống, về bản thân.

Bước thứ ba: Lắng nghe bằng sự đồng cảm

Bảo trẻ hãy nói cho bạn biết cảm nhận của trẻ và chăm chú lắng nghe, đáp lại những lời trẻ nói, có thể khiến trẻ càng kể càng lưu loát, giúp bố mẹ hiểu được phán đoán của mình có chính xác hay không, cũng giúp trẻ giải tỏa tâm trạng không thoải mái.

Bước thứ tư: Giúp trẻ biểu lộ cảm xúc

Giáo sư Gottman quan sát và thấy rằng: “Biểu lộ cảm xúc rất có lợi với hệ thống thần kinh, có thể giúp trẻ nhanh chóng trở lại bình thường”. Biểu lộ cảm xúc không phải là nói với trẻ “nên” có cảm giác như thế nào mà chỉ dùng từ ngữ miêu tả tâm trạng của trẻ, hỏi trẻ: “Có phải con cảm thấy rất buồn?”, “Có phải con rất tức giận?”

Giáo sư Gottman cho rằng, khi chúng ta giúp trẻ biểu lộ cảm xúc có nghĩa là khiến chúng bắt đầu suy nghĩ, tìm hiểu về trạng thái của mình, nhìn nhận lại bản thân.

Bước thứ năm: Giải quyết vấn đề và đề ra quy tắc

Giáo sư Gottman đã đặt ra năm bước sau:

♥ *Đề ra quy tắc với những hành vi không đúng đắn:* Để trẻ biết rằng có

một số hành vi không đúng đắn, sau đó dẫn dắt trẻ suy nghĩ một vài phương pháp thích hợp để điều chỉnh tâm trạng tiêu cực.

♥ *Xác định mục tiêu giải quyết vấn đề:* Hỏi xem trẻ mong muốn có được kết quả như thế nào đối với vấn đề trước mắt.

♥ *Suy nghĩ những phương án giải quyết có thể:* Cùng trẻ suy nghĩ tìm ra cách giải quyết.

♥ *Dự tính các phương án giải quyết:* Hỏi trẻ về từng phương án giải quyết: “Phương pháp này có hiệu quả không?”, “Phương pháp này có ảnh hưởng gì tới người khác?”

♥ *Giúp trẻ chọn một phương án giải quyết:* Có thể dựa vào bước đánh giá trên để dẫn dắt trẻ chọn ra phương án giải quyết cuối cùng.

Tôi còn nhớ hồi con gái thứ hai của mình học lớp sáu, cháu chủ động yêu cầu tôi cho học ở một trường dân lập khá nổi tiếng nhưng lại cách xa nhà. Như thế cháu sẽ buộc phải sống ở ký túc của trường. Tôi không muốn con còn nhỏ như thế mà đã phải rời xa mái nhà ấm áp. Hơn nữa, ngôi trường này chỉ chú trọng đến thành tích học tập, không chú trọng phát triển toàn diện. Trẻ chỉ chạy đua theo thành tích, lại thiếu sự quan tâm của bố mẹ, cho dù có nâng cao thành tích thì vẫn không có lợi cho sự phát triển sau này. Vì thế tôi hy vọng con có thể học ở trường quốc lập. Nhưng tôi cũng thấy được mong muốn tha thiết của con. Hồi ấy, tôi chưa đọc cuốn *Bí quyết nâng cao chỉ số EQ cho trẻ* nhưng có thể nói cách nói chuyện của tôi với con gái khá giống với năm bước hỗ trợ cảm xúc đã nêu ở trên.

Tôi biết con gái yêu cầu như vậy là bởi nó là một đứa rất có chí, tích cực vươn lên (Bước thứ nhất: Quan sát tâm trạng của trẻ). Đây là một phẩm chất tốt, tôi rất thích phẩm chất ấy nhưng tôi không hy vọng tầm mắt của con chỉ hạn chế ở mục tiêu của bản thân. Tôi hy vọng con có thể suy nghĩ một cách toàn diện (Bước thứ hai: Giáo dục cảm xúc).

Con gái nói: “Con sợ không thi đỗ nguyện vọng một, vì thế muốn chuyển đến đó. Tỷ lệ đỗ ở đó rất cao, không giống với khóa của bọn con ở bên này, chỉ vài người có thể đỗ nguyện vọng một”. Vì lắng nghe con nói nên tôi hiểu được lo lắng và phiền muộn của con (Bước thứ ba: Lắng nghe bằng sự đồng cảm).

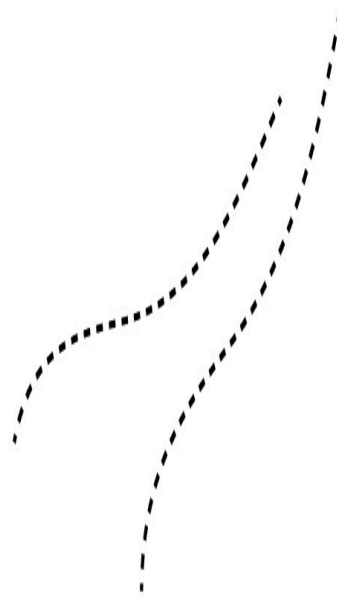
Tôi nói: “Vì thế con mới muốn sang đó học, đúng không? Vì con lo lắng

không thi đỗ vào nguyện vọng một đúng không?” Con gái gật đầu, nỗi lo lắng như được xoa dịu bởi cháu thấy tôi có thể hiểu được cảm giác của mình (Bước thứ tư: Giúp con biểu lộ cảm xúc).

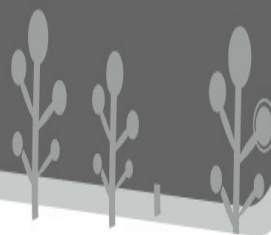
Tôi nói tiếp: “Con thường đứng thứ nhất, lễ tốt nghiệp năm nay con có thể nhận được giải thưởng của thành phố, đúng không?” Con gật đầu. “Mỗi khóa trường trung học của chúng ta ít nhất có ba, bốn học sinh thi đỗ nguyện vọng một, đúng không?” Con gật đầu. “Vậy con có nghĩ mình sẽ là một trong số đó không?” Con tôi suy nghĩ một lúc rồi nói: “Có lẽ sẽ là một trong số đó ạ!” Sau đó, tôi phân tích ưu điểm của hai sự lựa chọn cho con nghe: “Không sao, con chuyển sang trường dân lập, với khả năng của con nhất định có thể đỗ nguyện vọng một. Nếu con ở lại trường bên này, với khả năng của con, con cũng có thể thi đỗ nguyện vọng một. Trong đó điểm khác biệt duy nhất là nếu con sang đó học thì phải ở ký túc xá của trường, bố mẹ không thể ở bên cạnh con. Chẳng phải con thích nhất là ăn cơm mẹ nấu sao? Hơn nữa bố sợ là trường bên ấy không chú trọng phát triển toàn diện, suốt ngày chỉ chạy theo thành tích, có thể con sẽ thấy không vui. Con có muốn suy nghĩ lại không?” (Bước thứ năm: Giải quyết vấn đề và đề ra quy tắc).

Con gái tỏ ra rất đồng tình với lời nói của tôi. Một hôm sau nó chủ động đến tìm tôi: “Bố ơi, bố nói rất có lý, con quyết định học ở đây. Con tin là ở đây con cũng có thể thi đỗ nguyện vọng một”. Tôi mỉm cười gật đầu. Nhờ vào tinh thần phấn đấu không biết mệt mỏi, ba năm sau con gái đã thuận lợi thi đỗ vào trường cấp ba công lập.

Qua kinh nghiệm thực tế của tôi, có phải bạn nghĩ rằng năm bước hỗ trợ tâm lý rất có hiệu quả? Từ bước một đến bước bốn chủ yếu là xử lý vấn đề cảm xúc của trẻ. Nhờ có sự đồng cảm của bố mẹ, tâm trạng của con cái được chia sẻ và được khống chế ở một mức độ nào đó. Thông thường, bố mẹ thuộc phong cách giáo dục buông thả nhiều nhất là làm đến bước thứ tư. Nếu muốn thêm một bước nâng sang phong cách giáo dục quyền thế thì phải thực hiện bước thứ năm. Trong khi đó, bố mẹ thuộc phong cách giáo dục độc tài sẽ trực tiếp đến bước thứ năm. Tâm trạng của trẻ không được bố mẹ hiểu và chia sẻ, suy nghĩ của bố mẹ và suy nghĩ của trẻ tách rời nhau, rất dễ khiến trẻ mất tự tin. Nếu bố mẹ áp đặt suy nghĩ của mình với trẻ thì trẻ sẽ trở nên bướng bỉnh, chống đối. Vì thế, nếu có thể thực hiện năm bước kể trên thì sẽ rất có lợi cho việc bồi dưỡng phong cách giáo dục quyền thế, đưa trẻ đến con đường thành công.

Phát huy sức hút của
quyền lực mềm

ẢNH HƯỞNG CỦA QUYỀN LỰC MỀM

Các nhà tâm lý học đã thống kê, ngoài việc bảo vệ an toàn thân thể, trẻ trước hai tuổi rất ít bị can thiệp. Sau hai tuổi, bình quân tỷ lệ xung đột xảy ra giữa bố mẹ và con cái là 9 lần/ 1 giờ. Vì thế, có bố mẹ khó tránh khỏi có chút nghi ngờ, không chắc chắn phương pháp giáo dục quyền thể có hiệu quả hay không. Có thể bố mẹ thuộc phong cách giáo dục độc tài vẫn cho rằng không xây dựng hình ảnh uy nghiêm thì rất khó dạy dỗ con cái. Bố mẹ thuộc phong cách giáo dục buông thả có thể cho rằng nếu quá nghiêm khắc sẽ làm tổn thương tâm hồn non nớt của chúng, vì thế không muốn quản thúc trẻ. Nhưng, nhất định phải cứng rắn với trẻ sao?

Trước khi thảo luận vấn đề này, chúng ta hãy đọc cuốn *Quyền lực mềm (Soft power)*. Nước Mỹ nổi lên sau chiến tranh thế giới thứ hai, tầm ảnh hưởng của văn hóa của Mỹ lan khắp toàn cầu, từ chế độ dân chủ đến văn hóa ẩm thực, tầm ảnh hưởng vượt xa khu vực thuộc tầm kiểm soát của Mỹ. Nhưng năm 2001 xảy ra sự kiện ngày 11 tháng 9, chính phủ Mỹ lấy lí do chống khủng bố, phát động cuộc chiến tranh với Afghanistan và Iraq. Joseph S. Nye – người đã từng giữ chức Bộ trưởng Quốc phòng của Mỹ vô cùng lo lắng chính sách quân sự của chính phủ Bush sẽ làm suy yếu “quyền lực mềm” lớn mạnh mà Mỹ đang có.

Joseph S. Nye cho rằng: “Sức mạnh mềm là dùng khả năng giành được những thứ mình muốn, thông qua việc gây ảnh hưởng để khiến người khác làm theo, chứ không phải là ép người ta cúi đầu hoặc dùng tiền mua chuộc để đạt được mục đích của mình”. Nye cũng nói: “Bộ mặt của sức mạnh không hạn chế ở một mặt, sức mạnh mềm cũng không phải là mềm yếu. Nó là một hình thức của sức mạnh. Nếu chưa đưa nó vào chính sách của quốc gia thì đó là một sai lầm rất nghiêm trọng”. Đồng thời ông lấy giới doanh nghiệp làm ví dụ: “Trên thương trường, người quản lý thông minh biết rằng lãnh đạo không thể chỉ dựa vào việc đưa ra mệnh lệnh mà còn cần lấy mình làm gương, đồng thời thu hút người khác làm việc theo ý của mình. Nếu chỉ dựa vào mệnh lệnh thì khó có thể thúc đẩy một tổ chức lớn mạnh, phải để người khác đồng tình với quan điểm về giá trị của bạn”.

Có lẽ phần lớn mọi người đều đồng tình với cách nói của Nye, cho rằng chính sách Trung Đông của chính phủ Mỹ do Bush đưa ra quá cứng nhắc. Rất

nhiều quốc gia không thể đồng tình với chính sách của Bush, danh tiếng của Mỹ ngày càng đi xuống. Nhưng hãy nhìn lại cách đối xử với con cái, có phải chúng ta cũng rơi vào hoàn cảnh giống nước Mỹ bây giờ?

Nye nói: “Nếu tôi có thể khiến người khác thích thú với lý tưởng của tôi, nghĩ những điều tôi nghĩ, không cần dùng đến nhiều gậy gộc, lúc ấy tôi mới có thể khiến người khác làm theo lời tôi nói. Khuyên nhủ có hiệu quả hơn ép buộc”. Liên hệ sang phương pháp giáo dục trẻ, chúng ta cũng có thể nói như vậy: “Nếu tôi có thể khiến trẻ thích thú với lý tưởng của tôi, nghĩ những gì tôi nghĩ, không cần dùng đến gậy gộc, lúc ấy tôi mới có thể khiến trẻ làm theo lời tôi nói. Khuyên nhủ có hiệu quả hơn ép buộc”. Khái niệm quyền lực mềm không chỉ dùng trong chính sách đối ngoại của quốc gia mà còn gợi ý cho các bậc cha mẹ trong giáo dục con cái. Quyền lực không nhất định là “rắn”, nó có thể ảnh hưởng đến trẻ một cách nhẹ nhàng, không cần làm tổn hại đến tâm hồn của trẻ.

QUYỀN LỰC MỀM VÀ QUYỀN LỰC CỨNG

Nye đã liệt kê một bảng để nói về sự khác biệt giữa các loại quyền lực.

	Cứng	Mềm
Hành vi	Dọa dẫm Dụ dỗ Mệnh lệnh ←————→ Đồng hóa	Thảo luận Cảm tình Thiết lập
Giá trị	Võ lực Mua chuộc Ngăn cấm Hối lộ	Chế độ Giá trị Văn hóa Chính sách

Có phải bạn thấy bảng liệt kê này rất quen? Có phải là ở một mức độ nào đó giống với phương pháp giáo dục của bố mẹ? Rất nhiều bố mẹ chịu ảnh hưởng của “lý luận kìm hãm” trong tâm lý học, cho rằng buộc phải thông qua uy hiếp hoặc khen thưởng mới giáo dục được con. Thực ra, hoàn toàn không phải như vậy. Cuối thời Mãn Thanh - Trung Quốc, Tôn Trung Sơn đã tập hợp những người có chí gia nhập cách mạng là nhờ vào niềm tin và lý tưởng của mình. Các đồng chí tham gia cách mạng không bị uy hiếp, cũng không được lợi gì, còn có thể mất đi tính mạng, nhưng Tôn Trung Sơn có thể làm lay

động họ, ảnh hưởng đến họ. Đây là ví dụ tiêu biểu về sức mạnh của quyền lực mềm.

Vì thế, quyền lực mềm không phải là không có hiệu quả. Dọa nạt trẻ, trẻ có thể sẽ “bằng mặt nhưng không bằng lòng”, tức giận nhưng không dám nói. Ủng hộ cho trẻ, trẻ thấy mình đã hoàn thành xuất sắc, có thể trẻ sẽ không làm nữa. Chỉ có sử dụng quyền lực mềm, làm theo “năm bước hỗ trợ cảm xúc” của giáo sư Gottman và phong cách giáo dục quyền thế thì con của bạn mới có thể thành công!

KINH NGHIỆM GIÁO DỤC CỦA TÔI

Khi được hỏi về kinh nghiệm giáo dục, tôi đã nói: “Tôi chỉ cho các con phương pháp, nguyên tắc, đạo lý, để chúng biết rằng mình biết đọc, không cần ép buộc. Rất nhiều bậc cha mẹ, giáo viên đều ép buộc trẻ. Điều đó sẽ không có hiệu quả. Càng ép buộc thì càng nảy sinh nhiều vấn đề. Không tạo ra áp lực cho con cái thì tiềm năng của chúng sẽ được phát huy. Nếu bạn tạo áp lực sẽ khiến tiềm năng của con bị thui chột. Tôi dùng cách dẫn dắt và gợi ý”.

Tôi cũng nói: “Khi chúng có thắc mắc gì, tôi đều nói cho chúng biết, không né tránh, đến khi chúng vừa ý mới thôi. Bỏ thời gian cho chúng, sau này chúng sẽ biết tự đọc sách, tìm hiểu”.

Con gái thứ hai của tôi nói: “Khơi dậy hứng thú của trẻ, để trẻ tự học là rất quan trọng chứ không phải là ép chúng học”.

Con gái thứ ba của tôi cũng nói như vậy: “Tự mình tìm hiểu, cảm giác rất thú vị. Như thế không có trở ngại trong học tập. Nếu bản thân có hứng thú thì sẽ muốn đọc thật nhiều sách. Nếu bố mẹ cứ quở thúc cháu thì cháu sẽ thấy rất chán nản. Thái độ của bố mẹ rất quan trọng. Nếu bố cháu đối xử với cháu bằng cách áp đặt như những cha mẹ khác thường làm thì có thể bây giờ cháu không học Đại học mà có thể sẽ trở thành một người bưng bình, cứng đầu. Nhưng vì bố mẹ cháu không ép cháu làm chuyện gì, không được làm chuyện gì. Cháu tự hiểu mình nên làm gì, phải có trách nhiệm với mình”.

Vì vậy có thể thấy: “Khi nói đến ảnh hưởng của gia đình đối với mình, hai cô con gái của tôi đã bày tỏ bố mẹ đã cho chúng một khởi đầu rất tốt. Từ nhỏ đã biết cách khơi dậy trí tuệ, xây dựng không khí gia đình ấm áp. Bố mẹ

không kìm nén trí tò mò của con, để con có hứng thú với học tập, đồng thời cũng coi con là những cá thể hoàn chỉnh, dạy con lựa chọn phương hướng, học cách chịu trách nhiệm với mình, đồng thời cho con có đủ không gian để phát triển”.

Đây chính là sức mạnh của quyền lực mềm. Nhìn thì có vẻ mềm yếu nhưng lại có sức mạnh khơi dậy trẻ phấn đấu vươn lên.

PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG CÓ GÌ KHÔNG TỐT?

Các nhà tâm lý học chia phương pháp giáo dục của bố mẹ thành bốn loại sau:

1. Khẳng định quyền lực (power assertion) hình thái 1: Trừng phạt, đặc biệt là trừng phạt thể xác.
2. Khẳng định quyền lực hình thái 2: Dùng phần thưởng thay đổi hành vi của trẻ.
3. Không có tình yêu (love withdrawal): Từ chối, cô lập trẻ.
4. Dạy dỗ khuyến bảo (inductive reasoning): Dùng lý lẽ thay đổi hành vi của trẻ.

Căn cứ vào lý luận quyền lực mềm, quyền lực cứng, chúng ta có thể phán đoán từ loại thứ nhất đến loại thứ ba thuộc quyền lực cứng. Còn loại thứ tư thuộc phạm trù của quyền lực mềm. Căn cứ vào cách nhìn của các nhà tâm lý học, nếu sử dụng ba phương pháp giáo dục đầu thì sẽ gây ra những hậu quả sau:

Cái giá của sự trừng phạt nghiêm khắc

Trừng phạt, đặc biệt là trừng phạt thể xác rất dễ khiến trẻ học được một điều là hành vi công kích có thể giúp ta đạt được nguyện vọng của mình. Bởi vì bố mẹ đã dùng phương pháp này để ngăn cấm hành vi của chúng. Trẻ dễ có khuynh hướng bạo lực hoặc độc đoán. Sau này, khi gặp vấn đề gì sẽ căn cứ vào cách thức bố mẹ đối xử với mình để giải quyết, ảnh hưởng tiêu cực đến thành công trong tương lai. Đồng thời điều đó cũng khiến trẻ oán hận bố mẹ, ảnh hưởng đến quan hệ giữa bố mẹ và con cái. Trẻ cũng sẽ giấu giếm

việc mình làm, thậm chí nói dối để không bị trừng phạt.

J. Donald Walters đã nói: “Sử dụng ‘chiếc gậy’ một cách tùy ý sẽ làm tổn thương điều tốt đẹp nhất trong bản tính của trẻ, đó là sự tin tưởng. Theo cách nghĩ của tôi, sự tổn thương ấy thậm chí còn hơn cả việc để mặc trẻ, để chúng chìm đắm trong sự ương bướng của mình. Một khi mất đi sự tin tưởng, sau này lớn lên có thể trẻ sẽ hận đời. So với những người được tôi luyện qua sự trừng phạt, những người biết tin tưởng và có thể tin tưởng sức mạnh của tình yêu sẽ dễ dàng vượt qua khó khăn, trở ngại trong cuộc đời”.

Dĩ nhiên, không có nghĩa là bố mẹ hoàn toàn không thể trừng phạt trẻ. Nếu trẻ bắt nạt các em, trước tiên phải tìm hiểu lý do, dùng cách khuyên bảo để thay đổi trẻ. Nếu những lời nói có hiệu quả thì không cần trừng phạt. Nếu trẻ chỉ hy vọng bố mẹ chú ý nhiều hơn đến mình thì cũng có thể nói chuyện được. Nhưng nếu trẻ có động cơ không tốt và khăng khăng làm theo ý mình thì trước tiên bố mẹ hãy nói cho trẻ biết quy tắc (Nếu còn đánh em thì một tuần không được xem phim hoạt hình), nếu lần sau tái phạm sẽ trừng phạt. Nói cách khác, có thể hiểu được nguyên nhân và tìm cách giải quyết, sau đó là đề ra quy tắc để trẻ có sự chuẩn bị tâm lý. Không nên chưa nói cho trẻ biết đây là hành vi sai trái mà đã trừng phạt trẻ.

Một điều vô cùng quan trọng trong trừng phạt trẻ là không được can thiệp và tấn công thể xác. Phải để cho trẻ biết bạn trừng phạt trẻ (ví dụ úp mặt vào tường hoặc không được xem hoạt hình) không phải là bạn không yêu trẻ mà là căn cứ vào hành vi không đúng đắn của trẻ, tạm thời lấy đi một phần thú vui của trẻ. Như thế trẻ mới biết phải thay đổi mình như thế nào, không để trẻ hiểu lầm là bố mẹ tức giận vì mình, làm tổn thương đến tâm lý của trẻ.

Tôi quen một người bạn, hồi nhỏ anh ấy vô tình làm đổ sữa đậu nành. Vì chuyện đó mà bà mẹ nổi trận lôi đình. Anh ấy cảm thấy rất vô lý vì không phải mình cố tình, hơn nữa đã xin lỗi mẹ. Anh ấy đã rút ra lý luận từ kinh nghiệm của bản thân: “Tôi trừng phạt con là vì động cơ của nó không tốt chứ không phải là hành vi sai sót của nó. Như thế trẻ mới điều chỉnh một phần không tốt trong nhân cách, trở thành người chính trực, tâm hồn nhỏ bé mới không bị tổn thương”. Luận điểm này đáng được đưa ra để mọi người tham khảo. Không được tùy tiện trừng phạt những hành vi sai trái của trẻ, ngược lại, chúng ta phải tìm hiểu động cơ của trẻ, sau đó mới quyết định có cần trừng phạt không.

Cái giá của việc khen thưởng

Nhờ vào phần thưởng, bố mẹ có thể thay đổi hành vi của trẻ, nhưng có phải phần thưởng chỉ ảnh hưởng trực tiếp đến trẻ? Trong một cuộc thí nghiệm, học sinh được hướng dẫn vài trò chơi toán học mới mẻ, thú vị, sau đó chuyên gia tâm lý đứng cạnh quan sát các em mất bao nhiêu thời gian với trò chơi này. Có một số em học sinh nhận được phần thưởng khi luyện tập những trò chơi này, còn những em ở lớp khác thì không được phần thưởng. Chuyên gia tâm lý phát hiện phần thưởng làm tăng hứng thú của các em với những trò chơi toán học này. Nhưng về sau, khi không có phần thưởng, những em đã từng nhận được phần thưởng bỗng chốc mất đi hứng thú với trò chơi, gần như không chơi những trò chơi này nữa. Ngược lại, những em chưa từng nhận được phần thưởng vẫn tận hưởng niềm vui mà trò chơi này mang lại như trước đây. Điều đó chứng tỏ, có lúc phần thưởng gây phản tác dụng, cướp đi động lực của trẻ. Vì thế, nếu bố mẹ muốn dùng phần thưởng để thay đổi hành vi của con cái thì phải cẩn thận. Tốt nhất là khơi dậy hứng thú nơi trẻ, không nên dùng quá nhiều phần thưởng, như thế sẽ hủy hoại động lực của trẻ.

Căn cứ vào kinh nghiệm của tôi, các bậc cha mẹ mong muốn trẻ được điểm cao nên thưởng tiền quả thực có thể khiến trẻ vì tiền mà gây ra hiệu quả tiêu cực. Vì vậy, nếu thành tích của trẻ không tốt, bạn hãy khích lệ con, cùng con học tập. Khi trẻ vui mừng nói với bạn thành tích của nó đã tiến bộ, lúc ấy bạn mới bất ngờ khen thưởng cho con, trẻ sẽ cảm thấy rất tự hào, lần sau sẽ càng nỗ lực hơn. Vì thế, chúng ta cần biết rằng phần thưởng có thể kích thích hành vi nào đó sau khi nó đã xảy ra mà không phá hoại động lực nội tại của trẻ. Nếu khen thưởng trước thì động cơ nội tại của trẻ sẽ trở nên méo mó, tuyệt đối không nên làm như vậy.

Cái giá của sự lạnh lùng

Khi bố mẹ dựa vào cách từ chối, cô lập trẻ để thay đổi hành vi của chúng, rất dễ gây ra cho trẻ cảm giác không an toàn và nỗi lo bị vứt bỏ.

Từ đó có thể thấy, hình thức trừng phạt mà bố mẹ theo phong cách giáo dục độc tài quen dùng, hành vi khen thưởng mà bố mẹ theo phong cách giáo dục buông thả thường dùng và sự lạnh lùng mà bố mẹ theo phong cách giáo dục thờ ơ với trẻ, nếu không sử dụng đúng cách đều gây hậu quả nghiêm trọng. Vì thế, các nhà tâm lý học cho rằng nên dùng phương pháp dạy dỗ khuyến bảo, có nghĩa là dùng lý lẽ để dẫn dắt trẻ thay đổi hành vi. Đây cũng là phương pháp mà bố mẹ theo phong cách giáo dục quyền thế áp dụng.

“Năm bước hỗ trợ cảm xúc” nhìn có vẻ phức tạp, cần sự nhẫn nại và thời gian nhưng qua quá trình này, trẻ bắt đầu hiểu được mong muốn của bạn, nghĩ những điều bạn nghĩ. Bạn không cần dùng đến nhiều gây gộc, lúc ấy mới có thể khiến trẻ làm theo lời bạn nói. Đó chẳng phải là điều rất đáng để thử sao?

VẬN DỤNG SỨC MẠNH TỰ NHIÊN ĐỂ GIÁO DỤC

Một số bố mẹ lo lắng nói, nếu khen thưởng hay trừng phạt quá nhiều có thể sẽ gây ảnh hưởng tiêu cực với trẻ, nhưng nếu dùng “năm bước hỗ trợ cảm xúc” mà vẫn không thể khuyên được trẻ thì nên làm thế nào?

Câu trả lời của tôi là vận dụng sức mạnh tự nhiên để khen thưởng hay trừng phạt. Đây là quan niệm của J. Donald Walters: “Vạn vật đều có ý nghĩa của chúng. Chúng ta có thể nhanh chóng học được kinh nghiệm từ trong đó để sinh tồn và phát triển. Ví dụ, nếu chạm tay vào nồi nước nóng, ngón tay sẽ bị bỏng. Chỉ cần bị một lần, con người sẽ học được một điều: Da của con người không chịu được nhiệt độ nóng bỏng. Ở vô số mặt khác của cuộc sống, chúng ta học được rằng: Nếu tuân theo quy tắc của tự nhiên thì con người sẽ phát triển lớn mạnh. Nếu coi thường quy tắc của tự nhiên thì sẽ phải chịu đau khổ”.

Tôi rất đồng tình với quan niệm này bởi vì tôi đã làm như thế, hiệu quả rất cao mà ít tác dụng phụ. Tôi đã từng nói: “Từ nhỏ tôi thường nói với các con, tất cả mọi chuyện hãy tự mình quyết định, tự mình chịu trách nhiệm. Ví dụ, khi chúng ngủ nướng, không kịp đi học, tôi liền nói với chúng phải tự chịu trách nhiệm. Nếu đi học muộn, dĩ nhiên sẽ bị giáo viên khiển trách, tôi không cần mắng chúng. Khi chúng phản kháng, tôi tiếp nhận sự phản kháng của chúng. Điều đó có nghĩa là tôi biết chúng làm như thế. Chúng tôi tiếp nhận sai lầm, không loại bỏ, không cự tuyệt sai lầm của chúng. Như thế chúng sẽ cảm thấy được tôn trọng. Có một số việc, sự can thiệp của bạn sẽ khiến sự việc càng xấu đi, hãy để cho trẻ tự làm, để chúng gặp một vài trở ngại, từ đó tự rút ra những kinh nghiệm cho bản thân”.

J. Donald Walters cũng nghĩ như vậy: “Trong cuộc đời còn có rất nhiều bài học khó cần học tập: Vì sao làm hại người khác là không tốt? Vì sao chia sẻ với người khác là điều nên làm? Vì sao càng theo đuổi vật chất khiến người ta càng cảm thấy trống rỗng? Lúc nào chúng ta cũng hy vọng, con người

không nhất định phải trải qua đau khổ mới học được một bài học. Tuy nhiên, những phụ huynh hay giáo viên thông minh đều biết, có một số bài học, thậm chí là nỗi đau chỉ có thể học được từ kinh nghiệm của bản thân”.

Đồng thời, ông nhắc nhở các bậc cha mẹ một chuyện vô cùng quan trọng: “Cách tốt nhất để hợp tác một cách tự nhiên với con là thu hút sự chú ý của trẻ, để trẻ hiểu những gì chúng trải qua chính là kết quả của thái độ và hành động của bản thân, thậm chí sắp xếp tình huống, hỗ trợ chúng tự học những điều này mà không gây tổn hại. Hãy nhớ, sự sắp xếp này nên khơi dậy nhận thức từ bên trong chứ không phải chỉ lên lớp. Nên để trẻ nghĩ rằng: “Mình cần tự rút ra bài học này”.

Trong một cuốn sách khác cũng nói tới điều này: “Cuộc đời dùng cách thức và thời gian của mình mang đau khổ đến cho người luôn tự coi mình là trung tâm, đến lúc ấy người đó sẽ biết khiêm tốn thay đổi bản thân. Đối với chúng ta, đau khổ là ân huệ”. Điều này cho thấy tự nhiên đã giáo hóa tâm hồn con người như thế nào. Bố mẹ cần có đủ trí tuệ, dẫn dắt trẻ để trẻ học được trí tuệ của cuộc đời, trở thành một người thành công trong xã hội.

THẾ NÀO LÀ GIÁO DỤC HIỆU QUẢ?

Cuối cùng, chúng ta làm một bảng tổng kết từ chương một đến chương ba, cùng thảo luận làm thế nào để giáo dục một đứa trẻ thành công. “Giáo dục hiệu quả” bao gồm hai mặt sau:

1. Mặt thứ nhất là quan niệm, kiến thức hoặc kỹ năng giáo dục phải hỗ trợ cho sự thành công của trẻ trong tương lai. Điều này nằm trong “nội dung” giáo dục, cũng có nghĩa là “làm đúng việc”, “hiệu quả”.

2. Quan niệm trọng tâm được liệt kê trong bảng tổng kết trên, giúp các bậc cha mẹ nắm được nội dung và phương pháp “giáo dục hiệu quả”, để bồi dưỡng những mầm non của tương lai.

Tiếp theo chúng ta sẽ nói đến bảy chiếc chìa khóa mở cánh cửa thành công cho trẻ, cũng chính là bảy phẩm chất thành công quan trọng. Khi bạn bồi dưỡng cho trẻ bảy phẩm chất thành công này, bạn có thể nhìn thấy tương lai thành công của trẻ ngay trước mắt!

Bảng tổng kết “Giáo dục hiệu quả”

Quan niệm trọng tâm

- Nội dung giáo dục** Thành tích = thành công, bồi dưỡng phẩm chất thành công là con đường lâu dài.
Áp dụng phương pháp giáo dục đòn bẩy, chú trọng phương trình thành công = f (Tác động tích cực, óc sáng tạo, trí tuệ trong nghịch cảnh, suy nghĩ độc lập, quan hệ xã hội, khả năng biểu đạt, quản lý tiền bạc).
- Phương pháp giáo dục** 1. Ba bí mật trong phương trình thành công của trẻ: Giáo dục bằng hành động, dạy dỗ và giáo dục từ khi còn nhỏ.
2. Căn cứ vào mức độ trưởng thành của trẻ để điều chỉnh phong cách giáo dục.
3. Áp dụng “phong cách giáo dục quyền thế”, thực hiện “Năm bước hỗ trợ cảm xúc”.

Chương 4

Bồi dưỡng tinh thần tích cực vươn lên

Chiếc chìa khóa đầu tiên cho phương trình thành công của trẻ: Phát triển

trí não.

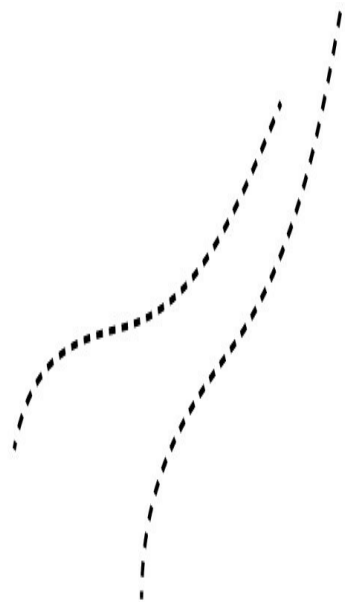
Trẻ có sức sống mãnh liệt, còn bạn là người quyết định sẽ thêm dấu (+) hay dấu (-) trước sức sống ấy.

Những trẻ được thêm dấu (+) sẽ nỗ lực tiến lên trước, tích cực, lạc quan, phát huy khả năng cao độ.

Những trẻ bị thêm dấu (-) sẽ bị kìm nén năng lượng, không ngừng tự phê bình bản thân, rụt rè, sợ hãi, không thành công.

Những trẻ bị thêm dấu (-) sẽ đưa năng lượng tiêu cực ra bên ngoài, làm hại những người xung quanh, làm hại cuộc đời mình.

Còn bạn, bạn đang thêm dấu (+) hay dấu (-)?

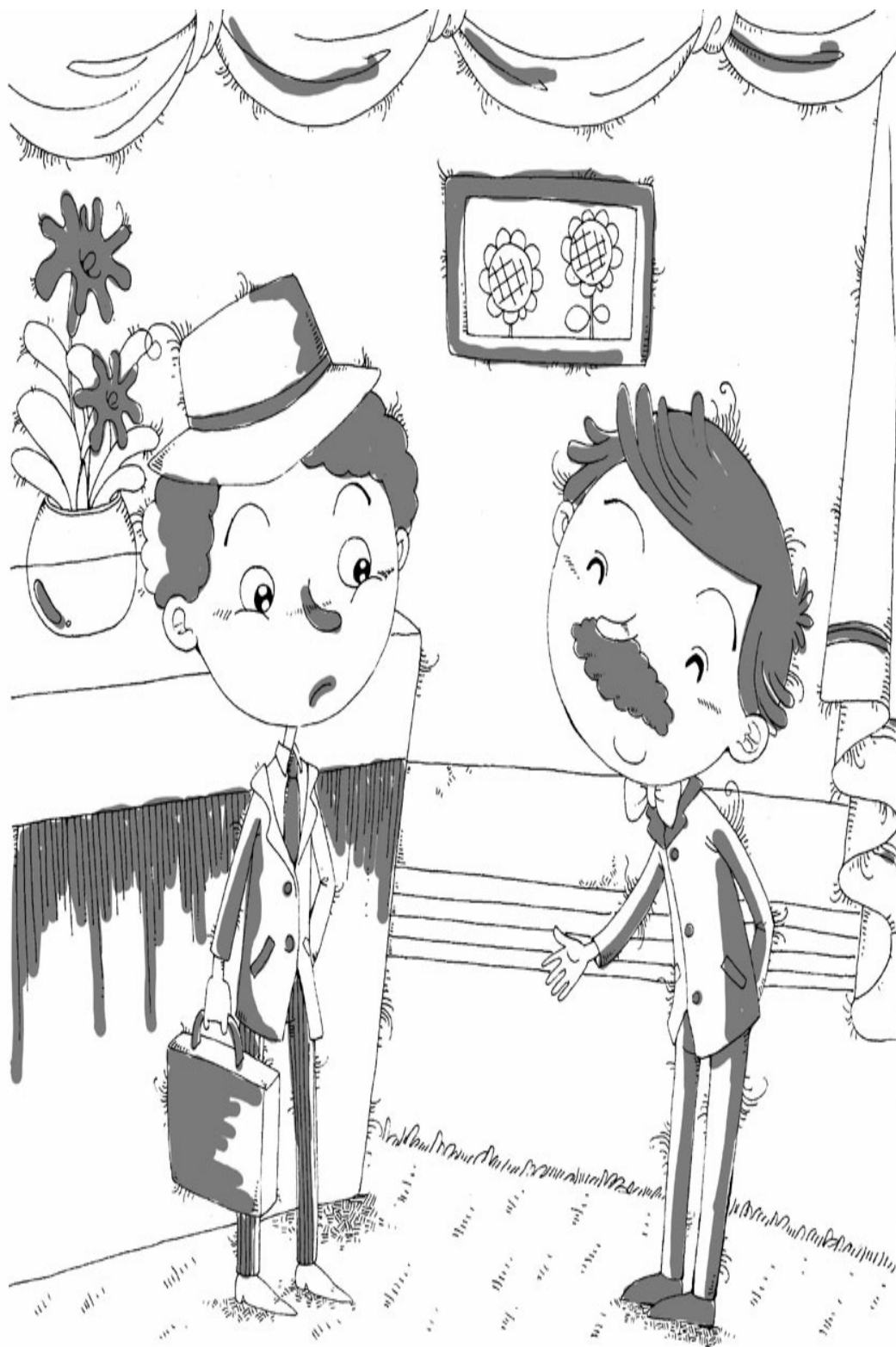

Hãy để con của bạn làm
một chú chim ưng to lớn

CHIM ƯNG PHI THƯỜNG, VỊT CON TẦM THƯỜNG

Tôi đã từng đọc một câu chuyện trên mạng. Đại ý là: Bill đi công tác, trước khi đi anh đã đặt trước khách sạn. Nhưng khi đến quầy lễ tân của khách sạn mới phát hiện khách sạn đã chật kín, Bill không có phòng để ngủ. Bill yêu cầu nhân viên lễ tân giải quyết vấn đề này. Anh ta nhún vai và nói: “Thật sự tôi không có cách nào, bởi vì khách sạn đã kín phòng rồi”. Bill nói: “Nhưng trước đó các anh đã đồng ý cho tôi đặt phòng, bây giờ lại nói không có phòng, tôi nên làm thế nào?” Nhân viên lễ tân nói: “Nhưng tôi thật sự không có cách nào nữa”.

Bill đành nói: “Anh giúp tôi tìm một “con chim ưng” lại đây”. Nhân viên lễ tân sững người: “Một con chim ưng?” Bill nói: “Một người có thể giải quyết vấn đề”. Lần này thì nhân viên lễ tân đã hiểu, anh ta đi tìm giám đốc

khách sạn, một người đàn ông trung niên nhìn thì có vẻ rất thân thiện nhưng không thiếu sự kiên định. Sau khi hỏi rõ tình hình, ông ta lập tức nói: “Chúng tôi sẽ nhanh chóng giúp anh tìm một khách sạn tương đương với khách sạn của chúng tôi để anh nghỉ ngơi. Chi phí dĩ nhiên sẽ do chúng tôi chi trả. Trước khi tìm được khách sạn, tôi có vinh dự mời anh ăn cơm không?”

Bạn có nhận ra chim ưng không? Chim ưng biết làm việc, vịt chỉ biết kêu cạp cạp. Tiếng cạp cạp là những: Cái cớ, than phiền, những lời nói vô nghĩa. Sớm muộn rồi cũng sẽ có một ngày vịt bị công ty sa thải. Nếu công ty có vấn đề, vịt sẽ là nhân viên đầu tiên ra đi, sau đó vịt sẽ than phiền: “Thật là bất công, tôi nghĩ giám đốc có thành kiến với tôi”. Ngược lại, chim ưng sẽ không dễ dàng bị sa thải bởi vì chim ưng biết làm ra thành quả, còn vịt chỉ biết kêu cạp cạp. Vịt và chim ưng nhìn thì có vẻ giống nhau nhưng lại là hai con vật hoàn toàn khác nhau. Hai loại động vật đều có cánh nhưng khi chim ưng bay lượn trên không thì vịt lại bơi dưới hồ nước.

Vịt thường nói: “Điều này tôi không làm được”; Chim ưng thì nói: “Tôi phải làm thế nào?”

Vịt suy nghĩ tiêu cực, thậm chí vì chuyện đó mà mở cuộc họp, cùng kêu ca, than phiền. Chim ưng thì báo cáo thông tin tích cực để khích lệ mọi người.

Vịt làm việc hết sức chậm chạp, triết lý của vịt là: “Tôi đến để làm việc chứ không phải đến để chạy nạn”. Chim ưng lúc nào cũng xử lý xong mọi việc một cách nhanh chóng.

Khả năng kiểm soát của vịt rất giỏi. Chim ưng thì tìm cách giải quyết.

Vịt không dám mạo hiểm. Chim ưng cũng sợ hãi nhưng dám đương đầu với thử thách.

Vịt tìm vấn đề trong cơ hội. Chim ưng thì nhìn thấy cơ hội trong vấn đề.

Vịt thích nói sau lưng người khác, nghĩ rằng làm như vậy mới vui. Chim ưng chỉ nói những lời tích cực, những lúc khác thì giữ im lặng.

Vịt mất rất nhiều thời gian để quyết định, sau khi thực hiện thì không còn thấy hứng thú. Chim ưng làm việc quả quyết bởi vì biết mình muốn gì, cần phải nhẫn nại trong bao lâu.

Vịt đặt tinh thần vào vấn đề, hơn nữa chỉ biết nói suông. Chim ưng thì giải quyết vấn đề và thực hành.

Suốt đời vịt chỉ loanh quanh trong hồ. Chim ưng thì dang rộng đôi cánh bay đến những đỉnh núi cao nhất.

Vịt than phiền cuộc đời không như ý. Chim ưng nỗ lực thay đổi cuộc đời.

Rốt cuộc ai mới là người chiến thắng? Câu trả lời rất rõ ràng.

SỰ KHÁC BIỆT GIỮA VỊT VÀ CHIM ƯNG

Bên cạnh mỗi người đều có rất nhiều vịt, còn chim ưng lại là động vật quý hiếm. Làm bạn với vịt, dần dần bản thân cũng biến thành một con vịt, ngay cả con cái của mình cũng biến thành vịt. Nếu suốt ngày bố mẹ chỉ biết oán thán, cho rằng cuộc đời là bể khổ thì đứa trẻ có lạc quan đến đâu đi nữa cũng sẽ biến từ chim ưng thành vịt, không thể dang rộng đôi cánh được nữa.

Tôi có quen một người như thế. Rõ ràng là năng lực rất khá nhưng lại cho rằng vốn dĩ cuộc đời là bể khổ, không chịu tích cực nỗ lực, cuối cùng không làm được việc gì nên hồn. Con của anh ta thì sao? Lúc nào cũng nhản nhó, sợ sệt. Con cái không chỉ thừa hưởng gia sản mà còn thừa hưởng khí chất và tinh thần của bố mẹ. Nếu bố mẹ là vịt, đứa trẻ vốn có phẩm chất của chim ưng cũng sẽ dần dần biến thành một con vịt. Ngược lại, nếu bố mẹ có khí chất phi thường của chim ưng, trẻ có thể biến thành một chú chim ưng. Đây là lý do vì sao những người thành công thường nhắc đến sự dạy dỗ của bố mẹ đối với mình. Bởi vì họ có những người bố, người mẹ với khí chất phi phàm, tạo nên sự thành công của họ.

Nói đến tích cực, bậc thầy phát minh Edison là một ví dụ điển hình. Khi nghiên cứu bóng đèn, Edison đã làm hơn một trăm thí nghiệm nhưng đều thất bại. Một lần ông được hỏi vì sao cứ làm những thí nghiệm thất bại này, lẽ nào ông không biết nhụt chí sao? Edison đã nói: “Tôi không hề thất bại, bây giờ tôi đã biết có một trăm cách không hiệu quả”. Người thành công nhìn thất bại như vậy đó. Thất bại đối với họ chính là kinh nghiệm học tập quý báu.

Sở dĩ Edison thành công như vậy, công lao lớn nhất thuộc về mẹ của ông. Từ nhỏ Edison đã không hợp với các bạn, không chuyên tâm học hành, còn bị giáo viên bắt thôi học. Nhưng mẹ của Edison không thua cuộc. Bà tin rằng con trai của mình chỉ khác người chứ không phải là một đứa trẻ có vấn đề. Vì thế, bà đã tự mình dạy dỗ Edison, khích lệ con trai. Hôm nay chúng ta có bóng đèn để sử dụng là nhờ Edison có một người mẹ phi thường.

Mỗi một đứa trẻ đều có tiềm năng để trở thành một chú chim ưng xuất chúng. Nếu quan sát kỹ bạn sẽ phát hiện, thực ra vịt cũng rất “khỏe”, ngày nào cũng than phiền không ngớt, nỗ lực tìm ra vấn đề để phê bình, có thể nói là tràn đầy tinh thần và sức lực. Vì thế, nếu nói về động năng, vịt không thua kém chim ưng, chỉ là phương pháp sử dụng năng lượng không giống nhau. Chỉ cần bạn có thể dẫn dắt trẻ phát triển theo hướng tích cực thì sớm hay muộn nó sẽ trở thành một chú chim ưng to lớn.

BA LOẠI VỊT, MỘT LOẠI CHIM ƯNG

Vậy thì, phải làm thế nào để bồi dưỡng một chú chim ưng to lớn chứ không phải một con vịt bình thường? Cách xử trí của bố mẹ khi trẻ bị ngã có thể giúp ta phán đoán được rằng trong tương lai trẻ sẽ như thế nào.

Trẻ bị ngã, bố mẹ vội vàng đỡ trẻ dậy. Mặc dù trẻ không đau nhưng bố mẹ lại tỏ vẻ như gặp chuyện đại họa, vừa xót xa vỗ về con, vừa mắng đường làm không tốt. Chúng ta có thể phán đoán sau khi lớn lên, chắc chắn đứa trẻ này sẽ là một con vịt luôn coi mình là trung tâm, than phiền không ngớt.

Trẻ bị ngã, bố mẹ bắt đầu mắng chửi trẻ đi lại không cẩn thận, khiến trẻ tỏ ra sợ hãi. Chúng ta có thể phán đoán sau khi lớn lên chắc chắn đứa trẻ này sẽ là một con vịt tự ti, nhút nhát.

Trẻ bị ngã, bố mẹ hoàn toàn không bận tâm, cũng không thương xót, không mắng mỏ. Chúng ta có thể biết sau khi lớn lên, chắc chắn đứa trẻ này sẽ là một con vịt lạnh lùng, vô cảm.

Trẻ bị ngã, bố mẹ khích lệ trẻ đứng dậy. Sau khi trẻ tự đứng dậy, bố mẹ nhẹ nhàng nói với trẻ: “Mặc dù đau nhưng lần sau con sẽ biết phải cẩn thận”. Trẻ gật đầu, giống như học được bài học quý báu. Chắc chắn đứa trẻ này sẽ trở thành một chú chim ưng phi thường, bởi vì nó học được cách tự giải quyết vấn đề (tự mình đứng dậy) và có thể rút ra kinh nghiệm từ trong trở ngại, tăng cường khả năng ứng biến trong tương lai. Trẻ sẽ không oán trời trách người, than phiền về con đường, ngược lại, biết khiêm tốn kiểm điểm bản thân. Nhờ sự dạy dỗ tận tình của những bố mẹ thông minh như vậy, trẻ không muốn trở thành chim ưng cũng khó.

Các bạn còn nhớ bốn phong cách giáo dục mà chúng ta đã học trước đó không? Từ ví dụ này, chúng ta lại một lần nữa biết được ảnh hưởng quan

trọng của phong cách giáo dục đối với trẻ:

♥ *Phong cách giáo dục buông thả - bảo vệ quá mức*: Bố mẹ thường lo lắng trẻ sẽ gây ra hậu quả không tốt, vì thế ra sức hạn chế, khiến trẻ dần mất đi động lực vươn lên, rất dễ lo lắng, sợ hãi. Thêm vào đó bố mẹ thường thương con quá mức, khiến trẻ rất dễ coi mình là trung tâm, trở thành một chú vẹt chỉ biết kêu ca, than phiền.

♥ *Phong cách giáo dục độc tài – tác động tiêu cực*: Bố mẹ thường suy nghĩ tiêu cực, quá mức khắt khe, thường xuyên nhìn thấy khuyết điểm và thiếu sót của trẻ, khiến trẻ dần mất đi sự tự tin, trở thành một con vẹt thiếu tự tin.

♥ *Phong cách giáo dục thờ ơ – không quan tâm*: Bố mẹ thiếu sự quan tâm hoặc không biết cách quan tâm trẻ như thế nào sẽ khiến trẻ mất đi khả năng cảm nhận tình cảm, trẻ sẽ trở thành một con vẹt lạnh lùng, vô tình.

♥ *Phong cách giáo dục quyền thế - dẫn dắt, khích lệ*: Bố mẹ biết cách khích lệ trẻ đứng lên từ trong trở ngại, đồng thời nhìn thấy ý nghĩa tích cực từ trong kinh nghiệm tiêu cực. Như thế chắc chắn trẻ sẽ trở thành một chú chim ưng thành công.

Nói cách khác, chỉ có những bố mẹ theo phong cách quyền thế mới có thể thêm dấu (+) cho trẻ, còn những bố mẹ theo ba phong cách còn lại, mặc dù có ý tốt nhưng lại chuyển năng lượng của trẻ thành tiêu cực, quả thực là rất đáng tiếc.

Bảng so sánh

Phong cách	Phương pháp giáo dục tích cực/tiêu cực	Tính cách tích cực/tiêu cực	Chỉ số: đam mê (PQ)
Độc tài	Phủ định trẻ	Sợ hãi Thiếu tự tin	Thấp
Buông thả	Bênh vực trẻ Trách móc người khác	Coi mình là trung tâm	Thấp
Thờ ơ	Không có phản ứng	Hận đời, thậm chí cố tình gây chuyện để được chú ý	Thấp
Quyền thế	Dẫn dắt, khích lệ trẻ	Suy nghĩ tích cực	Cao

THÁI ĐỘ CỦA BẠN ĐỐI VỚI TRẺ SẼ QUYẾT ĐỊNH TƯƠNG LAI CỦA TRẺ

Trên Internet có một câu chuyện được lưu truyền rộng rãi. Cô Thompson nghĩ rằng Teddy là một cậu bé nghịch ngợm, không chú ý nghe giảng. Cô giáo thường dùng bút đỏ gạch chéo bài thi của Teddy, sau đó viết không đạt yêu cầu ở phía trên cùng. Một hôm, cô Thompson kiểm tra học bạ của các học sinh. Cô vô tình phát hiện đánh giá của những giáo viên trước đó dành cho Teddy:

Giáo viên lớp một viết: “Teddy là một cậu bé thông minh, lúc nào cũng tươi cười. Vở bài tập của Teddy rất sạch sẽ, gọn gàng. Cậu bé khiến mọi người xung quanh rất vui vẻ!”

Giáo viên lớp hai viết: “Teddy rất xuất sắc, được bạn bè yêu quý nhưng mẹ cậu bé mắc bệnh hiểm nghèo, cậu rất lo lắng, cuộc sống gia đình chắc chắn sẽ rất khó khăn!”

Giáo viên lớp ba viết: “Sau khi mẹ qua đời chắc chắn Teddy sẽ cảm thấy rất buồn. Cậu bé rất nỗ lực nhưng bố không hề quan tâm. Nếu không được cải thiện, cuộc sống gia đình sẽ tác động nghiêm trọng đến Teddy”.

Giáo viên lớp bốn viết: “Teddy bắt đầu đi xuống, không hứng thú với học hành, không có bạn bè, có lúc còn ngủ gật trong giờ học”.

Đến lúc bấy giờ, cô Thompson mới hiểu khó khăn của Teddy. Cô cảm thấy vô cùng xấu hổ. Khi cô nhận được món quà Giáng sinh mà Teddy tặng – quà của người khác buộc ruy băng và trang trí rất đẹp, còn quà của Teddy được bọc bằng giấy bìa, cô Thompson càng cảm thấy buồn hơn. Cô cố nén cảm giác chua xót mở quà của Teddy trước mặt cả lớp. Một số bạn bắt đầu cười nhạo món quà của Teddy: một chiếc vòng tay mỹ ký, trên đó còn mất mấy hạt ngọc, và một lọ nước hoa chỉ còn lại một phần tư. Nhưng cô Thompson không những hết lời khen ngợi mà còn đeo vòng tay, đồng thời xịt một ít nước hoa lên cổ tay. Những bạn khác đều sững người.

Sau khi tan học, Teddy ở lại nói với cô Thompson: “Cô ơi, hôm nay trông cô rất giống mẹ em”. Sau khi Teddy về, cô Thompson đã khóc suốt một tiếng. Cô bắt đầu quan tâm đặc biệt đến Teddy, dường như trái tim của Teddy cũng sống lại. Cô càng khích lệ Teddy thì những biểu hiện của cậu bé càng tích cực hơn, đến cuối kỳ, Teddy đã trở thành một trong những đứa trẻ có thành

tích học tốt nhất.

Một năm sau, cô Thompson phát hiện một mẫu giấy ở cửa, Teddy đã viết

nó. Trên đó nói cô Thompson là cô giáo giỏi nhất cậu đã gặp trong đời! Sáu năm qua đi, cô Thompson lại phát hiện một mẫu giấy khác mà Teddy đã viết. Teddy đã tốt nghiệp trung học phổ thông, thành tích đứng thứ ba của lớp, cô Thompson vẫn là cô giáo giỏi nhất mà cậu gặp trong đời!

Bốn năm sau, cô Thompson nhận được một bức thư. Teddy nói có lúc cuộc sống ở trường đại học không thuận lợi nhưng cậu vẫn kiên trì, không lâu sau cậu sẽ nhận được học vị danh dự. Một lần nữa cậu nói với cô Thompson rằng cô là cô giáo giỏi nhất mà cậu đã gặp trong suốt cuộc đời.

Bốn năm nữa qua đi, lại một bức thư được gửi đến. Sau khi tốt nghiệp đại học, Teddy quyết định học lên nữa. Cậu cũng không quên nói thêm một lần nữa, cô Thompson vẫn là cô giáo giỏi nhất mà cậu đã gặp trong đời. Bên dưới bức thư có mấy chữ: Tiến sĩ Teddy Stoddard.

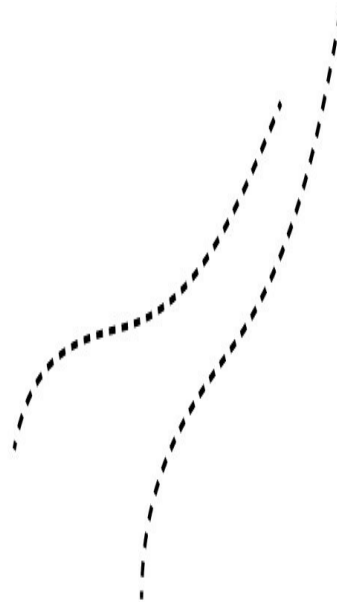
Mùa xuân năm ấy cô lại nhận được một bức thư. Teddy nói cậu đã gặp được người con gái của đời mình, sắp kết hôn. Teddy nói mấy năm trước bố cậu đã qua đời. Cậu hy vọng cô Thompson có thể tham dự hôn lễ của mình và ngồi ở vị trí “bố mẹ” của chú rể. Cô Thompson đã đáp ứng được mong muốn của Teddy, nhưng bạn có biết không? Cô Thompson đã đeo chiếc lắc tay mỹ ký mà năm ấy Teddy đã tặng cô, cô còn xịt lọ nước hoa ấy - lọ nước hoa mà mẹ Teddy đã dùng trong lễ giáng sinh cuối cùng trước khi qua đời.

Lúc cô ôm hôn cậu học trò cũ, tiến sĩ Stoddard thì thầm bên tai cô Thompson: “Cô Thompson, cảm ơn cô đã tin em, cảm ơn cô đã khiến em nghĩ rằng mình rất quan trọng, khiến em tin rằng mình có khả năng thay đổi (make a difference)!” Cô Thompson xúc động nói với Teddy: “Teddy, em sai rồi! Chính em đã dạy cô, để cô tin rằng mình có khả năng thay đổi, đến khi gặp được em, cô mới biết mình phải dạy như thế nào!”

Qua câu chuyện này, chúng ta biết rằng chắc chắn mẹ của Teddy là thuộc phong cách giáo dục quyền thế, biết khích lệ cậu, khẳng định cậu. Đây là lý do vì sao giáo viên lớp một của Teddy nghĩ rằng cậu thường mang lại niềm vui cho mọi người. Nhưng sau khi mẹ Teddy qua đời, bố Teddy không quan tâm đến cậu, có thể là thuộc phong cách thờ ơ, thế nên Teddy giống như một ngọn cỏ thiếu nước, dần dần khô héo, học hành giảm sút, mất đi hy vọng với cuộc sống. Lúc đầu, cô Thompson không biết hoàn cảnh của Teddy, đến tận sau này cô mới dang tay giúp đỡ, mang lại cho Teddy sự ấm áp. Lúc ấy Teddy mới trở lại với cuộc sống tươi đẹp trước đây.

Trong một cuốn sách có nói: “Sức mạnh của niềm tin có thể thay đổi một con người. Niềm tin với con người có thể khơi dậy sức mạnh to lớn, kích thích nhân cách thay đổi. Nó có thể là niềm tin của cha mẹ với con cái, của bạn bè với bạn bè hoặc của chồng với vợ. Đạo lý này không thể thay đổi, giống như chân lý trong tôn giáo”.

Edison thật may mắn vì có một người mẹ sáng suốt, nhân từ. Teddy thật may mắn vì gặp được ân sư, lấy lại niềm tin với cuộc đời. Nhưng có biết bao đứa trẻ bất hạnh vì sự lạnh lùng, bị bỏ rơi hay lại được sự bảo vệ quá mức của cha mẹ, làm mất đi tinh thần tích cực vươn lên. Nếu bạn thật sự yêu con của mình, hãy giáo dục con bằng phương pháp tích cực, để con bạn trở thành một chú chim ưng vượt trội chứ không phải một con vẹt bình thường.

Suy nghĩ và khí chất của
bạn quyết định trẻ trở thành
chim ưng hay vịt

GIÁO DỤC BẰNG HÀNH VI TÍCH CỰC LÀ CƠ BẢN

Đặc điểm của bố mẹ (tư tưởng và tác phong làm việc) có ảnh hưởng quyết định đến phong cách giáo dục. Muốn trẻ trở thành một chú chim ưng, không chỉ dựa vào thay đổi phong cách giáo dục là có thể dễ dàng giải quyết vấn đề. Nếu bố mẹ không thay đổi bản thân, thay đổi phương pháp giáo dục thì sẽ không mang lại hiệu quả giáo dục. Ví dụ, nếu bố mẹ không có chủ kiến, thì cho dù có thử dạy dỗ trẻ, cố gắng để không nuông chiều trẻ nữa nhưng trực giác của trẻ rất nhạy, biết bạn vẫn không thể khống chế được chúng, vì thế vẫn giở trò. Cho dù bố mẹ không nói những lời cay nghiệt nhưng bản thân vẫn thấy khó chịu khi nhìn thấy khuyết điểm của trẻ thì khó tránh khỏi sẽ biểu hiện trên khuôn mặt, trẻ vẫn cảm nhận được bố mẹ không đồng tình với mình, vì thế rất khó thể hiện bản thân.

Cho nên, nếu muốn có phương pháp giáo dục hiệu quả, bố mẹ phải thay đổi bản thân. Có người sẽ nói: “Phiền phức như vậy sao, tôi như thế này đã mấy chục năm rồi, không thay đổi được”. Nhưng giống như ở chương thứ hai chúng ta đã thảo luận, bí mật thứ nhất trong phương trình thành công của trẻ là “giáo dục hành vi”. Khí chất của bạn sẽ ảnh hưởng đến trẻ, trẻ sẽ kế thừa tài sản tinh thần của bạn. Nếu bạn thật sự yêu trẻ, bạn cần phải thay đổi bản thân mới có thể thuận lợi thay đổi phương pháp giáo dục trẻ.

Hơn nữa, xét từ góc độ suy nghĩ tích cực, chúng ta cũng có thể chuyển hóa bản thân, để mình có nhiều phẩm chất thành công hơn. Điều này cũng rất có lợi cho bản thân chúng ta, có thể nói là “vẹn cả đôi đường”. Ở đây chúng tôi đưa ra ba yêu cầu tự thay đổi bản thân. Khi bạn có thể làm được ba điểm này, bạn có thể gây ảnh hưởng với trẻ, khiến chúng trở nên tích cực.

THỨ NHẤT, THAY ĐỔI CÁCH SUY NGHĨ VÀ “NGÔN NGỮ” NÓI

Bạn có thường xuyên nghĩ tới những câu này? Hoặc là vô tình nói như vậy không?

♥ Tôi chẳng có cách nào.

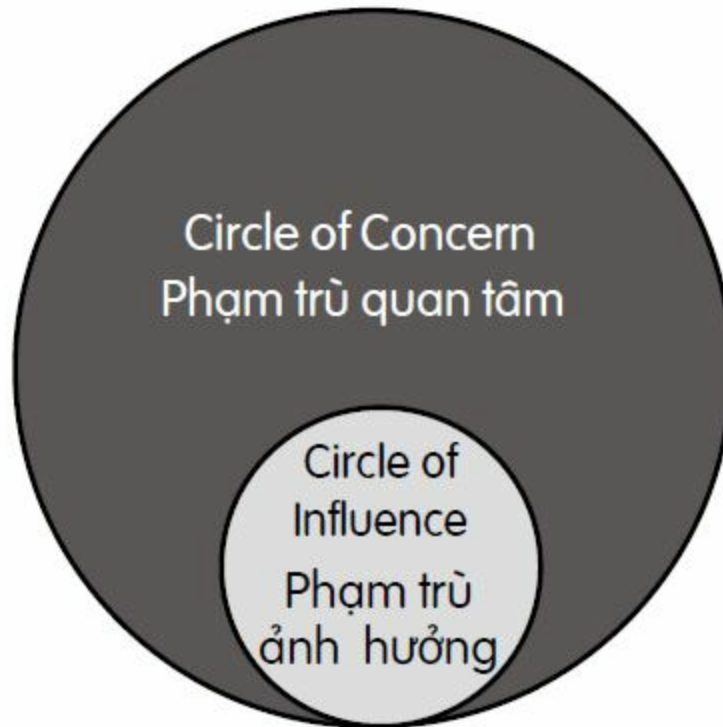
♥ Tôi vốn là như vậy.

- ♥ Cuộc đời là bể khổ.
- ♥ Tôi bị ép buộc..., không có sự lựa chọn.
- ♥ Nó khiến tôi rất tức giận.
- ♥ Nếu sự việc không giống như bây giờ thì thật tốt.

Nếu bạn thường xuyên nghĩ như vậy hoặc nói như vậy, bạn có thể tích cực hơn một chút. Vận dụng những cách nói dưới đây, thay đổi góc nhìn về sự việc, thậm chí thay đổi hiện trạng, biến tiêu cực bị động thành tích cực chủ động:

Cách nói hiện tại	Cách nói tích cực
Tôi không có cách nào	Có khả năng khác không? Hãy thử cách khác.
Tôi vốn là như vậy	Tôi có thể thay đổi bản thân mình không? Vì sao không thử xem sao!
Cuộc đời là bể khổ	Mặc dù lúc này gặp trở ngại nhưng cuộc đời vẫn có lúc vui vẻ, tươi đẹp, những tháng ngày tươi đẹp sẽ đến.
Tôi bị ép buộc..., không có sự lựa chọn	Có phải là buộc phải làm như vậy? Nên nói cho đối phương biết nỗi khó xử của mình.
Nó khiến tôi rất tức giận	Tôi có thể dùng cách khác đáp lại nó
Nếu sự việc không giống như bây giờ thì thật tốt	Có thể thay đổi hiện trạng không? Nếu không thể, phải làm thế nào mới có thể giảm bớt thương tổn?

Stephen R. Covey từng nhắc đến khái niệm “phạm trù quan tâm” và “phạm trù ảnh hưởng”. “Phạm trù quan tâm” là chỉ mức độ quan tâm còn “phạm trù ảnh hưởng” là chỉ bộ phận bạn có thể thay đổi. Ví dụ bạn hy vọng con trai học ngành y. Điểm thi của nó có thể vào ngành y nhưng nó lại đăng ký ngành điện tử, thế nên bạn rất thất vọng. Chuyện này thuộc “phạm trù quan tâm” chứ không phải “phạm trù ảnh hưởng”. Nói cách khác, bạn rất quan tâm nhưng không có cách nào thay đổi kết quả cuối cùng.

Khi một người bỏ phần lớn tâm sức ngoài phạm trù ảnh hưởng, sẽ thường xuyên cảm thấy bất lực, lâu dần sẽ dẫn đến sự xuất hiện của tư tưởng và cách nói tiêu cực như “tôi cũng chẳng có cách nào”, “cuộc đời vốn là bể khổ”. Còn có một hiện tượng khác nữa là một số người cho rằng “phạm trù ảnh hưởng của mình rất nhỏ, lúc nào cũng hạn chế, giậm chân tại chỗ, dĩ nhiên cuộc sống cũng không vui vẻ. Nếu có thể thay đổi suy nghĩ và cách nói của mình, ít nhất có thể tiến bộ ở ba mặt sau:

1. Mở rộng “phạm trù ảnh hưởng”: Nghĩ xem có cách khác không, nghĩ xem có phải mình buộc phải làm như vậy không, thử thuyết phục người khác... đều có thể mở rộng “phạm trù ảnh hưởng” của mình.

2. Tập trung tinh thần và sức lực vào “phạm trù ảnh hưởng”: Thay vì suốt ngày lo lắng về những chuyện mình không thể nắm bắt, chỉ bằng sáng tạo giá trị trong phạm vi ảnh hưởng của mình. Điều này có thể khiến cuộc sống của bạn ý nghĩa hơn, tích cực hơn.

3. Đối với những sự việc ngoài “phạm trù ảnh hưởng”, mặc dù bạn không thể quyết định kết quả cuối cùng nhưng bạn có thể quyết định tâm lý để đối diện với nó.

Chúng ta sẽ lấy ví dụ lúc này để luyện tập. Bạn có thể thử giải thích với

con trai lợi ích của ngành y, hoặc mời người bạn là bác sĩ của bạn đến nói về cuộc sống của bác sĩ, nhân cơ hội đó mở rộng phạm trù ảnh hưởng của mình. Nếu không được, bạn có thể tập trung tinh thần và sức lực vào trong “phạm trù ảnh hưởng”, giúp con chuẩn bị những thứ cần cho việc học đại học. Đồng thời điều chỉnh tâm trạng của mình, nghĩ rằng con học ngành điện tử cũng rất tốt, nhìn con vui vẻ học ngành điện tử, bố mẹ cũng thấy vui cho con. Qua ba cách luyện tập này, cho dù có đạt được mục đích ban đầu hay không, suy nghĩ và cảm nhận của bạn sẽ thay đổi từ tiêu cực sang tích cực, chắc chắn rằng tâm trạng của bạn cũng sẽ vui vẻ hẳn lên.

"Bài luyện tập số 1"

Có cách nào có thể mở rộng phạm trù ảnh hưởng của tôi không?.....

Tôi có thể làm những chuyện gì trong phạm trù ảnh hưởng?

Chuyện này nằm ngoài phạm trù ảnh hưởng của tôi? Tôi phải đối mặt với nó như thế nào?.....

THỨ HAI, BỚT CHÚT THỜI GIAN ĐỂ LÀM NHỮNG VIỆC MÌNH THẬT SỰ MUỐN LÀM

Rất nhiều bố mẹ vì bận chăm sóc con, lo cho cuộc sống nên không có thời gian làm những việc mình muốn làm. Ngày nào cũng làm những việc “nên” làm như vậy, vô hình chung bạn cũng yêu cầu con làm những việc bạn mong muốn, chính vì bạn cho rằng đó là những việc chúng “nên” làm. Tuy nhiên, nếu một người chỉ làm những việc nên làm mà không làm những việc mình muốn làm, cuối cùng nhất định sẽ cảm thấy nhàm chán. Như thế thì làm sao có thể khơi dậy tác động tích cực được?

Vì con, bạn phải quan tâm đến nhu cầu trong lòng mình. Ví dụ nếu trước khi có con, mẹ rất thích đi dạo phố, nhưng bây giờ không có thời gian để tụ tập với bạn bè, vì sao không nói với chồng một tiếng rồi đi chơi cùng bạn bè trong một buổi chiều nào đó? Nếu biết chăm sóc đến nhu cầu của mình, bạn cũng sẽ có thể hiểu được rằng trẻ cũng có nhu cầu của mình chứ không phải tức giận quát: “Tao hy sinh vì mày nhiều như vậy mà mày lại không biết nghe lời!” Tức giận không chỉ kéo dài khoảng cách giữa bố mẹ và con cái mà

lâu dần sẽ khiến trẻ mất đi tác động tích cực vốn có.

"Bài luyện tập số 2"

Đây là việc tôi thật sự rất muốn làm nhưng không có thời gian để làm:

.....

Tôi dự định sẽ làm lúc:

THỨ BA, TÌM ƯU ĐIỂM CỦA MÌNH

Bạn có nghĩ rằng những đứa trẻ được tiếp nhận, được khẳng định thường biểu hiện tốt hơn? Giống như ví dụ về Teddy mà chúng ta đã nói ở trên. Khi được mẹ yêu thương, cậu biểu hiện rất tốt. Nhưng khi mất đi tình yêu thương của mẹ, Teddy giống như mặt trăng mất đi mặt trời, không thể tỏa sáng được. Về sau, khi cô Thompson nhìn thấy ưu điểm của Teddy, Teddy như được hồi sinh.

Để có thể khẳng định trẻ, trước tiên bạn phải khẳng định bản thân mình. Bởi vì người không thể tiếp nhận mình thì rất khó có thể khẳng định người khác. Vì thế, để có thể khen ngợi con, trước tiên bạn nhất định phải khen ngợi bản thân. Bài học ở mục này là tìm ra ưu điểm của mình. Nếu không nghĩ ra, hãy hỏi những người xung quanh bạn: “Anh cho rằng ưu điểm lớn nhất của em là gì?” “Vì sao? Nói thế nào?” Sao đó viết vào chỗ trống.

"Bài luyện tập số 3"

Ưu điểm của tôi:

Vì sao:

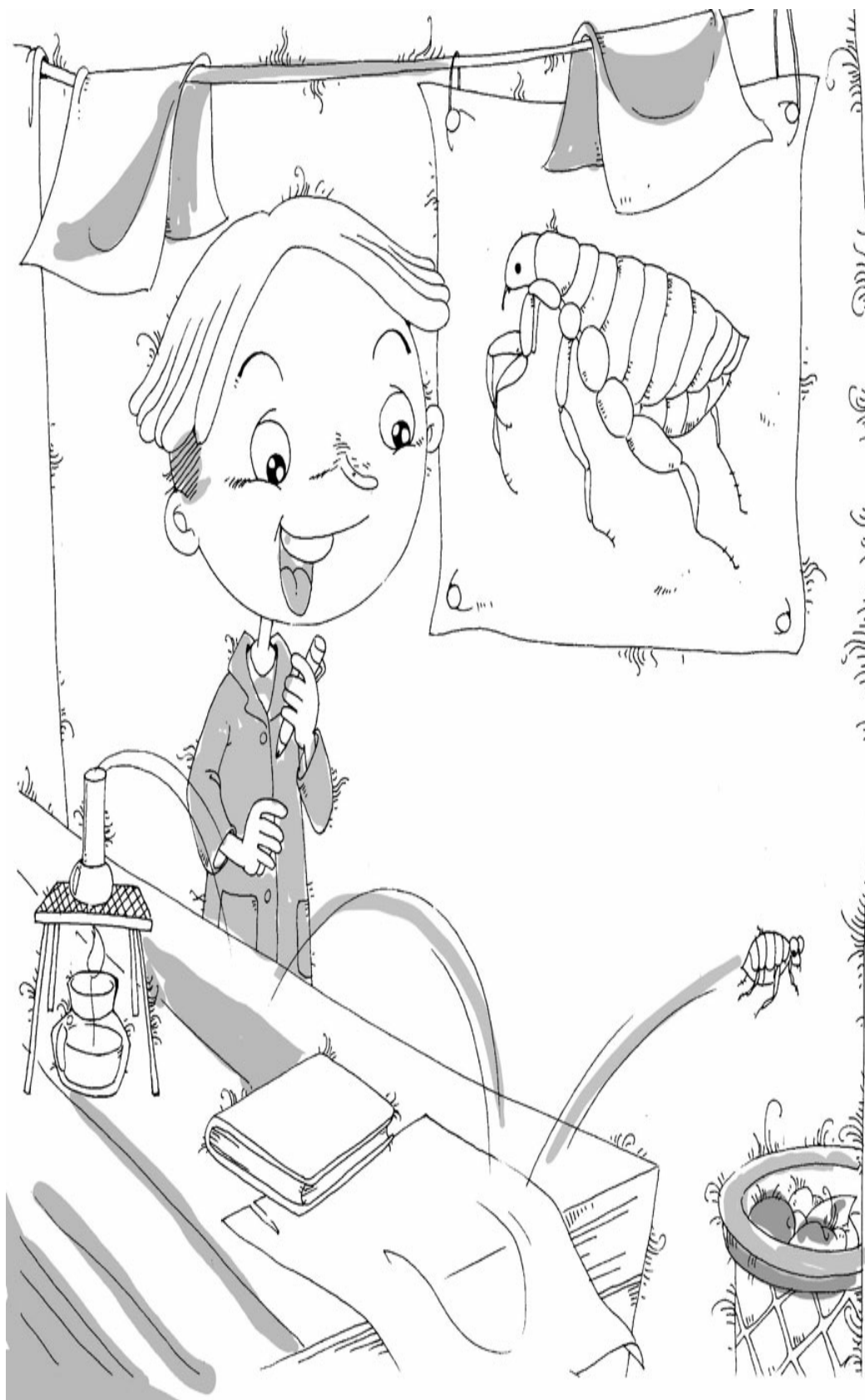
Mỗi ngày đọc mười lần: Tôi là người

Làm được ba điểm này, bạn sẽ có cơ sở vững chắc để giáo dục con. Hãy nhớ, trước tiên bố mẹ phải thay đổi bản thân thì mới có thể thay đổi con cái. Trẻ thành công không chỉ vì có IQ cao. Hãy cùng xem ví dụ dưới đây:

CÂU CHUYỆN VỀ BỌ CHẾT

Thông thường bọ chết có thể nhảy cao hơn chiều cao của mình khoảng một trăm lần, được mệnh danh là quán quân nhảy cao. Các nhà sinh vật học đã

làm thí nghiệm như sau, cho một con bọ chết vào lọ thủy tinh, phát hiện bọ chết có thể dễ dàng nhảy ra ngoài. Nhưng nếu họ đẩy nút, bọ chết nhảy lên sẽ đập vào nút chai. Sau nhiều lần như vậy, bọ chết sẽ điều chỉnh độ cao của mình, không chạm vào nút chai nữa và vẫn nhảy trong lọ.

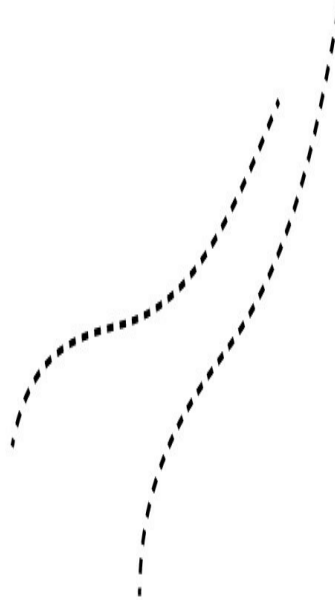

Ngày hôm sau, người làm thí nghiệm bỏ nút chai ra, nhưng bọ chết đã

quen với độ cao điều chỉnh ngày hôm qua, không thể nhảy ra ngoài được nữa. Thế là quán quân nhảy cao biến thành một con vật chỉ có thể di chuyển trong lọ thủy tinh.

Sau đó, người làm thí nghiệm lấy đèn cồn đốt lọ thủy tinh. Bọ chét không chịu được hơi nóng nên nhảy lên. Bản năng sống khiến chúng lấy lại khả năng bật nhảy ban đầu và nhảy được ra khỏi lọ.

Nếu bố mẹ không thể hiện tác động tích cực thì bố mẹ sẽ biến thành chiếc nút chai gây cản trở đến sự thành công của trẻ trong tương lai. Vì thế, bắt đầu từ hôm nay, hãy thay đổi bản thân mình!

Làm thế nào để giáo dục trẻ
có phẩm chất của chim ưng?

THỨ NHẤT, KHÔNG ĐƯỢC LÀM TỔN THƯƠNG ĐẾN LÒNG TỰ TÔN CỦA TRẺ, CẦN PHÁT HIỆN ƯU ĐIỂM CỦA TRẺ

Giáo sư Jeffrey cho rằng: “Một số bố mẹ thường xem nhẹ đặc điểm và cảm nhận của trẻ, tùy tiện mắng chửi, rất dễ làm tổn thương lòng tự tôn của trẻ. Ngược lại, nếu bố mẹ không ngừng khích lệ trẻ, trẻ sẽ có cảm giác thành công. Bố mẹ nên quan sát thật kỹ xem trẻ tiến bộ ở những điểm nào, đồng thời khen ngợi và khẳng định trẻ đúng mực”.

Dale Carnegie đã từng nói trong một cuốn sách: “Thông thường mà nói, bố mẹ đều rất thích quát mắng con cái. Rất nhiều ví dụ trong thực tế cho thấy phương thức giao tiếp này không những không khiến hành vi của trẻ trở nên tốt đẹp hơn, ngược lại còn khiến chúng xấu đi”. Đồng thời, cuốn sách còn nói đến một người “dùng khen ngợi thay thế phê bình”, thay đổi hành vi của trẻ: “Chúng ta quyết định dùng những lời khen ngợi thay thế những lời trách mắng. Nhưng làm như vậy không hề dễ dàng, bởi vì những gì trẻ gây ra lúc đó đều là tiêu cực. Quả thực, tôi rất khó tìm ra chuyện gì để khen ngợi. Vài hôm trước, tôi cố gắng tìm một vài chuyện để cổ vũ chúng. Quả nhiên một vài hành vi đáng ghét đã chấm dứt. Sau đó, một vài sai lầm thường mắc phải cũng dần mất đi. Không lâu sau, chúng bắt đầu điều chỉnh hành vi của mình, làm theo ý của chúng tôi. Những thay đổi này thật sự khiến tôi ngạc nhiên, không dám tin”.

THỨ HAI, KHÔNG ĐƯỢC DÙNG SỰ SO SÁNH ĐỂ LÀM TỔN THƯƠNG TRẺ

Chuyên gia giáo dục Cheney cho rằng: “So sánh con của mình với con người khác không chỉ khiến trẻ khó chịu mà còn khiến chúng mất tự tin. Mỗi đứa trẻ đều có cá tính riêng của mình, nên tự mình phát triển chứ không phải trở thành bản sao của đứa trẻ khác”.

THỨ BA, RÈN LUYỆN SUY NGHĨ TÍCH CỰC

Bố mẹ có thể tận dụng lý luận “phạm trù ảnh hưởng” và “phạm trù quan tâm” trước đó, căn cứ vào ba gợi ý để rèn suy nghĩ tích cực cho trẻ. Thử mở rộng phạm trù ảnh hưởng hoặc dẫn dắt trẻ tập trung tinh thần và sức lực vào phạm trù ảnh hưởng. Mặc dù đôi khi không thể thay đổi hiện trạng, cũng không thể thay đổi sự thực đã xảy ra nhưng việc giáo dục trẻ có thể làm chúng thay đổi suy nghĩ của mình với sự việc đó, cũng có thể quyết định thái độ của mình khi đối mặt với vấn đề đó.

THỨ TƯ, KHÔNG LÀM CHO TRẺ BẤT CỨ VIỆC GÌ MÀ CHÚNG CÓ THỂ TỰ LÀM

Chuyên gia giáo dục Cheney nói: “Tôi tuyệt đối không làm cho con bất cứ việc gì mà nó có thể tự làm”. Bởi vì ông cho rằng can thiệp quá mức hoặc giúp đỡ trẻ thái quá sẽ làm giảm tính chủ động của trẻ. Nếu việc gì cũng làm cho trẻ thì sẽ khiến trẻ trở nên bị động, ỷ lại, lúc nào cũng muốn có được sự giúp đỡ của người khác, cho dù trẻ có tiềm năng vô hạn cũng không thể phát huy được. Vì thế, nhất định không được cướp đi quyền hành động của trẻ, đồng thời cho trẻ cơ hội làm việc. Trẻ có thể làm một vài việc nhà đơn giản, từ đó cảm nhận được cảm giác thành công, học được tinh thần trách nhiệm. Không nên nghĩ rằng bắt trẻ làm việc nhà là vì bố mẹ lười biếng. Ngược lại, điều đó làm tăng thêm tinh thần tích cực và chủ động cho trẻ.

THỨ NĂM, CHO TRẺ LÀM VIỆC NHÀ

Có ý kiến cho rằng: “Chịu khó, chịu khổ, làm việc có trách nhiệm không chỉ cống hiến cho xã hội mà bản thân cũng có thể tận hưởng vị ngọt ngào sau công việc gian khổ. Giống như chảy mồ hôi sau khi vận động sẽ cảm thấy dễ chịu. Đói bụng rồi sẽ cảm thấy mùi vị của thức ăn vô cùng thơm ngon. Hưởng thụ đi kèm với công việc, xem nhẹ công việc mà chỉ theo đuổi hưởng thụ thì kết quả sẽ không có được niềm vui thật sự”.

THỨ SÁU, CHO TRẺ THỜI GIAN VÀ KHÔNG GIAN LÀM NHỮNG VIỆC MÌNH THÍCH

Một chuyên gia giáo dục người Do Thái cho rằng: “Một đứa trẻ có ham

muốn học hỏi cần được thỏa mãn ham muốn của mình, nhưng quan trọng hơn, chúng cần có thời gian và không gian để thả lỏng bản thân. Có điều, đây không giống với việc không làm gì, lãng phí thời gian một cách vô ích”.

Nếu không cho trẻ chút thời gian và không gian thuộc về mình, trẻ sẽ không có cơ hội phát huy khả năng của mình. Trong cuốn “Chúng tôi đã vào Đại học như thế”, con gái lớn của tôi nói: “Qua cuộc sống học tập của mình, tôi cảm nhận được sâu sắc một điều, đó là nên để trẻ tiếp xúc với những con người và sự vật khác nhau chứ không phải chỉ đọc sách. Qua đó chúng sẽ dần dần phát hiện mình thích gì? Có hứng thú làm động lực, việc học tập cũng nhanh chóng và thuận lợi hơn. Nếu là những chuyện trẻ không có hứng thú thì từ từ dẫn dắt chúng, nếu trẻ vẫn không thể tiếp nhận thì nên từ bỏ, không nên ép buộc chúng, nếu không sẽ gây tác dụng ngược lại. Giống như tôi không có hứng thú học piano, bố mẹ cũng không ép tôi phải học bằng được. Ngược lại, bố mẹ bây giờ ép con cái học văn, mỹ thuật, âm nhạc, tiếng Anh... lấp đầy thời gian, không gian của chúng. Thử hỏi chúng có vui vẻ không?”

THỨ BẢY, KỂ CHUYỆN VỀ CÁC VĨ NHÂN HOẶC MUA SÁCH VỀ CÁC BẬC VĨ NHÂN CHO TRẺ ĐỌC

Đọc những câu chuyện này, trẻ có thể tìm được tấm gương cho mình. Khi trong lòng trẻ có thần tượng vĩ đại, trẻ sẽ tích cực vươn lên. Điều này tốt hơn việc trẻ sùng bái ngôi sao. Ngôi sao đại diện cho văn hóa đang thịnh hành, còn vĩ nhân tượng trưng cho nhân cách vĩ đại và sức mạnh đã được ghi nhận trong lịch sử.

THỨ TÁM, BỒI DƯỠNG THÓI QUEN VẬN ĐỘNG

Vận động giúp rèn luyện sức khỏe. Khi mồ hôi tiết ra, tinh thần được sảng khoái và những điều không vui cũng theo đó biến mất. Vì thế, nếu có thể bồi dưỡng thói quen vận động cho trẻ ngay từ khi còn nhỏ thì sẽ rất có lợi cho trẻ.

Cuối cùng, bạn có thể căn cứ vào bảng đánh giá dưới đây kiểm tra xem việc giáo dục của mình có tiến bộ không.

Bảng đối chiếu đánh giá

Hạng mục đánh giá	YES	NO
Giáo dục bằng hành vi		
1. Hôm nay, tôi dùng những lời nói tích cực để miêu tả một sự việc cùng với suy nghĩ và cảm nhận của mình.		
2. Hôm nay, tôi có một chút thời gian làm việc mình muốn làm.		
3. Điều mà tôi hài lòng nhất về mình ngày hôm nay là:.....		
Dạy dỗ		
1. Không được làm tổn thương lòng tự trọng của trẻ, phát hiện ưu điểm, khen ngợi những biểu hiện tốt, khích lệ sự tiến bộ của trẻ.		
2. Không dùng sự so sánh để làm tổn thương trẻ.		
3. Rèn luyện suy nghĩ tích cực cho trẻ..		
4. Không làm cho trẻ bất cứ việc gì mà chúng có thể tự làm.		
5. Cho trẻ thời gian làm việc nhà, để chúng có tinh thần trách nhiệm và cảm giác thành công.		
6. Cho trẻ thời gian và không gian làm những việc trẻ thích.		
7. Kể chuyện về các vĩ nhân hoặc mua sách về các vĩ nhân cho trẻ đọc, xây dựng hình ảnh thần tượng trong lòng trẻ.		
8. Bồi dưỡng thói quen vận động.		

Chương 5

Tưởng tượng là mẹ sáng tạo

Chìa khóa thứ hai trong phương trình thành công của trẻ là: Phát triển

não phải.

Những người thành công thường là những người có bán cầu não phải phát triển, có thể nhìn thấy viễn cảnh của tương lai, sau đó chuyên tâm thực hiện lý tưởng trong tim.

Vì thế, nếu bố mẹ có thể để trẻ phát huy trí tưởng tượng vốn có, khơi dậy óc sáng tạo cho trẻ thì trẻ sẽ ngày càng vươn xa.

TRƯỚC TIÊN CÓ THỂ NHÌN THẤY TRONG ĐẦU RỒI MỚI CÓ THỂ SÁNG TẠO TRÊN THẾ GIỚI

Khi Michelangelo được hỏi lý do vì sao ông có thể trở thành nhà điêu khắc vĩ đại như vậy, ông đã trả lời: “Không có gì, tôi chỉ nhìn thấy hình thể ấy xuất hiện trên đá, sau đó đẽo gọt nó, chỉ như vậy mà thôi”.

Einstein tưởng tượng mình là một tia sáng. Sự so sánh như vậy khiến ông đưa ra thuyết tương đối hẹp và thuyết tương đối rộng, giành được giải Nobel vật lý, phá vỡ vật lý học cổ điển của Newton, cùng với cơ học lượng tử tạo nên cơ sở của vật lý học hiện đại.

Vì vợ chưa cưới của Pierre Omidyar - người sáng lập eBay hy vọng có thể trao đổi hộp kẹo với người khác nên ông đã sáng lập website đấu giá trực tuyến, tạo ra một kênh giao dịch online chưa từng có cho bên mua và bên bán, từ đó xây dựng công ty với giá thị trường lên tới hàng tỷ USD.

Thông thường, mọi người cho rằng chỉ có nhà nghệ thuật mới cần có óc sáng tạo không ngừng để sáng tạo những tác phẩm văn học, hội họa vĩ đại. Thực ra không phải như vậy. Những nhà khoa học muốn phát hiện ra chân lý vũ trụ cũng cần trí tưởng tượng khác với người bình thường mới có thể đột phá lý luận hiện có, đưa ra sáng kiến vượt thời đại. Các nhà doanh nghiệp xây dựng nên những doanh nghiệp to lớn cũng cần nhìn thấy dáng vẻ của doanh nghiệp mình trong tương lai mới có thể từng bước xây dựng thành công. Nói cách khác, nếu muốn có được những thành tựu lớn, trí tưởng tượng và óc sáng tạo là nhân tố quan trọng không thể thiếu. Những người thiếu khả năng tưởng tượng khó có thể đạt tới đỉnh cao.

Điều này chứng minh vì sao rất nhiều họa sĩ mô phỏng, sao chép những bức tranh nổi tiếng thì suốt đời chỉ có thể là thợ vẽ, còn những họa sĩ có thể khám phá nguồn cảm hứng trong lòng, sáng tạo ra phong cách vẽ chưa từng có như Picasso thì có thể trở thành bậc thầy của mọi thời đại. Điều này cũng chứng minh vì sao có rất nhiều học sinh ưu tú với não trái phát triển, mặc dù khả năng lý giải rất cao, logic rất giỏi nhưng không thể đưa ra những sáng kiến vượt thời đại như Einstein. Điều này cũng chứng tỏ vì sao học viện quản trị doanh nghiệp nổi tiếng thế giới hàng năm có thể đào tạo ra rất nhiều thạc sĩ quản trị doanh nghiệp, nhưng không thể tạo ra một nhà doanh nghiệp thực

thụ. Bởi vì óc sáng tạo và trí tưởng tượng của nhà nghệ thuật thực thụ, nhà khoa học thực thụ, nhà doanh nghiệp thực thụ đã sớm được tạo nền tảng từ khi còn nhỏ.

Họa sĩ thực thụ sẽ nói: “Không có gì, tôi chỉ nhìn thấy dáng vẻ của bức tranh xuất hiện trong đầu mình, sau đó vẽ nó ra, chỉ như vậy mà thôi”.

Nhà khoa học thực thụ sẽ nói: “Không có gì, tôi chỉ nhìn thấy ánh sáng di chuyển trong vũ trụ như thế này, sau đó dùng toán học viết nó ra, chỉ như vậy mà thôi”.

Nhà doanh nghiệp thực thụ sẽ nói: “Không có gì, tôi chỉ nhìn thấy sau này mọi người tiến hành giao dịch trên mạng như thế, sau đó xây dựng nó bằng mô hình doanh nghiệp, chỉ như vậy mà thôi”.

Đây chính là cái gọi là tầm nhìn xa rộng (vision), cái nhìn sâu sắc (insight), vạch ra ranh giới giữa người bình thường và người thành công.

Trước tiên phải nhìn thấy trong đầu rồi mới có thể sáng tạo trên thế giới. Giống như một nhà tâm lý học đã nói: “Có sự vật vĩ đại nào không bắt đầu bằng tưởng tượng?”

GIÁO DỤC HIỆN ĐẠI QUÁ CHÚ TRỌNG NÃO TRÁI, XEM NHẸ NÃO PHẢI

Các nhà khoa học hiện đại cho rằng hai bên não “không đối xứng”. Não trái kiểm soát khả năng biểu đạt ngôn ngữ, suy luận logic và tính toán. Não phải thiên về không gian và cảm giác mô hình, thuộc về trực giác, tính sáng tạo và hướng về âm nhạc, nghệ thuật và vũ đạo. Nếu trẻ có bán cầu não trái và bán cầu não phải cùng phát triển thì không chỉ cảm xúc tương đối ổn định mà khả năng thành công cũng cao hơn người bình thường.

Nhưng nền văn minh hiện đại quá cường điệu não trái, xem nhẹ tiềm năng của não phải. Giáo dục truyền thống chú trọng đọc, viết, tính toán, coi ngôn ngữ và chữ số là trọng tâm trong thi cử, chú trọng phát triển não trái. Trong khi đó não phải chú trọng ước mơ, trực quan, nghệ thuật thì vì thiếu rèn luyện nên bị kìm nén, coi nhẹ.

Bố mẹ yêu cầu trẻ phải được điểm cao trong kỳ thi, trẻ phải ra sức ghi nhớ, tính toán, lý giải, không có thời gian để tưởng tượng và vui chơi. Trí tưởng

tưởng và óc sáng tạo của não phải giống như dòng sông khô cạn. Trẻ rất dễ mất đi sức sống, trở nên cứng nhắc. Những đứa trẻ như thế sau này bước ra xã hội có thể thành công được không?

Thực ra, rất nhiều bố mẹ không biết rằng hồi còn nhỏ Einstein không thật sự thông minh, đã từng bị yêu cầu thôi học vì thành tích không tốt. Nhưng mẹ ông đã hun đúc tài năng âm nhạc cho ông, chú ông dạy ông toán học, cuối cùng đã tạo ra bậc thầy vật lý của thời đại. Einstein không phải là người có não trái phát triển toàn diện. Mọi người trong giới khoa học cũng biết toán học của Einstein không phải là vượt trội nhưng não phải của ông rất phát triển. Ông đã vận dụng trí tưởng tượng và óc sáng tạo vượt trội, đột phá vật lý cổ điển của Newton.

Nếu thành tích của trẻ không tốt, bố mẹ nên tìm ra nguyên nhân rồi điều chỉnh nhưng tuyệt đối không được vì thế mà cướp đi không gian tưởng tượng của trẻ, bởi vì rất có thể vì lý do đó mà bạn làm mất đi một Einstein, một Michelangelo hay một Pierre M. Omidyar rồi đó.

Vì thế, nếu bạn hy vọng sau này trẻ sẽ có thành tựu lớn, trước tiên không được lấy đi trí tưởng tượng và óc sáng tạo vốn có của trẻ, đồng thời phải tăng cường bồi dưỡng não phải, để trẻ trở thành một người thành công với hai bán cầu não phải - trái phát triển cân bằng.

ẢNH HƯỞNG CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ ĐỐI VỚI “IQ NÃO PHẢI”

Liên hệ phong cách giáo dục của bố mẹ với “IQ não phải” của trẻ, có thể quan sát được hiện tượng sau:

Bảng so sánh

Phong cách giáo dục	Phương pháp giáo dục não phải	Sự phát triển của não phải	IQ não phải
Độc tài	Vì thường xuyên trách mắng trẻ, rất dễ kìm nén óc sáng tạo của trẻ	Không dám thử, sợ thất bại	Thấp
Buông thả	Không kìm nén trẻ nhưng không hướng dẫn trẻ phát triển não phải	Não phải không bị hạn chế phát triển, có trí tưởng tượng và óc sáng tạo nhất định	Trung bình
Thờ ơ	Không quản lý trẻ, vì thế não phải của trẻ cũng không bị kìm nén quá mức	Não phải không bị hạn chế phát triển, có trí tưởng tượng và óc sáng tạo nhất định	Trung bình

Quyền thế Không kìm nén hoạt động của não
phải, hỗ trợ trẻ phát triển não phải

Trẻ có trí tưởng tượng và óc sáng tạo
phong phú, nhiều sáng kiến

Cao

Phần tiếp theo chúng ta sẽ thảo luận làm thế nào để não phải phát triển tốt nhất.

TRƯỚC BẢY TUỔI NÊN TƯỞNG TƯỢNG BẰNG NÃO PHẢI

Đến năm bảy tuổi, thể chai (corpus callosum) nối bán cầu não trái và bán cầu não phải sẽ phát triển hoàn thiện, mạng liên lạc được cấu thành từ hàng trăm triệu sợi thần kinh giữa bán cầu não phải và bán cầu não trái hình thành. Sự phân hóa giữa hai bán cầu não cũng bắt đầu. Trẻ dưới bảy tuổi, vì Thể chai chưa phát triển hoàn thiện, não trái cũng chưa hoàn thành sự tiến hóa, không thể tiến hành những tư duy logic và suy đoán lý tính phức tạp. Vì thế, trẻ dưới bảy tuổi chủ yếu nên hoạt động não phải, để trí tưởng tượng bay cao, bay xa.

Nghiên cứu phát hiện, nếu trẻ bị cướp đi quyền lợi nghe kể truyện cổ tích thì cảm xúc sẽ bị ảnh hưởng. Có một đứa trẻ chín tuổi nọ luôn tỏ ra vô cùng bất an, đến mức không thể đi học được. Về sau mới phát hiện từ khi cậu năm tuổi, người lớn đã dạy cậu bằng phương pháp logic lý tính, không có chuyện kể, cũng không có tưởng tượng. Về sau, bác sĩ gợi ý bố mẹ hàng ngày nên đọc truyện cổ tích cho trẻ nghe. Mấy tháng sau, đứa trẻ ấy có cảm giác với cuộc sống và trở lại trường học.

Có thể người lớn sẽ nghĩ trẻ thích mơ mộng xa rời thực tế, không nắm bắt môi trường hiện thực, vì thế mà ngăn cản, kìm nén những trò chơi phát triển não phải, bóp nghẹt trí tưởng tượng và óc sáng tạo. Một số bố mẹ nhân lúc trẻ còn nhỏ, bắt chúng học thuộc rất nhiều từ mới tiếng anh và thơ cổ, xem nhẹ sự phát triển của não phải, gây cản trở tới sự phát triển trí tuệ của trẻ sau này.

Nhân lúc trẻ vẫn tư duy nhiều bằng não phải, bố mẹ nên tăng cường khơi dậy khả năng của trẻ. Hãy cùng tìm hiểu bảy cách dưới đây:

THỨ NHẤT, BIẾT DỪNG SỨC MẠNH CỦA NHỮNG CÂU CHUYỆN

Hồi các con còn nhỏ, tôi và vợ thường đọc truyện cho chúng nghe, đặc biệt là đứa út. Về sau tôi phát hiện những câu chuyện thật sự ảnh hưởng đến trẻ. Tôi phát hiện con út rất linh hoạt, không trầm tĩnh như đứa thứ hai, thường nghĩ ra rất nhiều sáng kiến hay. Con gái thứ hai của chúng tôi học trường

trung học quốc lập, tốt nghiệp đại học thủ khoa khoa Tài chính tiền tệ, từng bước từng bước vươn lên, có lúc khó tránh khỏi ngưỡng mộ em út, bởi vì con út của chúng tôi học hành rất nhẹ nhàng nhưng vẫn đứng đầu lớp. Có một lần, con gái thứ hai của tôi đọc được nghiên cứu, biết rằng những đứa trẻ được nghe nhiều câu chuyện thì sẽ thông minh, thế nên nó phàn nàn với mẹ: “Mẹ kể nhiều chuyện cho em nghe, vì thế nó mới thông minh như vậy”.

Dạo trước, có một cuốn sách nhắc đến chuyện bố mẹ kể chuyện cho con nghe có thể bồi dưỡng nhân cách, khả năng lý giải, sức chú ý của trẻ... Đặc biệt là ngoài việc bồi dưỡng những khả năng này, quan trọng nhất là các câu chuyện có thể khơi dậy trí tưởng tượng của trẻ, để bán cầu não phải được phát huy và rèn luyện.

Tôi còn nhớ vào một buổi chiều mùa hè oi bức, tôi nằm trên chiếc chiếu ở hành lang kể chuyện Bà Hồ cho con gái thứ ba nghe, kể đến đoạn cuối cùng bà Hồ gặp báo ửng, trốn vào trong núi sâu thì kết thúc câu chuyện. Nhưng con gái không chịu thôi, hỏi tôi về sau bà Hồ như thế nào. Điều này chứng tỏ trí tưởng tượng của nó đã được khơi dậy, nó muốn biết về sau bà hồ có tiếp tục tác oai tác quái không hay là không làm hại người đời nữa. Mặc dù tôi không nhớ lúc ấy mình đã bịa ra chuyện gì kể cho con nghe nhưng tôi biết một điều đó là bán cầu não phải của con đã được “khởi động”.

Sau khi các con biết chữ, tôi mua rất nhiều sách, truyện cho chúng đọc. Ngày nghỉ cũng đưa chúng đến hiệu sách xem sách. Chúng cứ vào hiệu sách là đọc mấy tiếng liền, để đôi cánh tưởng tượng tung bay trong thế giới của các câu chuyện. Nghe kể chuyện và đọc truyện quả thực rất có lợi đối với các con của tôi. Chúng có thể phát huy sáng tạo trong công việc hoặc tự tìm bước ngoặt thích hợp cho cuộc đời mình, không cần bố mẹ phải lo lắng. Vì thế, tôi cho rằng kể chuyện cho trẻ nghe là phương pháp tuyệt diệu để kích thích bán cầu não phải.

THỨ HAI, CẢM NHẬN SỨC HÚT CỦA TRÒ CHƠI

Trò chơi cũng là phương pháp hữu hiệu để khơi dậy óc sáng tạo của trẻ, ví dụ như xếp hình, vẽ tranh, nghe nhạc, xem tivi... Các nhà khoa học cho rằng chức năng chủ yếu của bán cầu não phải bao gồm khả năng xử lý không gian, nghệ thuật, âm nhạc, trực giác, sáng tạo... Vì thế đưa cho trẻ các loại đồ chơi, dẫn dắt chúng nghe nhạc, vẽ tranh đều là cách hữu hiệu để kích thích não

phải.

Thậm chí có nghiên cứu đã chỉ ra rằng, bật những bản nhạc du dương, êm ái cho trẻ sơ sinh nghe giúp tăng cường chức năng của não bộ. Hơn nữa, âm nhạc không chỉ hỗ trợ kích thích não phải mà còn nâng cao khả năng chú ý, khiến bán cầu não trái cũng phát triển hơn. Thậm chí, mỗi ngày trẻ chỉ chơi đàn piano trong mười phút cũng có thể nâng cao trí tuệ của trẻ. Giống như Einstein, khả năng chơi violon của ông cũng rất xuất sắc. Có thể thấy âm nhạc rất có lợi cho sự phát triển cân bằng bán cầu não trái và bán cầu não phải.

Theo dõi các chương trình tivi một cách thích hợp cũng có thể kích thích não bộ phát triển, bởi hiệu quả âm thanh và ánh sáng sẽ kích thích bộ não non nớt của trẻ. Nhưng nhất định không được vì muốn trẻ ngoan ngoãn, không quấy khóc mà suốt ngày cho trẻ xem tivi. Như thế trẻ sẽ không chơi những trò chơi khác, trí tuệ sẽ giảm sút, trở nên trì trệ. Xem tivi quá nhiều sẽ hạn chế một cách nghiêm trọng trí tưởng tượng của trẻ. Trẻ ngồi trước tivi, tiếp nhận thông tin một cách bị động, hoạt động của bộ não giảm sút. Vì thế, bố mẹ cần chú ý.

Giáo sư Trịnh Thạch Nham đã nói: “Điều kiện cơ bản để não của trẻ phát triển và học tập không hoàn toàn dựa vào di truyền. Nếu xem nhẹ việc cung cấp môi trường phong phú cho sự phát triển của não trước tuổi đi học thì tiềm năng học tập sau này của trẻ sẽ bị hạn chế. Trong công việc thực tế, có một số bố mẹ rất xuất sắc nhưng thành tích của con cái ở trường lại không tốt. Qua tìm hiểu mới biết trước khi đi học trẻ sống tại gia đình, thiếu môi trường học tập”.

Đó là bởi vì khi trẻ vừa chào đời, vỏ não có rất ít liên hệ với tế bào thần kinh. Mạng lưới thần kinh ở não đến khoảng sáu, bảy tuổi mới hình thành. Vì thế, nếu trước khi trẻ đi mẫu giáo mà không có những trò chơi thích hợp, không được nghe những câu chuyện khơi dậy trí tưởng tượng thì sẽ không có cơ hội thứ hai nữa.

Chuyên gia tâm lý học cũng nói: “Không chỉ nhà nghệ thuật mà mỗi cá thể có sáng tạo, cho dù là ai thì cũng đều nên coi chuyện vĩ đại nhất trong đời mình là tưởng tượng. Ngọn nguồn sức sống của tưởng tượng là “chơi đùa”, vì lẽ đó nó mâu thuẫn với đạo lý “làm việc nghiêm túc”. Nhưng nếu không có tưởng tượng thì không thể có công việc có tính sáng tạo”. Vì thế bố mẹ nhất định phải cho trẻ chơi trò chơi khi trẻ còn nhỏ. Khi trẻ lớn hơn một chút cũng

không nên cướp đi quyền được vui chơi của trẻ, như thế mới có thể duy trì được khả năng tưởng tượng của trẻ.

THỨ BA, TÔN TRỌNG KẾT QUẢ SÁNG TẠO NÃO PHẢI CỦA TRẺ

Điều này có thể phân tích từ hai mặt. Khi trẻ tưởng tượng theo tâm hồn của mình, vẽ những bức tranh không đúng với hiện thực, ví dụ như con rắn màu đỏ hoặc là con rắn chân dài, không nên nói với trẻ những lời phê bình như: “không có con rắn màu đỏ đâu hoặc “Mẹ chưa nhìn thấy con rắn nào chân dài cả”. Như thế trẻ sẽ bị chê bai, có thể sau này sẽ không muốn sáng tạo nữa. Bởi vì tâm hồn của trẻ rất rộng mở, đặc biệt là đối với người mà mình yêu quý như bố mẹ. Nếu bố mẹ tùy ý phê bình tác phẩm của trẻ thì sẽ khiến chúng nản chí, không muốn tưởng tượng nữa. Cái giá phải trả là từ đó trẻ sẽ dần hạn chế sử dụng bán cầu não phải.

Thực ra, những thứ trẻ vẽ không phù hợp với tình hình thực tế là hoàn toàn bình thường. Giống như trẻ thích nghe những câu chuyện thần thoại, trong truyện thần thoại chẳng phải có rất nhiều quái vật sao? Quái vật một sừng, kỳ lân, nàng tiên cá... đều là nhân vật thần thoại mà trẻ yêu thích, vì thế trẻ vẽ những thứ mình tưởng tượng trong đầu, không giống với cuộc sống hiện thực thì cũng không có gì là lạ. Nếu Picasso không vẽ tranh trừu tượng mà là tranh tả thực thì hôm nay chúng ta đã thiếu đi một nhà nghệ thuật. Nếu những thứ trẻ vẽ đúng với thực tế thì có lẽ lúc ấy bạn mới cần phải lo lắng bởi vì có thể trẻ thiếu trí tưởng tượng, bạn cần chú ý kích thích não phải của trẻ hoạt động nhiều hơn.

THỨ TƯ, KHÔNG ĐƯỢC TÙY TIỆN NGẮT QUẢNG TRÒ CHƠI HAY HOẠT ĐỘNG CỦA TRẺ

Khi trẻ đang hứng thú với một trò chơi hay hoạt động nào đó, nhất định không được tùy tiện bắt trẻ dừng lại để ăn cơm hoặc đi tắm. Như thế sẽ khiến mạch suy nghĩ của trẻ bị gián đoạn, đồng thời ảnh hưởng đến chú ý của trẻ.

Cách tốt nhất là nếu bố mẹ định ăn cơm tối lúc sáu giờ thì nên “thông báo” với trẻ trước mười phút, “mười phút nữa sẽ ăn cơm! Con có thể bắt đầu

chuẩn bị ăn cơm rồi”. Như thế trẻ sẽ từ từ điều chỉnh sự chú ý của mình. Nên thông báo trước để trẻ chuẩn bị tâm lý, giảm đến mức thấp nhất ảnh hưởng không tốt đối với hoạt động của não phải.

THỨ NĂM, MUỖN SỨC MẠNH CỦA MOZART HOẶC ÂM NHẠC SÓNG NÃO

Còn có một cách khác để kích thích não phải của trẻ, đó là nghe nhạc của Mozart hoặc âm nhạc sóng não đã được các nhà khoa học kiểm nghiệm. Sóng não chia thành bốn loại. Sóng b (beta) là sóng não chủ yếu khi chúng ta tỉnh táo, sóng a (anpha) là sóng não chủ yếu khi chúng ta thư giãn, sóng q (theta) là sóng não khi óc sáng tạo của chúng ta rất dồi dào hoặc đang mơ, còn sóng D (delta) là sóng não khi chúng ta ngủ say.

Khi trẻ còn nhỏ, phần lớn dùng não phải, sóng não chủ yếu là sóng a và q. Trẻ dần dần lớn lên, chúng ta yêu cầu chúng suy nghĩ và trần thuật một cách logic, yêu cầu chúng học thuộc rất nhiều tài liệu, vì thế sóng b dần dần trở thành sóng não chủ yếu khi trẻ tỉnh táo. Nếu có thể để trẻ nghe một vài bản nhạc nhẹ cổ điển hoặc âm nhạc sóng não, chúng sẽ đồng thời có ba loại sóng não, đạt tới trạng thái cân bằng não trái và não phải, nâng cao IQ não phải.

Giống như con của tôi hồi còn nhỏ rất thích vừa đọc sách vừa nghe nhạc nhẹ nhàng, điều này rất có lợi cho việc đọc sách của chúng. Đến bây giờ, khi có vấn đề gì cần giải quyết, chúng thường bật nhạc nghe để kích thích não phải, nâng cao khả năng chú ý, từ đó nâng cao hiệu suất công việc. Vì thế bố mẹ có thể dùng sức mạnh của âm nhạc để giúp trẻ nâng cao IQ não phải.

THỨ SÁU, CẢM NHẬN NGHỆ THUẬT CỦA SỰ TRỐNG RỖNG

Một bức tranh đẹp nhất định sẽ có khoảng trống thích hợp. Khoảng trống ấy cho người quan sát không gian tưởng tượng, khơi dậy trí tò mò và khả năng liên tưởng vô hạn về bức tranh. Khoảng trống là ngôn ngữ thị giác độc đáo trong hội họa.

Có người giáo dục con rất nghiêm ngặt, sắp xếp từng chi tiết, nên học lớp năng khiếu nào, nên học thêm những môn nào, nên học lớp nào, tấm lòng của

bố mẹ quả thực khiến người khác phải khâm phục. Chỉ là xin đừng quên rằng giáo dục trẻ nên giống như vẽ một bức tranh thủy mặc, nên để lại khoảng trống, cho trẻ không gian suy nghĩ, tự phát huy.

Nếu trẻ không có không gian để phát huy tưởng tượng thì lâu dần trí tưởng tượng và óc sáng tạo sẽ khô cạn. Khi các con của tôi còn nhỏ, mặc dù tôi cho chúng học đàn piano nhưng chúng vẫn có rất nhiều thời gian của mình, đọc những cuốn sách mình thích, nghe những bản nhạc mình thích, làm những việc mình muốn làm. Bố mẹ không nên làm phiền thời gian nghỉ ngơi của trẻ. Con út nói với tôi, những ngày tháng tự do tự tại hồi còn nhỏ giúp ích rất nhiều cho cuộc sống của nó sau này. Hồi còn nhỏ, làm bài xong, luyện đàn xong là nó đắm chìm trong thế giới của mình. Cuộc sống tuổi thơ như vậy mang lại cho nó sức chú ý và trí tưởng tượng, khiến nó có thể suy nghĩ thấu đáo hơn, tìm ra phương án giải quyết vấn đề, thường có một vài sáng kiến khác người, biết đề ra phương hướng và lựa chọn con đường cho mình.

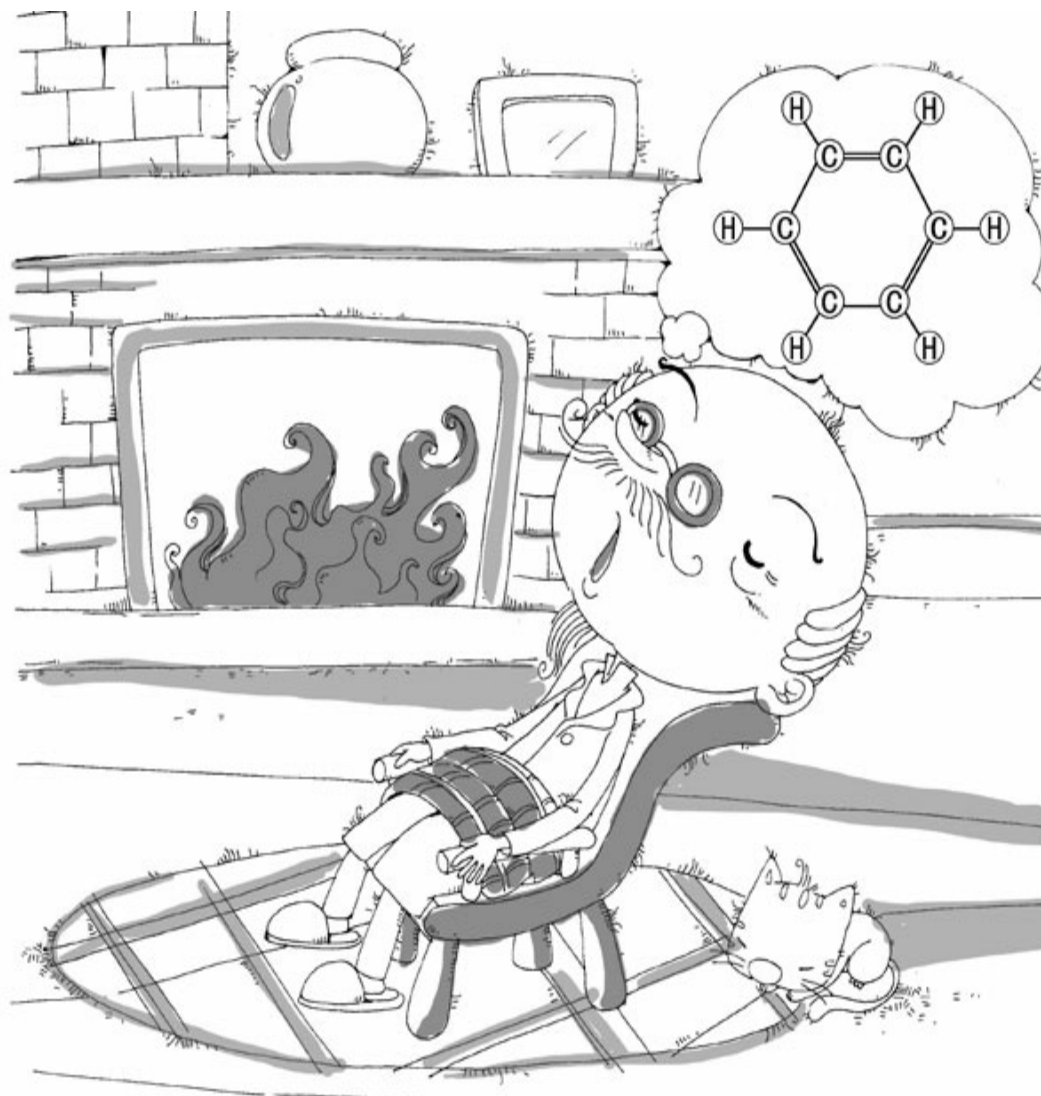
Vì thế, khi sắp xếp hành trình cho trẻ, nhất định bố mẹ phải cho trẻ một chút thời gian và không gian, không nên lấy đi thời gian hoạt động tự do của não phải mà hãy cho trẻ không gian để chúng có thể tự do phát huy.

THỨ BẢY, BIẾT DỪNG SỨC MẠNH CỦA SỰ THU GIẢN

Bạn từng có kinh nghiệm này chưa? Bạn gặp một câu hỏi khó, suy nghĩ mãi mà không trả lời được, thế là bạn đi tắm hoặc ngủ một giấc. Khi bạn đặt vấn đề sang một bên, đột nhiên có linh cảm, trong đầu hiện lên phương án giải quyết tốt nhất. Có lẽ rất nhiều người đã trải qua chuyện này. Đây cũng chính là một trong những con đường không thể thiếu cho sự thành công của rất nhiều nhà khoa học và nhà nghệ thuật nổi tiếng.

Việc tìm ra cấu trúc benzen là một ví dụ điển hình. Benzen được phát hiện năm 1825, trong khoảng thời gian mấy chục năm sau đó, người ta không biết cấu tạo của nó. Tất cả các bằng chứng đều cho thấy phân tử benzen rất cân đối, nhưng quả thực mọi người khó có thể tưởng tượng được vì sao sáu nguyên tử Cacbon và sáu nguyên tử Hydro có thể hoàn toàn sắp xếp cân xứng, ổn định. Đến tận mùa đông năm 1864, nhà hóa học người Đức tên là August Kekule ngủ gật trước bếp lò, ông nhìn thấy các nguyên tử và phân tử nhảy múa trong mơ. Một chuỗi nguyên tử cacbon giống như con rắn cắn đuôi

của mình, xoay vòng trước mắt ông. Sau khi giật mình bừng tỉnh, Kekule hiểu ra rằng phân tử benzen có cấu tạo hình vòng, chính là vòng sáu cạnh đều trong sách hóa học hữu cơ hiện nay của chúng ta.

Vì thế, muốn nâng cao IQ não phải của trẻ, nhất định phải dạy trẻ sức mạnh của sự thư giãn. Nếu ban ngày trẻ gặp khó khăn gì, trước khi trẻ đi ngủ bạn có thể nói với trẻ hãy nhờ “thần giấc mơ” cho con linh cảm và gợi ý cho con. Bạn cũng có thể bảo trẻ nhắm mắt lại, hít thở thật sâu rồi từ từ thả lỏng, sau đó bảo trẻ suy nghĩ về vấn đề đang tồn tại. Khi con người thả lỏng, ý thức ở não trái sẽ giảm xuống, trí tuệ trực quan ở não phải sẽ có thể hiện lên bề mặt của ý thức, mang đến cho trẻ câu trả lời. Vì thế, tận dụng kỹ năng thư giãn có thể giúp trẻ sử dụng linh hoạt “nguồn tài nguyên” ở não phải.

KHOI DẬY IQ NÃO PHẢI, KHOI DẬY KHO BÁU TIỀM THỨC

Những người có thành tựu vượt trội như Einstein, Edison, Kekule có IQ não phải rất cao. Họ cũng rất biết cách sử dụng sức mạnh của tiềm thức. Não trái có hạn chế của nó, bởi vì não trái dựa vào tư liệu hiện có và suy luận lý tính. Nhưng cuộc đời có quá nhiều biến cố không thể dự đoán, tính phức tạp của nó luôn luôn vượt qua những khả năng mà não trái có thể suy đoán được. Vì thế, triết gia Nietzsche đã nói: “Trực giác là một phần thông minh nhất trong tất cả các loại trí tuệ khác nhau”. Nhà tâm lý học Carl Gustav Jung cũng cho rằng: “Thông thường, những sự vật mà lý tính của con người coi là không thể thì có thể biến thành sự thật thông qua con đường phi lý tính. Tất cả những thay đổi vĩ đại nhất đã từng ảnh hưởng tới con người đều không phải kết quả của sự tính toán mà là kiệt tác tâm hồn, khi bị mọi người xem thường hoặc nói là hoang đường”.

Những người não trái phát triển rất xuất sắc về mặt lý luận logic. Nhưng những người IQ não phải cao có thể sáng tạo những sự vật mới, hiện tượng mới trong những cái không thể. Vì thế, bố mẹ hãy rèn luyện IQ não phải của trẻ! Dựa vào bảng kiểm tra dưới đây, hình thành thói quen bồi dưỡng IQ não phải cho trẻ, để con của bạn có cơ hội thành công!

Bảng kiểm tra “IQ não phải” của trẻ

Hạng mục đánh giá	YES	NO
1. Kể chuyện cho trẻ nghe hoặc mua truyện cho trẻ đọc.		
2. Cho trẻ chơi những trò chơi có tính sáng tạo.		
3. Không đột ngột ngắt quãng trò chơi hoặc hoạt động của trẻ.		
4. Tôn trọng kết quả sáng tạo não phải của trẻ, không tùy tiện phê bình.		
5. Biết dùng sức ảnh hưởng của âm nhạc, tăng cường hoạt động của não phải.		
6. Cho trẻ thời gian và không gian làm những việc trẻ thích.		
7. Biết dùng sức mạnh của sự thư giãn, dẫn dắt trí tưởng tượng của trẻ.		

Chương 6

Nhìn thấy hy vọng từ trong nghịch cảnh

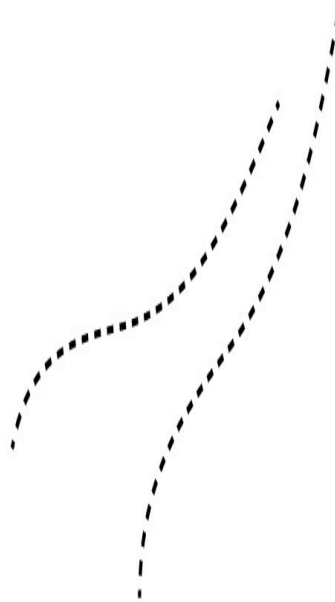
Chìa khóa thứ ba trong phương trình thành công của trẻ: AQ (Adversity)

Quotient) - Khả năng vượt qua nghịch cảnh.

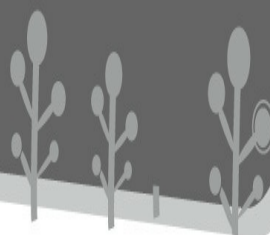
“Có người mua nhăm giày là tự sát, có người không có chân vẫn khiêu vũ”. Vì sao cùng là con người, khả năng vượt qua nghịch cảnh lại khác nhau nhiều như vậy?

Chúng ta không thể bảo vệ trẻ tránh khỏi sóng gió vô thường suốt đời, nhưng chúng ta có thể nâng cao chỉ số AQ của trẻ, để cho dù có gặp bất hạnh, chúng cũng cố gắng hết sức để có được kết quả tốt nhất.

Những đứa trẻ như vậy cho dù đi đến đâu, nhất định cũng sẽ thành công.

Chỉ số AQ quyết định
thành bại

CHỈ SỐ AQ CỦA NHỮNG NGƯỜI THÀNH CÔNG CAO HƠN NGƯỜI BÌNH THƯỜNG

Có người đã tiến hành điều tra, những nhà doanh nghiệp thành công trong sự nghiệp trung bình thất bại trên ba lần mới làm nên nghiệp lớn. Cho dù có một số ít những người chỉ cần trải qua một lần là có được thành công nhưng cũng phải trải qua rất nhiều khó khăn mới đạt được thành tựu hiện có.

Trước đó, chúng ta cũng đã từng nhắc đến, để phát minh ra bóng đèn, Edison đã làm không dưới một trăm thí nghiệm. Ông còn nói: “Tôi không thất bại, bây giờ tôi đã biết có một trăm cách không có hiệu quả”.

Nhưng nhìn lại những người xung quanh chúng ta, có người thất bại một lần đã lùi bước, có người có lý tưởng nhưng không dám thực hiện. Vì sao? Vì sợ họ thất bại.

Đây chính là lý do vì sao nhà tư bản Do Thái Armand nói: “Nếu một người muốn có thành tựu, gánh vác được trọng trách lớn, trước tiên phải vượt qua được khó khăn, tiếp nhận các loại thử thách, hình thành ý trí kiên cường và tính cách không thể lay chuyển”. Các nhà tâm lý học cũng chứng thực, thành tựu của một người không tỷ lệ thuận với trí tuệ cao thấp. Người thông minh chưa chắc đã thành công, ngược lại thành công có mối liên hệ mật thiết với ý chí. Nói cách khác, một người chỉ cần có IQ và EQ bình thường, nếu có thể có AQ cao thì rất dễ có được thành tựu huy hoàng.

Người có chỉ số AQ cao có thể học được trí tuệ qua những lần thất bại, không ngừng trưởng thành, theo đó tỷ lệ thành công sẽ dần tăng lên. Mỗi lần thất bại, trí tuệ sẽ được nâng cao một bậc. Ngược lại, những người chỉ số AQ thấp, gặp trở ngại là lùi bước, khả năng chống lại trở ngại thấp thì dĩ nhiên sẽ không thể tích lũy kiến thức để đón thách thức, bước tới thành công.

NGƯỜI CÓ CHỈ SỐ AQ CAO LẠC QUAN NHƯNG KHÔNG MÙ QUÁNG

Vì sao có những người có thể chấp nhận số phận, không sợ thất bại? Nghiên cứu tâm lý và thái độ của họ có thể phát hiện họ có cùng đặc điểm:

1. Cho rằng thất bại chỉ là tạm thời chứ không phải vĩnh viễn.
2. Cho rằng mức độ ảnh hưởng có hạn, không tác động đến cả cuộc đời.
3. Không dằn vặt quá mức, cảm thấy thương cho bản thân mình.
4. Không cho rằng thất bại là một việc hoàn toàn tiêu cực, ngược lại họ sẽ suy nghĩ đến lợi ích và những điều có thể rút ra.

Ngược lại, những người chỉ số AQ thấp, chỉ cần gặp trở ngại nhỏ là không biết phải làm thế nào, cảm giác như trời sập xuống, cuộc đời không còn nghĩa lý gì, thế nên bắt đầu thấy thương hại bản thân hoặc oán trách số phận chứ không nghĩ cách xoay chuyển tình thế. Thực ra thành công và thất bại chỉ khác nhau ở điểm này mà thôi.

Bảng so sánh chỉ số AQ

	Thời gian	Mức độ ảnh hưởng	Nhận định nguyên nhân	Góc độ nhìn nhận sự việc	Hành động
AQ thấp	Tổn hại lâu dài	Ảnh hưởng đến tất cả	Nhân tố cá nhân	Chỉ nhìn thấy ảnh hưởng tiêu cực	Hoàn toàn đắm chìm trong tâm trạng tiêu cực
AQ cao	Tổn hại tạm thời	Ảnh hưởng có hạn	Nhân tố bên ngoài	Tìm ra thông tin tích cực	Tìm cách giải quyết

Từ phản ứng với trở ngại của bố mẹ và trẻ, chúng ta có thể phán đoán chỉ số AQ cao hay thấp. Ví dụ, một đứa trẻ ngay từ khi còn nhỏ đã bị yêu cầu nghiêm khắc phải đạt thành tích cao, không thi được vào trường đại học đã định, gặp phải trở ngại này sẽ rất dễ mất lí trí, nghĩ rằng cuộc đời này không còn gì (ảnh hưởng đến tất cả), không ngừng trách móc bản thân (cho rằng đó là nhân tố cá nhân), tiêu cực (chỉ nhìn thấy ảnh hưởng tiêu cực), không vạch ra phương hướng (không tìm cách xoay chuyển). Bố mẹ cũng buồn chán, cảm thấy vô vọng. Biểu hiện như vậy phản ánh AQ thấp.

Nhưng nếu bố mẹ và con cái có thể nhìn thẳng vào kết quả này, hiểu rằng đây chỉ là một trở ngại nhỏ trong cuộc đời, mức độ ảnh hưởng không lớn, không nên trách móc bản thân, tin rằng số phận đã sắp xếp như vậy có lẽ là có ý nghĩa tích cực của nó, xem xem bản thân có thể học được điều gì qua lần thất bại này, sau đó đề ra kế hoạch khắc phục hoặc nghĩ cách để vận dụng kết quả này. Đó chính là tác phong của người có chỉ số AQ cao.

Hồi tổng thống Eisenhower còn trẻ, một lần chơi bài với người nhà, mấy ván liền bài đều rất xấu, tâm trạng của ông rất không tốt, thái độ cũng trở nên

tệ hại. Mẹ ông thấy vậy liền nói những lời khiến ông khắc cốt ghi tâm: “Con phải chơi tiếp bằng những quân bài trong tay, giống như cuộc đời con người, người chia bài chính là Thượng Đế, cho dù là quân bài như thế nào, con cũng phải cầm. Điều con phải làm là cố gắng hết sức để đạt được kết quả tốt nhất”.

Khi chúng ta gặp trở ngại, cũng giống như đang chơi một ván bài xấu. Trọng tâm không phải là phàn nàn và buồn chán mà là cần cố gắng hết sức để đánh ván bài này. Chúng ta nên bồi dưỡng để trẻ có chỉ số AQ như vậy.

Bồi dưỡng AQ của trẻ
khi còn nhỏ

NHỮNG ĐỨA TRẺ KHẮC PHỤC KHÓ KHĂN THÀNH CÔNG CÓ CHỈ SỐ AQ CAO

Nhà khoa học làm thí nghiệm với chuột bạch. Ông thả hai con chuột bạch vào chậu nước, để mặc cho chúng vùng vẫy. Chúng vùng vẫy khoảng tám phút thì từ bỏ.

Sau đó, nhà khoa học lại thả hai con khác vào chậu. Năm phút sau, ông thả một chiếc phao cho chúng bò lên, khiến hai con chuột này thoát chết.

Hai hôm sau, nhà khoa học thả hai con chuột đã thoát chết vào chậu nước, lần này chúng có thể kiên trì hai mươi tư phút, gấp ba lần thời gian của hai con chuột đầu tiên.

Từ thí nghiệm này chúng ta có thể rút ra hai suy luận:

1. Đôi thứ nhất vùng vẫy trong nước tám phút, không có bất kỳ hy vọng nào, từ bỏ vùng vẫy.
2. Đôi thứ hai gặp hoàn cảnh tương tự, cuối cùng được cứu sống. Vì thế lần thứ hai bị ném xuống nước có thể kiên trì được hai mươi tư phút.

Ứng dụng kết quả này vào việc giáo dục con cái, chúng ta có thể rút ra kết luận:

1. Nếu trẻ chưa bao giờ gặp khó khăn thì trong lần đầu tiên gặp trở ngại, khả năng chịu đựng sẽ yếu hơn những trẻ đã từng bị thử thách (giống như hai con chuột đầu tiên chỉ có thể ở trong nước tám phút).
2. Lần đầu tiên gặp trở ngại, nếu có thể khắc phục được, lần sau khi gặp trở ngại, khả năng khắc phục trở ngại sẽ tăng lên (giống như đôi chuột thứ hai có thể ở trong nước hai mươi tư phút)

Căn cứ vào hai suy luận này, chúng ta có thể rút ra như sau:

1. Không nên chăm sóc trẻ giống như bông hoa trong nhà kính, trừ phi bạn có thể đảm bảo sẽ chăm sóc trẻ suốt đời.
2. Khi trẻ gặp trở ngại trong cuộc đời, nên hỗ trợ trẻ vượt qua khó khăn. Như thế có thể tăng cường AQ của trẻ.

Thỉnh thoảng đọc trên các phương tiện truyền thông đại chúng thấy những em học hành thuận lợi, sống trong sự bao bọc của gia đình, gặp một chút không như ý là muốn tự sát. Tôi cũng từng nghe nói có một người học ngành y, được gia đình coi như bảo bối, vì hôn nhân không như ý nên cảm giác thất bại hoàn toàn. Vì thế, nếu trong quá trình trưởng thành, con của bạn không gặp trở ngại gì về học tập, quan hệ xã hội, tình cảm thì bạn cần chú ý. Trẻ gặp trở ngại khi còn nhỏ, khả năng khắc phục rất lớn. Đợi đến khi hai mươi, ba mươi tuổi mới gặp khó khăn thì lúc ấy sẽ rất yếu đuối, khó mà vượt qua được.

GẶP TRỞ NGẠI SỚM, CÁI GIÁ PHẢI TRẢ SẼ NHỎ ĐI

Dạo trước tôi có nói chuyện với mấy người trẻ tuổi về một chủ đề: “Bạn biết trên thế giới này có người xấu khi nào? Trong tình huống như thế nào?” Người thứ nhất nói: “Là hồi tôi vừa tốt nghiệp đại học. Một người bạn nói muốn bán xe cho tôi. Tôi nghĩ vì là bạn nên không bảo cậu ta sang tên ngay mà trả trước hai mươi triệu cho cậu ta. Cuối cùng cả người và xe đều biến mất. Đây là lần đầu tiên tôi biết trên thế giới có người xấu”.

Người thứ hai nói: “Năm lớp hai, một lần tôi mang bộ sưu tập tem đến trường, bị người khác lấy trộm. Rõ ràng tôi biết ai lấy nhưng lại không thể chứng minh được là người đó. Đây là lần đầu tiên tôi biết trên thế giới có người xấu”.

Người thứ ba nói: “Vì thế, gặp người xấu sớm hơn một chút sẽ tốt hơn. Hồi học tiểu học nếu gặp người xấu có thể chỉ mất hai trăm. Nhưng tốt nghiệp đại học mới gặp kẻ xấu thì có thể sẽ mất hai mươi triệu. Gặp trở ngại sớm, cái giá phải trả sẽ nhỏ đi”.

Cho nên, trẻ gặp trở ngại chưa chắc đã là chuyện xấu. Nếu bố mẹ có thể giữ thái độ tích cực, bạn sẽ biết đây là thử thách của ông trời dành cho con của bạn, trách nhiệm của bạn là giúp con vượt qua khó khăn này, để lần sau

khi gặp trở ngại, chúng sẽ có đủ niềm tin để giải quyết vấn đề.

Một người thích đi biển nói: “Khi một người lên dềnh trên biển, dĩ nhiên anh ta không thể thay đổi hướng gió trên biển, nhưng anh ta có thể thông qua việc không ngừng điều chỉnh cánh buồm để đi tới đích”. Cuộc đời cũng giống như đại dương không thể biết trước, lúc thì phẳng lặng, lúc thì sóng biển cuộn dâng. Nếu bạn bảo vệ con hết mức, chỉ cho phép con nghịch nước ở bể bơi trong nhà, đợi đến khi bước vào đại dương mênh mông là xã hội, nó sẽ lúng túng, không biết phải điều chỉnh cánh buồm như thế nào để đi đến đích.

Vì thế, khi trẻ gặp khó khăn, không nên nghĩ là xui xẻo, mà ngược lại, nên cảm ơn Thượng Đế đã cho con thử thách này, sau đó ở bên giúp chúng vượt qua khó khăn. Những đứa trẻ đã từng biết khắc phục khó khăn sẽ càng tự tin hơn với bản thân. Lần sau cho dù có bị ngã trên đường đời thì nó vẫn có thể đứng dậy, bước tới tương lai thành công.

AQ CAO CŨNG “DI TRUYỀN”

Không chỉ IQ di truyền mà AQ cũng di truyền. Chỉ là phương thức di truyền chưa chắc đã dựa vào gen mà là thông qua cách giáo dục của bố mẹ, ảnh hưởng đến cuộc đời trẻ. Có bố mẹ gặp chuyện nhỏ đã hốt hoảng, ví dụ quên mang giấy ăn đi mà đã lớn tiếng hét: “Chết rồi, xong rồi!” Những đứa trẻ lớn lên trong môi trường ấy, gặp chuyện nhỏ cũng sẽ hốt hoảng giống như bố mẹ, AQ muốn cao cũng khó. Có bố mẹ gặp chuyện không như ý là oán trời trách người, trách chồng hoặc con: “Tại anh mà hôm nay em quên mang giấy ăn đi”. Trẻ cũng sẽ bắt chước cách suy nghĩ tiêu cực của bố mẹ.

Ngược lại, một số bố mẹ khi phát hiện quên mang giấy ăn đã phản ứng hết sức bình tĩnh: “Hôm nay quên mang giấy ăn đi, không sao, chúng ta có thể đến cửa hàng trước mặt mua, nhân tiện mua chai nước khoáng. Sau khi về nhà chúng ta sẽ ghi giấy ăn vào phiếu kiểm tra trước khi đi. Như thế lần sau sẽ không quên nữa”. Trẻ lớn lên trong môi trường ấy, khi gặp khó khăn sẽ có những đặc điểm sau:

1. Thái độ bình tĩnh, không hốt hoảng, thu nhỏ mức độ ảnh hưởng của sự việc.
2. Chú trọng phương án giải quyết (đến cửa hàng trước mặt mua).
3. Tìm thấy ý nghĩa tích cực từ trong sự việc tiêu cực (có thể nhân tiện mua nước khoáng).
4. Rút kinh nghiệm, tích lũy kiến thức (ghi vào giấy, lần sau sẽ không quên nữa).

Vì thế, không nên xem nhẹ những phản ứng bình thường của mình. Những gì bạn nghĩ, bạn làm đang ảnh hưởng đến thái độ của trẻ khi đối mặt với trở ngại. Nếu bạn hy vọng trẻ có AQ cao thì trước tiên bạn phải nâng cao AQ của mình. Phần cuối cùng chúng ta sẽ thảo luận “Bốn bước bồi dưỡng AQ”, không chỉ có thể khiến bố mẹ dẫn dắt trẻ nâng cao chỉ số AQ mà cũng có thể vận dụng với chính bản thân mình. Bố mẹ nên thường xuyên rèn luyện, hình thành thói quen tự kiểm tra, từng bước thay đổi phản ứng với mức AQ thấp vốn có, như thế mới có thể hỗ trợ trẻ nâng cao chỉ số AQ.

KHÔNG CÓ THẤT BẠI, CHỈ CÓ SỰ PHẢN ÁNH CỦA TRI THỨC

Phần trước chúng ta đã nhắc đến bậc thầy phát minh Edison, sau hơn một trăm lần thất bại với thí nghiệm bóng đèn, ông nói: “Tôi không thất bại, bây giờ tôi đã biết có một trăm phương pháp không có hiệu quả”. Đây chính là biểu hiện của AQ cao. Trên thực tế, mẹ của Edison cũng có AQ rất cao.

Hồi còn nhỏ, Edison đã tỏ rõ tinh thần yêu thích làm thí nghiệm, biết rằng sở dĩ bóng bay bay lên được là nhờ khí hydro. Đột nhiên ông nảy ra ý tưởng bảo một bạn nhỏ thổi khí hydro vào miệng, xem xem cậu ta có bay lên không, khiến bạn nhỏ xui xẻo này suýt mất mạng. Nếu bạn là bố mẹ của Edison, bạn sẽ xử lý như thế nào?

Nếu mẹ của Edison theo phong cách giáo dục độc tài, nhất định sẽ mắng mỏ Edison, bắt đầu bới móc những chuyện không tốt trước đây, nói Edison không có tài cán gì. Như thế không những không thể nâng cao AQ của Edison mà còn làm tổn thương đến lòng tự tôn của cậu, làm mất đi tinh thần yêu khoa học, khiến Edison không dám làm thí nghiệm nữa. Lần sau khi gặp khó khăn cậu sẽ càng sợ hãi hơn, không dám tiến bước. Từ đó chúng ta sẽ mất đi một nhà phát minh vĩ đại, lịch sử nhân loại có thể vì thế mà thay đổi.

Nếu mẹ của Edison theo phong cách giáo dục buông thả, có thể sẽ trách đứa trẻ hàng xóm sao không biết từ chối hoặc phản kháng, lại còn cùng làm thí nghiệm này với Edison, sau đó cãi nhau với bố mẹ của đối phương. Như thế có thể Edison vẫn không biết rằng không nên làm thí nghiệm bừa bãi, sau này có thể sẽ càng tùy tiện hơn, sớm muộn cũng gây ra án mạng. Như vậy, nhà phát minh vĩ đại của chúng ta sẽ không được như bây giờ.

Nếu mẹ của Edison theo phong cách giáo dục thờ ơ, có thể sẽ không quan tâm đến toàn bộ sự việc. Có thể Edison đã bị mẹ của đối phương đánh cho một trận, trở nên hận đời, mất đi tinh thần lạc quan, tích cực vốn có. Ngày hôm nay chúng ta cũng không được dùng bóng đèn.

May mà mẹ của Edison theo phong cách giáo dục quyền thế. Bà rất hiểu Edison làm như vậy không phải vì nghịch ngợm, muốn gây chuyện, cũng không phải vì có thù hằn với đứa trẻ hàng xóm. Edison chỉ đơn thuần muốn làm thí nghiệm để chứng minh suy đoán của mình. Ông không hề có ác ý gì, chỉ là ông không biết làm như vậy sẽ gây ra họa lớn. Thế nên mẹ của Edison đã giảng giải cho con, khuyên ông thận trọng trong việc lựa chọn đối tượng

làm thí nghiệm, tránh gây ra kết quả không tốt. Lòng đam mê với thí nghiệm của Edison không vì trở ngại này mà thay đổi, ngược lại, ông học được cách cẩn thận hơn khi chứng minh những giả thuyết, lý luận của mình. May mà Edison có một người mẹ vĩ đại nên ông mới kiệt xuất như thế. Khi gặp trở ngại ông vẫn có thể nghiêm túc nói: “Đây không phải là thất bại, bây giờ tôi đã biết có một trăm phương pháp không có hiệu quả”.

Từ đó có thể thấy, không chỉ hành vi của bố mẹ ảnh hưởng đến AQ của trẻ mà phong cách giáo dục cũng gây ảnh hưởng rất lớn.

Bố mẹ theo phong cách giáo dục độc tài sẽ không tìm hiểu động cơ tích cực của trẻ, trách mắng trẻ, dùng những lời nói tiêu cực trừng phạt trẻ, rất dễ tạo ra những đứa trẻ sợ thất bại.

Những đứa trẻ được giáo dục theo phong cách buông thả không thể tích lũy kiến thức từ trong nghịch cảnh bởi vì bố mẹ sẽ cùng trẻ phàn nàn, trách móc người khác. Điều này không những không giải quyết vấn đề mà còn khiến vấn đề ngày càng tệ hơn, trẻ cũng không học được cách đối mặt với trở ngại. Ví dụ, nếu có một môn nào đó trẻ làm bài không tốt, bố mẹ sẽ trách giáo viên dạy không tốt, đề thi không thể phản ánh thực lực của học sinh. Như vậy sẽ cướp đi cơ hội tự kiểm điểm bản thân của trẻ.

Bố mẹ theo phong cách giáo dục thờ ơ không hiểu tình trạng của trẻ, đặt trẻ ở trạng thái cô lập, bất lực. Trẻ sẽ trở nên lệch lạc phương hướng.

Chỉ có bố mẹ theo phong cách quyền thế mới có thể dẫn dắt trẻ bước ra khỏi khó khăn, tích lũy tri thức, nâng cao AQ mà không làm tổn thương sự tự tin của trẻ.

BỐN BƯỚC BỒI DƯỠNG AQ

Vậy thì bố mẹ theo phong cách giáo dục quyền thế bồi dưỡng AQ của trẻ như thế nào? Bố mẹ theo phong cách giáo dục quyền thế không nói với con những lời ác ý, cũng không bao che cho con mà dùng thái độ lý trí, thân thiết, dẫn dắt con từng bước từng bước đối mặt với trở ngại, bồi dưỡng nghị lực và trí tuệ của trẻ khi đối mặt với nghịch cảnh.

Để hỗ trợ bố mẹ bồi dưỡng khả năng đối mặt với trở ngại cho trẻ, bố mẹ có thể dùng sơ đồ “quy trình phân tích nghịch cảnh” để cùng trẻ đối mặt với khó khăn. Thường xuyên luyện tập, nhất định con của bạn sẽ có chỉ số AQ cao:

Bảng so sánh phương pháp giáo dục

Phong cách giáo dục	Phương pháp giáo dục	Tính cách của trẻ	AQ
Độc tài	Trách mắng trẻ	Sợ thất bại, phóng đại mức độ ảnh hưởng của khó khăn	Thấp
Buông thả	Bảo vệ trẻ, trách người khác	Không thể nhìn thẳng vào yếu điểm của mình, không thể tích lũy kinh nghiệm từ trong nghịch cảnh	Thấp
Thờ ơ	Không có phản ứng	Hận đời, suy nghĩ tiêu cực	Thấp
Quyền thế	Dẫn dắt trẻ	Thẳng thắn đối mặt, vững bước tiến lên	Cao

- ♥ *Ai là người gây ra tình huống này? Là sự vật gì?*
- ♥ *Còn có người nào hoặc sự vật nào gây ra tình huống này?*
- ♥ *Bao nhiêu phần là lỗi của bạn? Bạn nên chịu trách nhiệm như thế nào?*
- ♥ *Kết quả xấu nhất của tình huống này là gì?*
- ♥ *Tình huống xấu nhất này sẽ kéo dài bao lâu?*
- ♥ *Tình huống xấu nhất này ảnh hưởng đến cuộc đời bạn như thế nào?*
- ♥ *Bạn có thể chấp nhận kết quả xấu nhất không?*
- ♥ *Có điều gì chứng tỏ bạn không thể khống chế tình huống này?*
- ♥ *Bạn sẽ khống chế và làm giảm phạm vi tổn hại, rút ngắn thời gian ảnh hưởng như thế nào?*
- ♥ *Trước tiên bạn nên áp dụng bước nào?*
- ♥ *Qua toàn bộ sự việc, bạn học được điều gì?*
- ♥ *Tất cả những sự việc tiêu cực đều có tính tích cực của nó, bạn có thể nhìn thấy tính tích cực của sự việc này không?*

Ví dụ thực tế: Thanh Hoa học lớp ba, thành tích các môn học đều rất tốt, trung bình trên chín. Nhưng hôm nay bài thi toán của Hoa chỉ đạt 7,5 điểm. Hoa có chút hụt hẫng, không biết phải làm thế nào, đồng thời cảm thấy rất buồn và đã khóc. Mẹ của Hoa thuộc phong cách giáo dục quyền thế, nên đã dùng sơ đồ này để giúp con.

- ♥ *Ai là người gây ra tình huống này? Là sự vật gì? Gần đây Thanh Hoa không luyện các đề toán, vì thế mới không thi tốt.*
- ♥ *Còn có người nào hoặc sự vật nào gây ra tình huống này? Lần này thầy giáo ra đề cũng tương đối khó.*
- ♥ *Bao nhiêu phần là lỗi của bạn? Bạn nên chịu trách nhiệm như thế nào? Hình như lỗi của Thanh Hoa khá lớn.*
- ♥ *Kết quả xấu nhất của tình huống này là gì? Lần này Thanh Hoa sẽ bị giảm bậc xếp hạng xuống.*
- ♥ *Tình huống xấu nhất này sẽ kéo dài bao lâu? Có lẽ chỉ một lần.*
- ♥ *Tình huống xấu nhất này ảnh hưởng đến cuộc đời bạn như thế nào? Nghĩ một lúc, dường như cũng không quá mức nghiêm trọng.*
- ♥ *Bạn có thể chấp nhận kết quả xấu nhất không? Có lẽ là có thể.*
- ♥ *Có điều gì chứng tỏ bạn không thể khống chế tình huống này? Dường như có thể khống chế, chỉ cần làm đề ôn tập chăm chỉ như trước đây.*
- ♥ *Bạn sẽ khống chế và làm giảm phạm vi tổn hại, rút ngắn thời gian ảnh hưởng như thế nào? Bớt xem tivi hoặc nên làm xong đề ôn tập rồi mới xem.*
- ♥ *Trước tiên bạn nên áp dụng bước nào? Có thể nhờ mẹ giữ đĩa phim hoạt hình mà mình yêu thích, như thế làm xong bài tập là có thể xem được, không nên chưa làm xong đã chạy đi xem tivi.*
- ♥ *Qua toàn bộ sự việc, bạn học được điều gì? Không nên lơ là, làm gì phải chắc nấy.*
- ♥ *Tất cả những sự việc tiêu cực đều có tính tích cực của nó, bạn có thể nhìn thấy tính tích cực của sự việc này không? Có thể, Thanh Hoa nghĩ lần sau mình sẽ không lười biếng nữa.*

Chương 7

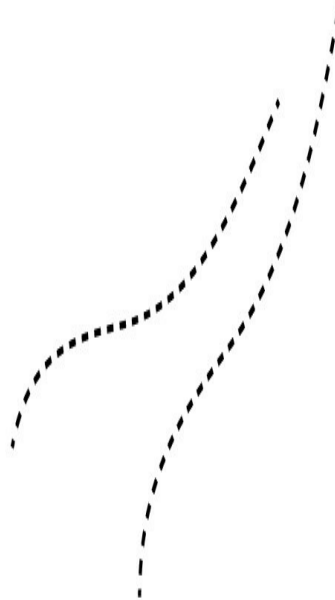
Khả năng suy nghĩ độc lập

Chìa khóa thứ tư trong phương trình thành công của trẻ: Suy nghĩ độc lập.

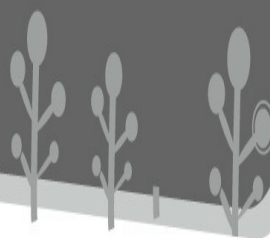
Thông thường, bố mẹ đều hy vọng trẻ ngoan ngoãn nghe lời, hy vọng trẻ thành công.

Tuy nhiên, những đứa trẻ quá nghe lời lại thường rất khó để phát triển khả năng suy nghĩ độc lập, không thể nhìn thấy cơ hội tiềm ẩn trong những điều bình thường, rất dễ chịu ảnh hưởng của người khác, sao có thể có thành công lớn được?

Thay vì yêu cầu trẻ ngoan ngoãn để bố mẹ quản thúc, sau này lớn lên ngoan ngoãn để người khác quản thúc, chỉ bằng kích thích chúng suy nghĩ, phán đoán. Như thế mới có thể kích lệ chúng mở ra con đường thành công trong cuộc đời mình.

Không làm sâu róm

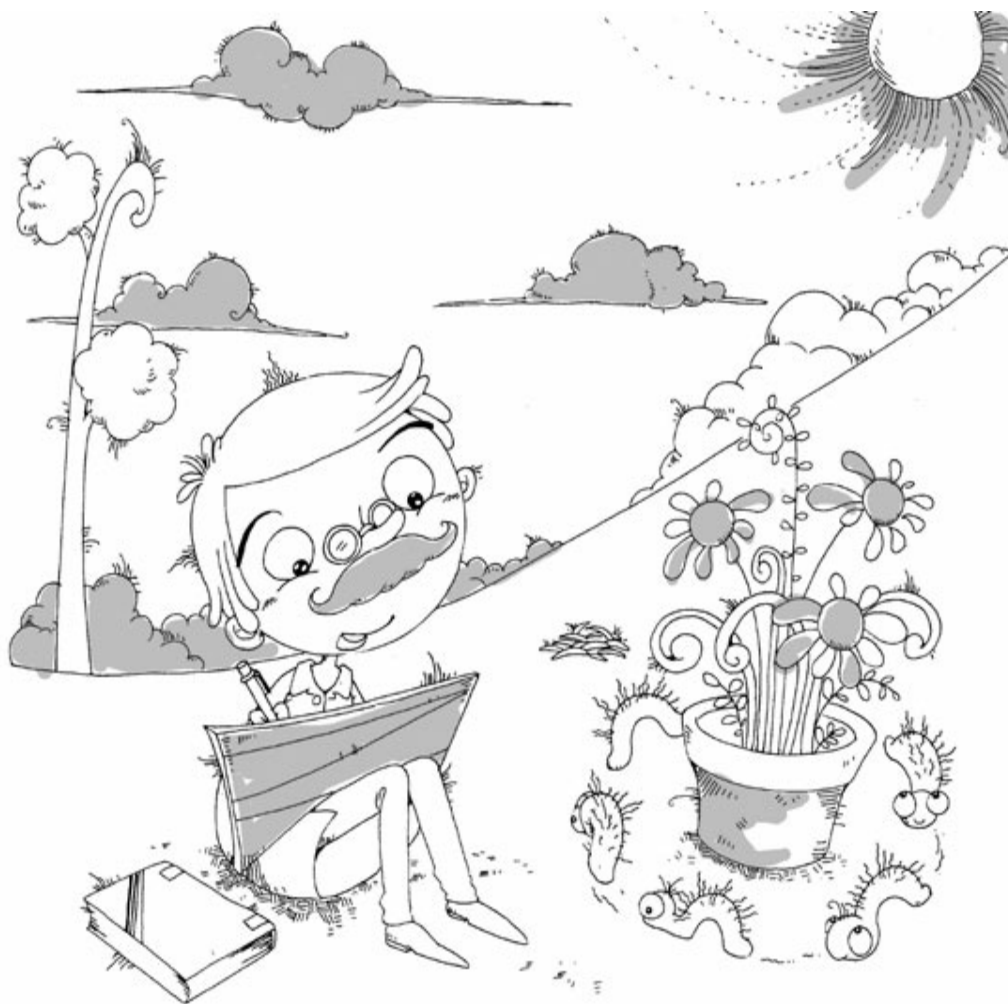

KHÔNG LÀM SÂU RÓM

Có một loài sâu róm sống cuộc sống tập thể. Mỗi lần đi kiếm mồi đều do một con trong số đó dẫn đầu, những con khác xếp thành hàng ngay ngắn đi theo sau. Nhà khoa học người Pháp tên là Jean Herni Fabre đặt những con sâu này bên cạnh chậu hoa, để chúng nối đuôi nhau đi thành vòng tròn, sau đó rắc lá thông ở vị trí cách chúng một khoảng nhỏ.

Những con sâu róm này cứ đi theo con ở phía trước, hết vòng này đến vòng khác quanh chậu hoa. Chúng không ăn không uống mấy ngày, giữ trật tự từ đầu đến cuối. Cuối cùng chúng bị chết đói. Trước khi chết chúng vẫn không biết thức ăn ở gần chúng như vậy.

Fabre than phiền: “Chỉ cần có một con sâu róm không đi theo đàn thì có thể cứu mạng sống của mình và những con khác. Đáng tiếc không có một con sâu nào làm được điều này”.

Có lẽ khi đọc xong câu chuyện này, mọi người đều nghĩ rằng lũ sâu róm này thật ngu ngốc. Nhưng trong xã hội có không ít những người như thế này. Ví dụ khi một ngành nào đó rất “hot”, họ tranh nhau thi vào những khoa có liên quan. Kết quả thì sao? Đôi khi thật sự rất bất hạnh, lúc tốt nghiệp thì cái ngành “hot” ấy hết thời, bốn năm đại học coi như uống phí. Còn nữa, khi thấy một hạng mục đầu tư nào đó đang thời thượng, không ít người tranh nhau lao theo. Kết quả thì sao? Đến khi phát hiện có điều bất thường, muốn cứu vãn thì đã muộn. Những chuyện này chẳng phải rất giống câu chuyện về những chú sâu róm sao?

Còn nữa, thực ra kim cương cũng dựa vào thủ đoạn bán hàng để duy trì giá cao. Mọi người tin rằng kim cương tượng trưng cho tình yêu vĩnh cửu, địa vị giàu có. Vì thế, tặng kim cương khi kết hôn, sinh nhật không phải là hiếm. Nhưng gần đây, bộ phim *Kim cương máu* đã vạch ra sự thật vô nhân đạo trong quá trình có được kim cương. Vì giá trị mà kim cương mang lại, dẫn

đến sáu triệu người dân Châu Phi không có nhà ở, ba triệu người chết vì chiến tranh, rất nhiều người vì vô tình phát hiện bí mật nơi khai thác mà bị chặt chân tay. Các nhà buôn ra sức quảng bá, mọi người dễ dàng tin lời họ nói, dẫn đến nhu cầu về kim cương rất lớn, đẩy cao giá trị của kim cương, gây ra cái chết của biết bao sinh linh.

Napoleon Hill cho rằng: “Trong mỗi con người tồn tại hai đặc điểm đối lập nhau: cả tin và kiên quyết không tin những sự việc họ không hiểu, đó đều là chướng ngại vật cho suy nghĩ đúng đắn”. Mọi người cả tin vào lời quảng cáo hay ho của kim cương, gây ra rất nhiều điều bất hạnh. Vì không hiểu lý luận thiên văn nên mọi người không muốn tiếp nhận thuyết trái đất quay quanh mặt trời của Copernicus, dẫn đến việc Galileo vì bảo vệ học thuyết của Copernicus mà bị tôn giáo bức hại, bị giam suốt đời. Vì thế khi bật cười vì câu chuyện của những con sâu róm, chúng ta cũng nên khiêm tốn kiểm điểm lại, có phải mình cũng đã biến thành những con sâu róm trong cuộc sống hàng ngày?

KHÔNG LÀM SÂU RÓM MỚI CÓ NGÀY THÀNH CÔNG

Người thành công sẽ không ngoan ngoãn đi theo những con sâu róm khác một cách mù quáng. Anh ta sẽ phán đoán rồi mới quyết định có đi theo mọi người hay không. Năm 17 tuổi, Vương Vĩnh Khánh mở một cửa hàng bán gạo. Hồi ấy gạo của các cửa hàng đều có lẫn sạn và cám, mọi người đều coi đó là bình thường, không lấy gì làm lạ. Nhưng Vương Vĩnh Khánh lại cẩn thận lọc sạn và cám, điều tra nhu cầu của khách hàng, xem nhà họ có bao nhiêu người, cần bao nhiêu gạo, khi họ sắp hết thì chủ động mang gạo đến.

Sở dĩ Vương Vĩnh Khánh có thể xây dựng được doanh nghiệp lớn như vậy, là vì ngoài may mắn, bản thân ông cũng rất thực tế, có suy nghĩ riêng của mình, có thể sáng tạo ra ưu thế cạnh tranh từ những chi tiết nhỏ. Đây chẳng phải là khả năng suy nghĩ độc lập hay sao?

Về sau, Vương Vĩnh Khánh thấy cho dù có chăm chỉ đến đâu, suy cho cùng quy mô bán gạo cũng có hạn, thế nên ông mở xưởng xay gạo, một lần nữa chứng tỏ trí tuệ và khả năng suy nghĩ của mình.

Từ đó có thể thấy những người thành công sẽ không bắt chước một cách

máy móc, cũng không “bảo sao làm vậy”. Cách suy nghĩ của họ không giống người bình thường. Khi họ “ngoan ngoãn” đi theo người khác, không phải vì mù quáng mà là quyết định sau khi đã suy nghĩ. Khi họ thấy rằng những quy tắc mà người đi trước đã lập ra không hợp lý và có không gian thay đổi, họ sẽ ra tay đúng lúc. Nói tóm lại, họ có những đặc điểm sau:

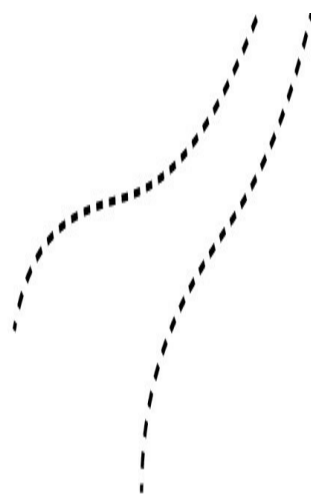
1. Nhìn thấy chuyển biến từ trong khó khăn, nhìn thấy cơ hội tiềm ẩn trong sự bình thường, không để mặc cho cảm xúc dao động hoặc hành vi của người khác ảnh hưởng đến khả năng phán đoán của mình.

2. Có thể phân biệt sự khác nhau giữa sự thật với cảm giác, giả thuyết, lời đồn đại. Sự thật là việc đã xảy ra hoặc đang xảy ra, còn cảm giác, giả thuyết hoặc lời đồn đều chưa được chứng thực. Trước khi chứng thực phải tự đặt câu hỏi trước, không tùy tiện tin vào những chuyện đó.

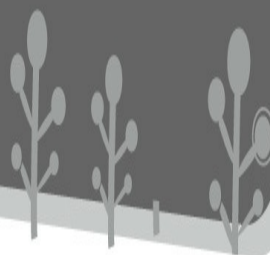
3. Khi nghe người khác nói sẽ dựa vào kinh nghiệm của bản thân hoặc phép logic để phán đoán, tránh sai lầm.

4. Khi có người mưu đồ gây ảnh hưởng với họ, họ sẽ hết sức thận trọng, suy đoán động cơ của đối phương, tìm hiểu sự thật.

Chỉ có từ chối làm con sâu róm mù quáng mới có thể có được thành công vang dội.

Con của bạn có nghe
lời không?

TRẺ KHÔNG NGHE LỜI, TỐT HAY XẤU?

Chúng ta thường nghe nhiều bố mẹ phàn nàn, “Con tôi không chịu nghe lời gì cả”. Trẻ không nghe lời thì là xấu sao? Có những bố mẹ đề ra rất nhiều quy tắc, trẻ không nghe theo mọi chuyện cũng là điều dễ hiểu. Thực ra, nếu con của bạn có ý kiến riêng của mình thì chưa chắc đã là không tốt, điều đó chứng tỏ con của bạn đã biết “phán đoán”. Qua phán đoán, chúng có cách nhìn của mình. Đây chính là khởi đầu cho suy nghĩ độc lập.

Nếu con của bạn vô cùng ngoan ngoãn thì bạn cần phải lo lắng. Thông thường, bố mẹ sẽ rất vui khi con mình ngoan ngoãn, bảo cái gì làm cái nấy. Nhưng xét từ góc độ khác, nếu trẻ quen nghe lời người lớn, chuyện gì cũng làm theo ý người lớn thì sẽ hình thành thói quen “bị quản thúc”, dần dần sẽ trở nên bị động. Như vậy, sau này lớn lên sẽ trở thành “tay sai” của người khác chứ không quản lý được người khác, trở thành một con sâu róm chỉ biết phục tùng.

Người Do Thái cũng nghĩ như vậy. Họ cho rằng bóp chết quan điểm của trẻ cũng chính là bóp chết khả năng của chúng. Học giả Israel đã từng bỏ thời gian gần hai mươi năm để tìm hiểu những đứa trẻ có biểu hiện phản kháng và những đứa trẻ không có biểu hiện phản kháng, phát hiện những đứa trẻ có biểu hiện phản kháng có tính tự chủ cao, còn những trẻ không biết phản kháng thì thiếu tính tự chủ. Người Do Thái cho rằng bố mẹ tạo ra áp lực quá lớn, trẻ rất dễ phục tùng, hình thành nhân cách cố định. Những đứa trẻ không biết nói “không” với bố mẹ thì bố mẹ cần phải chú ý.

Vì thế, trẻ không nghe lời là tốt hay xấu? Chưa chắc đã là xấu! Nếu vì trẻ rất có chủ kiến nên mới không nghe lời, vậy thì chúc mừng bạn, bạn đang nuôi dưỡng một chú sư tử con chứ không phải một chú chó Pug. Sư tử con sẽ trở thành chúa tể rừng xanh, còn chó Pug mặc dù rất đáng yêu nhưng cả đời phải lấy lòng người khác, đi đến đâu cũng vẫy đuôi. Bạn muốn con mình trở thành chó Pug hay chúa tể rừng xanh trong tương lai?

CHỦ KIẾN, CỐ CHẤP VÀ CHỐNG ĐỐI

Khi Bill Gates quyết định thôi học ở trường Harvard để tự lập nghiệp, mẹ của ông đã ra sức ngăn cản nhưng không có hiệu quả. Nhất định là lúc ấy mẹ của Bill Gates nghĩ rằng con mình rất cố chấp. Bây giờ chúng ta mới nói lúc

ấy Bill Gates rất có chủ kiến, sáng lập ra Microsoft ngày hôm nay. Có thể thấy chủ kiến và cố chấp không dễ phân biệt.

Vậy thế nào là chống đối? Nếu trẻ chỉ vì cứng đầu mà phản đối, bắt chúng đi về phía đông chúng cố tình đi về phía tây, cố tình đối đầu với bố mẹ thì đó là chống đối, không thể gọi là chủ kiến hay khả năng suy nghĩ độc lập được. Điều này chứng tỏ giữa bố mẹ và trẻ có vấn đề, có thể vì quá nuông chiều nên trẻ trở nên bướng bỉnh, cũng có thể vì ngăn cấm quá mức dẫn đến sự phản kháng của trẻ, cũng có thể trẻ muốn gây chú ý với người lớn, do vậy cần phải căn cứ vào tình hình thực tế để phán đoán.

Vì thế, khi trẻ không nghe lời, bố mẹ cần phải xem trẻ có chủ kiến hay chỉ là cố chấp hoặc chống đối. Giống như câu chuyện mà tôi đã nhắc đến ở chương trước, một cặp vợ chồng đưa con đến nhà bạn chơi. Đứa trẻ nghịch ngoài vườn tay dính đầy bùn đất, sau đó chạy vào phòng khách, lau tay lên ghế sofa. Bố mẹ thấy vậy còn khen ngợi con: “Con đúng là có sáng tạo!” Tôi tin rằng những người hiểu biết đều biết rằng đây không phải là sáng tạo mà là hành vi thiếu giáo dục. Bố mẹ cần phải thận trọng khi phân biệt hành vi của trẻ là tích cực hay tiêu cực.

Nếu trẻ không phải muốn chống đối mà thật sự có cách nhìn và suy nghĩ của mình, bố mẹ nên tôn trọng ý kiến của trẻ. Như thế mới không làm thui chột khả năng suy nghĩ độc lập đang đâm chồi của con. Nếu con của bạn thuộc loại “không nghe lời”, nhất định khả năng suy nghĩ độc lập của chúng rất giỏi.

ONG NGHE LỜI, RUỒI KHÔNG NGOAN

Một giáo sư ở trường đại học Cornell - Mỹ đã làm một thí nghiệm. Ông đặt một lọ thủy tinh nằm ngang trên bàn, đáy lọ hướng về cửa sổ, tức là chỗ có ánh sáng, miệng lọ hướng về phòng tối. Sau đó ông thả vài con ong vào lọ. Kết quả là ong lao về phía đáy lọ, nơi có ánh sáng mà không hề chú ý đến bên miệng lọ. Qua vài lần nỗ lực, cuối cùng ong hiểu rằng chỗ có ánh sáng chỉ là “cửa giả”, thế nên chúng dừng lại ở chỗ có ánh sáng, không thử tìm cách chui ra nữa.

Sau khi thả ong ra, giáo sư cho mấy con ruồi vào lọ. Không ngờ chẳng mấy chốc ruồi đã bay ra khỏi miệng lọ và biến mất. Vì sao ruồi có thể nhanh chóng tìm thấy đường ra? Nguyên nhân là vì ruồi thử nhiều cách, sang trái

sang phải, lên trên xuống dưới, ra trước ra sau chứ không phải chỉ bó hẹp ở chỗ có ánh sáng giống như ong, vì thế chẳng mấy chốc phát hiện đường ra ở miệng lọ và có được tự do.

Kết luận của giáo sư là: “Thí nghiệm này chứng tỏ một điều: chỉ có dũng cảm mạo hiểm, không ngừng thử sức mới có thể giúp chúng ta đối mặt với tình thế không ngừng biến đổi”.

Đúng vậy, nhiều lúc câu trả lời ẩn giấu ở những góc tối không được chú ý tới. Phương thức tư duy của ong là một chiều, còn của ruồi là đa chiều. Những đứa trẻ ngoan ngoãn giống như đàn ong, bảo gì làm nấy. Còn những đứa trẻ có khả năng suy nghĩ độc lập có thể nhìn thấu hiện tượng giả, qua suy nghĩ và thử sức bằng hành động, cuối cùng đã tìm thấy cánh cửa hướng tới thành công, giống như những chú ruồi đã thoát thân thành công.

Vì thế, không nên chỉ rèn luyện trẻ bay về phía có ánh sáng, mà cần phải để chúng có không gian suy nghĩ riêng. Cho dù lúc đầu, cách nhìn của trẻ có thể có chút ngây ngô, bố mẹ cũng không nên kìm nén trẻ mà nên hướng dẫn.

Như thế sau này lớn lên trẻ mới không giống những con ong không biết biến hóa, chỉ thử sức với một hướng nhất định, cũng không giống sâu róm, chỉ biết bò theo con phía trước.

PHẢI RÈN LUYỆN ĐỂ TRẺ HÌNH THÀNH THÓI QUEN SUY NGHĨ ĐỘC LẬP NHƯ THẾ NÀO?

Thường xuyên hỏi trẻ một số câu hỏi mà bình thường trẻ không nghĩ tới. Ví dụ, trẻ muốn đến cửa hàng Mc Donald's ăn để được tặng đồ chơi, bạn có thể bắt đầu để trẻ hiểu về cách kinh doanh của doanh nghiệp. Bạn có thể hỏi trẻ: “Vì sao chú nhân viên ở Mc Donald's lại tặng con những đồ chơi này?”

Có thể trẻ sẽ trả lời: “Bởi vì chú ấy rất tốt!”

Sau đó bạn có thể nói: “Không sai, chú ấy là người tốt, nhưng còn có nguyên nhân nào khác để chú ấy phát những món đồ chơi này không?”

Có trẻ sẽ tự nghĩ ra câu trả lời. Nếu trẻ không nghĩ ra, bạn có thể gợi ý cho chúng: “Bởi vì như thế con sẽ thích đến cửa hàng đó ăn, bố mẹ trả tiền cho chú ấy, chú ấy sẽ kiếm được tiền”.

Lấy ví dụ này không phải để bảo trẻ không được đến cửa hàng Mc Donald's ăn bánh Hamburger mà là dẫn dắt để trẻ hiểu người khác có nhu cầu của họ, chúng ta cũng có nhu cầu của chúng ta. Nếu chúng ta thấy rằng việc giao dịch như vậy là điều chúng ta muốn thì vẫn có thể làm. Hỏi trẻ những câu hỏi đó là để kích thích trẻ suy nghĩ, không nên dừng lại ở bề mặt của sự việc, không nên chỉ đi theo mong muốn của mình hoặc chỉ đi theo trào lưu. Như thế trẻ sẽ từ từ phát triển khả năng suy nghĩ độc lập, biết được người khác muốn gì, cũng biết mình muốn gì, tìm được con đường cho mình.

PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SUY NGHĨ ĐỘC LẬP CỦA TRẺ

Liên hệ phong cách giáo dục của bố mẹ mà chúng ta đã thảo luận trước đó với khả năng suy nghĩ độc lập của trẻ, chúng ta có thể thấy được hiện tượng sau:

Bảng so sánh

Phong
cách

Phương pháp giáo dục

Khả năng suy nghĩ độc lập của trẻ

Đánh
giá

Độc tài	Bắt trẻ tiếp nhận quan điểm của bố mẹ	Thiếu khả năng suy nghĩ độc lập, dễ tiếp nhận cách nhìn của người khác, bảo sao làm vậy	Thấp
Buông thả	Cho rằng quan điểm của trẻ là đúng	Không thể đi sâu tìm hiểu sự thật, cho rằng quan điểm của mình là hoàn toàn đúng	Thấp
Thờ ơ	Không quan tâm trẻ nghĩ thế nào	Khả năng suy nghĩ kém nhưng không được điều chỉnh	Thấp
Quyền thế	Dẫn dắt trẻ tìm hiểu sự thật của vấn đề để quyết định hành động trong tương lai	Đi sâu tìm hiểu vấn đề, dám suy nghĩ theo hướng ngược lại, tạo ra phong cách khác	Cao

NĂM BƯỚC RÈN LUYỆN SUY NGHĨ ĐỘC LẬP

Bố mẹ theo phong cách giáo dục quyền thế sẽ không bắt trẻ nghe theo một cách mù quáng. Bạn có thể chọn một vài sự việc thường thấy trong cuộc sống, căn cứ vào năm bước dưới đây để rèn luyện khả năng suy nghĩ độc lập cho trẻ:

Tìm hiểu tình hình

Là tình huống gì? Người khác nghĩ thế nào? Vì sao?

Suy nghĩ theo hướng ngược lại

Sự việc có khả năng thay đổi hoàn toàn không? Vì sao?

Tìm hiểu động cơ

Làm như vậy có gì lợi cho họ không? Có lợi cho mình không?

Kiểm nghiệm giả thiết

Thu thập tài liệu xem lý do của mình có chính xác không.

Quyết định hành động

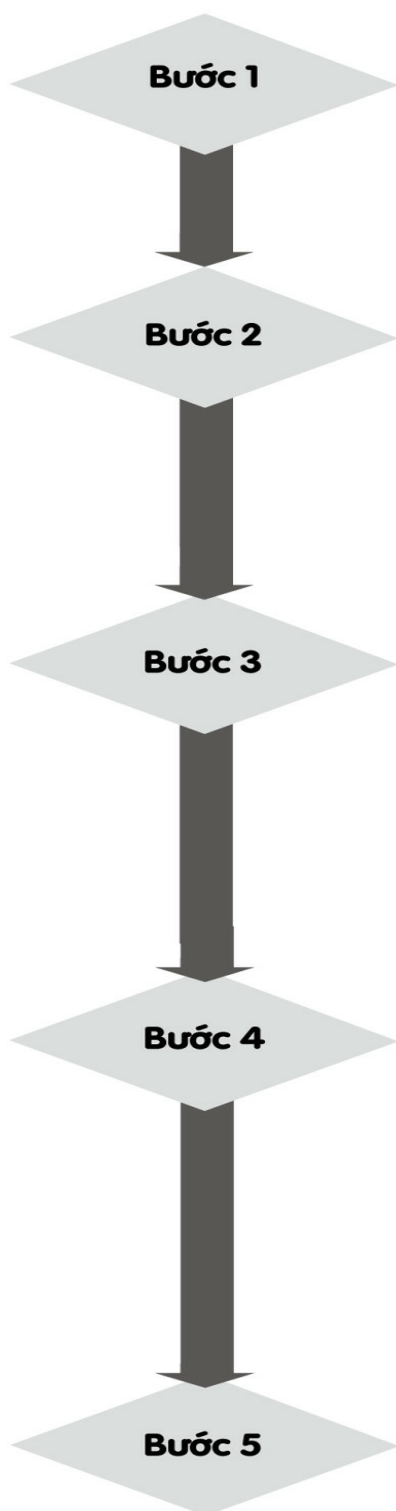
Sau khi kiểm nghiệm giả thiết, quyết định áp dụng bước nào.

Thứ nhất là, phải tìm hiểu tình hình. Thứ hai là, suy nghĩ theo hướng ngược lại, tìm ra khả năng hoặc sự thật ẩn giấu. Thứ ba là, làm rõ động cơ của người khác và động cơ của mình, bởi vì động cơ và sự thật luôn có mối liên kết với nhau. Động cơ cũng có mối quan hệ không thể tách rời với cơ hội. Thứ tư là, một bước là chưa đủ. Chúng ta không thể chỉ dựa vào suy đoán của mình mà cho rằng sự thật nhất định sẽ giống như chúng ta tưởng tượng. Vì thế phải tìm chứng cứ hoặc đưa ra nhiều tình huống để kiểm nghiệm giả thiết. Sau đó căn cứ vào sự thật, cuối cùng đưa ra quyết định. Quyết định như vậy mới không bị coi là mù quáng.

Vì thế, ít nhất mỗi tuần bạn hãy giúp trẻ luyện tập một lần, bạn có thể thấy góc độ nhìn nhận sự việc của trẻ sẽ ngày càng sâu hơn, không dừng lại ở bề mặt của sự việc.

Dưới đây chúng ta thực hành với hai ví dụ đã nhắc tới ở trên để giúp mọi người làm quen với năm bước này. Một là ví dụ Vương Vĩnh Khánh bán gạo, hai là ví dụ chú Mc Donald's tặng đồ chơi miễn phí.

Ví dụ 1: Vương Vĩnh Khánh bán gạo

Tìm hiểu tình hình

Gạo của cửa hàng gạo có lẫn sạn và cám, mọi người đều coi là chuyện bình thường, bởi vì cửa hàng nào cũng như vậy.

Suy nghĩ theo hướng ngược lại

Tôi có thể sàng lọc sạn và cám cho gạo sạch hơn, làm như vậy khá phiền phức và mất thời gian. Nhưng nếu tôi làm như vậy, có thể sẽ có nhiều khách hàng mua gạo của tôi hơn.

Tìm hiểu động cơ

Cửa hàng khác không sàng lọc sạn và cám, bởi vì họ nghĩ rằng không cần thiết, cũng không muốn mất thời gian. Có điều tôi nghĩ làm như vậy có thể thu hút được nhiều khách hàng tới mua gạo của mình.

Kiểm nghiệm giả thiết

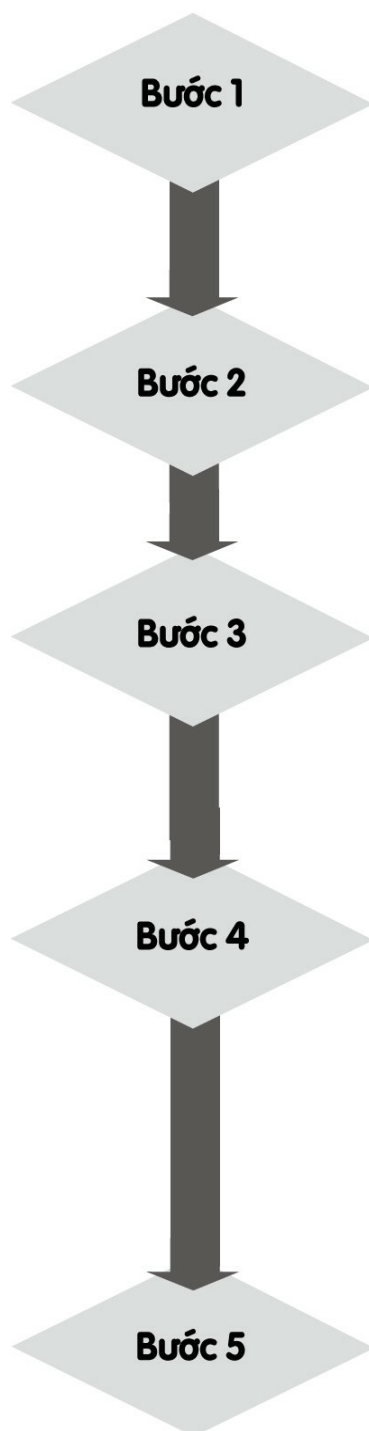
Tôi chọn một bao gạo to, sàng lọc sạch sẽ sạn và cám. Tôi hỏi những người chưa mua gạo của tôi có muốn mua gạo ở cửa hàng tôi không. Rất nhiều người sau khi xem gạo của tôi đều quyết định mua.

Quyết định hành động

Tôi quyết định sau này phải cẩn thận sàng sạch sạn và cám, hướng tới chất lượng. Chắc chắn làm như vậy khách hàng sẽ ngày càng nhiều hơn.

Chú thích: Quy trình này là tác giả dựa vào tài liệu có trong tay, cung cấp ví dụ để mọi người hiểu cách vận dụng năm bước rèn luyện khả năng suy nghĩ. Tác giả hoàn toàn không biết lúc ấy Vương Vĩnh Khánh nghĩ như thế nào.

Ví dụ 2: Cửa hàng Mc Donald's tặng đồ chơi miễn phí

Tìm hiểu tình hình

Mọi người đều thích đến cửa hàng Mc Donald's ăn, mọi người đều nghĩ rằng chú Mc Donald's rất tốt, đã tặng mình đồ chơi.

Suy nghĩ theo hướng ngược lại

Có khả năng chú Mc Donald's tặng chúng ta đồ chơi không phải vì ý tốt không?

Tìm hiểu động cơ

Vì có thể nhận được đồ chơi, chúng ta thường xuyên đến ăn ở Mc Donald's, chú Mc Donald's có thể kiếm được tiền. Có thể vì nguyên nhân này không?

Kiểm nghiệm giả thiết

Thế là các bạn nhỏ lên mạng tìm tài liệu, biết rằng tặng đồ chơi là một chiêu thức thu hút khách hàng. Khách hàng vì muốn có được đồ chơi nên nâng cao mức tiêu thụ, tăng thêm doanh thu cho nhà hàng.

Quyết định hành động

Bây giờ các bạn nhỏ đã hiểu vì sao lại có hoạt động tặng đồ chơi miễn phí. Nếu thật sự thích món đồ chơi đó thì vẫn có thể đến ăn Mc Donald's, nhưng ít nhất cũng biết được động cơ thực sự của những người bán hàng.

Chương 8

Giúp đỡ người khác, để người khác giúp

bạn thành công

Chìa khóa thứ năm trong phương trình thành công của trẻ: Quan hệ xã hội.

Một nghiên cứu của tạp chí tài chính ở Mỹ đã chỉ ra rằng điều kiện quan trọng nhất để người kinh doanh thành công là “khả năng chung sống với người khác”.

Vì sao quan hệ xã hội lại có ảnh hưởng quan trọng đến sự thành công của một người như vậy? Phải làm thế nào mới có thể nâng cao khả năng giao tiếp của trẻ?

Thực ra rất đơn giản, có thể coi đó là kiến thức xã giao bình thường, nhưng có bao nhiêu người có thể làm được?

Nếu phần lớn mọi người không làm được còn con của bạn có thể làm được thì chắc chắn rằng chúng ta có thể dự đoán trước được thành công của chúng.

BẠN THÍCH NHỮNG NGƯỜI NHƯ THẾ KHÔNG?

Nếu bạn gặp một người có những đặc điểm sau, hãy nói cho tôi biết bạn có nghĩ rằng ở bên cạnh người này rất vui không?

1. Có lòng đồng cảm, biết đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ cho họ.
2. Những lời đã nói nhất định sẽ giữ lời, không lật lọng.
3. Thích ưu điểm của bạn đồng thời khen ngợi đúng lúc.
4. Tôn trọng sở thích của bạn và bày tỏ với bạn lý do không chung ý kiến.
5. Lúc nào cũng mỉm cười, không nhăn nhó.
6. Thích giúp đỡ người khác, không ngại hy sinh.
7. Biết cảm ơn sự gian khổ và hy sinh của bạn.

Mỗi khi người đó gặp khó khăn, bạn có giúp người đó không? Khi bạn có cơ hội tốt có thể giới thiệu với bạn bè, bạn có nói với người đó không? Nếu có người có được những phẩm chất kể trên, bạn không thích người đó cũng khó. Những người như thế sẽ có những mối quan hệ xã hội tốt đẹp, cũng rất dễ thành công. Vậy thì, vì sao không giáo dục con của bạn thành người thành công như thế?

QUAN HỆ XÃ HỘI CÓ THỂ MANG LẠI CƠ MAY KHÔNG THỂ TƯỞNG TƯỢNG ĐƯỢC

Bạn có thấy người nào lười biếng, cô độc mà thành công chưa? Bạn đã thấy người nào quan hệ xã hội rất tốt nhưng lại nghèo rớt mùng tơi chưa? Đối với hai câu hỏi này, tôi tin rằng câu trả lời là “Chưa”. Mặt khác, mọi người nên quan sát ví dụ của không ít người thành công, vì quan hệ xã hội rất tốt nên gặt hái được thành công. Một nghiên cứu của tạp chí tài chính ở Mỹ đã chỉ ra rằng điều kiện quan trọng nhất để người kinh doanh thành công là “khả năng chung sống với người khác”. Vì sao quan hệ xã hội lại có ảnh hưởng quan trọng đến sự thành công của một người như vậy?

Bởi vì, suy cho cùng chúng ta sống trong xã hội, không thể tách khỏi tập thể để sống một mình. Muốn thành công, ngoài nỗ lực vươn lên, cơ hội từ quan hệ xã hội là không thể thiếu. Trong một cuốn sách có nói, muốn xem một người có thành công hay không sau mười năm tốt nghiệp đại học, thì nhân tố quan trọng đầu tiên là “vận may”. Vận may do đâu mà có? Theo tôi, thứ nhất là người khác cho bạn cơ hội. Thứ hai là bạn phải chọn đúng cơ hội. Nếu quan hệ xã hội của bạn không tốt, người khác có chủ động cho bạn cơ hội không? Dĩ nhiên là không. Như thế cơ hội lựa chọn của bạn sẽ ít đi, thành công của bạn sẽ có hạn. Đây là đạo lý hiển nhiên.

Một học giả đã từng nói: “Muốn có quan hệ xã hội tốt rất đơn giản, đó là đối xử với người khác chân thành, chú trọng nghĩa khí, biểu hiện tốt trong công việc để người khác khẳng định khả năng làm việc của bạn. Nếu làm tốt những điều này, thêm vào đó là vận may, thì những cơ may không thể tưởng tượng được sẽ đến với bạn”.

Xét ở một khía cạnh khác, chúng ta không chỉ vì lợi ích của bản thân nên mới tạo ra các mối quan hệ xã hội tốt đẹp. Thực ra, đối xử tốt với người khác là biểu hiện của khí chất văn hóa và tu dưỡng. Khi trẻ biết giúp đỡ người khác, đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ cho họ, giữ lời hứa của mình thì người khác sẽ tôn trọng chúng, tin tưởng chúng, thậm chí đi theo chúng, từ đó tạo lập được quan hệ xã hội tốt đẹp.

NHỮNG QUAN NIỆM SAI LẦM THƯỜNG THẤY VỀ QUAN HỆ XÃ HỘI

Có người cho rằng: “Chỉ cần tôi làm việc tốt thì nhất định sẽ thành công”.

Stephen Covey nói: “Bạn không phải là một hòn đảo cô đơn. Cuộc đời viên mãn không chỉ hạn chế ở sự độc lập của cá nhân mà còn cần theo đuổi thành công”. Vì thế, chúng ta nhất định phải bồi dưỡng quan hệ xã hội thành công cho trẻ.

Có người cho rằng: “Tôi rất nỗ lực ‘kinh doanh’ quan hệ xã hội, thường đến những buổi tụ họp của những nhân vật cấp cao, nghĩ mọi cách để họ chú ý đến tôi”.

Chú ý không có nghĩa là coi trọng, thường xuyên đến những nơi có nhiều nhân vật quan trọng không có nghĩa là nhất định bạn sẽ được nâng đỡ. Nếu

bản thân bạn không thể thể hiện được phẩm chất riêng biệt của mình thì họ sẽ chỉ cảm thấy chán ghét bạn mà thôi. Vì thế, giáo dục quan hệ xã hội cho trẻ không chỉ là thường xuyên đưa chúng đi chơi với những bạn khác, tiếp xúc với nhiều người mà còn là dạy chúng làm thế nào để người khác coi trọng mình, để những bạn khác muốn làm bạn với mình. Đó mới là con đường đúng đắn để tạo dựng được các mối quan hệ xã hội tốt đẹp.

Có người cho rằng: “Bồi dưỡng quan hệ xã hội rất quan trọng, nhưng thời gian của tôi có hạn. Vì thế chỉ có những người có ích với tôi mới có thể có được sự giúp đỡ của tôi. Tôi cũng chỉ giữ lời hứa với họ, còn những người khác thường thì tôi chỉ nói qua qua, họ cũng không coi là thật. Làm người mà, những lời xã giao không thể thiếu được”.

Tập trung tất cả mọi thứ vào người có lợi cho mình, có thể thu được thành quả trong thời gian ngắn nhưng nếu lâu dài thì sẽ nguy hiểm. Bởi vì tình thế luôn thay đổi, con người cũng không phải là bất biến. Kẻ thù của bạn hôm nay, ngày mai có thể trở thành cấp trên của bạn. Tôi đã từng thấy những ví dụ như thế này: Có người làm việc trong công ty lớn, vì ý thế công ty lớn nên thường xuyên vô lễ với đối tác nhỏ. Không ngờ người đã từng bị anh ta ức hiếp trước đây lại được công ty của mình mời vào làm, trở thành cấp trên của mình. Vì thế khi giáo dục trẻ, chúng ta nhất định phải dạy trẻ biết thể hiện những phẩm chất tích cực chứ không phải chỉ quan tâm tới những người có lợi với mình. Phải đối xử chân thành với những người xung quanh, không nên vì lợi ích trước mắt mà chỉ đối xử tốt với một người nào đó. Như thế mới là cách cư xử đúng đắn.

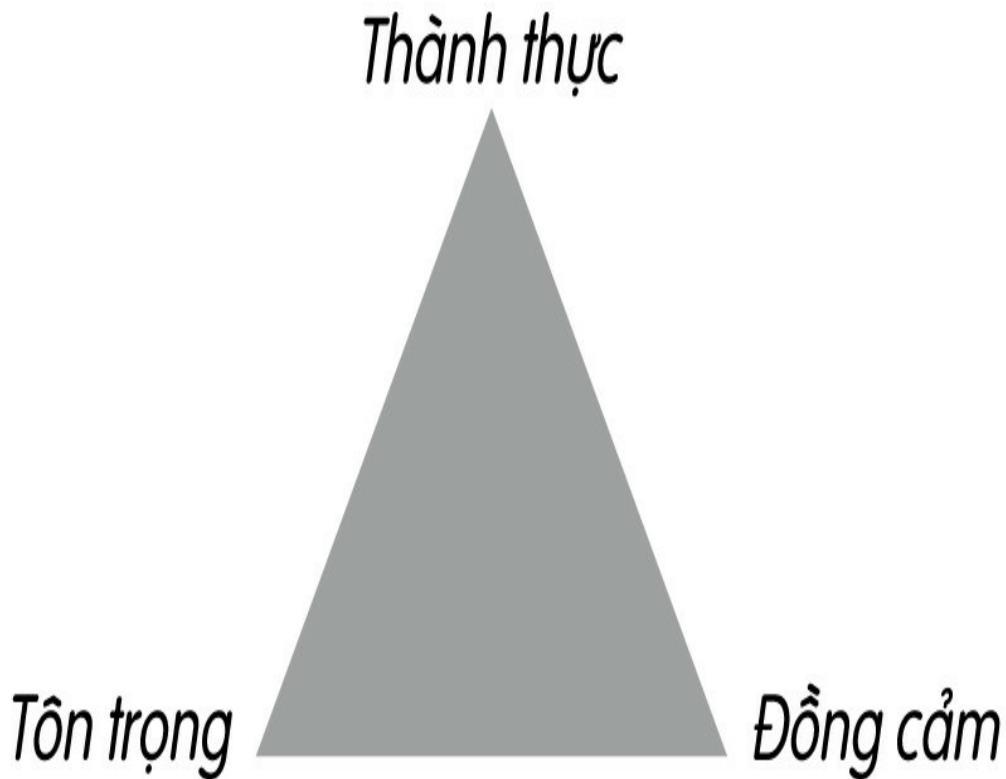
BA GÓC VÀNG CỦA MỖI NHÂN DUYÊN TỐT ĐẸP

Chúng ta ôn lại một chút, người có mối quan hệ xã hội tốt đẹp sẽ có những phẩm chất sau:

1. Có lòng đồng cảm, đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ cho họ.
2. Những lời đã nói nhất định sẽ giữ lời, không lật lọng.
3. Biết khen ngợi người khác đúng lúc.
4. Tôn trọng sở thích của người khác và bày tỏ được rõ ràng lý do không chung ý kiến.
5. Luôn mỉm cười, không nhăn nhó.
6. Thích giúp đỡ người khác, không ngại hy sinh.
7. Biết cảm ơn sự gian khổ và hy sinh của bạn.

Bảy đặc điểm này có thể đơn giản hóa thành ba nguyên tắc “tam giác vàng” dưới đây:

Tam giác vàng

“Thành thực” là tiêu chuẩn cao nhất trong quan hệ xã hội, thành thực còn bao gồm có trách nhiệm và giữ chữ tín. “Tôn trọng” và “đồng cảm” tượng trưng cho hai cột chống quan trọng trong quan hệ xã hội. “Tôn trọng” có nghĩa là có thể khen ngợi ưu điểm của người khác, tiếp nhận cách làm hoặc ý kiến của họ. “Đồng cảm” tượng trưng cho khả năng đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ, phát huy sức lực của bản thân để giúp đỡ mọi người. Khi nhận sự giúp đỡ của người khác cũng hiểu tấm lòng của họ và biết cảm ơn. Nếu một người có thể làm được ba nguyên tắc này thì sẽ luôn có mối quan hệ xã hội tốt đẹp.

THỨ NHẤT, KIÊN TRÌ NGUYÊN TẮC THÀNH THỰC,

GIỮ CHỮ TÍN

Quách Đài Minh nói: “Vương Vĩnh Khánh là doanh nhân mà tôi kính phục nhất. Một lần tôi đưa con trai của mình đi gặp Vương Vĩnh Khánh. Ông ấy đã tặng nó hai chữ: “Tín nhiệm”. Đó chính là làm việc nghiêm túc, nói được thì phải làm được, không nên nói nhiều làm ít, như thế mới có thể học được nhiều thứ”.

Stephen Covey nói: “Cuộc đời viên mãn không chỉ hạn chế ở sự độc lập của cá nhân mà còn cần theo đuổi thành công. Duy trì tình cảm giữa con người với con người, điều quan trọng nhất không phải kỹ xảo mà là thành thực, giữ chữ tín”.

John Maxwell đã dẫn lời một người bạn của mình: “Mặt chân thực của cuộc đời chính là nếu bạn không thể tin tưởng một người nào đó một cách toàn diện, thì cho dù là ở điểm nào, bạn cũng không thể thật sự tin tưởng người đó”. Ông cho rằng: “Sở dĩ danh tiếng tốt tồn tại là vì nó phản ánh phẩm chất của người đó. Nếu danh tiếng quý trọng như vàng, thì phẩm chất chính trực giống như mỏ vàng”. Ông cho rằng: “Nếu tôi rèn luyện tốt phẩm chất của mình, danh tiếng của tôi sẽ tự tỏa sáng”.

Một chuyên gia giáo dục người Do Thái cũng nghĩ như vậy: “Trong cuộc sống, đức tính được chào đón nhất là thành thực, chính trực, thông minh, đáng tin cậy. Mỗi quan hệ giữa con người với con người là ở chữ “thành”. Những đứa trẻ thành thật có thể nhận được sự yêu quý của bạn bè và mọi người. Chúng đối xử chân thành với mọi người, không nói dối bạn bè, nói đúng sự thật với bố mẹ, không giả dối, dám thừa nhận sai lầm, không lừa dối người khác”.

Từ đó có thể thấy, cho dù là bậc thầy trong giới doanh nghiệp hay bậc thầy thành công, họ đều cho rằng thành thực, giữ chữ tín là cơ sở quan trọng nhất của các mối quan hệ xã hội, thậm chí là tiền đề quan trọng của thành công.

Với kinh nghiệm của bản thân tôi, nếu có người nói lời không giữ lời, làm việc vô trách nhiệm thì dĩ nhiên chúng ta sẽ dè chừng với người đó. Đó là chuyện thường tình. Vì thế, từ nhỏ chúng ta phải rèn luyện tinh thần trách nhiệm và phẩm chất thành thực cho trẻ.

PHẨM CHẤT THÀNH CÔNG VÀ SỨC HÚT CỦA CÁ

NHÂN

Ở trên chúng ta đã thảo luận những hiểu lầm thường thấy trong quan hệ xã hội, đó là việc dùng quá nhiều kỹ xảo chưa chắc đã có thể xây dựng được cơ sở bền vững mà những phẩm chất cơ bản mới là cơ sở quan trọng nhất. Stephen Covey đã tiến hành một bản đối chiếu rất thú vị. Ông nói những tác phẩm thảo luận về thành công của Mỹ 50 năm trước đều rất sơ sài khi nói về con đường thành công. Điều này không giống với trào lưu tư tưởng của Mỹ thời kỳ đầu. Thời kỳ ấy trào lưu tư tưởng lấy tự truyện của Franklin làm đại biểu, nhấn mạnh cuộc sống viên mãn và đức hạnh gắn bó không tách rời, chỉ có tu dưỡng đức tính của mình thì mới có được thành công và niềm vui thật sự. Stephen Covey gọi trào lưu tư tưởng 50 năm gần đây là “thuyết sức hút cá nhân”. Mặc dù trào lưu này nhấn mạnh sự tích cực, người có chí sẽ thành công, có giá trị nhất định nhưng lại khích lệ những thủ đoạn mánh khéo, lừa dối người khác. Ví dụ dùng kỹ xảo để giành được cảm tình, ngụy trang để lấy được thông tin.

Stephen Covey nói: “Cho dù chúng ta có thể vận dụng thủ đoạn để người khác đối xử tốt với mình, vì mình mà lao vào nước sôi lửa bỏng hoặc có cảm tình với mình để người đó có chung một mối thù với mình. Tuy nhiên chỉ cần có vấn đề về đức hạnh, đặc biệt là nghĩ một đằng nói một nẻo, giả dối thì cuối cùng cũng không làm được việc lớn. Bởi vì như vậy sẽ khiến người khác nghi ngờ, đến lúc ấy tất cả mọi việc đều bị coi là có dụng ý khác. Cho dù có đường hoàng, thậm chí xuất phát điểm có tốt đến đâu, nếu không có được sự tín nhiệm thì cũng không vượt qua được thử thách”. Còn nữa, “bản chất bên trong có sức thuyết phục hơn lời nói và hành vi bên ngoài. Đạo lý này ai cũng biết, có người có thể có được sự tin tưởng hoàn toàn, bởi vì họ hiểu bản tính của anh ta. Vì thế cho dù anh ta có tài hùng biện hay không hoặc có giỏi giao tiếp hay không thì chúng ta vẫn tin tưởng anh ta”.

THỨ HAI, TÔN TRỌNG NGƯỜI KHÁC CHÍNH LÀ TÔN TRỌNG MÌNH

Trước khi nghỉ hưu, tôi làm chủ nhiệm ở một trường trung học. Một số học sinh bị giáo viên và nhà trường coi là “học sinh hư” đều thích đến văn phòng của tôi tìm tôi nói chuyện. Vì sao? Bởi vì tôi có thể tiếp nhận chúng, nhìn thấy ưu điểm của chúng. Đó chính là thể hiện sự tôn trọng dành cho chúng.

Tôn trọng không phải là kìm nén nỗi khó chịu của mình, vờ ra vẻ khen ngợi người khác mà là thực tâm hiểu được ưu điểm của một người, đồng thời hiểu rằng mỗi người đều có khuyết điểm. Khi thời cơ chín muồi, những thách thức trong cuộc đời sẽ khiến khuyết điểm của con người có cơ hội chuyển hóa. Chúng ta sẽ ở bên cạnh để hỗ trợ họ.

“Không được tôn trọng” là sát thủ của quan hệ xã hội. Malcolm Gladwell từng nhắc đến trong cuốn sách của mình, các nhà khoa học đã làm một thí nghiệm như sau, quan sát một cặp vợ chồng ứng xử trong mười lăm phút có thể dự đoán được kết cục cuối cùng của họ. Các nhà tâm lý học phát hiện “không tôn trọng” là sát thủ lớn nhất trong quan hệ vợ chồng. Khi một bên không thể tôn trọng bên kia thì tỷ lệ ly hôn sẽ là rất cao.

Tôi cũng từng nghe con gái út nói, một người trước đây đã từng làm quản lý cao cấp, có lúc vì chính sách của công ty buộc phải sa thải một vài nhân viên hoặc là nhân viên không làm được việc phải nghỉ việc. Ông ấy đều có thể xử lý rất thỏa đáng, thậm chí rất nhiều nhân viên sau khi nghỉ việc vẫn mời ông đi ăn, nói với ông sau này có cơ hội nhờ ông giúp đỡ. Vì sao có người tăng lương cho nhân viên mà nhân viên vẫn không phục? Vì sao có người cho nhân viên thôi việc mà vẫn được họ yêu quý? Trọng tâm là ở hai chữ “tôn trọng”. Một số công ty mặc dù trả lương cao nhưng đối xử với nhân viên như nô lệ. Còn vị quản lý này rất tôn trọng nhân viên, không chỉ cho nhân viên cơ hội thay đổi, không thay đổi được thì giải thích với họ vì sao phải yêu cầu họ thôi việc, còn giúp họ định hướng trong tương lai. Nhân viên cảm nhận được thái độ chân thành của ông, vì thế mà vẫn quý trọng ông.

Điều này khiến tôi nghĩ đến một báo cáo điều tra ở Mỹ, những bác sĩ bị kiện không phải vì trình độ kém mà là vì thái độ với bệnh nhân và người nhà không tốt, dẫn đến họ bất mãn, vì thế tìm cơ hội tố cáo, gây ra mâu thuẫn. Ngược lại, những bác sĩ mặc dù trình độ không thực sự giỏi nhưng hòa nhã, tôn trọng bệnh nhân thì rất ít bị kiện. Qua đó có thể thấy khát vọng mong muốn được tôn trọng của con người lớn đến đâu và phản ứng khi không được tôn trọng sẽ dữ dội đến mức nào.

Tôi rất tôn trọng các con của mình, không vì chúng còn nhỏ mà tùy ý đánh mắng. Vì thế, con gái thứ hai của tôi đã nói: “Bố cho chúng tôi không gian phát triển vô cùng rộng lớn. Chúng tôi rất ít khi bị trách mắng vì không chăm chỉ. Nếu muốn học thứ gì, chỉ cần là chính đáng và có ích thì bố sẽ khích lệ chúng tôi học. Bố rất tôn trọng suy nghĩ và quyết định của chúng tôi. Cũng

chính vì thế nên đã hình thành khả năng giải quyết vấn đề một cách độc lập của tôi”.

Con gái út của tôi cũng nói: “Tôi rất may mắn vì có bố mẹ sáng suốt, từ nhỏ đã tôn trọng quyết định của tôi, cho dù đôi khi suy nghĩ của chúng tôi rất khác biệt, bố mẹ cũng không ép chúng tôi phải tiếp nhận ý kiến của họ. Họ sẽ phân tích vì sao họ nghĩ rằng quyết định khác tốt hơn, nhưng quyền quyết định cuối cùng vẫn thuộc về tôi. Bởi vì bố mẹ chưa bao giờ ép buộc tôi trong một quyết định trọng đại nào, tôi cũng không phản kháng, dẫn đến gia đình tôi khỏi bất hòa... Tôi cảm ơn bố đã cho tôi lựa chọn con đường của mình, khiến tôi không cần phải tranh luận với người lớn để giành được quyền tự do lựa chọn. Tôi thật lòng cảm ơn vì từ nhỏ bố đã cho tôi cơ hội lựa chọn, vì thế, sau khi lớn lên, tôi tin rằng mình có khả năng lựa chọn. Bởi vì tôi hiểu tầm quan trọng của sự lựa chọn. Tôi cũng có thể cho những người bên cạnh mình nhiều tự do hơn”.

Tôn trọng người khác, bao gồm con của mình, bạn sẽ thu được những điều không ngờ tới.

PHÁT HUY SỨC MẠNH KỲ DIỆU CỦA NỤ CƯỜI

Mỉm cười cũng là một trong những biểu hiện tôn trọng người khác. Dale Carnegie nói: “Đối với những người lúc nào cũng nhăn nhó, không vui, nụ cười của bạn giống như ánh mặt trời xuyên qua tầng mây. Bởi vì nụ cười là sứ giả thiện chí của một người, có thể khiến người nhìn thấy có thêm hy vọng với cuộc đời. Những người phải chịu áp lực, cho dù áp lực của họ đến từ cấp trên, khách hàng, người thân hoặc con cái... thì một nụ cười thân thiện cũng có thể khiến họ cảm thấy tất cả mọi thứ không phải là hoàn toàn vô vọng - Thế giới này vẫn còn niềm vui”.

Một giáo sư tâm lý học ở trường đại học Michigan đã từng nói: “Những người tươi cười rạng rỡ thường tỏ ra hiệu quả hơn khi xử lý công việc, dạy dỗ hoặc bán hàng, cũng có thể giáo dục nên những đứa con vui vẻ”.

Con gái út của tôi nói với tôi rằng, hồi học tiểu học nó có đọc được một bài viết trên báo, nói về sức mạnh kỳ diệu của nụ cười. Bắt đầu từ ngày hôm đó, nó thường xuyên nhắc nhở mình phải cười nhiều hơn, về sau mỉm cười trở thành thói quen, nó phát hiện mình thân thiện hơn, tâm trạng cũng vui vẻ hơn. Chuyện có ích như vậy vì sao lại không làm?

Nhưng cười giả tạo thì sẽ không có hiệu quả. Tâm hồn của con người đặc biệt nhạy cảm, phần lớn mọi người đều có thể phân biệt được nụ cười giả tạo và nụ cười chân thành có điểm gì khác nhau. Từ một ví dụ của ngành bảo hiểm hết sức chú trọng quan hệ xã hội, chúng ta có thể biết được giá trị của nụ cười chân thành.

Bí quyết để một nhân viên xuất sắc về bán bảo hiểm nhân thọ ở Mỹ thành công, thu nhập hàng năm đạt tới hàng triệu đô la chính là nụ cười khiến khách hàng không thể từ chối. Khi vừa vào làm trong công ty bảo hiểm, cấp trên đã yêu cầu anh ta luyện cười. Lúc đầu anh không thể vượt qua yêu cầu của cấp trên. Sau nhiều lần khổ luyện, anh đã hiểu ra rằng “nụ cười ngậy thơ trong sáng xuất phát từ tận đáy lòng có sức hút lớn nhất”. Từ đó anh ta đã luyện được nụ cười triệu đô.

Chỉ cần thường xuyên nói “xin mời”, “cảm ơn”, “xin lỗi”, thêm vào đó là nụ cười đúng mực, người khác sẽ rất khó tức giận với bạn, hơn nữa còn cảm nhận được sức hút của bạn.

THỨ BA, PHÁT TRIỂN LÒNG ĐỒNG CẢM

Phương Tây có một câu ngạn ngữ: “Hiếu tất cả thì có thể khoan dung tất cả”, chứng tỏ sức mạnh to lớn của lòng đồng cảm.

Cuốn *Những người khốn khổ* nổi tiếng thế giới kể về một tội phạm bị xã hội bỏ rơi, sống ngoài lề xã hội, sau khi ra tù, sống nhờ trong nhà cha xứ. Nhân lúc đêm khuya tĩnh lặng, anh ta đã ăn trộm hai chiếc giá cắm nến bằng bạc của cha xứ rồi định bỏ trốn nhưng đã bị cảnh sát bắt. Cảnh sát đưa anh ta đến trước cha xứ, không ngờ cha xứ lại bình tĩnh nói: “Hai chiếc giá bằng bạc này là tôi cho anh ta”. Tên trộm tròn mắt, không dám tin vào tai mình. Vì sự rộng lượng của cha xứ, anh ta đã hối cải và quyết định làm lại cuộc đời, về sau còn làm thị trưởng, làm rất nhiều việc tốt. Vì sao vị cha xứ có thể chuyển hóa một con người như vậy? Bởi vì ông hiểu trong lòng anh ta nghĩ gì. Vì nghèo khổ, vì bị xã hội bỏ rơi nên anh ta mới từ bỏ danh dự bản thân mình, mới làm chuyện đó.

Vì thế, khi bạn có lòng đồng cảm, nhìn thấy ưu điểm tiềm ẩn của người khác, khơi dậy tác động tích cực của họ thì họ sẽ vô cùng biết ơn bạn. Khi bạn biết vì sao một người lại có hành vi như thế, bạn sẽ không nghĩ về người đó theo cái cách tiêu cực mà mình đã nghĩ trước đó. Bạn có thể tiếp nhận họ, thậm chí cố gắng hết sức để giúp đỡ họ. Sự thấu hiểu và giúp đỡ chân thành từ tận đáy lòng là món quà mà mọi người thích nhất.

Cuốn *Nghệ thuật hỗ trợ tâm lý* đã nói: “Tìm hiểu đối phương bằng con mắt khen ngợi và tấm lòng rộng mở, đối phương sẽ không những không phản đối mà thậm chí còn trân trọng điều đó. Bởi vì như vậy không chỉ nâng cao uy thế của người được tìm hiểu mà còn giúp họ có được cảm giác về giá trị. Sự thấu hiểu đó phá vỡ rào cản giữa con người, kéo một người ra khỏi nỗi cô đơn. Giống như một người đi du hành gặp gió tuyết lạnh lẽo, được mời vào

nhà một ai đó, ngồi bên lò sưởi ấm áp... Trên thế giới này, rất ít có món quà nào được con người yêu thích như “sự thấu hiểu”.

Stephen Covey nói, một hôm ông nhìn thấy một ông bố dắt theo mấy đứa nhỏ. Chúng đứng bên cạnh làm ầm lên nhưng ông bố không hề hỏi han. Cuối cùng, Covey không chịu được nữa, hỏi ông bố ấy rằng ông ấy có thể dạy dỗ con của mình một chút được không. Không ngờ ông bố đó nói: “Phải, tôi nghĩ tôi nên nghĩ cách để dạy dỗ chúng. Chúng tôi vừa từ bệnh viện trở về, mẹ chúng qua đời cách đây một tiếng. Tôi không còn tâm trí nào, có lẽ bọn trẻ cũng không biết phải làm thế nào”. Covey không còn tức giận nữa, thay vào đó cảm thấy buồn cho anh ta, thành thật xin lỗi anh ta và hỏi anh ta có cần giúp đỡ không.

Đây chính là sức mạnh của lòng đồng cảm. Khi bạn hiểu tất cả, bạn sẽ có thể khoan dung và giúp đỡ người khác. Đây là một quá trình tự nhiên, hoàn toàn không phải là giáo điều khô khan. Chả trách mà Henry Ford đã nói: “Quan hệ xã hội thành công hay không là ở khả năng nắm bắt quan điểm của đối phương của bạn, ngoài ra, khi xem xét một sự việc cần phải nhìn ở những góc độ khác nhau từ bản thân bạn và cả đối phương”.

HAI TAY NẮM CHẶT CÁT, CÁT CHẴNG CÒN LẠI LÀ BAO

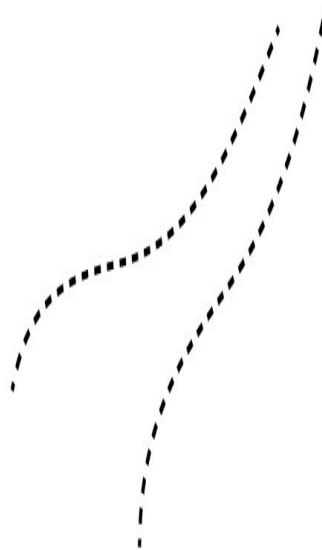
Có thể một số cha mẹ hồi còn nhỏ phải chịu thiệt thòi, vì thế không khích lệ trẻ giúp đỡ người khác. Khi trẻ xung đột với bạn học, cha mẹ còn đổ thêm dầu vào lửa, chỉ sợ trẻ phải chịu thiệt, sợ người khác được lợi từ nhà mình. Nhưng “tự tư tự lợi” là kẻ thù của quan hệ xã hội. Người thông minh biết rằng phải cho đi trước thì mới có thể được nhận lại. Giống như một câu nói: “Bạn muốn người khác đối xử với mình thế nào, trước tiên hãy đối xử với họ như thế”.

Trên mạng có một câu chuyện như sau. Một cô gái sắp lấy chồng hỏi mẹ: “Mẹ ơi, sau khi kết hôn con nên giữ tình yêu như thế nào?” Mẹ cười, vốc một vốc cát dưới đất. Cô gái phát hiện cát nằm trong tay mẹ rất đầy, không bị chảy xuống. Sau đó mẹ nắm chặt hai tay, cát lập tức chảy xuống từ kẽ tay của mẹ. Khi mẹ xòe tay ra, vốc cát chẳng còn lại là bao. Người mẹ ấy muốn nói với con gái của mình rằng: Tình yêu không cần phải nắm chặt, càng muốn nắm thật chặt thì tình yêu của mình lại càng dễ mất.

Cuộc đời cũng vậy. Nếu bạn muốn có được một thứ gì đó mãi mãi, sợ mất đi, thì sẽ giống như nắm chặt những hạt cát trên tay, càng nắm chặt thì cát càng ít đi. Nếu bạn dạy con ích kỷ, nắm chặt thời gian, tiền bạc và kiến thức của mình, không biết chia sẻ với người khác, thì cuối cùng, trên tay trẻ chỉ còn nắm cát rời rạc, mất đi sức sống. Ngược lại, nếu trẻ xòe tay, biết chia sẻ với mọi người tất cả những gì mình có, không tiếc thời gian giúp đỡ người khác thì sẽ được đền đáp và thành công.

Người tốt bụng sẽ vui vẻ giúp đỡ người khác, không tiếc công của mình, cũng không vì đối phương không giữ lời hứa mà nuốt lời. Những người như thế mới có những mối quan hệ xã hội tốt đẹp.

Chúng ta dùng Mô hình tam giác vàng để giải mật mã quan hệ xã hội. Sau đây chúng ta sẽ nói về việc làm thế nào để bồi dưỡng trẻ xây dựng quan hệ xã hội thành công.

Bồi dưỡng trẻ xây dựng
quan hệ xã hội thành công

ẢNH HƯỞNG CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC ĐỐI VỚI GIAO TIẾP

Liên hệ phong cách giáo dục của bố mẹ với “quan hệ xã hội”, tôi sắp xếp thành một bảng so sánh dưới đây. Bảng này cho thấy phong cách giáo dục quyền thế có lợi cho việc phát triển quan hệ xã hội của trẻ. Vậy bạn nên làm thế nào?

GIÁO DỤC BẰNG HÀNH VI VẪN LÀ ĐIỂM KHỞI ĐẦU QUAN TRỌNG

Nếu bố mẹ có thói quen tùy tiện, nói dối, nhất định trẻ sẽ cho rằng nói dối sẽ không sao cả. Nếu bố mẹ không giữ lời hứa, trẻ cũng sẽ học theo. Nếu bố mẹ không tôn trọng trẻ, chỉ nhìn khuyết điểm của trẻ thì trẻ cũng không thể tôn trọng cũng như khen ngợi ưu điểm của người khác. Nếu bố mẹ không thể đặt mình vào hoàn cảnh của trẻ để nghĩ cho con mà lúc nào cũng cau có thì trẻ cũng rất khó đồng cảm và giúp đỡ người khác. Vì thế, muốn bồi dưỡng quan hệ xã hội của trẻ thì giáo dục bằng hành vi vẫn đóng vai trò trọng điểm.

Bảng so sánh

Phong cách	Phương pháp giáo dục	Quan hệ xã hội của trẻ	Khả năng suy nghĩ độc lập
Độc tài	Nghiêm khắc yêu cầu trẻ lễ phép, giữ kỷ luật, giữ lời hứa nhưng phương pháp giáo dục theo hướng suy nghĩ tiêu cực rất dễ khiến trẻ không phát huy được phẩm chất tích cực.	Trẻ nghiêm túc, cẩn thận, khó hòa đồng. Nếu bố mẹ quá nghiêm khắc sẽ khiến trẻ chống đối, phản kháng.	Thấp đến trung bình
Buông thả	Phủ định người khác, khẳng định con của mình, rất dễ khiến trẻ nghĩ rằng nhu cầu của mình quan trọng hơn người khác.	Rất dễ khiến trẻ tự coi mình là trung tâm, không có lòng đồng cảm, không biết tôn trọng người khác.	Thấp
Thờ ơ	Không bận tâm đến việc dạy trẻ đối xử với người khác như thế nào, khiến trẻ trở nên lạnh lùng.	Có thể trẻ sẽ vì không đủ tự tin mà trở nên rụt rè, sợ hãi, cũng có thể trở nên lạnh lùng, xa cách, hận đời, không có lợi cho quan hệ xã hội sau này.	Thấp

Quyền	Dẫn dắt trẻ tôn trọng tự do và không gian của	Trẻ biết nghĩ cho người khác, khen	Cao
thể	người khác, đối xử tốt với người khác.	ngợi ưu điểm của người khác, tôn	
		trọng người khác, giữ lời hứa.	

Có thể một số bố mẹ sẽ than phiền, nuôi một đứa trẻ thật không dễ dàng. Ngoài việc phải dạy chúng bao nhiêu phẩm chất thành công như vậy, ngay cả bản thân mình cũng phải thay đổi! Suy cho cùng không thể “nuôi” mà không “dạy”. Thực ra, thay đổi bản thân để có những hành vi tốt cũng rất có lợi cho bạn. Bởi vì, khi bạn có thể đưa những phẩm chất thành công này vào cuộc sống hàng ngày của mình, bạn không chỉ giúp được con mà cũng giúp bản thân mình, khiến mình thành công hơn. Tôi làm được, tin rằng bạn cũng làm được. Điều duy nhất bạn cần là dùng ý chí và hành động để thay đổi bản thân, từ đó thay đổi trẻ.

Con gái của tôi đã nói đến ảnh hưởng từ sự giáo dục bằng hành vi của tôi trong cuốn sách của nó: “Hồi tôi năm tuổi, bố đã gánh vác trọng trách ở uỷ ban tỉnh, làm công tác từ thiện, mục đích là xóa nghèo, xây dựng xã hội giàu đẹp. Lúc ấy quả thực có rất nhiều người già không nơi nương tựa, bố đã bỏ tiền, bỏ sức lực, giúp đỡ những người cần sự giúp đỡ. Ngoài dạy học, bố còn dùng thời gian ngoài giờ học và ngày nghỉ để đi thăm những người nghèo khổ và giúp đỡ họ vượt qua khó khăn.

Mỗi khi đến ngày lễ, tết, bố lại tổ chức hoạt động dã ngoại, rồi cùng với khoảng bốn mươi học sinh đến thăm trẻ em mồ côi. Tôi thường đi theo bố. Chúng tôi nghịch nước, bắt tôm, cùng các em ở trại trẻ mồ côi ca hát, tận hưởng khoảng thời gian vui vẻ. Thấy họ rất thích những món quà nhỏ mà tôi mang đến, tôi thấy rất vui. Lúc này tôi mới thật sự hiểu được thế nào là niềm vui khi giúp đỡ người khác.

Đến nay tôi vẫn cảm ơn những hành vi và lời nói của bố. Tôi cũng giống bố, thích giúp các bạn giải quyết vấn đề, cho dù là vấn đề về bài vở hay vấn đề về tâm lý, tôi đều vui vẻ giúp đỡ. Mấy người bạn thân cấp ba luôn cảm ơn tôi vì tôi đã khích lệ họ đúng lúc tâm trạng của họ suy sụp nhất, giúp họ thi đỗ và trở thành sinh viên như mong ước. Nhiều năm sau họ mới nói với tôi chuyện này. Không ngờ công lao của tôi cũng không nhỏ!

BÍ QUYẾT GIÁO DỤC TAM GIÁC VÀNG TRONG QUAN HỆ XÃ HỘI

Cuối cùng, chúng ta sẽ nói đến việc làm thế nào để hỗ trợ trẻ xây dựng quan hệ xã hội tốt đẹp. Tôi đã từng nghe giáo sư Phó Bội Vinh (khoa Triết học trường Đại học Đà Loan), nói về việc yêu cầu con gái. Khi con gái vừa học tiểu học, giáo sư nói với con: “Con à, bố hy vọng con đồng ý với bố một việc. Bắt đầu từ hôm nay, con sẽ đối mặt với rất nhiều kỳ thi. Hãy hứa với bố, cho dù có làm bài kém như thế nào, nhất định không được quay cóp”. Con gái đã hứa với ông. Về sau con gái tốt nghiệp đại học, cô nói với bố: “Bố, con đã làm được yêu cầu của bố rồi. Trong suốt cuộc đời học sinh con chưa bao giờ quay cóp”.

Bố mẹ yêu cầu con cái thành thực, nhưng nếu vì sự thẳng thắn mà trẻ phải chịu phạt thì cuối cùng nhất định trẻ sẽ không ngừng nói dối để trốn tránh sự trừng phạt của bố mẹ. Khi bạn hy vọng trẻ thành thực, bạn cũng phải tiếp nhận sai lầm nhất thời của trẻ.

Còn nữa, như chúng ta đã nói ở trên, khi trẻ còn nhỏ, bố mẹ nhất định phải hướng dẫn trẻ kịp thời, bồi dưỡng khả năng nhìn nhận sự việc từ quan điểm của người khác, để trẻ dần dần có thể đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ cho họ. Khi trẻ giúp đỡ những đứa trẻ khác (bao gồm anh chị em của mình), sự khích lệ và khen ngợi kịp thời dành cho trẻ sẽ khiến tăng cường hành vi tốt của trẻ, từ đó bồi dưỡng cho trẻ ý thức “siêu ngã”.

Trước đó chúng ta cũng nói lòng đồng cảm là cơ sở để giúp đỡ người khác. Thông thường, trẻ sẽ không tìm hiểu động cơ của ai đó, vì thế muốn rèn luyện lòng đồng cảm cho trẻ thì cần hỏi trẻ nhiều câu hỏi.

Ví dụ nói, nếu Thành và Hưng tranh nhau đồ chơi, chúng ta có thể hỏi Thành: “Theo con, vì sao Hưng muốn tranh đồ chơi của con?”

Thành được dẫn dắt, bắt đầu tìm hiểu động cơ của Hưng: “Vì bạn ấy cũng muốn chơi”.

Người lớn có thể hỏi Thành: “Vậy thì khi con muốn chơi đồ chơi nhưng bố không cho con chơi, con có buồn không?”

“Có ạ!”

Tiếp đó dẫn dắt Thành: “Vậy thì Hưng không được chơi đồ chơi, cũng cảm thấy buồn giống như Thành”.

Nếu trẻ đã nghĩ thông suốt, nó sẽ nói: “Thôi được! Con sẽ chia cho Hưng đồ chơi của con”.

Đôi khi trẻ sẽ sai lầm trong việc suy đoán động cơ của người khác (người lớn chúng ta cũng vậy). Ví dụ, khi chúng ta hỏi Thành động cơ của Hưng, có lẽ Thành sẽ nói: “Hưng thích đối đầu với con”.

Lúc ấy chúng ta có thể dẫn dắt Thành hỏi động cơ của Hưng: “Hưng, vì sao cậu muốn tranh đồ chơi của mình?”

Hưng ngây thơ trả lời: “Vì sáng nay mình bị mẹ đánh một trận nên tâm trạng không tốt. Đồ chơi của cậu rất thú vị, có lẽ có thể giúp tâm trạng của mình khá hơn một chút”.

Thành biết được động cơ của Hưng, có thể sẽ không cần người lớn dẫn dắt mà sẽ chia sẻ đồ chơi của mình với Hưng.

Rèn luyện như thế này rất có lợi cho quan hệ xã hội của trẻ. Dưới đây là bảng kiểm tra:

Bảng kiểm tra đánh giá

Mục đánh giá	YES	NO
<i>Giáo dục bằng hành vi</i>		
1. Hôm nay tôi có làm được nguyên tắc thành thực, giữ chữ tín: Giữ lời hứa, không giấu giếm, có trách nhiệm?		
2. Hôm nay tôi có làm được nguyên tắc tôn trọng: Tôn trọng người khác, nhìn ưu điểm của người khác và thường xuyên mỉm cười?		
3. Hôm nay tôi có đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ cho họ? Khi người khác cần sự giúp đỡ của tôi và tôi có thể giúp được, tôi có giúp họ không?		
4. Nếu có người giúp đỡ tôi, tôi có chân thành nói lời cảm ơn họ không?		
<i>Dạy dỗ</i>		
1. Khi yêu cầu trẻ thành thực, không nên trừng phạt trẻ vì sự thẳng thắn của chúng.		
2. Khi trẻ nói dối hoặc vô trách nhiệm, hãy dùng “năm bước hỗ trợ cảm xúc” để chuyển hóa hành vi của trẻ.		
3. Khi trẻ thành thực, có trách nhiệm hoặc giúp đỡ người khác, nên khen ngợi trẻ, để chúng có động lực làm tiếp.		
4. Rèn luyện trẻ nhìn nhận sự việc từ quan điểm của người khác. Thường xuyên hỏi trẻ: “Vì sao bạn A lại nghĩ như vậy?”, “Con có muốn hỏi bạn A vì sao lại làm như vậy không?”		
5. Bồi dưỡng trẻ nhìn nhận ưu điểm của người khác, tiếp nhận những ý kiến trái ngược của họ.		
6. Rèn luyện trẻ nói “xin mời”, “cảm ơn”, “xin lỗi”.		
7. Thường xuyên nói với trẻ, “khi con cười rất đáng yêu, hãy cười thật nhiều nhé!”		

Chương 9

Bồi dưỡng khả năng biểu đạt và giao tiếp

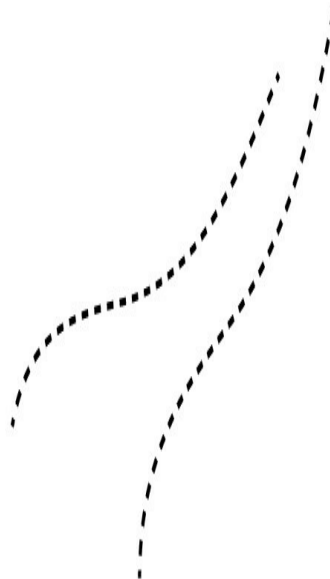
Chìa khóa thứ sáu trong phương trình thành công của trẻ: Kỹ năng giao

tiếp.

Khả năng biểu đạt tốt giống như chùm ánh sáng mạnh chiếu lên sân khấu cuộc đời của trẻ. Vì có đủ ánh sáng nên mọi người có thể thưởng thức và đánh giá màn biểu diễn trên sân khấu.

Ngược lại, thiếu khả năng giao tiếp giống như biểu diễn một vở kịch hay trên sân khấu tối tối, không có ai nhìn thấy, cũng chẳng có ai vỗ tay.

Bạn muốn con của mình đứng trên sân khấu tối hay sân khấu sáng?

Mắng trẻ "có tai không có
miệng", ngăn cản sự phát
triển khả năng biểu đạt

HÀN PHI NÓI LẤP

Từ thời Tây Hán, các đế vương rất sùng bái Nho học và Pháp gia. Thời Xuân Thu Chiến Quốc, Pháp gia có ba học phái. Hàn Phi chính là người đã thống nhất ba học phái, tạo nên tư tưởng Pháp gia.

Hàn Phi là công tử của nước Hàn, cùng học với Lý Tư, đều là học trò của Tuân Tử. Mặc dù Hàn Phi tài hoa xuất chúng nhưng có tật nói lấp. Vì thế nhiều lần dâng tấu trình bày với Hàn Vương về hoài bão của mình nhưng không được trọng dụng.

Sau đó cuốn Hàn Phi Tử lưu truyền đến nước Tần. Nội dung trong cuốn sách được Tần Vương ca ngợi, thậm chí còn nói: “Quả nhân phải gặp người này”. Nước Tần liền dùng chiến tranh uy hiếp, ép Hàn Phi đi sứ sang Tần. Sau khi Hàn Phi đến nước Tần, được Tần Vương Doanh Chính quý mến và trọng dụng. Nhưng Lý Tư ghen tỵ, bịa chuyện với Tần Vương, hãm hại Hàn Phi. Hàn Phi bị giam trong ngục, cuối cùng bị ép uống thuốc độc tự vẫn. Lại có người nói Tần Vương nhớ tới Hàn Phi trong ngục, nhưng Lý Tư đã ra tay trước, sai người giết chết Hàn Phi.

Hàn Phi là một người tài giỏi, xuất chúng, đáng tiếc bị tật nói lấp, không thể biểu đạt tốt suy nghĩ của mình. Ở nước Hàn, ông không thể thuyết phục được Hàn Vương, đến nước Tần thì bị bạn học Lý Tư hãm hại. Hàn Phi không thể biện bạch được với Tần Vương, nên dẫn đến kết cục là nhà tư tưởng vĩ đại một thời cuối cùng đã phải chết một cách oan uổng. Từ đó có thể thấy khả năng biểu đạt có ảnh hưởng quan trọng với thành công của một người.

TỪ XƯA TỚI NAY KHÔNG CÓ NGƯỜI NÀO TÀI ĂN NÓI RẤT KÉM MÀ CÓ THỂ ĐẠT TỚI ĐỈNH CAO CỦA THÀNH CÔNG

Trong giới chính trị, không có người nào không có tài ăn nói mà lại ngồi ở vị trí cao. Trong giới doanh nghiệp, không có ông chủ nào không có tài ăn nói. Trong giới học thuật, những học giả có tiếng tăm thường là những người có thể biểu đạt một cách rõ ràng những tri thức học thuật của mình. Vì thế từ

xưa tới nay, không có người nào tài ăn nói kém mà có thể đạt được đỉnh cao của thành công.

Chỉ cần mở máy tính, xem những bài phỏng vấn của những người thành công, ta sẽ thấy lối suy nghĩ của họ rất rõ ràng, rất có sức thuyết phục. Ngược lại, nếu bạn nhìn thấy một người không giỏi biểu đạt, thông thường sẽ rất khó thành công. Bởi vì thành công không phải là danh hiệu tự phong, những điều bạn làm cần phải được mọi người công nhận. Nếu bạn không thể cho người khác biết cống hiến của mình thì ai sẽ công nhận thành tựu của bạn?

Những người thành công luôn luôn có thể gây ảnh hưởng với người khác, cho dù là giám đốc, đồng nghiệp, khách hàng hay nhân viên, người thành công đều có thể tiến dần tới mục tiêu đã định. Nếu thiếu khả năng biểu đạt thì làm sao có thể thuyết phục người khác tiếp nhận suy nghĩ của mình? Như thế sẽ rất khó thành công. Chả trách bậc thầy Dale Carnegie nói: “Thành công của một người có 15% là nhờ vào tri thức và kỹ thuật còn 85% phụ thuộc vào giao tiếp”.

NHỮNG ĐỨA TRẺ “CÓ TAI KHÔNG CÓ MIỆNG” SAU NÀY CÓ THÀNH CÔNG KHÔNG?

Trước đây xã hội chúng ta dạy trẻ nên làm nhiều nói ít, có năng lực là quan trọng nhất, cho rằng không biết ăn nói chứng tỏ người đó thật thà, trung hậu. Người lớn bắt trẻ dỏng tai nghe người lớn nói, không được mở miệng nói ý kiến của mình. Lâu dần, khả năng biểu đạt, sáng tạo của trẻ sẽ bị kìm nén, không thể nói lên suy nghĩ của mình một cách hoàn chỉnh, sinh động. Người như vậy sao có thể nổi bật trong xã hội cạnh tranh đầy khốc liệt?

Những đứa trẻ này sau khi bước ra xã hội sẽ phát hiện thế giới hiện thực khác hoàn toàn so với những gì được giáo dục trước đây. Trong công việc, nếu không nói thì rất khó được giám đốc công nhận, bởi vì có thể giám đốc quá bận rộn, không chú ý đến người nào quá âm thầm làm việc. Như vậy làm lâu rồi, trong lòng cũng thấy không vui, cho rằng giám đốc bất công. Tâm trạng tiêu cực ngày càng nhiều chỉ càng làm cho bản thân thêm oán hận, giống như một kẻ thất bại.

Vấn đề là ở đâu? Thực ra rất đơn giản. Chỉ cần anh ta biết cách báo cáo kết quả công việc với giám đốc, giám đốc sẽ chú ý đến anh ta. Chỉ là nền giáo

dục trước đây kìm nén trẻ, biến chúng thành Hàn Phi nói lắp, cho dù có năng lực nhưng không thể phát huy, cuối cùng gặp tai họa.

Ngược lại, những người có khả năng biểu đạt tốt sẽ thu được những thành công bất ngờ, làm được năm phần nhưng có vẻ giống như mười phần. Còn những người mà khả năng biểu đạt kém, làm được mười phần nhưng lại giống như năm phần thì dĩ nhiên sẽ bị thiệt thòi. Có người sẽ phàn nàn những người khác dùng lời lẽ đường mật mới được thăng tiến. Nhưng oán trách chẳng có ích gì, thế giới sẽ không vì thế mà thay đổi. Bởi vì sự thật là khả năng biểu đạt tốt giống như chùm ánh sáng mạnh chiếu lên sân khấu cuộc đời của trẻ. Vì có đủ ánh sáng nên mọi người có thể thưởng thức và đánh giá màn biểu diễn trên sân khấu. Khả năng biểu đạt kém giống như biểu diễn một vở kịch hay trên sân khấu tăm tối, không có ai nhìn thấy, cũng chẳng có ai vỗ tay.

Tật nói lắp của Hàn Phi cũng giống như bóng tối vậy, ở nước Hàn ông không thể thuyết phục Hàn vương, còn ở nước Tần thì không thể biện minh cho mình. Vì thế bạn nhất định không được bắt con mình “ngậm miệng”, tránh để nó trở thành Hàn Phi thứ hai.

Một số cha mẹ vì không thích việc một số người dùng lời nói để khống chế người khác nên biến con mình thành người không có tài ăn nói, thành thực, ngay thẳng. Thực ra, thành thực, ngay thẳng không liên quan đến khả năng biểu đạt giỏi hay kém. Con của bạn vẫn có thể vừa giỏi ăn nói, đồng thời vẫn ngay thẳng, thành thực. Khả năng biểu đạt không có nghĩa là nịnh nọt, bợ đỡ cấp trên. Nó có thể giúp chúng ta thể hiện tài năng của mình, khích lệ người khác, để cuộc đời rộng mở hơn.

KHIÊM TỐN QUÁ MỨC CŨNG KHÔNG TỐT

Một số bố mẹ yêu cầu con cái phải biết khiêm tốn. Nhưng nếu trẻ quá khiêm tốn, đến mức không biết cách thể hiện bản thân thì sẽ khó tránh khỏi sẽ bị nhấn chìm trong biển người, không thể ngóc đầu lên được.

Ngoài ra, có một số trẻ, vì thành tích ở trường rất tốt, dễ dàng được khen ngợi nên đã quen với việc đó. Khi bước ra xã hội, đột nhiên phát hiện vòng hào quang trên đầu không còn chói lọi như trước, rất nhiều việc phải học lại từ đầu. Giám đốc cũng không thường xuyên khen ngợi như giáo viên hay bố mẹ nên không thích ứng được. Vì thế, khi trẻ còn nhỏ phải dạy chúng cách để

có được thứ mình muốn, khi gặp quý nhân phải chân thành nhờ họ giúp đỡ. Như thế mới có thể thích nghi được với môi trường làm việc cạnh tranh kịch liệt.

Bill Gates đã nói: “Ở trường, giáo viên sẽ giúp bạn học nhưng đến công ty thì không. Nếu bạn cho rằng giáo viên ở trường yêu cầu rất nghiêm khắc, đó là bởi vì bạn vẫn chưa làm việc ở công ty. Nếu công ty không nghiêm khắc với bạn thì bạn sẽ thất nghiệp”. Thế giới hiện thực khó tránh khỏi phải cạnh tranh, trẻ cần phải có tài ăn nói và phẩm chất thành công mới có thể nở hoa. Không nên biến trẻ trở thành giống như Hàn Phi, tài giỏi, có học thức nhưng không được trọng dụng.

Mặc dù có người nghĩ rằng như vậy không công bằng, có lẽ suy nghĩ này cũng có phần đúng nhưng sự thật giống như Dale Carnegie đã nói: “Khả năng diễn thuyết là con đường tắt để nổi tiếng. Khả năng này khiến một người được chú ý và nổi bật giữa đám đông. Còn nếu một người nói chuyện được lòng người thì sự đánh giá của mọi người về khả năng của người đó luôn luôn vượt qua tài năng thật sự của anh ta”.

GIAO TIẾP LÀ BƯỚC ĐẦU TIÊN ĐỂ ĐẠT ĐƯỢC SỰ THỐNG NHẤT VỀ NHẬN THỨC

Ở phần trước chúng ta đã nói đến tầm quan trọng của khả năng biểu đạt. Nhưng nếu một người chỉ biết thao thao bất tuyệt thì mặc dù biểu đạt được suy nghĩ của mình nhưng không có nghĩa khả năng giao tiếp của người đó giỏi. Khả năng biểu đạt giỏi chỉ là bày tỏ suy nghĩ của mình một cách rõ ràng, dễ hiểu. Muốn thuyết phục đối phương chấp nhận ý kiến của mình hoặc tìm kiếm “ước số chung lớn nhất” mà hai bên có thể chấp nhận được thì không thể dựa vào những lời nói ba hoa. Ngược lại, bạn phải biết lắng nghe, căn cứ vào thái độ và nhu cầu của đối phương, thậm chí căn cứ vào sở thích của đối phương để gây ảnh hưởng với suy nghĩ của họ. Như thế mới gọi là “giao tiếp”. Nói cách khác, giao tiếp không phải là đường một chiều mà là đường hai chiều.

Ở trên chúng ta đã nói đến quyền lực mềm. Muốn phát huy quyền lực mềm, giao tiếp là bước đầu tiên không thể thiếu. Bởi vì nhất định bạn phải hiểu đối phương đang nghĩ gì thì mới có thể căn cứ vào suy nghĩ của đối phương để tìm sự thống nhất. Nếu cứ thao thao bất tuyệt thì chỉ lãng phí thời gian mà thôi.

Quan hệ giữa các nước với nhau là vậy, giữa giám đốc và nhân viên cũng vậy, giữa bố mẹ và con cái cũng không ngoại lệ. Nếu bên mạnh hơn lúc nào cũng đàn áp bên yếu hơn, không giao tiếp, thờ ơ với cảm nhận của đối phương thì quan hệ sẽ xấu đi. Vì thế, giao tiếp cùng với cơ sở là lòng đồng cảm có ảnh hưởng rất lớn đến thành công của một người.

BA YẾU TỐ QUAN TRỌNG TRONG GIAO TIẾP

Căn cứ vào kinh nghiệm của tôi và những kiến thức tích lũy được từ những cuốn sách nói về giao tiếp, tôi tổng kết ba nguyên tắc giao tiếp quan trọng nhất:

Thứ nhất, lắng nghe, tìm hiểu ý đồ thật sự của đối phương

Dale Carnegie nói: “Cách duy nhất để bảo bạn làm việc là cho bạn thứ bạn muốn”. Muốn biết đối phương muốn gì thì lắng nghe là bước đầu tiên không

thể thiếu. Dale Carnegie cũng nói: “Nếu bạn muốn trở thành một cao thủ trong giao tiếp, trước tiên bạn phải là một người chăm chú lắng nghe. Muốn hài hước thì phải có hứng thú với sự việc, hỏi người khác những vấn đề họ thích thảo luận, khích lệ họ nói về bản thân và thành công của mình”.

Vì thế yếu tố quan trọng đầu tiên là: Lắng nghe chứ không phải chỉ thao thao bất tuyệt.

Thứ hai, không nên rơi vào biện luận, chú ý phong cách giao tiếp của mình

Dale Carnegie cho rằng: “Khi biện luận, mười lần thì chín lần kết quả là: đối phương đều khẳng định suy nghĩ ban đầu của mình là đúng. Bạn không thể giành chiến thắng trong biện luận, bởi vì biện luận thua thì bạn thua, nhưng nếu biện luận thắng thì bạn cũng vẫn thua. Vì sao vậy? Hãy thử nghĩ xem, nếu bạn tấn công đối phương, cuối cùng chứng minh luận điểm của đối phương không đúng nhưng kết quả sẽ thế nào đây? Bạn cảm thấy rất vui nhưng đối phương thì sao? Chẳng qua bạn chỉ khiến anh ta nghĩ rằng mình kém cỏi, bạn đã làm tổn thương đến sự tôn nghiêm của anh ta. Chiến thắng của bạn chỉ khiến đối phương cảm thấy căm phẫn mà thôi. Huống hồ, nếu một người không tâm phục thì quan điểm của anh ta vẫn sẽ không thay đổi”.

Căn cứ vào kinh nghiệm của tôi, nếu đứng ở lập trường đối lập thì sẽ không có hiệu quả. Bởi vì con người đều có tâm lý đề phòng, không thể tiếp nhận sự phê bình của đối phương. Cho dù không phê bình bằng lời nói, chỉ bằng ánh mắt coi thường cũng đủ để kích thích tâm hồn nhạy cảm của đối phương và họ sẽ bất chấp tất cả để tự vệ.

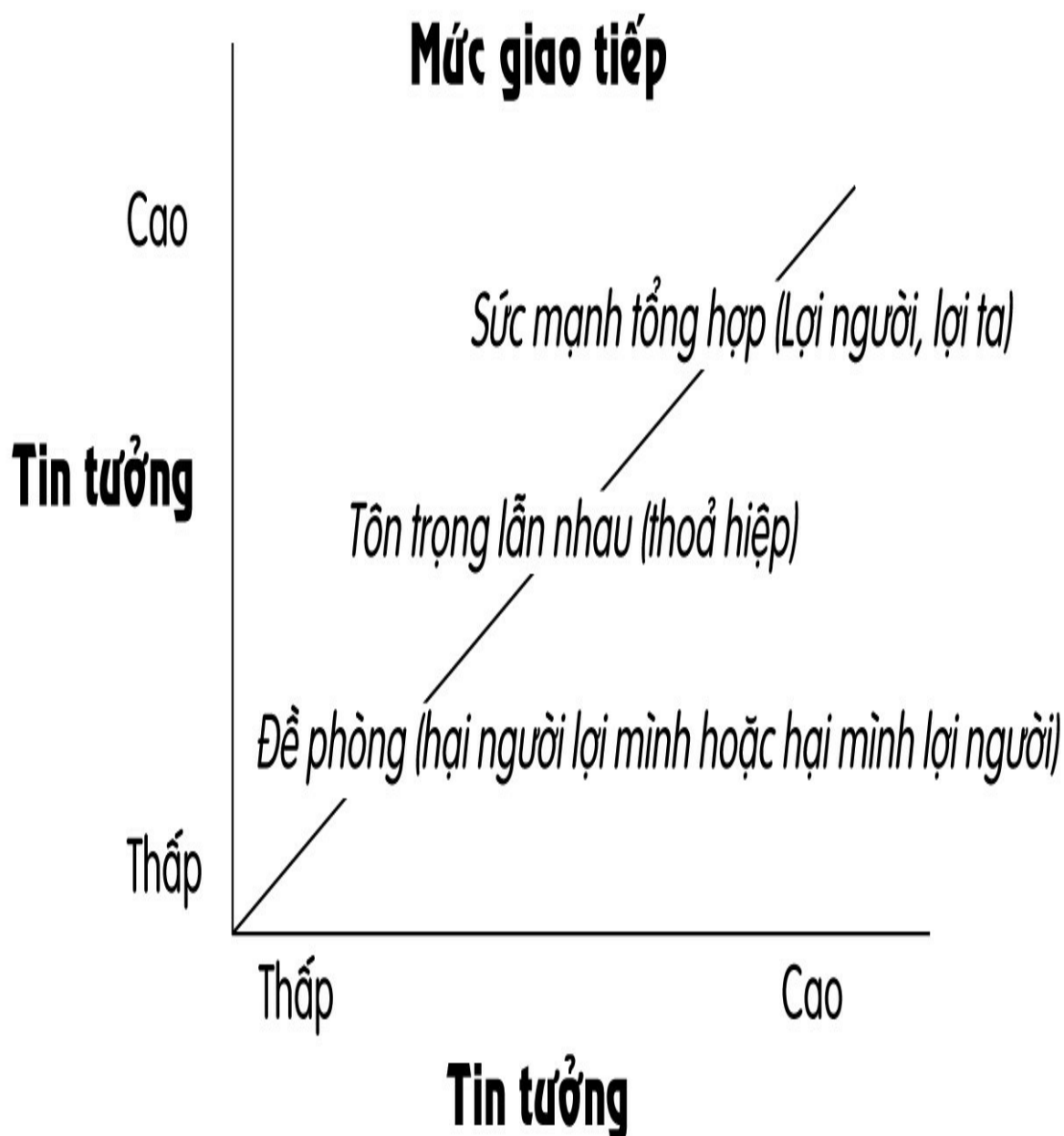
Vì thế, nếu muốn thay đổi suy nghĩ của một người, trước tiên bạn phải tiếp nhận người đó, như thế mới có cơ hội thay đổi suy nghĩ ban đầu của anh ta. Khi bạn nói với đối phương, “Đúng vậy, anh nói rất có lý”, khí thế của đối phương sẽ được xoa dịu. Khi một người được tiếp nhận, anh ta sẽ muốn báo đáp, vì thế anh ta sẽ mở lòng mình, thành thật hỏi bạn: “Thế anh nghĩ thế nào?” Lúc ấy bạn mới có cơ hội để anh ta tiếp nhận suy nghĩ của bạn. Khi đối phương chưa mở cánh cửa lòng mình, cuộc giao tiếp thực sự không thể diễn ra.

Các nhà tâm lý học nghiên cứu phát hiện, sau khi một người nói chuyện với một người khác, ấn tượng để lại chỉ có 20% là phụ thuộc vào nội dung, 80% còn lại phụ thuộc vào “phong cách” giao tiếp. Khi bạn áp dụng phong

cách trấn áp, cho dù có lý nhưng cuối cùng vẫn chỉ để lại ấn tượng xấu. Chỉ bằng hãy tiếp nhận đối phương, từ đó chuyển hóa suy nghĩ của đối phương.

Thứ ba, hai bên cùng có lợi

Dale Carnegie chia giao tiếp thành ba mức như sau:

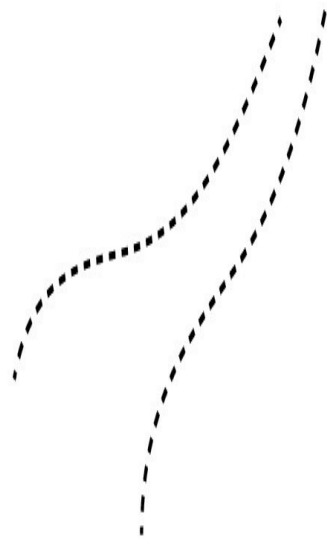

Dale Carnegie giải thích sự khác nhau của ba mức này như sau: “Mức thấp là do độ tín nhiệm thấp, chọn câu chọn chữ để đề phòng hoặc đứng vững

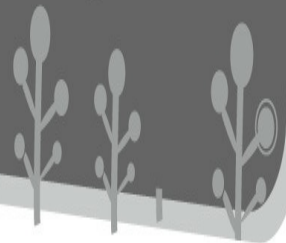
trong pháp luật, khiến đối phương không thể công kích. Đây không phải là cách giao tiếp hiệu quả, mà chỉ càng khiến đối phương kiên trì với lập trường của mình.

Mức ở giữa là cách giao tiếp tôn trọng lẫn nhau, chỉ có những người chín chắn mới làm được. Nhưng để tránh xung đột, hai bên đều giữ phép tắc nhưng chưa chắc đã nghĩ cho đối phương.... Cách giao tiếp này kết thúc bằng thỏa hiệp. Hai bên đều có được và mất. Sức mạnh tổng hợp (synergy) khiến một cộng một có thể bằng tám, mười sáu, thậm chí một nghìn sáu, hai bên càng thu lợi nhiều hơn”.

Nắm được ba yếu tố quan trọng trong giao tiếp thì có thể trở thành cao thủ giao tiếp. Vậy phải rèn luyện khả năng giao tiếp của trẻ như thế nào?

Rèn luyện khả năng biểu đạt
và giao tiếp của trẻ

PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ ẢNH HƯỞNG ĐẾN KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CỦA TRẺ

Liên hệ phong cách giáo dục của bố mẹ với “khả năng biểu đạt, giao tiếp”, tôi sắp xếp thành một bảng so sánh dưới đây. Bảng này cho thấy phong cách giáo dục quyền thế có lợi cho việc phát triển quan hệ xã hội của trẻ. Vậy bạn nên làm thế nào?

RÈN LUYỆN KHẢ NĂNG BIỂU ĐẠT CỦA TRẺ

Trước khi rèn luyện khả năng biểu đạt của trẻ, chúng ta phải tìm hiểu tình hình biểu đạt hiện tại của trẻ. Trẻ không thích nói chuyện? Hay rất thích nói nhưng nói không có trọng tâm?

Bảng so sánh

Phong cách	Phương pháp giáo dục biểu đạt/giao tiếp	Khả năng biểu đạt/giao tiếp của trẻ	Đánh giá biểu đạt	Đánh giá giao tiếp
Độc tài	Cho rằng trẻ “có tai không có miệng”, ảnh hưởng đến khả năng biểu đạt và giao tiếp của trẻ.	Không giỏi biểu đạt, vì bố mẹ không biết cách giao tiếp với con cái nên ảnh hưởng đến khả năng giao tiếp của trẻ.	Thấp	Thấp đến trung bình
Buông thả	Khích lệ trẻ biểu đạt nhưng không khích lệ trẻ giao tiếp với người khác.	Khả năng biểu đạt giỏi nhưng vì ý thức về bản thân quá lớn nên ảnh hưởng đến sự phát triển của khả năng giao tiếp.	Cao	Thấp
Thờ ơ	Không bận tâm đến việc phát triển khả năng biểu đạt/ giao tiếp của trẻ.	Sinh ra và lớn lên trong môi trường khép kín, vì thế không giỏi biểu đạt và giao tiếp.	Thấp	Thấp
Quyền thế	Cho trẻ cơ hội biểu đạt, thường xuyên giao tiếp với trẻ.	Giỏi biểu đạt, giỏi giao tiếp.	Cao	Cao

Nếu thuộc loại thứ nhất, bố mẹ nên khích lệ trẻ nói nhiều. Cách tốt nhất chính là tìm chủ đề nói chuyện mà trẻ có hứng thú. Ví dụ, nếu trẻ thích khủng long, bạn có thể dạy trẻ những kiến thức liên quan đến khủng long, chắc chắn trẻ sẽ nói thao thao bất tuyệt. Nhân cơ hội này rèn luyện khả năng biểu đạt của trẻ. Cần phải chú ý là trẻ rất nhạy cảm. Nếu bạn chỉ vờ hỏi trẻ mà không chăm chú lắng nghe, trẻ sẽ không nói tiếp nữa. Ngoài ra, cần chú ý không

được làm tổn thương sự tự tin của trẻ. Nếu nói với trẻ, khủng long chẳng có gì thú vị hoặc con như thế rất ngốc, khả năng biểu đạt của trẻ sẽ càng kém đi.

Nếu trẻ rất thích nói nhưng nói không có trọng tâm thì chúng ta có thể hướng dẫn trẻ. Khi suy nghĩ của trẻ theo kiểu “nhảy cóc“, bố mẹ có thể hỏi trẻ nhiều câu hỏi, ví dụ như “Vì sao lại xảy ra chuyện như vậy?” “Vì sao con muốn làm như vậy?” “Người khác có suy nghĩ gì về cách làm của con không?” “Còn có cách làm nào tốt hơn không?” Qua đó rèn luyện khả năng suy nghĩ và khả năng phân biệt của trẻ, có thể tăng cường phát triển khả năng biểu đạt. Khi trẻ đã biết nói chuyện, chỉ cần tăng cường khả năng logic và sắp xếp ngôn ngữ là được.

Ngoài ra, cần khích lệ trẻ tham gia các cuộc thi diễn thuyết hoặc bảo trẻ kể chuyện cho bạn nghe. Bạn có thể nói với trẻ: “Mẹ đã kể cho con nghe rất nhiều câu chuyện, con có thể chọn một câu chuyện con thích nhất kể cho mẹ nghe, được không?” Tóm lại, tuyệt đối không nên cho rằng trẻ phải ngoan ngoãn nghe lời. Hãy bảo chúng nói nhiều, nói có thứ tự. Như thế mới có lợi cho khả năng biểu đạt và giao tiếp.

RÈN LUYỆN KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CỦA TRẺ

Có mâu thuẫn là thời cơ tốt nhất để rèn luyện giao tiếp. Khi trẻ có mâu thuẫn với những đứa trẻ khác, bạn có thể nhân cơ hội đó rèn luyện khả năng giao tiếp của chúng. Lấy ví dụ Thành không cho Hưng chơi đồ chơi ở phần trước, bố mẹ của Hưng có thể dạy Hưng như sau:

Hưng than phiền với mẹ vì Thành không cho mình mượn đồ chơi. Mẹ hỏi Hưng: “Vì sao Thành không cho con chơi đồ chơi của bạn ấy?”

Hưng lắc đầu và nói không biết. Mẹ nói: “Con có muốn đi hỏi Thành không?” (Khích lệ trẻ lắng nghe).

Hưng hỏi Thành, sau đó nói với mẹ: “Thành cho rằng con cũng có đồ chơi của mình, vì thế không nên chơi đồ chơi của cậu ấy”.

Mẹ thấy Hưng vẫn tức giận, liền hỏi Hưng: “Vì sao mẹ thấy có vẻ như con đang tức giận?”

Hưng nói: “Con tức vì lần trước mẹ mua tàu hỏa đồ chơi cho con, con đã cho Thành mượn! Nhưng hôm nay cậu ấy không cho con mượn đồ chơi của

mình”.

Mẹ hỏi: “Có phải là Thành quên rồi không? Con có muốn nhắc bạn ấy không? Có lúc con cũng quên những chuyện trước đây mà!” (Khích lệ trẻ tiếp nhận đối phương, theo đuổi đôi bên cùng có lợi).

Hưng gật đầu, hình như cũng không giận nữa. Cậu lại nói chuyện với Thành một lần nữa. Thành nhớ lại dáng vẻ hào phóng của Hưng lần trước, cảm thấy rất hổ thẹn, thế nên đã cho Hưng chơi đồ chơi của mình. Hai cậu bé vui vẻ chơi đồ chơi, hoàn toàn quên chuyện không vui trước đó!

Biết cách vận dụng thời cơ, rèn luyện trẻ, dần dần con của bạn sẽ trở thành “cao thủ” giao tiếp!

Dưới đây là bảng kiểm tra đánh giá:

Bảng kiểm tra đánh giá

Hạng mục đánh giá	YES	NO
<i>Khả năng biểu đạt</i>		
1. Hỏi trẻ một chủ đề trẻ có hứng thú để trẻ nói.		
2. Khi trẻ đang hào hứng kể một chuyện gì đó, không được “dội gáo nước lạnh” vào đầu trẻ.		
3. Khi trẻ nói chuyện rời rạc, không có trọng tâm, hãy hỏi trẻ một vài câu hỏi, hỗ trợ trẻ nói đúng trọng tâm.		
4. Khuyến khích trẻ tham gia các cuộc thi diễn thuyết hoặc bảo trẻ kể chuyện cho bạn hoặc các bạn khác nghe.		
<i>Khả năng giao tiếp</i>		
1. Biết cách dùng mâu thuẫn để rèn luyện khả năng giao tiếp của trẻ.		
2. Khuyến khích trẻ dùng lòng đồng cảm để lắng nghe và tìm hiểu suy nghĩ của đối phương.		
3. Khuyến khích trẻ đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để nghĩ cho họ, tiếp nhận hành vi của đối phương.		
4. Khuyến khích trẻ thảo luận với đối phương phương án mà hai bên đều có thể chấp nhận được, tìm kiếm sự thỏa hiệp, trao đổi.		

Chương 10

Bồi dưỡng quan niệm đúng đắn về tiền

bạc

Chìa khóa thứ bảy trong phương trình thành công của trẻ: Khả năng quản lý tiền bạc.

Hiện nay có nhiều nô lệ của thẻ tín dụng như vậy chính là bởi khi trẻ còn nhỏ, bố mẹ không dạy chúng cách suy nghĩ đúng đắn về tiền bạc.

Người Do Thái quan niệm nghèo khổ sẽ sinh ra những bất hạnh khác. Các học giả cho rằng, những đứa trẻ biết kiềm chế ham muốn thì sẽ dễ có được thành công hơn.

Vậy vì sao cha mẹ không bồi dưỡng khả năng quản lý tiền bạc của trẻ ngay từ nhỏ để đảm bảo trẻ có cuộc sống no đủ, đồng thời có thể tăng cường ý chí của trẻ, đạt tới đỉnh cao của thành công trong tương lai?

CÔ BÉ VÀ CHIẾC KẸO BÔNG

Một giáo sư tiến hành một thí nghiệm để tìm hiểu xem trẻ có thể kiềm chế ham muốn (*delayed gratification*) hay không. Ông đưa một cô bé khoảng bốn tuổi vào một căn phòng, sau đó một người lớn bước vào, đặt một chiếc kẹo bông trước mặt cô bé và nói rằng mình sẽ rời đi mười lăm phút. Nếu trong khoảng thời gian người lớn không có trong phòng, cô bé không ăn kẹo bông thì người lớn sẽ thưởng cho cô bé một chiếc kẹo bông nữa.

Đây là cuộc giao dịch lấy một đợi hai, đợi mười lăm phút là sẽ được gấp đôi. Nhưng đối với một cô bé bốn tuổi mà nói, mười lăm phút rất dài. Hơn nữa, bên cạnh không có ai nhắc nhở cô bé không được ăn. Vì thế đột nhiên chiếc kẹo bông có một sức hút khó mà kháng cự được, nên chỉ có một số em có thể chống lại cám dỗ. Phần lớn trẻ đều không đợi được đến mười lăm phút mà đã ăn chiếc kẹo bông.

Mấy năm sau, người nghiên cứu thu thập được gần một trăm mẫu thí nghiệm “kẹo bông“. Kết quả nghiên cứu cho thấy, những em ăn kẹo bông khi người lớn vừa rời đi học rất kém. Trong khi đó, những em không ăn kẹo bông, thậm chí đấu tranh tư tưởng rất nhiều rồi mới ăn thì biểu hiện rất tốt. Chúng biết cách ứng xử với người khác, cũng biết cách giải quyết áp lực. Những đứa trẻ có thể kìm nén không ăn kẹo bông cuối cùng sẽ thành công. Từ đó có thể thấy, để dự đoán một người có thành công hay không, một chỉ tiêu rất quan trọng là người đó có thể kiềm chế được bản thân hay không.

Bạn muốn con mình thuộc mẫu nào?

Trong cuộc sống hàng ngày, trẻ không thường xuyên ăn kẹo bông, nhưng chúng ta có thể dùng những chỉ tiêu khác để biết được bố mẹ có biết cách

dùng khái niệm kẹo bông để rèn luyện khả năng “trì hoãn tận hưởng niềm vui” của trẻ hay không.

Lấy một ví dụ, thông thường mà nói khi trẻ nhìn thấy một món đồ chơi mình thích thì thường không thể kiềm chế được, sẽ xin bố mẹ mua cho mình. Nếu bố mẹ thuận theo yêu cầu của trẻ, trẻ sẽ không có cơ hội để quyết định giữa hai sự lựa chọn:

Một là lập tức hưởng thụ một chiếc kẹo bông.

Hai là không vội vàng thì có thể ăn thêm một chiếc nữa.

Những bố mẹ dạy con một cách đúng đắn sẽ hạn chế chi tiêu cho trẻ, nhắc nhở trẻ có thể xem thêm xem có đồ chơi nào thích hơn không, sau đó hãy quyết định. Cách làm này giống như thí nghiệm kẹo bông, cho trẻ sự lựa chọn, từ đó bồi dưỡng khả năng “kiềm chế ham muốn”.

Những bố mẹ đưa kẹo bông cho trẻ ăn, lúc nào cũng thuận theo yêu cầu của trẻ, tự cho rằng đó là biểu hiện của sự thương yêu, thì thực ra lại là hạn chế trẻ phát triển khả năng “kiềm chế ham muốn”, từ đó hạn chế thành công của trẻ trong tương lai.

Vì thế, nếu bạn hy vọng con của mình phát triển khả năng “kiềm chế ham muốn”, nhất định phải bồi dưỡng cho trẻ quan niệm đúng đắn về tiền bạc. Nếu trẻ có khả năng quản lý tiền bạc thì cuộc sống sau này sẽ được đảm bảo hơn.

Trong cuốn Talmud của người Do Thái có nói: “Trên thế giới này không có chuyện gì tồi tệ hơn nghèo đói. Nghèo đói là điều đáng sợ nhất trong tất cả mọi nỗi đau khổ. Một người bị cái nghèo dồn đến chân tường giống như phải chịu tất cả mọi lời nguyền”. Vì thế, từ khi trẻ còn nhỏ, người Do Thái đã bắt đầu rèn luyện cho trẻ khái niệm về tiền bạc. Làm như vậy có hai cái lợi:

1. Nếu sau này cuộc sống khó khăn, chí ít vẫn có khoản tiết kiệm giúp chúng chống đỡ với khó khăn. Nếu trẻ thường nói: “Không có tiền, ra máy rút tiền là được” thì sau này rất có thể trẻ sẽ trở thành nô lệ của thẻ tín dụng.

2. Bồi dưỡng khả năng “kiềm chế ham muốn”. Người Do Thái tuy ít nhưng vẫn đóng vai trò quan trọng. Trong số những tỷ phú của Mỹ có 20% là người Do Thái. Những người giành giải Nobel kinh tế học và khoa học cũng có 20% là người Do Thái. Tôi cho rằng điều đó liên quan mật thiết tới khả năng quản lý tiền bạc và biết cách kiềm chế ham muốn của họ.

QUAN NIỆM GIÁO DỤC QUẢN LÝ TIỀN BẠC CỦA NGƯỜI DO THÁI

Trong các khu chợ của người Do Thái, chúng ta có thể nhìn thấy những em nhỏ đang bán đồ chơi cũ của mình. Người Do Thái dùng cách này để rèn luyện quan niệm về tiền bạc cho trẻ. Những đứa trẻ này phải từ bỏ đồ chơi cũ thì mới có tiền đi mua thứ khác, giống như các cô bé trong thí nghiệm kẹo bông phải nhẫn nhịn mười lăm phút mới có thể có thêm một chiếc kẹo bông nữa. Chúng sẽ học được cách trước tiên phải “từ bỏ”, sau đó mới có được niềm vui lớn hơn. Đây là con đường thành công của người Do Thái.

Một số bố mẹ cho rằng trong nhà có tiền, không cần bắt trẻ quá tiết kiệm, thế nên cho chúng thỏa thích hưởng thụ vật chất. Nhưng cho dù là những gia đình Do Thái giàu có thì họ cũng nghiêm khắc giáo dục con cái quan niệm tiền bạc. Nhờ sự giáo dục từ gia đình và kinh nghiệm thực tế, những đứa trẻ Do Thái hiểu được đạo lý “nguồn tài nguyên có hạn”. Bởi vì tài nguyên có hạn nên phải lựa chọn giữa “lập tức hưởng thụ” và “chờ đợi để được hưởng thụ nhiều hơn”. Qua đó cũng bồi dưỡng nên ý chí kiên cường của trẻ. Nói một cách khác, bồi dưỡng quan niệm tiền bạc đúng đắn không chỉ là vấn đề tiền bạc mà còn liên quan đến sự rèn luyện và phát triển phẩm chất thành công, cần hết sức thận trọng.

Căn cứ vào nghiên cứu của các chuyên gia, giáo dục về quản lý tiền bạc của người Do Thái có những mục tiêu sau:

- ♥ Ba tuổi, có thể phân biệt các mệnh giá tiền.
- ♥ Bốn tuổi, có thể tính toán đơn giản.
- ♥ Năm tuổi, biết giá của hàng hóa, biết tiền do đâu mà có.
- ♥ Bảy tuổi, có thể trả lại tiền, đếm số tiền lớn.
- ♥ Tám tuổi, có thể làm việc kiếm tiền, biết gửi tiền trong sổ tiết kiệm.
- ♥ Chín tuổi, có thể dự tính thu chi trong một tuần, lúc mua hàng biết so sánh giá cả.
- ♥ 10 tuổi, biết tiết kiệm tiền hàng tuần để dùng trong những khoản chi tiêu lớn.
- ♥ Mười hai tuổi, có thể dự tính kế hoạch thu chi trong hai tuần, hiểu các

thuật ngữ dùng trong ngân hàng.

Nếu chúng ta có thể làm theo họ, bắt đầu giáo dục quan niệm tiền bạc từ khi trẻ còn nhỏ thì nhất định trẻ sẽ thành công hơn trong tương lai.

NHỮNG ĐỨA TRẺ MUỐN KẸO BÔNG LÀ CÓ KẸO BÔNG

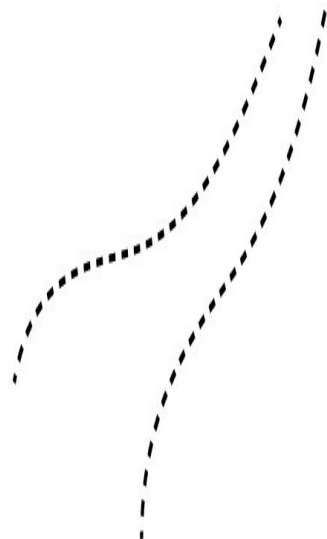
Không phải gia đình nào cũng bồi dưỡng quan niệm tiền bạc đúng đắn cho trẻ. Một số bố mẹ rất nuông chiều con cái, đáp ứng mọi yêu cầu của chúng. Một số bố mẹ lại vì công việc quá bận, trong lòng cảm thấy có lỗi với con nên đã cho chúng hưởng thụ đầy đủ về vật chất để bù đắp. Cuối cùng phát hiện trẻ quá lãng phí, muốn thay đổi thói quen ấy của chúng thì đã quá muộn. Nếu không mua cho trẻ những thứ chúng muốn, chúng sẽ làm ầm lên, rồi oán hận. Căn cứ vào cách thức trước đây, trẻ đã chắc chắn rằng bố mẹ có nghĩa vụ mua mọi thứ để thỏa mãn nhu cầu của chúng. Vì vậy một khi bố mẹ thay đổi, chúng sẽ vô cùng tức giận, ảnh hưởng đến quan hệ giữa bố mẹ với con cái. Chúng ta cùng xem ví dụ sau đây:

Tân là con một trong gia đình vì thế mẹ rất nuông chiều Tân. Không ngờ, sau này lớn lên Tân trở thành kẻ phá gia chi tử, tiêu tiền như nước. Mẹ Tân đã già, sợ Tân phá hết sạch nên không dám đưa toàn bộ gia sản cho Tân. Trong di chúc bà đã để lại một nửa số gia sản cho con trai của Tân, cũng chính là cháu nội của mình. Tân biết chuyện vô cùng tức giận, trở mặt với mẹ khiến mẹ rất đau lòng.

Tôi tin rằng bạn sẽ buồn cho mẹ của Tân. Nhưng Tân cho rằng mẹ nên đáp ứng mọi nhu cầu của mình, nếu không cậu sẽ oán hận mẹ. Có thể thấy thuận theo trẻ, trẻ sẽ không cảm kích mà còn coi đó là điều đương nhiên. Những đứa trẻ muốn kẹo bông có kẹo bông, cuối cùng sẽ biến thành thế này. Ngược lại, nếu dạy trẻ biết tiết kiệm chi tiêu thì lúc đầu trẻ sẽ khó chịu nhưng sau này lớn lên chúng sẽ cảm ơn bạn vì sự giáo dục của bạn khiến chúng có được nhiều thứ hơn.

Vì thế, nên sớm bồi dưỡng quan niệm tiền bạc cho trẻ. Giống như người Do Thái bắt đầu từng bước dạy trẻ quan niệm tiền bạc khi chúng ba, bốn tuổi. Chúng ta cũng nên tham khảo phương thức giáo dục của người Do Thái, để trẻ học cách quản lý tiền bạc ngay từ khi còn nhỏ, đồng thời bồi dưỡng khả

năng “kiềm chế ham muốn”.

Bồi dưỡng khả năng quản lý
tiền bạc

KINH NGHIỆM GIÁO DỤC QUẢN LÝ TIỀN BẠC CỦA TÔI

Một số trẻ có thể tự phát triển khả năng “kiềm chế ham muốn”. Nếu hiện tại con của bạn chưa có khả năng đó, bạn có thể thông qua cách sử dụng tiền bạc để rèn luyện cho trẻ khả năng này.

Tôi và vợ đã dạy các con cách tiết kiệm và chi tiêu khi chúng còn nhỏ. Sau khi trẻ biết tiêu tiền là có thể căn cứ vào nhu cầu của mình để kiếm tiền và sử dụng tiền. Con gái út của tôi muốn đi du học. Nó biết tiền tiết kiệm của bố mẹ không nhiều nên quyết định tự bỏ tiền ra. Thế là sau khi tốt nghiệp đại học nó đi làm hai năm, đồng thời lấy tiền tiết kiệm từ nhỏ đến lớn ra đầu tư. Bởi vì hồi ấy thị trường cổ phiếu phát triển nên chỉ trong hai năm nó đã đạt được mục tiêu đề ra, vui mừng đi du học. Các bạn còn nhớ không? Ở chương một tôi đã nói, thực ra hồi nhỏ con gái út của tôi không có quan niệm gì về tiền bạc, nhìn thấy đồ chơi mới là muốn mua. Chúng tôi chỉ âm thầm dẫn dắt nó, cho nó một chút tiền gửi ngân hàng. Dần dần nó học cách tiết kiệm và tiêu tiền, cuối cùng tự lo cả chi phí đi du học. Vì thế nhất định không được xem thường tiềm năng của trẻ.

Ngoài ra, để trẻ biết được nỗi vất vả khi kiếm tiền, tôi đã từng đưa trẻ đi bán mô hình khủng long cùng tôi. Hồi ấy hàng cạnh tranh với chúng tôi là tranh cát nhiều màu được các em thiếu nhi yêu thích. Con gái thứ hai và con út đi cùng tôi đều cảm thấy kiếm tiền rất khó khăn. Qua lần này, chúng biết quý trọng đồng tiền hơn. Con gái út của tôi đã nhắc đến chuyện này trong cuốn sách của mình:

“Còn nhớ đó là một buổi chiều mùa hạ nóng bức. Tôi và chị hai muốn kiếm tiền nhanh nên đến xưởng mua mô hình đồ chơi bằng gỗ, thăm nghĩ những hình thù đáng yêu như thế này nhất định sẽ bán chạy. Mặc dù ngày nghỉ người qua lại đông đúc nhưng chúng tôi lại gặp đối thủ cạnh tranh là tranh cát. Phần lớn các em nhỏ chỉ thích thú với tranh cát nhiều màu mà không bận tâm đến những đồ chơi bằng gỗ. Cho dù chúng tôi có chào hàng như thế nào thì mọi người vẫn đi về phía quầy bán tranh cát. Lúc ấy có một người nói với hai chị em tôi: “Sao không bán tranh cát mà lại bán mô hình?” Câu nói ấy khiến chúng tôi rất chán nản.

Chiều tối, tôi và chị vừa dọn hàng vừa than phiền tiền khó kiếm. Đồng thời tôi cũng biết vì trước đó chúng tôi không điều tra thị trường đồ chơi cho thiếu nhi, nên kết quả như thế này cũng không có gì là lạ. Tôi nhớ lại bố đã nhấn mạnh với tôi tính quan trọng và đặc biệt của tri thức. Nếu chúng tôi vận dụng những kiến thức đã học được trong trường đại học, đề ra kế hoạch cho lần mua bán này thì sẽ không gặp thất bại như thế. Lúc này tôi mới cảm nhận sâu sắc trí tuệ ẩn chứa trong câu nói của bố năm ấy. Tôi quyết tâm sau này sẽ học hành chăm chỉ, vận dụng kiến thức học được vào cuộc sống. Như thế sẽ kiếm tiền dễ dàng hơn là chỉ dựa vào lao động đơn thuần.”

Một số bố mẹ cho rằng giáo dục trẻ quan niệm về tiền bạc sẽ khiến trẻ trở nên thực dụng. Thực ra không phải như vậy. Bố mẹ dạy trẻ quan niệm về tiền bạc không phải là muốn trẻ trở nên keo kiệt, không bỏ ra một đồng nào. Dạy trẻ quan niệm về tiền bạc là để chúng hiểu rằng tiền không phải là vô hạn, thích rút bao nhiêu thì rút. Nếu trẻ muốn mua một món đồ chơi nào đó thì chúng phải từ bỏ những thú vui không quan trọng khác, tạm thời kìm nén để có được niềm vui lớn hơn. Như thế trẻ sẽ thực tế hơn, hãy chú ý là “thực tế” chứ không phải “thực dụng”.

“Thực dụng” có nghĩa là nếu một người không có lợi với bạn, bạn sẽ đá anh ta sang một bên, không giúp anh ta nữa. “Thực tế” là tìm hiểu tình hình hiện tại, đánh giá khả năng thực sự của mình, sau đó quyết định một kế hoạch có thể thực thi chứ không phải là suy nghĩ viển vông. Bồi dưỡng quan niệm tiền bạc là dạy chúng “thực tế” chứ không phải “thực dụng”.

Giống như khi giáo dục con cái tầm quan trọng của tiền bạc, chúng tôi cũng dạy chúng giúp đỡ người khác là niềm vui. Trước đây tôi đã làm công tác từ thiện, giúp đỡ rất nhiều gia đình khó khăn. Một lần tôi nói với con gái út những người này rất đáng thương. Hồi ấy nó mới học lớp ba, liền lấy mười tệ trong ví, bảo tôi cầm đi giúp đỡ họ. Hồi ấy mười tệ có thể mua được rất nhiều đồ ăn vật. Nó có thể từ bỏ sở thích của mình để giúp đỡ người khác, chứng tỏ trẻ không ích kỷ, rất biết thương người. Chúng ta là bố mẹ, ngoài việc giáo dục trẻ tiết kiệm tiền, cần phải dạy trẻ biết giúp đỡ người khác. Như thế trẻ mới không thực dụng.

Tôi và vợ rất may mắn vì đã bồi dưỡng khả năng quản lý tiền bạc cho các con từ khi chúng còn nhỏ. Vì vậy bây giờ chúng tôi không cần lo lắng về vấn đề tài chính của chúng. Chúng tự kiếm tiền, cũng biết tiết kiệm để phòng lúc cần khiến chúng tôi rất yên tâm. Tôi thấy một số em học rất giỏi nhưng

không biết quản lý tiền bạc, không biết giữ tiền, sao bố mẹ có thể không lo lắng được? Có thể thấy học lực và khả năng quản lý tiền bạc là hai việc khác nhau. Trẻ học giỏi chưa chắc đã có quan niệm đúng đắn về tiền bạc. Vì thế, rèn luyện khả năng quản lý tiền bạc là một bài học không thể thiếu.

ẢNH HƯỞNG CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC VỚI KHẢ NĂNG QUẢN LÝ TIỀN BẠC

Liên hệ phong cách giáo dục của bố mẹ với bồi dưỡng khả năng quản lý tiền bạc của bạn, chúng ta được bảng sau:

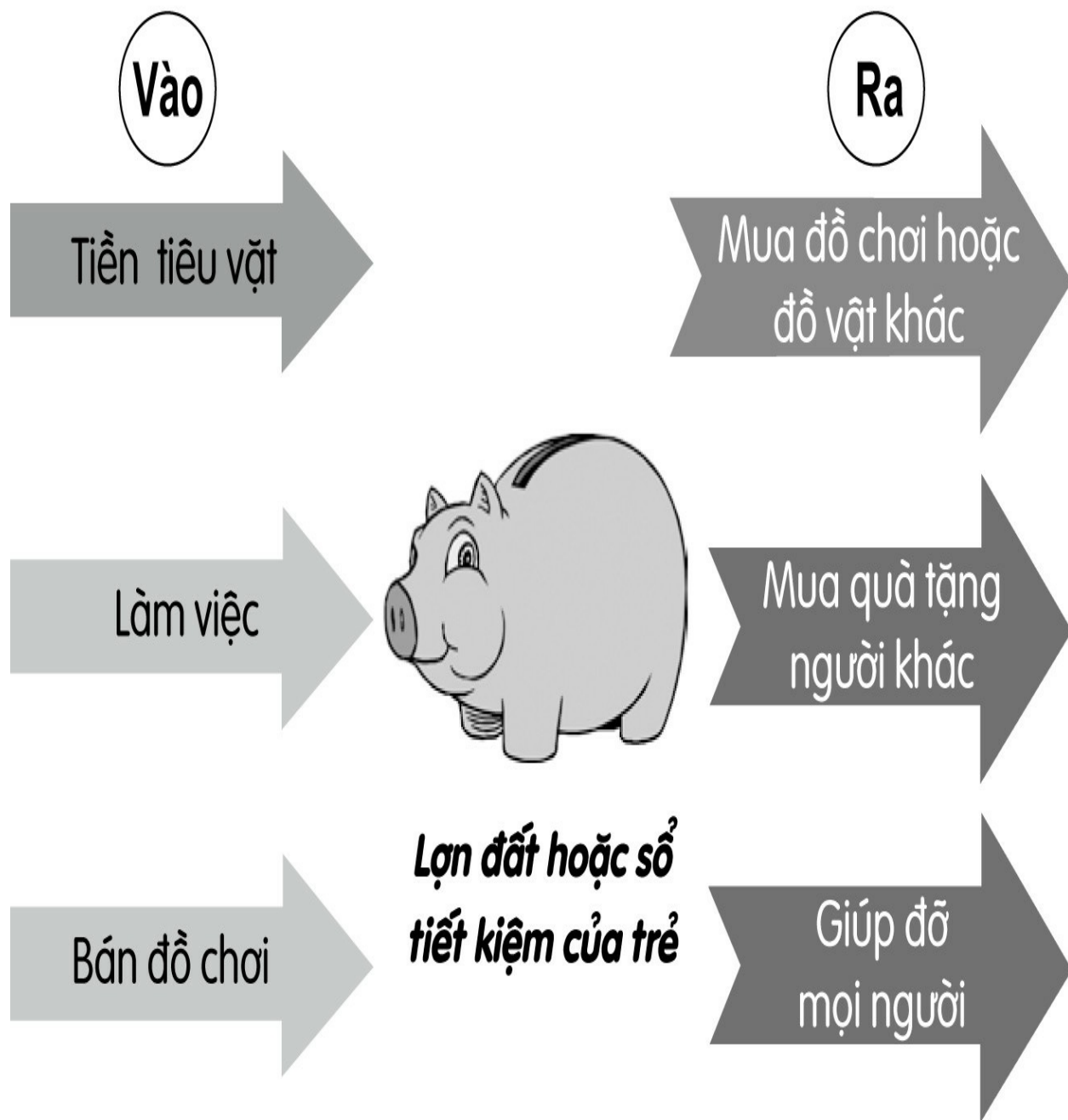
Bảng so sánh đánh giá

Phong cách	Phương pháp giáo dục quản lý tiền bạc	Khả năng quản lý tiền bạc của trẻ	Đánh giá
Độc tài	Không cho phép trẻ mua quá nhiều thứ, mắng trẻ lãng phí.	Không có được thứ mình muốn, cảm thấy khó khăn và bất lực, ảnh hưởng đến mức độ quản lý tiền bạc.	Thấp
Buông thả	Mua cho trẻ những thứ trẻ muốn.	Dẫn đến thói quen hoang phí, cho rằng chỉ cần đi rút tiền là được	Thấp
Thờ ơ	Nói với trẻ rằng chúng không cần những đồ chơi này.	Trẻ không có được thứ mình muốn, lại bị cho là sai trái, có thể sẽ rất rối loạn, thậm chí có lúc sẽ đạt được thứ mình muốn bằng hành vi không đúng đắn.	Thấp
Quyền thế	Hướng dẫn trẻ tiết kiệm, đồng thời để chúng lựa chọn giữa những đồ chơi khác nhau.	Trẻ sẽ học được khái niệm “tiền bạc có hạn”, biết điều chỉnh việc mua sắm của mình, bồi dưỡng ý chí và khả năng phán đoán.	Cao

PHƯƠNG PHÁP BỒI DƯỠNG KHẢ NĂNG QUẢN LÝ TIỀN BẠC CHO TRẺ

Trong chương này, tôi sẽ giải thích việc bố mẹ thuộc phong cách giáo dục quyền thế đã bồi dưỡng khả năng quản lý tiền bạc của con cái như thế nào. Với sơ đồ dưới đây, trước tiên bố mẹ nên cho trẻ một chú lợn đất, sau đó từng bước dạy trẻ khái niệm “vào” và “ra”.

*Sơ đồ bồi dưỡng khả năng
quản lý tiền bạc*

Ở đầu “vào” có những nguồn sau:

1. Định kỳ cho trẻ tiền tiêu vặt:

♥ Không nên đưa quá nhiều tiền một lần: Nếu số tiền bạn đưa vượt quá nhu cầu của trẻ thì không đạt được mục tiêu rèn luyện trẻ phân phối chi tiêu. Nói cách khác là không có tinh thần của thí nghiệm kẹo bông. Vì thế một lần không nên đưa quá nhiều.

♥ Lúc bắt đầu, một tuần cho tiền một lần: Trẻ con không có khả năng tự kiềm chế, nếu một lần đưa tiền tiêu vặt cả tháng có thể chúng sẽ tiêu hết trong chốc lát. Vì thế lúc bắt đầu, một tuần đưa một lần, đợi đến khi trẻ có thể tiết kiệm được thì kéo dài đến hai tuần hoặc một tháng cho tiền tiêu vặt một lần.

2. Cho cơ hội làm việc

♥ Nếu trẻ có nhu cầu đặc biệt, cần phải chi một khoản tiền lớn, bố mẹ có thể cho trẻ cơ hội làm việc, ví dụ trẻ giúp bố mẹ quét dọn hoặc trông em một tuần sẽ được bao nhiêu tiền. Nhưng cần phải để trẻ biết đây là khoản bố mẹ cho thêm ngoài mức quy định, không phải là lần nào chúng cần nhiều tiền cũng có thể làm như vậy. Bố mẹ cần xem xét tình hình rồi quyết định.

♥ Điều này không giống với việc nhà cần làm. Việc phân công làm việc nhà hàng ngày không nên dùng tiền bạc. Bố mẹ phải dạy trẻ rằng sở dĩ trẻ cần làm việc nhà là cơ hội để chúng thể hiện bản thân, bởi vì chúng là thành viên trong gia đình nên cần phải góp sức làm việc nhà.

3. Bán đồ chơi cũ

- ♥ Nếu trẻ cần một khoản tiền, bố mẹ có thể bảo trẻ chọn ra những đồ chơi

hoặc đồ dùng cũ không cần thiết rồi bán qua mạng. Điều này vừa có thể dạy trẻ khái niệm bảo vệ môi trường, vừa có thể giúp trẻ quản lý tiền bạc.

Ở phần tiết kiệm tiền, bạn có thể mua cho trẻ một con lợn đất. Đợi đến khi trẻ lớn, tiền tiết kiệm cũng khá nhiều rồi thì đưa chúng đến ngân hàng mở sổ tiết kiệm. Tôi còn nhớ hồi ấy chúng tôi cũng giúp ba đưa con của mình mở tài khoản trong ngân hàng. Mặc dù trẻ chỉ tiết kiệm được một chút rồi lại rút một khoản tiền nhỏ, đối với người lớn chuyện đó có chút nực cười nhưng đối với trẻ mà nói, chúng đang nghiêm túc “quản lý” tiền của mình. Còn nhớ một lần con gái út của tôi chạy đến ngân hàng nói là muốn rút năm mươi ba tệ. Hồi ấy nhân viên ngân hàng không kìm được nói: “Chú cho cháu cho xong!” Anh ta vừa nói vừa làm thủ tục. Nhưng con gái tôi rất nghiêm túc. Tinh thần nghiêm túc ấy đã được bồi dưỡng từ khi còn nhỏ, sau này lớn lên bố mẹ không cần lo lắng nữa.

Ở phần “đầu ra”, có những khoản dưới đây:

1. Tự mua đồ chơi hoặc những thứ khác

Nhớ hỏi trẻ mấy vấn đề quan trọng dưới đây:

♥ Vấn đề chọn lựa: “Con có chắc muốn mua đồ chơi này không? Có cần xem thêm vài đồ chơi rồi quyết định không? Mua cái này thì không thể mua cái khác được rồi!”

♥ Vấn đề chi tiêu: “Bây giờ con có đủ tiền không? Nếu không đủ chúng ta phải đợi đến tuần sau có tiền tiêu vặt mới có thể mua được!”

♥ Quan niệm so sánh: “Không phải chỉ có cửa hàng này mới có đồ chơi này, hay là chúng ta ghi giá tiền lại rồi đến cửa hàng khác xem, không biết chừng sẽ rẻ hơn! Như thế con không cần bỏ ra nhiều tiền đến vậy”.

2. Mua quà tặng người khác

Để trẻ không biến thành người ki bo, ích kỷ, chúng ta nên dạy trẻ dùng tiền tiết kiệm của mình mua quà tặng người khác vào những dịp đặc biệt. Ví dụ, đưa trẻ khác tặng con của bạn quà sinh nhật, phải nhớ bảo con mua quà tặng lại bạn vào dịp tương tự. Nếu nhận sự giúp đỡ của người khác, muốn bày tỏ lòng biết ơn của mình, có thể mua một món quà nhỏ tặng đối phương. Như thế trẻ sẽ biết dùng tiền tiết kiệm của mình một cách hợp lý.

3. Giúp đỡ người khác

Bố mẹ có thể dạy trẻ dùng tiền tiết kiệm giúp đỡ người khác. Ví dụ bạn có thể hỏi trẻ: “Rất nhiều bạn nhỏ không có tiền để mua đồ ăn, con có thấy họ rất đáng thương không? Con có muốn góp một chút tiền để giúp đỡ họ không?”

Khi trẻ còn nhỏ hãy bắt đầu dạy cho trẻ khái niệm “thu nhập”, “tiết kiệm”, “chi tiêu” sẽ rất có lợi cho trẻ. Người Do Thái cho rằng: “Khi rơi vào khủng hoảng kinh tế, bạn sẽ gặp nhiều nguy hiểm hơn, hơn nữa rất khó thoát khỏi nó. Vì thế bạn phải thay đổi suy nghĩ và hành vi của mình”. Nhất định không được để trẻ rơi vào hoàn cảnh này. Rèn luyện khả năng quản lý tiền bạc cho trẻ đồng thời có thể giúp chúng phát triển khả năng “kiềm chế ham muốn”, tăng tỷ lệ thành công. Không có nhà doanh nghiệp nào thiếu quan niệm quản lý tiền bạc. Nếu không có đầu óc tính toán chi tiêu thì không thể sáng tạo giá trị. Những người không quản lý được tiền thì không thể thành công.

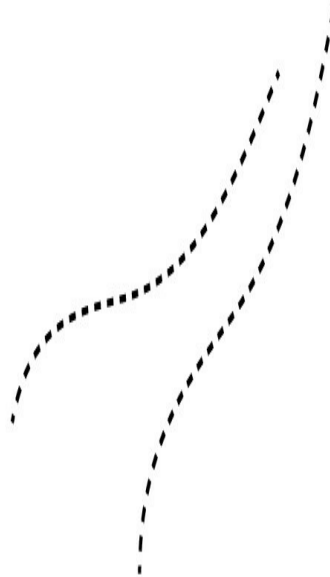
Chương 11

Mài giũa trở trở thành viên ngọc sáng

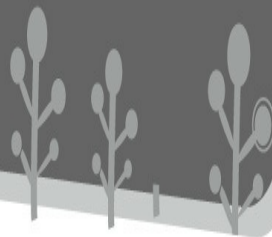
“Các bạn là cây cung, từ đó con cái là mũi tên sống động được bắn ra.

Cung thủ ấy thấy tiêu điểm trên lối đi tới vô cùng, với sức mạnh của Ngài, kéo cong các bạn để mũi tên của Ngài có thể đi nhanh và đi xa”.

Kahlil Gibran

Bồi dưỡng để trẻ trở thành
viên ngọc quý hiếm

CÁT VÀ NGỌC TRAI

Một chàng trai trẻ nghĩ rằng mình có tài nhưng không gặp thời. Một ông lão nghe câu chuyện của anh ta, liền nhặt một hạt cát ném xuống bãi cát và nói: “Con hãy tìm lại hạt cát ấy”.

“Sao con có thể tìm lại được ạ?” Chàng trai nói.

Sau đó ông lão lại ném một hạt ngọc trai xuống bãi cát và nói với chàng trai: “Bây giờ thì sao?”

Nếu cậu chỉ là một hạt cát trong bãi cát thì cậu không thể yêu cầu người khác chú ý tới mình, công nhận mình. Nếu muốn người khác công nhận, vậy thì cậu hãy nghĩ cách biến mình thành một hạt ngọc trai đi.

Nếu bạn có thể tạo ra phẩm chất thành công ấy cho con cái của mình thì nhất định con của bạn sẽ là hạt ngọc trai hiếm có trên bãi cát. Nhất định nó sẽ được chú ý và sẽ thành công. Sau này lớn lên nó không những không khiến bạn phải lo lắng mà còn chăm sóc bạn, bởi vì nó là một người “thành công” và “toàn diện”. Nó có khả năng, biết hợp tác với người khác, có tinh thần trách nhiệm, biết thể hiện bản thân, có thể suy nghĩ độc lập, cũng có thể dũng cảm đối mặt với trở ngại, đồng thời còn biết tiết kiệm, quản lý tài chính.

Vì thế, thay vì đưa trẻ đến lớp học thêm, lớp năng khiếu để thêm chút điểm số, cuối cùng biến thành một hạt cát giỏi đánh đàn, thành tích đứng đầu lớp, chỉ bằng hãy bồi dưỡng để trẻ trở thành một viên ngọc sáng có phẩm chất thành công.

NÓI VỀ VIỆC CẠNH TRANH

Thông thường mọi người nghĩ rằng, những đứa trẻ “thành công” sẽ có thành tích tốt, học trường điểm, có năng khiếu, thường xuyên được giải thưởng. Nhưng khi trẻ bước ra xã hội, những nhân viên mà giám đốc muốn đề bạt luôn luôn là những người có thái độ làm việc tốt (tích cực, có tinh thần trách nhiệm), có thể hợp tác với mọi người (quan hệ xã hội tốt, khả năng giao tiếp giỏi), gặp trở ngại sẽ không chán nản (AQ cao). Không biết bạn có phát hiện ra rằng, từ nhỏ đến lớn, ngoài việc bồi dưỡng kỹ năng học tập thì trẻ không được dạy cách làm thế nào để lập nghiệp, tỏa sáng trong xã hội? Những khả năng mà trẻ tích lũy được khi ở trường (thi cử, cầm, kỳ, thi, họa) gần như không giúp ích gì cho sau này.

Đây là lý do vì sao một số cha mẹ tỏ ra rất khó hiểu: “Con của tôi lúc ở trường là viên ngọc sáng, vì sao bước ra xã hội lại biến thành hạt cát có tài nhưng không gặp thời?” Thực ra, lý do rất đơn giản, yếu tố thành công ở trường và ngoài xã hội không giống nhau. Ngược lại, một số trẻ tỏ ra rất bình thường khi ở trường nhưng sau khi bước ra khỏi xã hội lại thành công, bố mẹ cũng nở mày nở mặt. Nói cách khác, định nghĩa “thành công” sẽ thay đổi tùy theo thời gian và không gian.

Trẻ đi học mười, hai mươi năm, làm việc ba mươi, bốn mươi năm, cuộc sống sau khi nghỉ hưu chủ yếu phụ thuộc vào việc làm. Vì thế những người làm cha làm mẹ cần phải hiểu điều đó. Trẻ vẫn phải học, suy cho cùng đó là điểm khởi đầu để bước vào xã hội. Chúng tôi cũng không hy vọng điểm khởi đầu này quá thấp. Nhưng chúng ta nhất định phải biết rằng sau khi trẻ bước vào xã hội, điều có thể khiến cho chúng thành công chính là phẩm chất thành công chứ không phải khả năng thi cử hay cầm kỳ thi họa.

Bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ nhất định phải nhân lúc trẻ còn nhỏ, như vậy mới thu được hiệu quả cao. Tốt nhất là đặt cơ sở vững chắc bảy phẩm chất thành công này cho trẻ trước 10 tuổi, để trẻ có thể tiến bước trên con đường thành công. Tục ngữ nói “Đường xa mới biết sức ngựa”, bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ khi trẻ còn nhỏ chính là để chúng có đủ sức thể hiện tài năng của mình trên đường đời rộng lớn.

MỖI THỜI ĐẠI ĐỀU CÓ THỂ HỆ "GÀ CÔNG NGHIỆP"

“Thể hệ “gà công nghiệp” là cách gọi tiêu cực của xã hội dành cho với thế hệ sinh nửa sau những năm 80”. Trên mạng có không ít những người trẻ tuổi thuộc độ tuổi này phản đối, nói rằng đây là sự kỳ thị của những thế hệ cao tuổi với thế hệ trẻ. Chúng ta cùng xem định nghĩa về thế hệ “gà công nghiệp”:

- ♥ Khả năng chịu đựng áp lực kém.
- ♥ Khả năng khắc phục trở ngại kém.
- ♥ Mức độ ổn định thấp.
- ♥ Học lực cao nhưng khả năng thực hành kém.
- ♥ Chú trọng bề ngoài, vật chất và hưởng thụ.

♥ Coi trọng lợi ích cá nhân hơn lợi ích tập thể.

Nghĩ lại mới thấy thực ra mỗi thế hệ đều có những người như thế này. Vì thế, người trẻ tuổi phản đối cũng có lý. Tôi tin rằng không phải người nào sinh nửa sau những năm 80 cũng thuộc thế hệ “gà công nghiệp”.

Xét từ quan điểm của bố mẹ, trước khi oán trách trẻ biến thành thế hệ gà công nghiệp, có phải là chúng ta nên xem xét lại bản thân mình? Vận dụng lý luận về phong cách giáo dục mà chúng ta đã học trước đó, có phải bạn có thể dễ dàng phán đoán được phong cách giáo dục mà bố mẹ của thế hệ gà công nghiệp này đã áp dụng?

Đúng vậy, tám chín phần là áp dụng phong cách buông thả hoặc thờ ơ. Vì thế, những bố mẹ yêu thương con cái thật sự nên điều chỉnh phong cách giáo dục của mình, áp dụng phong cách giáo dục quyền thế, dạy trẻ bảy phẩm chất thành công.

Chỉ thương yêu thôi thì chưa đủ, chỉ cần trẻ học giỏi thôi cũng chưa đủ, chúng ta cần trí tuệ, cần đặt cơ sở thành công cho trẻ. Không nên chỉ giúp chúng thành công trong nhà trường, mà quan trọng hơn là giúp chúng thành công trong xã hội.

Gần đây, có người đã nhắc đến phương pháp giáo dục con cái của mình trên báo. Ông nói: “Trước đây chúng tôi rất bận, tôi thường nói đùa rằng con cái đều là do ‘ông trời nuôi’. Có điều, con trai tôi đã học xong thạc sĩ ở trường Đại học Southern California, quả thực là khiến tôi rất ngạc nhiên, đặc biệt là nó thuộc loại hồi nhỏ không thông minh. Nhưng tôi nghĩ điều đó chẳng có gì, chỉ cần không làm tổn thương sự tự tin của chúng thì sau khi hiểu chuyện, chúng sẽ theo đuổi lý tưởng của mình”.

Phương trình thành công của trẻ

Thành công = f (Tác động tích cực, óc sáng tạo, trí tuệ trong nghịch cảnh, suy nghĩ độc lập, quan hệ xã hội, khả năng biểu đạt, quản lý tiền bạc)

HỌC TẬP THẬT SỰ KHÔNG QUAN TRỌNG?

Trước khi xuất bản cuốn sách này, tôi đã cùng vài bậc phụ huynh nói về lý luận của nó. Mặc dù phần lớn các bậc cha mẹ đều cho rằng bồi dưỡng phẩm

chất thành công là rất cần thiết nhưng cũng có phụ huynh tỏ ra không yên tâm: “Nhưng giáo viên nói, thiếu một điểm là có thể mất đi rất nhiều nguyện vọng!”

Tôi phải làm rõ một điều là tôi không chủ trương “học tập không quan trọng”. Trên thực tế, học lực là điểm khởi đầu để trẻ bước vào xã hội. Nhưng cho dù có học lực giỏi làm điểm khởi đầu thì cũng không có nghĩa là trẻ sẽ thành công trong xã hội. Ví như Bill Gates đã nói: “Ở trường, giáo viên sẽ giúp bạn học tập nhưng khi bạn làm việc thì không. Nếu bạn cho rằng giáo viên ở trường yêu cầu rất nghiêm khắc, đó là bởi bạn vẫn chưa đi làm ở công ty. Nếu công ty không nghiêm khắc với bạn thì bạn sẽ thất nghiệp”. Muốn trẻ thích ứng với xã hội cạnh tranh kịch liệt, muốn chúng nổi bật mà chỉ có học tập thì không đủ. Bố mẹ cần phải bồi dưỡng nhân cách, phẩm chất thành công cho trẻ, đó mới là sự giúp đỡ tốt nhất.

Hơn nữa, bồi dưỡng phẩm chất thành công không có nghĩa là thành tích của trẻ sẽ kém đi. Ngược lại, thành tích của trẻ sẽ khá hơn. Vì sao ư? Một vị học giả đã nói: “Trong các ví dụ mà người viết đã nghiên cứu, rất nhiều đứa trẻ chuyển bại thành thắng đều cho rằng trước đây thành tích của chúng không tốt là vì thiếu động lực, cho rằng học tập là vì bố mẹ, thầy cô. Nhưng khi chúng ý thức được học tập là trách nhiệm của mình, cho chính mình chứ không phải vì người khác. Như vậy chúng sẽ trở nên tích cực, chăm chỉ, thành tích cũng vì thế mà tiến bộ hơn”.

Vị giáo sư này còn nói: “Những đứa trẻ bị động, thích dựa dẫm, lúc nào cũng cần phải đốc thúc, giúp đỡ, một khi mất đi những thứ này thì việc học tập sẽ không có hiệu quả, thành tích cũng giảm sút. Khi không có người giúp đỡ sẽ không biết phải làm thế nào. Sở dĩ trẻ bị động, ỷ lại, một phần là do bố mẹ tạo nên. Ví dụ như khi trẻ học bài, bố mẹ đứng bên cạnh giám sát, hướng dẫn. Sau khi trẻ làm xong bài tập ở nhà lại giao cho một đồng bài làm thêm. Bố mẹ quản lý quá nghiêm, thường dùng mệnh lệnh...”

Nếu bạn áp dụng phong cách giáo dục quyền thế thì những sự việc trên sẽ không xảy ra. Vì thế, rèn luyện phẩm chất thành công cho trẻ thực ra cũng là cách để điều chỉnh thái độ học tập không đúng đắn của trẻ.

Ông cũng chỉ ra rằng: “Chúng tôi đã tiến hành cuộc điều tra với 128 học sinh có năng lực nhưng biểu hiện không tốt, trong các nguyên nhân dẫn đến thành tích không tốt, không chăm chỉ là nguyên nhân quan trọng. Trong đó có 75,3% học sinh biểu hiện không tốt là vì chưa nỗ lực, 14,2% học sinh

không có đủ năng lực. Có thể thấy phần lớn học sinh thành tích học tập không tốt là do chưa nỗ lực chứ không phải là không có năng lực”. Khi vấn đề học tập của trẻ là vấn đề về ý thức chứ không phải năng lực, lúc ấy nên cải thiện quan hệ giữa bố mẹ với con cái, khơi dậy tiềm năng của trẻ. Đó là cách làm hợp lý. Hãy để trẻ tự lái chiếc xe của mình chứ không phải bố mẹ đứng sau lưng thúc đẩy.

Vì thế, bồi dưỡng phẩm chất thành công không mâu thuẫn với việc học tập. Trong rất nhiều trường hợp, hai việc này hỗ trợ lẫn nhau. Khi một người có phẩm chất thành công sẽ biểu hiện xuất sắc trong rất nhiều lĩnh vực, bao gồm cả học tập.

PHONG CÁCH GIÁO DỤC BIẾN HÓA HIỆU QUẢ

Ví dụ

Thành là sinh viên ưu tú ngành điện tử. Lúc vừa tốt nghiệp, Thành mang theo lý tưởng vận dụng những gì mình đã học, phấn khích vào làm ở một công ty thiết kế IC. Sau khi làm việc, Thành phát hiện những thứ đã học ở trường và những thứ cần cho công việc khác nhau rất nhiều. Thành biết mình cần phải học rất nhiều. Nghĩ vậy cậu cảm thấy rất vui.

Mấy tháng đầu Thành học tập rất chăm chỉ. Mặc dù đã tiến bộ hơn nhưng vẫn phạm sai lầm, thường xuyên gặp phải những vấn đề không thể giải quyết. Thành có chút nản lòng, cảm giác hụt hẫng, thất vọng. Nửa năm trôi đi, mặc dù Thành có thể giải quyết nhiều vấn đề hơn, cũng có cống hiến cho công ty nhưng anh vẫn yêu cầu cao với bản thân, niềm tin lúc cao lúc thấp. Có lúc Thành thấy nghi ngờ bản thân, nhưng anh vẫn là người phấn đấu vươn lên. Vì thế, trong lúc tâm trạng suy sụp, mặc dù không chủ động yêu cầu công việc nhưng anh vẫn tiếp tục học tập, cuối cùng có thể giải quyết phần lớn vấn đề, công ty cũng thăng chức cho anh, mời anh hướng dẫn nhân viên mới. Thành cảm thấy tự tin hơn về bản thân mình.

Nếu bạn là giám đốc của Thành, bạn sẽ dẫn dắt như thế nào để Thành từ một chú vịt con xấu xí lột xác thành thiên nga? Ở giai đoạn thứ nhất, nên dạy Thành phải làm thế nào, bởi vì gần như anh không biết phải làm thế nào. Lúc ấy không cần quá lo lắng đến vấn đề cảm xúc của Thành vì anh ta đang rất phấn khích. Đến giai đoạn thứ hai, mặc dù năng lực của Thành tiến bộ rất nhiều nhưng tâm trạng sa sút. Lúc ấy ngoài việc tiếp tục dạy Thành phải làm

thế nào, giám đốc nên khích lệ anh, để anh có thể tiếp tục kiên trì.

Đến giai đoạn ba, có lúc Thành đã có thể đảm đương công việc nhưng thỉnh thoảng vẫn tỏ ra không như ý. Lúc ấy giám đốc không cần dặn dò tất cả mọi việc, thậm chí có thể bảo Thành dự định làm như thế nào. Nói cách khác, giám đốc có thể bắt đầu giao quyền cho Thành. Nhưng vì Thành chưa đủ tự tin, nên lúc cần giám đốc cũng nên khích lệ tinh thần cho Thành. Đến giai đoạn bốn, Thành đã có tiến bộ rõ rệt về năng lực và mong muốn trong công việc. Những việc giám đốc giao cho Thành có thể làm tốt. Giám đốc không cần phải kiểm tra công việc của Thành, cũng không cần phải khích lệ cậu, bởi Thành đã có đủ tự tin và năng lực. Đây chính là uy lực của lãnh đạo theo tình huống (situational leadership). Căn cứ vào khả năng và mong muốn của nhân viên, giám đốc sẽ điều chỉnh phong cách lãnh đạo.

Chúng ta biểu thị tâm lý của Thành bằng sơ đồ sau:

**Năng
lực**

Thấp

Cao

<i>Giai đoạn 1</i> Năng lực thấp/ Mong muốn cao • Thiếu kinh nghiệm, tay nghề non yếu • Tràn đầy hy vọng, trí tò mò	<i>Giai đoạn 2</i> Năng lực thấp/ Mong muốn thấp • Năng lực làm việc có chút tiến bộ, nhưng vẫn còn non. • Mơ ước tan biến, buồn chán
<i>Giai đoạn 1</i> Năng lực cao/ Mong muốn cao • Năng lực công việc được nâng cao • Tự tin, độc lập tự chủ	<i>Giai đoạn 1</i> Năng lực cao/ Mong muốn thấp • Năng lực được nâng cao nhưng biểu hiện không ổn định. • Không có cảm giác an toàn, rất thận trọng.

Cao

Thấp

***Mong
muốn***

Sơ đồ phong cách lãnh đạo của giám đốc của Thành như sau:

Mệnh lệnh

Nhiều

Giai đoạn 1: Chỉ đạo

Mệnh lệnh nhiều/
Khích lệ ít

- Làm mẫu và hướng dẫn cách làm, nêu ra ý kiến.
- Không nên khen ngợi và khích lệ quá mức

Giai đoạn 2: Huấn luyện

Mệnh lệnh nhiều/
Khích lệ nhiều

- Tiếp tục hướng dẫn, hỗ trợ hoàn thành công việc.
- Chú ý tâm trạng của nhân viên, lắng nghe, khen ngợi kịp thời.

Ít

Giai đoạn 4: Giao quyền

Mệnh lệnh ít/
Khích lệ ít

- Trực tiếp giao nhiệm vụ, không cần lo lắng, hết sức tin tưởng
- Không cần lo lắng đến tâm trạng của nhân viên, để nhân viên tự phát huy.

Giai đoạn 3: Khích lệ

Mệnh lệnh ít/
Khích lệ nhiều

- Bắt đầu giao quyền cho nhân viên, lúc cần thiết hỏi ý kiến nhân viên.
- Tiếp tục khích lệ, khen ngợi, lắng nghe nhân viên.

Ít

Nhiều

**Mong
muốn**

GIÁO DỤC THEO TÌNH HUỐNG

Phương pháp giáo dục con cái của tôi và vợ giống với lý luận lãnh đạo theo tình huống. Hồi trẻ học lớp một, lớp hai, vợ tôi ôn bài vở cho chúng, chắc chắn rằng mọi nghi vấn của chúng đều đã được giải đáp. Qua hai năm dần dần, trẻ có thể tự giác học tập, vợ tôi cũng dần dần chuyển từ “chỉ đạo” sang “giao quyền”, để trẻ tự phân bổ thời gian, có vấn đề gì không hiểu sẽ tự hỏi. Còn nhớ, có một lần con gái thứ hai của tôi được 9,75 điểm, không được 10 điểm như mục tiêu đề ra, thế nên nó đã khóc. Vợ tôi đã khích lệ con: “Không sao, lần sau thi tốt hơn là được. Mẹ tin vào con”. Con gái tôi không khóc nữa, lấy lại niềm tin và nỗ lực vươn lên.

Từ đó có thể thấy, giáo dục trẻ và lãnh đạo nhân viên giống nhau, đều là một quá trình biến động. Chúng ta phải căn cứ vào tình hình của trẻ để quyết định cách ứng phó. Có lúc trẻ chỉ cần được an ủi, khích lệ, có lúc cần được chỉ đạo, có lúc cần tự do.

Cô bé Hồng Anh chín tuổi là một đứa trẻ rất sạch sẽ. Hồi còn chưa đi học, cô bé đã thích dọn dẹp phòng của mình, thích bày biện theo ý của mình. Bố của Hồng Anh rất chiều chuộng Hồng Anh, thuộc mẫu bố mẹ buông thả. Gần đây, bố mẹ có đọc sách về phong cách giáo dục, quyết định ngoài việc yêu thương Hồng Anh, cũng cần đề ra yêu cầu với con. Thế nên bố nói với Hồng Anh: “Thực ra bố thấy con nên chuyển bàn học sang bên này, gần cửa sổ sẽ có nhiều ánh sáng hơn”. Hồng Anh lườm bố và nói: “Bố cứ mặc kệ con, con thích đặt bàn học cạnh tường, cạnh cửa sổ ồm ồm, con đã thử rồi”. Bố đành phải đi ra ngoài.

Vì sao bố của Hồng Anh lại gặp tình huống này? Chẳng phải các nhà tâm lý học đã nói phong cách giáo dục quyền thế có thể giúp đỡ trẻ sao? Vì sao bố của Hồng Anh không làm được điều đó? Xét từ lý luận lãnh đạo theo tình huống, bạn sẽ phát hiện việc dọn dẹp phòng của Hồng Anh đã đến giai đoạn bốn. Lúc ấy phong cách lãnh đạo tốt nhất nên là giai đoạn bốn. Đối với Hồng Anh, mệnh lệnh và yêu cầu của bố là hành vi can thiệp không cần thiết, dĩ nhiên Hồng Anh sẽ không nghe theo.

Qua hai ví dụ trên, chúng ta có thể rút ra khái niệm “giáo dục theo tình huống” từ mô hình của “lãnh đạo theo tình huống”. Căn cứ vào năng lực và mong muốn của trẻ về một sự việc nào đó, điều chỉnh phong cách giáo dục

của chúng ta, như thế mới có hiệu quả. Chúng ta không thể nói vì muốn áp dụng phương pháp giáo dục quyền thế mà tất cả mọi việc đều áp dụng khích lệ nhiều, yêu cầu cao. Phải biết rằng có lúc phải giao quyền hoàn toàn, đi theo phong cách giáo dục thờ ơ (giai đoạn bốn của mô hình lãnh đạo theo tình huống) thì mới cho trẻ đủ không gian. Có lúc trẻ đã biết làm, chỉ là không đủ tự tin, chúng ta không cần đứng bên cạnh dẫn dắt chúng nên làm thế nào. Ngược lại, lúc ấy chúng ta nên ủng hộ, khích lệ và tin tưởng chúng. Lúc ấy bố mẹ nên theo phong cách thờ ơ, khích lệ nhiều nhưng yêu cầu thấp.

Một số bố mẹ sẽ phản nản: “Hồi nhỏ con dính lấy tôi, bây giờ nó lớn rồi, không cần tôi nữa”. Một số bố mẹ hy vọng được thân thiết với trẻ như trước đây, vì thế cho dù trẻ đã trưởng thành vẫn không ngừng can thiệp vào cuộc sống của trẻ. Bố mẹ làm như vậy khiến mọi người nghĩ rằng trẻ không tự lập, hạ thấp cơ hội thành công của trẻ. Căn cứ vào lý luận của “giáo dục theo tình huống”, khi trẻ trưởng thành, năng lực khá hơn, niềm tin cũng được tăng cường, bố mẹ nên giao quyền, áp dụng phong cách giáo dục thờ ơ, hỗ trợ để trẻ tự lập hơn, cho trẻ không gian tự chủ. Nên buông tay để trẻ đến bầu trời rộng lớn hơn. Đó mới là cách làm trí tuệ.

Lý luận “lãnh đạo theo tình huống” ngoài năng lực của nhân viên, còn tăng thêm một yếu tố quan trọng, không thể bỏ qua, đó là “mong muốn”. Không chỉ giám đốc cần chú ý đến mong muốn và tinh thần của nhân viên, bố mẹ cũng phải nắm được cảm xúc và hứng thú của trẻ thì mới có thể dẫn dắt chúng học tập và trưởng thành.

Cuối cùng tôi muốn hỏi là khi đọc câu chuyện về Thành và giám đốc của Thành, có phải bạn rất ngưỡng mộ vì Thành may mắn có được một giám đốc đã giúp đỡ anh lúc anh cần không? Thú thực, những giám đốc như vậy rất hiếm. Trong thế giới của trẻ, những cha mẹ như vậy cũng rất hiếm. Qua chương này, hy vọng bố mẹ xem xét lại phương pháp của mình để đạt được mục đích giáo dục tốt nhất.

THÓI QUEN TỐT ĐƯỢC HÌNH THÀNH TỪ SỰ HY SINH NHỎ BÉ

Để bồi dưỡng phẩm chất thành công cho trẻ, chúng ta cũng phải thay đổi cách suy nghĩ và hành vi của mình. Muốn trở thành những bố mẹ quyền thế, chúng ta cũng phải hy sinh một vài thói quen trước đây. Vậy thì chúng ta nên khởi động phương trình thành công cho trẻ như thế nào? Dưới đây là ý kiến của tôi:

Thứ nhất, áp dụng năm bước hỗ trợ cảm xúc, từ từ thay đổi phong cách giáo dục, điều chỉnh thành phong cách giáo dục quyền thế.

Thứ hai, sau đó bạn có thể căn cứ vào thứ tự của phẩm chất thành công, cũng có thể căn cứ vào tình hình trước mắt để từng bước thực thi, thay đổi phương pháp giáo dục. Muốn thay đổi toàn bộ trong một thời gian ngắn không phải là điều dễ dàng, có thể còn mất đi trọng điểm. Có thể tập trung rèn giữa một phẩm chất trong khoảng thời gian một tháng, khi bố mẹ và trẻ đã hình thành thói quen thì có thể chuyển sang phẩm chất khác.

Thứ ba, không được quên giáo dục bằng hành vi có sức ảnh hưởng sâu rộng nhất, phải coi đó là nguyên tắc. Thay đổi trẻ, đồng thời cũng phải thay đổi bản thân mình.

Thứ tư, khi cần buông tay thì nên buông tay, áp dụng giáo dục theo tình huống để con của bạn có thể phát huy năng lực của mình.

Nếu có thể làm được mấy điểm này, tôi tin rằng trong một năm con của bạn sẽ thay đổi. Bạn cũng sẽ phát hiện, cùng với sự thay đổi và điều chỉnh phương pháp giáo dục, bạn cũng trở nên tích cực hơn.

Cuốn sách này là kết tinh của kinh nghiệm và kết quả giáo dục của bản thân, cộng thêm với kinh nghiệm quan sát trong nhiều năm, tham khảo lý luận về sự thành công, tâm lý học và quản lý học. Tôi thành tâm hy vọng nó sẽ giúp bạn xây dựng được thành công cho trẻ trong tương lai.

Xã hội ngày càng có nhiều biến đổi, chúng ta có trách nhiệm và nghĩa vụ cống hiến sức lực của mình, để xã hội ngày càng tốt đẹp hơn. Điều chúng ta có thể trực tiếp làm là gây ảnh hưởng tích cực với con của chúng ta. Nếu con của chúng ta có phẩm chất thành công, sau này nó sẽ giúp ích cho xã hội.

Như thế văn minh của nhân loại sẽ không ngừng tiến bộ.

Vì thế thay vì than phiền xã hội rối loạn, chỉ bằng chúng ta bắt đầu từ bản thân mình, bắt đầu từ con của mình. Như thế xã hội mới có hy vọng phát triển đi nên. Tôi tin độc giả của mình là những người có tố chất, nhất định bạn sẽ làm được.

Con cái không phải chỉ là thuộc về riêng bạn.

Cuối cùng tôi kết thúc bằng bài thơ Con cái trong tập *Ngôn sứ* của Kahlil Gibran.

Con cái

Con cái của các bạn không chỉ là con cái của các bạn.

Chúng là con trai và con gái của cuộc đời trong nỗi khát khao cho chính nó.

Chúng đến từ các bạn nhưng không xuất phát từ các bạn,

Và chúng dù ở với các bạn nhưng không thuộc về các bạn.

Các bạn có thể cho chúng tình yêu nhưng không thể cho ý nghĩ của mình.

Vì chúng có ý nghĩ của riêng chúng.

Các bạn có thể cung cấp nơi ở cho thể xác nhưng không thể cho chúng linh hồn.

Vì linh hồn chúng ở trong ngôi nhà của ngày mai, nơi các bạn chẳng thể ghé thăm dù trong giấc mộng.

Các bạn có thể ra sức để giống như chúng nhưng đừng tìm cách làm cho chúng giống như mình.

Vì cuộc đời không đi lùi cũng chẳng lần nữa với hôm qua.

Các bạn là cây cung từ đó con cái là mũi tên sống động được bắn ra.

Cung thủ ấy thấy tiêu điểm trên lối đi tới vô cùng, với sức mạnh của Ngài, kéo cong các bạn để mũi tên của Ngài có thể đi nhanh và đi xa.

Hãy hân hạnh uốn cong mình trong bàn tay Cung thủ.

Vì dù yêu mũi tên đang bay, Ngài yêu cả cây cung vững chắc.

Câu “Con cái của các bạn không chỉ là con cái của các bạn” của Kahlil Gibran có nghĩa là mỗi đứa trẻ đều là cá thể độc lập, có đặc điểm của mình. Chúng đến thế giới này để trở thành “viên ngọc” sáng. Còn trách nhiệm của người làm cha mẹ như chúng ta giống như cây cung, chúng ta phải cố gắng hết sức để cho trẻ tác động tích cực, bồi dưỡng phẩm chất thành công của chúng. Nhưng mũi tên phải bay về đâu, viên ngọc có màu sắc như thế nào, chúng ta nên tôn trọng sự lựa chọn của trẻ. Có điều, ít nhất chúng ta cũng phải đóng vai trò là một cây cung tiếp thêm sức mạnh, để trẻ có động lực tiến ra thế giới. Nếu bố mẹ chỉ cung cấp lực cản, vậy thì mũi tên sẽ rơi xuống đất, hạt cát cũng không thể biến thành viên ngọc.

Tôn trọng đặc điểm của trẻ liên quan đến tỷ lệ thành công của trẻ. Một nhà tâm lý học đã nói: “Điểm đặc biệt của một người nếu được nhìn nhận đúng đắn thì sẽ thành công hơn những người bị coi thường hoặc đè nén”. Đây cũng là lý do vì sao chúng tôi khích lệ bố mẹ áp dụng phong cách giáo dục quyền thế để giúp trẻ thành công.

Bắt đầu từ hôm nay, hãy giáo dục trẻ bằng phong cách giáo dục quyền thế, tôn trọng đặc điểm của trẻ, bồi dưỡng IQ thành công, hỗ trợ chúng thực hiện lý tưởng của mình. Tôi tin rằng mấy chục năm sau nhất định chúng sẽ trở thành viên ngọc sáng giá. Khi chúng thành công, tôi tin rằng người mà chúng biết ơn nhất chính là bạn!

Phụ lục

LUYỆN TẬP “NĂM BƯỚC HỖ TRỢ CẢM XÚC”

Để đảm bảo các bậc cha mẹ có thể nắm vững “năm bước hỗ trợ cảm xúc”, đưa nó vào phong cách giáo dục của mình. Chúng tôi đã đưa ra ví dụ để mọi người luyện tập. Sau này nếu trẻ có vấn đề, các bạn cũng có thể tham khảo để từng bước hỗ trợ trẻ.

Ví dụ: Hôm nay con của bạn “vô duyên vô cớ” đánh một bạn khác, bạn sẽ làm thế nào?

Bước 1: Quan sát cảm xúc của trẻ

- ♥ Quan sát tình hình sinh hoạt của trẻ:
- ♥ Quan sát cảm xúc qua những trò chơi tưởng tượng:
- ♥ Quan sát những biểu hiện bất an trong hành vi:

Bước 2: Giáo dục cảm xúc

♥ Mặc dù xét về bề ngoài, đây không phải là một việc làm tích cực nhưng tôi cảm thấy đây cũng là một cơ hội để tôi có thể dạy trẻ đạo lý:

Bước 3: Lắng nghe bằng sự đồng cảm

- ♥ Kiên nhẫn hỏi trẻ:
- ♥ Nghiêm túc lắng nghe câu trả lời của trẻ:
- ♥ Khích lệ trẻ nói tiếp, sau đó hỏi:
- ♥ Trẻ nói nhiều hơn:

Bước 4: Giúp trẻ biểu lộ cảm xúc

♥ Dùng những từ ngữ đơn giản để miêu tả cảm xúc của trẻ, hỏi trẻ: “Có phải con thấy

Bước 5: Giải quyết vấn đề và đề ra quy tắc

- ♥ Đề ra quy tắc đối với những hành vi không đúng đắn (Để trẻ biết rằng có

một số hành vi không nên làm, sau đó dẫn dắt trẻ suy nghĩ, tìm ra phương pháp để điều chỉnh tâm trạng tiêu cực):

♥ Xác định mục tiêu giải quyết vấn đề (hỏi trẻ hy vọng đạt được kết quả như thế nào với vấn đề trước mắt):

♥ Suy nghĩ những phương án có thể (Cùng trẻ tìm ra phương hướng giải quyết):

♥ Dự đoán các phương án giải quyết:

♥ Giúp trẻ lựa chọn một phương án:

Đáp án tham khảo

Bước 1: Quan sát cảm xúc của trẻ

Quan sát tình hình sinh hoạt của trẻ: Gần đây cô họ của Thành đến sống ở nhà Thành. Thành rất thích chơi với cô của mình.

Quan sát cảm xúc qua những trò chơi tưởng tượng: Nói chuyện với con gấu bông mà Thành thích nhất. Đưa con gấu bông cho Thành, hỏi gấu bông: “Vì sao hôm nay chủ nhân của bạn lại đánh người bạn thân nhất của mình là Hưng? Tôi cảm thấy rất khó hiểu?” Có thể Thành sẽ nói với gấu bông: “Vì Hưng chơi với cô của Thành. Thành đã bảo Hưng không được chơi với cô nhưng Hưng không nghe lời của Thành”.

Quan sát những biểu hiện bất an trong hành vi: Hôm nay hành vi của Thành có chút bất thường, cười ít hơn, dễ tức giận, tâm trạng không ổn định.

Bước 2: Giáo dục cảm xúc

Mặc dù xét về bề ngoài, đây không phải là một việc làm tích cực nhưng tôi cảm thấy đây cũng là một cơ hội để tôi có thể dạy trẻ đạo lý: Khi mâu thuẫn với bạn bè, không nhất định dùng cách đánh nhau để giải quyết mâu thuẫn.

Bước 3: Lắng nghe bằng sự đồng cảm

Kiên nhẫn hỏi trẻ: “Thành, con sao thế? Nói cho mẹ biết được không?”

Nghiêm túc lắng nghe câu trả lời của trẻ: “Con ghét Hưng”.

Khích lệ trẻ nói tiếp, sau đó hỏi: “Sau đó thì sao? Sau này thì sao? Nói cho mẹ nghe nào”.

Thành nói nhiều hơn: “Hưng chỉ chơi với cô, con hy vọng Hưng nhanh chóng rời khỏi nhà mình”.

Bước 4: Giúp trẻ biểu lộ cảm xúc

Dùng những từ ngữ đơn giản để miêu tả cảm xúc của trẻ, hỏi trẻ: “Có phải con thấy rất tức giận không? Có phải con nghĩ rằng Hưng lấy mất cô của mình không?” (Thành gật đầu).

Bước 5: Giải quyết vấn đề và đề ra quy tắc

Đề ra quy tắc đối với những hành vi không đúng đắn (Để trẻ biết rằng có

một số hành vi không nên làm, sau đó dẫn dắt trẻ suy nghĩ, tìm ra phương pháp để điều chỉnh tâm trạng tiêu cực): “Thành, con có biết làm như vậy (đánh nhau) là hành vi không tốt không?” (Thành cúi đầu không nói gì).

“Thành, nếu con bị đánh, con có vui không?” (Thành lắc đầu).

“Thành, chẳng phải bình thường con và Hưng rất thân nhau không? Vậy thì chúng ta thử xem xem có thể không cần đánh Hưng mà vẫn có thể giải quyết được vấn đề, được không?” (Thành gật đầu).

Xác định mục tiêu giải quyết vấn đề (hỏi trẻ hy vọng đạt được kết quả như thế nào với vấn đề trước mắt):

“Thành, bây giờ con hy vọng giải quyết vấn đề này như thế nào?”

“Con muốn Hưng rời khỏi nhà mình”.

“Vì sao? Có phải vì con muốn chơi với cô không?”

Thành gật đầu.

Suy nghĩ những phương án có thể (Cùng trẻ tìm ra phương hướng giải quyết):

“Thành, con muốn chơi với cô, nhất định phải bắt Hưng về sao?”

Thành nghĩ một lúc rồi nói: “Cũng không nhất định. Hưng có thể ở lại nhà mình, nhưng không được chơi với cô”.

“Thành, cô có thể chơi với một mình con, có phải là cũng có thể chơi với cả hai người không?”

Thành nghĩ một lúc rồi nói: “Nếu chúng con chơi trốn tìm thì có thể chơi ba người”.

Dự đoán các phương án giải quyết:

“Thành, theo con nên làm thế nào?” Thành im lặng suy nghĩ.

“Bảo Hưng về, có phải là Hưng sẽ rất buồn không? Bạn ấy đến chơi với con mà”. Thành gật đầu.

“Mời Hưng ở lại nhà chúng ta, nhưng con lại muốn chơi với cô, như thế có phải Hưng sẽ rất chán không?” Thành gật đầu.

Giúp trẻ lựa chọn một phương án:

“Vậy chúng ta phải làm thế nào?” Thành do dự không quyết.

Lúc ấy dẫn dắt trẻ tìm một phương án giải quyết sao cho đôi bên cùng có lợi: “Lần trước chẳng phải Hưng tặng con một chú chó đồ chơi rất đáng yêu sao? Hưng tốt với con như vậy, con có muốn mời Hưng cùng chơi với con và cô không?”

Cuối cùng Thành vui vẻ gật đầu, lớn tiếng gọi Hưng cùng chơi với mình và cô.

“Nhớ là phải xin lỗi Hưng đấy!” Mẹ dặn dò Thành

Nếu có thể làm được như vậy, con của bạn sẽ trưởng thành một cách lành mạnh. Qua chuyện này, Thành học được một điều đó là tức giận không nên đánh nhau. Thành cũng học được cách chia sẻ với người khác. Có thể thấy, sau này trưởng thành, Thành sẽ có những mối quan hệ xã hội tốt đẹp, biết cách giải quyết mâu thuẫn với bạn bè. Vì thế, hy vọng các bậc cha mẹ có thể áp dụng phong cách giáo dục quyền thế để con của chúng ta khỏe mạnh, vui vẻ và thành công.

Table of Contents

[Lời mở đầu Đột phá thành công](#)

[Tự thuật Tốt nghiệp chỉ là điểm khởi đầu của cuộc đời](#)

[Chương 1 Bồi dưỡng một đứa trẻ thành công](#)

[THÀNH TÍCH KHÔNG ĐỒNG NGHĨA VỚI THÀNH CÔNG](#)

[SÁCH KHÔNG PHẢI LÀ TẤT CẢ](#)

[KHÔNG NÊN ĐƯA CHO TRẺ CHIẾC GẬY KHÔNG CẦN THIẾT](#)

[PHẨM CHẤT THÀNH CÔNG QUYẾT ĐỊNH SỰ THÀNH CÔNG](#)

[PHẨM CHẤT THÀNH CÔNG BAO GỒM NHỮNG GÌ?](#)

[THAY VÌ CÂU CÁ CHO CON ĂN, HÃY DẠY CON CÁCH CÂU CÁ](#)

[CON CỦA TÔI THÀNH CÔNG RỒI](#)

[CON CỦA BẠN CŨNG CÓ THỂ THÀNH CÔNG](#)

[TÌM RA CÁCH GIÁO DỤC ĐÚNG ĐẮN!](#)

[Chương 2 Bí mật phương trình thành công của trẻ](#)

[NÊN DẠY TRẺ NHƯ THẾ NÀO?](#)

[BÍ MẬT THỨ NHẤT: CHỈ CÓ THAY ĐỔI BẢN THÂN MỚI CÓ THỂ THAY ĐỔI CON CÁI](#)

[CHỈ CÓ THAY ĐỔI BẢN THÂN MỚI CÓ THỂ THAY ĐỔI CON CÁI](#)

[BÍ MẬT THỨ HAI: KHÔNG THỂ CHỈ YÊU CON MÀ CÒN PHẢI DẠY DỖ CON](#)

[BÍ MẬT THỨ BA: GIÁO DỤC TỪ KHI TRẺ CÒN NHỎ](#)

[NGƯỜI QUẢN LÝ PHẢI HIỂU NHỮNG HOẠT ĐỘNG NÀO CÓ TỶ LỆ ĐÒN BẨY CAO NHẤT](#)

[THAY ĐỔI PHONG CÁCH QUẢN LÝ CĂN CỨ VÀO MỨC ĐỘ THÀNH THẠO CỦA NHÂN VIÊN.](#)

[Chương 3 Tìm ra phong cách giáo dục tốt nhất](#)

[PHONG CÁCH GIÁO DỤC ẢNH HƯỞNG ĐẾN CÁ TÍNH CỦA TRẺ](#)
[HỎI ĐÁP](#)

[ĐẶC ĐIỂM CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ](#)

[ĐẶC ĐIỂM CỦA NHỮNG TRẺ ĐƯỢC GIÁO DỤC VỚI PHONG CÁCH GIÁO DỤC KHÁC NHAU](#)

[TỪ KHÍCH LỆ “ÍT” ĐẾN KHÍCH LỆ “NHIỀU”](#)

[TỪ YÊU CẦU “THẤP” ĐẾN YÊU CẦU “CAO”](#)

HÃY CÙNG HỌC TẬP PHONG CÁCH GIÁO DỤC QUYỀN THỂ
ẢNH HƯỞNG CỦA QUYỀN LỰC MỀM
QUYỀN LỰC MỀM VÀ QUYỀN LỰC CỨNG
KINH NGHIỆM GIÁO DỤC CỦA TÔI
PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG CÓ GÌ KHÔNG
TỐT?
VẬN DỤNG SỨC MẠNH TỰ NHIÊN ĐỂ GIÁO DỤC
THẾ NÀO LÀ GIÁO DỤC HIỆU QUẢ?

Chương 4 Bồi dưỡng tinh thần tích cực vươn lên

CHIM ƯNG PHI THƯỜNG, VỊT CON TẦM THƯỜNG
SỰ KHÁC BIỆT GIỮA VỊT VÀ CHIM ƯNG
BA LOẠI VỊT, MỘT LOẠI CHIM ƯNG
THÁI ĐỘ CỦA BẠN ĐỐI VỚI TRẺ SẼ QUYẾT ĐỊNH TƯƠNG LAI
CỦA TRẺ
GIÁO DỤC BẰNG HÀNH VI TÍCH CỰC LÀ CƠ BẢN
THỨ NHẤT, THAY ĐỔI CÁCH SUY NGHĨ VÀ “NGÔN NGỮ” NÓI
THỨ HAI, BÓT CHÚT THỜI GIAN ĐỂ LÀM NHỮNG VIỆC MÌNH
THẬT SỰ MUỐN LÀM
THỨ BA, TÌM ƯU ĐIỂM CỦA MÌNH
CÂU CHUYỆN VỀ BỌ CHẾT
THỨ NHẤT, KHÔNG ĐƯỢC LÀM TỔN THƯƠNG ĐẾN LÒNG TỰ
TÔN CỦA TRẺ, CẦN PHÁT HIỆN ƯU ĐIỂM CỦA TRẺ
THỨ HAI, KHÔNG ĐƯỢC DÙNG SỰ SO SÁNH ĐỂ LÀM TỔN
THƯƠNG TRẺ
THỨ BA, RÈN LUYỆN SUY NGHĨ TÍCH CỰC
THỨ TƯ, KHÔNG LÀM CHO TRẺ BẤT CỨ VIỆC GÌ MÀ CHÚNG
CÓ THỂ TỰ LÀM
THỨ NĂM, CHO TRẺ LÀM VIỆC NHÀ
THỨ SÁU, CHO TRẺ THỜI GIAN VÀ KHÔNG GIAN LÀM NHỮNG
VIỆC MÌNH THÍCH
THỨ BẢY, KỂ CHUYỆN VỀ CÁC VĨ NHÂN HOẶC MUA SÁCH
VỀ CÁC BẬC VĨ NHÂN CHO TRẺ ĐỌC
THỨ TÁM, BỒI DƯỠNG THÓI QUEN VẬN ĐỘNG

Chương 5 Tưởng tượng là mẹ sáng tạo

TRƯỚC TIÊN CÓ THỂ NHÌN THẤY TRONG ĐẦU RỒI MỚI CÓ
THỂ SÁNG TẠO TRÊN THẾ GIỚI
GIÁO DỤC HIỆN ĐẠI QUÁ CHÚ TRỌNG NÃO TRÁI, XEM NHE

NÃO PHẢI

ẢNH HƯỞNG CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ ĐỐI VỚI “IQ NÃO PHẢI”

TRƯỚC BẢY TUỔI NÊN TƯỜNG TƯỢNG BẰNG NÃO PHẢI

THỨ NHẤT, BIẾT DÙNG SỨC MẠNH CỦA NHỮNG CÂU CHUYỆN

THỨ HAI, CẢM NHẬN SỨC HÚT CỦA TRÒ CHƠI

THỨ BA, TÔN TRỌNG KẾT QUẢ SÁNG TẠO NÃO PHẢI CỦA TRẺ

THỨ TƯ, KHÔNG ĐƯỢC TÙY TIỆN NGẮT QUẲNG TRÒ CHƠI HAY HOẠT ĐỘNG CỦA TRẺ

THỨ NĂM, MUỐN SỨC MẠNH CỦA MOZART HOẶC ÂM NHẠC SỐNG NẢO

THỨ SÁU, CẢM NHẬN NGHỆ THUẬT CỦA SỰ TRỐNG RỎNG

THỨ BẢY, BIẾT DÙNG SỨC MẠNH CỦA SỰ THƯ GIẢN

KHOI DẬY IQ NÃO PHẢI, KHOI DẬY KHO BẢO TIỀM THỨC

Chương 6 Nhìn thấy hy vọng từ trong nghịch cảnh

CHỈ SỐ AQ CỦA NHỮNG NGƯỜI THÀNH CÔNG CAO HƠN NGƯỜI BÌNH THƯỜNG

NGƯỜI CÓ CHỈ SỐ AQ CAO LẠC QUAN NHƯNG KHÔNG MÙ QUÁNG

NHỮNG Đứa TRẺ KHẮC PHỤC KHÓ KHĂN THÀNH CÔNG CÓ CHỈ SỐ AQ CAO

GẶP TRỞ NGẠI SỚM, CÁI GIÁ PHẢI TRẢ SẼ NHỎ ĐI

AQ CAO CŨNG “DI TRUYỀN”

KHÔNG CÓ THẤT BẠI, CHỈ CÓ SỰ PHẢN ÁNH CỦA TRI THỨC

BỐN BƯỚC BỒI DƯỠNG AQ

Chương 7 Khả năng suy nghĩ độc lập

KHÔNG LÀM SÂU RÓM

KHÔNG LÀM SÂU RÓM MỚI CÓ NGÀY THÀNH CÔNG

TRẺ KHÔNG NGHE LỜI, TỐT HAY XẤU?

CHỦ KIẾN, CỐ CHẤP VÀ CHỐNG ĐỐI

ÔNG NGHE LỜI, RUỒI KHÔNG NGOAN

PHẢI RÈN LUYỆN ĐỂ TRẺ HÌNH THÀNH THÓI QUEN SUY NGHĨ ĐỘC LẬP NHƯ THẾ NÀO?

PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SUY NGHĨ ĐỘC LẬP CỦA TRẺ

NĂM BƯỚC RÈN LUYỆN SUY NGHĨ ĐỘC LẬP

Chương 8 Giúp đỡ người khác, để người khác giúp bạn thành công

BẠN THÍCH NHỮNG NGƯỜI NHƯ THẾ KHÔNG?

QUAN HỆ XÃ HỘI CÓ THỂ MANG LẠI CƠ MAY KHÔNG THỂ
TƯỞNG TƯỢNG ĐƯỢC

NHỮNG QUAN NIỆM SAI LẦM THƯỜNG THẤY VỀ QUAN HỆ
XÃ HỘI

BA GÓC VÀNG CỦA MỖI NHÂN DUYÊN TỐT ĐẸP

THỨ NHẤT, KIÊN TRÌ NGUYÊN TẮC THÀNH THỰC, GIỮ CHỮ
TÍN

PHẨM CHẤT THÀNH CÔNG VÀ SỨC HÚT CỦA CÁ NHÂN

THỨ HAI, TÔN TRỌNG NGƯỜI KHÁC CHÍNH LÀ TÔN TRỌNG
MÌNH

PHÁT HUY SỨC MẠNH KỲ DIỆU CỦA NỤ CƯỜI

THỨ BA, PHÁT TRIỂN LÒNG ĐỒNG CẢM

HAI TAY NẮM CHẶT CÁT, CÁT CHẴNG CÒN LẠI LÀ BAO

ẢNH HƯỞNG CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC ĐỐI VỚI GIAO
TIẾP

GIÁO DỤC BẰNG HÀNH VI VẪN LÀ ĐIỂM KHỞI ĐẦU QUAN
TRỌNG

BÍ QUYẾT GIÁO DỤC TAM GIÁC VÀNG TRONG QUAN HỆ XÃ
HỘI

Chương 9 Bồi dưỡng khả năng biểu đạt và giao tiếp

HÀN PHI NÓI LẤP

TỪ XƯA TỚI NAY KHÔNG CÓ NGƯỜI NÀO TÀI ĂN NÓI RẤT
KÉM MÀ CÓ THỂ ĐẠT TỚI ĐỈNH CAO CỦA THÀNH CÔNG

NHỮNG Đứa TRẺ “CÓ TAI KHÔNG CÓ MIỆNG” SAU NÀY CÓ
THÀNH CÔNG KHÔNG?

KHIÊM TỐN QUÁ MỨC CŨNG KHÔNG TỐT

GIAO TIẾP LÀ BƯỚC ĐẦU TIÊN ĐỂ ĐẠT ĐƯỢC SỰ THỐNG
NHẤT VỀ NHẬN THỨC

BA YẾU TỐ QUAN TRỌNG TRONG GIAO TIẾP

PHONG CÁCH GIÁO DỤC CỦA BỐ MẸ ẢNH HƯỞNG ĐẾN KHẢ
NĂNG GIAO TIẾP CỦA TRẺ

RÈN LUYỆN KHẢ NĂNG BIỂU ĐẠT CỦA TRẺ

RÈN LUYỆN KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CỦA TRẺ

Chương 10 Bồi dưỡng quan niệm đúng đắn về tiền bạc

CÔ BÉ VÀ CHIẾC KẸO BÔNG
QUAN NIỆM GIÁO DỤC QUẢN LÝ TIỀN BẠC CỦA NGƯỜI DO
THÁI
NHỮNG ĐỨA TRẺ MUỐN KẸO BÔNG LÀ CÓ KẸO BÔNG
KINH NGHIỆM GIÁO DỤC QUẢN LÝ TIỀN BẠC CỦA TÔI
ẢNH HƯỞNG CỦA PHONG CÁCH GIÁO DỤC VỚI KHẢ NĂNG
QUẢN LÝ TIỀN BẠC
PHƯƠNG PHÁP BỒI DƯỠNG KHẢ NĂNG QUẢN LÝ TIỀN BẠC
CHO TRẺ

Chương 11 Mãi giữa trẻ trở thành viên ngọc sáng

CÁT VÀ NGỌC TRAI
NÓI VỀ VIỆC CẠNH TRANH
MỖI THỜI ĐẠI ĐỀU CÓ THỂ HÊ "GÀ CÔNG NGHIỆP"
HỌC TẬP THẬT SỰ KHÔNG QUAN TRỌNG?
PHONG CÁCH GIÁO DỤC BIẾN HÓA HIỆU QUẢ
GIÁO DỤC THEO TÌNH HUỐNG
THÓI QUEN TỐT ĐƯỢC HÌNH THÀNH TỪ SỰ HY SINH NHỎ BÉ

Phụ lục

LUYỆN TẬP “NĂM BƯỚC HỖ TRỢ CẢM XÚC”

Đáp án tham khảo